TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TEMİNAT SENETLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Aslıhan BÜYÜKİŞLER

Ankara - 2022

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TEMİNAT SENETLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Aslıhan BÜYÜKİŞLER

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Kemal ŞENOCAK

Ankara - 2022

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TEMİNAT SENETLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Kemal ŞENOCAK

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı	İmzası
1- Prof. Dr. Kemal ŞENOCAK	
2- Prof. Dr. Süleyman YILMAZ	
3- Prof. Dr. İbrahim ERMENEK	

Tez Savunması Tarihi

17.01.2022

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Prof. Dr. Kemal ŞENOCAK danışmanlığında hazırladığım "Teminat Senetleri" adlı yüksek lisans tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih: 17/01/2022

Aslıhan BÜYÜKİŞLER

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER i

KISALTMALAR vi

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMBİYO SENETLERİNE İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR, TEMİNAT SENETLERİNİN TANIMI ve DÜZENLENME ŞEKİLLERİ

I. KAMBİYO SENETLERİ 3

A. Tanımı ve Türleri 3

B. Genel Özellikler 6

C. Kambiyo Senetleri Kapsamında Teminat 8

1. Teminat Kavramının Tanımı, İşlevi ve Türleri 8

2. "Teminat Senedi" İfadesi 11

3. Hukuki Nitelendirilmesi 13

4. Teminat Senetlerinin Mücerretlik Bakımından Değerlendirilmesi 15

5. Uygulamada Karşılaşılan Haller 17

6. Bazı İşlemlerle Benzerlikler ve Farklılıklar 23

a. Hatır Senetleri 23

b. Aval 28

c. Rehin Cirosu 31

d. Garanti (Teminat) Cirosu 35

II. TEMİNAT SENETLERİNİN DÜZENLENME ŞEKİLERİ 36

A. Kambiyo Senetlerine İlişkin Yasal Düzenleme 36

1. Zorunlu Unsurlar 36

2. İhtiyari Unsurlar 37

3. Kanunda Yer Almayan Unsurlar 37

B. Teminat Senetlerinde Şekle İlişkin Şartların Dayanağı 38

C. Senet Metninde veya Taraflar Arasındaki Borç İlişkisinde Teminata İlişkin İbareye Yer Verilmesi 40

1. Senet Metninde "Teminat" İfadesinin Bulunması 40

2. Senet Metninde Taraflar Arasındaki Borç İlişkisine Yer Verilmesi 43

3. Senedi Şarta Bağlı Hale Getiren Kayıtlar 45

4. Senet Metninde Teminata İlişkin İfade Bulunmamakla Birlikte Taraflar Arasındaki Borç İlişkisinde Senede Yer Verilmesi 46

D. Senet Metninde veya Taraflar Arasındaki Borç İlişkisinde Teminata İlişkin İbareye Yer Verilmemesi 49

İKİNCİ BÖLÜM

TEMİNAT SENETLERİNDE DEF'İLER ve KAMBİYO SENETLERİNE ÖZGÜ İLAMSIZ İCRA YOLU

I. TEMİNAT SENETLERİNDE DEF'İLER 52

A. Genel Olarak 52

B. Kambiyo Senetleri Kapsamında Def'iler 54

1. Mutlak Def'iler 54

a. Senet Metninden Anlaşılan Def'iler 54

b. Senetteki Taahhüdün Geçersizliğine İlişkin Def'iler 54

2. Şahsi Def'iler 55

C. Teminat Senetleri Kapsamında Def'iler 59

1. Genel Olarak 59

2. Senedin Görünüm Şekline Göre Sınıflandırılma 59

3. Def'inin Türünün Belirlenmesine İlişkin Değerlendirme 60

a. Senet Metninde "Teminat" İfadesinin Bulunması 60
b. Senet Metninde Taraflar Arasındaki Borç İlişkisine Yer Verilmesi 64
c. Senedi Şarta Bağlı Hale Getiren Kayıtlar 65
d. Teminat Kaydı Bulunmayan Senetler 66
II. SENEDİN KAMBİYO SENETLERİNE ÖZGÜ İLAMSIZ İCRA YOLUNA KONU OLMASI HALİNDE ŞİKAYET VE İTİRAZ 68
A. Şikayet 68
1. İcra ve İflas Hukuku Kapsamında Genel Açıklamalar 68
2. Senedin Niteliğine Yönelik Şikayet 70
a. Senet Metninde Sadece "Teminat" İfadesinin Bulunması 72
b. Senet Metninde Taraflar Arasındaki Borç İlişkisine Yer Verilmesi 73
c. Senedi Şarta Bağlı Hale Getiren Kayıtlar 74
d. Teminat Kaydı Bulunmayan Senetler 75
3. Şikayetin İspatı 76
4. Şikayetin Hükümleri 78
B. İtiraz 79
1. İcra ve İflas Hukuku Kapsamında Genel Açıklamalar 79
2. İmzaya İtiraz 80
3. Borca İtiraz 80
a. Genel Olarak 80
b. Teminat Senetleri Bakımından 81
aa. Genel Olarak 81
bb. Teminat Senedinin Lehtar Tarafından Takibe Konulmuş Olması Halinde 83
cc. Borca İtirazın İspatı 83
dd. Teminat Senedinin Senedi Devralan Üçüncü Kişi Tarafından Takibe Konulmuş Olması Halinde 88
4. İtirazın Hükümleri 91

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEMİNAT SENETLERİNİN MENFİ TESPİT DAVASI KONUSU OLMASI

I. MENFİ TESPİT DAVASI 94

B. Hukuki Menfaat Kavramı 95

C. Taraflar ve Görevli Mahkeme 97

1. Genel Kural 97

2. Özel Hükümler 98

3. Yetkili Mahkeme 101

II. SENEDİN TEMİNAT SENEDİ OLDUĞUNA YÖNELİK İDDİANIN İSPATI 103

A. İspat Yükü 103

B. Deliller 104

C. Davalının Senedi Devralan Üçüncü Kişi Olması Halinde 113

D. Senedin Talili Halinde 114

1. Senette Teminat Kaydı Bulunması Halinde 114

2. Senette "Malen" veya "Nakden" Kaydı Bulunması Halinde 115

3. Senetteki Kayıtların Senedin Talili Halinde İspat Bakımından Önemi 117

E. Teminat Senedinin İçerdiği Borca Yönelik İddianın İspatı 118

1. Bedelsizliğin İspatı 118

2. Kısmi Bedelsizliğin İspatı 120

F. Açık Teminat Senetlerinde İspat 120

1. Teminat Senetlerinin Açık Senet Görünümü 120

2. Açık Teminat Senedinin Anlaşmaya Aykırı Şekilde Doldurulduğunun İspatı 122

III. DAVANIN HÜKÜMLERİ 126

A. Davanın Reddi Halinde 126

B. Davanın Kabulü Halinde 127

SONUÇ 130

KAYNAKÇA 136

ÖZET 147

ABSTRACT 148

KISALTMALAR

B : Baskı

Batider : Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi

Bkz : Bakınız

BTHAE : Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü

Dn : Dipnot

E. : Esas

ET : Erişim Tarihi

HD : Hukuk Dairesi

HGK : Hukuk Genel Kurulu

HMK : 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu

HUMK : 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu

İBK : İçtihadı Birleştirme Kararı

İİK : 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu

İMK : 7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu

K : Karar

Kanun : 6100 Sayılı Türk Ticaret Kanunu

M : madde

RG : Resmi Gazete

s : Sayfa

ss : Sayfa sayısı

TBK : 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu

TTK : 6100 Sayılı Türk Ticaret Kanunu

TKHK : 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun

UYAP : Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

vd : Ve Devamı

GİRİŞ

Teminat senetleri, tarafların borç ilişkisinde ifanın yerine getirilmesi veya getirilmemesi nedeniyle doğabilecek zararını teminat altına almak amacıyla düzenledikleri senetlerdir. Teminat senetleri ifa uğruna düzenlenmemesi noktasında kambiyo senetleri ile düzenlenme amacı bakımından farklılık oluşturmaktadır. Uygulamada kira sözleşmesi, iş sözleşmesi, satım sözleşmesi, kredi sözleşmesi ve eser sözleşmesi teminat senetlerinin kullanımının sıkça rastlandığı sözleşme türleridir.

Bu senet türü kanunda düzenlenmediği için ortaya çıkan uyuşmazlıklar doktrindeki görüşler ve yargı kararları ile çözüme kavuşturulmaktadır. Nitekim düzenlenme şekilleri noktasında da çeşitli görüşler bulunmakla birlikte doktrindeki görüşlere ve yargı kararlarına bakıldığında senette teminat kaydı bulunup bulunmamasına, bulunuyorsa kaydın ne şekilde olduğuna ilişkin ayrımlara tabi tutulmaktadır. Kambiyo senetlerinin de kanunen kayıtsız şartsız olarak düzenlenmesi gerektiği için de konulan kaydın senedin geçerliliği üzerinde etkisi olmaktadır.

Teminat senetlerinin kambiyo senetlerine özgü takip yoluna konu olması halinde ise uygulamada teminat senedi iddiasının borca itiraz olarak ileri sürülmesi gerektiği yönünde karar verildiği görülmektedir. Ancak senedi geçersiz hale getiren bir teminat kaydının bulunması halinde geçersiz senede dayanarak takip yoluna başvurulmasının şikayet yoluna başvurulup başvurulmaması gerektiği noktası tartışmaya açık bir konudur. Borca itiraz olarak ileri sürülmesi halinde de senedin teminat senedi olduğu iddiasının yargılamayı gerektirmesi nedeniyle takibin durdurulmasına karar verilerek borçlunun menfi tespit davası açmasına imkan tanınmaktadır. Menfi tespit davası açıldığında da ispat durumuna göre davanın kabul veya ret durumuna göre maddi anlamda kesin hüküm elde edilmektedir.

Tez bütünüyle incelendiğinde kanunda bu konu ile ilgili özel bir düzenleme bulunmadığından büyük ölçüde doktrindeki görüşlerden ve yargı kararlarından faydalanıldığı

görülecektir. Bazı konularda ise poliçe, bono ve çeke ilişkin kanundaki düzenlemeler teminat senetleri konusunda da geçerli olduğundan genel çerçevede açıklamalar yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMBİYO SENETLERİNE İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR, TEMİNAT SENETLERİNİN TANIMI ve DÜZENLENME ŞEKİLLERİ

I. KAMBİYO SENETLERİ

A. Tanımı ve Türleri

Kambiyo senetleri 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun üçüncü kitabının dördüncü kısmında düzenlenmiş olan ticari senetlerdir. Bu senetler poliçe, bono ve çek olmak üzere üç tür olarak kanunda yer almaktadır. Kanunun gerekçesine bakıldığında kaynak olarak İsviçre Borçlar Kanunu'nun kaynak olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır[1]. İsviçre Borçlar Kanunu'nda poliçe ve bononun kambiyo senedi olarak düzenlenmesine rağmen çeklerin bu kapsamda bulunmadığı konusunun gerekçede belirtildiği görülmektedir. Bu şekilde bir farklılığa yer verilmesinin sebebi olarak da poliçe, bono ve çek hakkında benzer düzenlemelerin öngörülmüş olması gösterilmektedir[2].

Gerçekten de Kanun'un sistematiğine bakıldığında öncelikle ortak hükümler öngörüldükten sonra devamında ayrı başlıklar altında her bir kambiyo senedi hakkında düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Ayrı başlıklar altındaki düzenlemelerde ise ilk etapta poliçeye ilişkin maddelere yer verilmiş; bono kısmında büyük oranda poliçe hükümlerine atıf yapılmıştır. Çeklerde ise kendisine özgü özellikler hakkında maddelerin düzenlenmesinin ardından tıpkı bonolar gibi bazı konularda poliçe hükümlerine atıf yapılmıştır.

İlk olarak poliçenin tanımı yapılacak olursa öncelikle kanunda tanımlamanın yapılmadığı; unsurlarının sayılması yoluna gidildiği görülmektedir. Ancak genel bir tanım yapılacak olursa poliçe, lehine senet düzenlenen kişiye veya senedi ondan devralana senetteki

[1] Bkz. TTK 670. madde gerekçesi.
[2] *Öztan,* Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 24. B., Ankara: Yetkin 2020, s. 68.

hakkı talep etme yetkisi veren; senedi düzenleyene de borcu ödeme sorumluluğu yükleyen ticari senetlerdir[3].

Poliçelerde üçlü bir hukuki ilişki söz konusudur[4]. Düzenleyen, lehtar ve muhataptan oluşan bu ilişkide düzenleyen, muhataba kabul etmesi halinde lehtara belli bir miktar ödemesi konusunda yetki vererek havale ilişkisi kurulmuş olur.[5] Buradaki ekonomik amaç kredi imkanı sağlamaktır. Şöyle ki; belirli tarihte bedelin ödeneceği kararlaştırılarak düzenleyenin ödeme tarihine kadar zaman kazanması söz konusudur[6]. Ayrıca poliçenin ödeme aracı olma işlevi de vardır[7]. Normal şartlarda muhatabın düzenleyene olan borcunu ödeyip düzenleyenin de lehtara ödeyerek iki kez ödeme yapılacakken poliçedeki havale ilişkisi sayesinde tek bir ödeme sağlanarak gereksiz işlem yapılması önlenmektedir[8]. Bunlara ek olarak bankanın senedi vade tarihine kadar bulundurması yoluyla yatırım aracı; senetteki bedelin veya vade tarihinin sonradan belirlenmek üzere boş bırakılmasıyla da teminat aracı olarak kullanılması da mümkündür[9]. Tüm bu işlevlerin poliçenin taraflar bakımından tercih edilmesini artıran bir özellik gibi görünüyor olsa da Türkiye'de kullanımının yaygın değildir. Ancak buna rağmen TTK'nın sistematiğine bakıldığında poliçelerin ayrıntılı olarak düzenlendiği görülmektedir.

Bir diğer kambiyo senedi olan bono, düzenleyenin lehtara belirli bir vadede belirli bir borcu ödeme vaadini içerdiği senetlerdir[10]. Kanunda bono için "emre yazılı senet" ifadesi eş anlamlı olarak kullanılarak tıpkı poliçe gibi unsurları sayılarak açıklama yapma yoluna

---

[3] *Karayalçın*, Yaşar: Ticaret hukuku : Ticari senetler (Kambiyo Senetleri), 4. B. Ankara: Sevinç, 1970, s. 95; *Poroy,* Reha / *Tekinalp,* Ünal: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 23. B., İstanbul: Vedat, 2019, s. 137-138; *Bozer,* Ali / *Göle,* Celal: Kıymetli Evrak Hukuku, 10. B., Ankara: BTHAE, 2021, s. 63-64.

[4] Ciranta, avalist gibi başka kişiler de kambiyo senetlerindeki ilişkiye dahil olabilmektedir. Bölüm başlığı itibariyle genel hatlarıyla ele alınmıştır. *Ülgen,* Hüseyin/ *Helvacı,* Mehmet/ *Kaya,* Arslan./ *Nomer Ertan,* N. Füsun: Kıymetli Evrak Hukuku, 13. B., İstanbul: Vedat, 2021, s. 109.

[5] Poliçede havale ilişkisi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Öztan,* Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. B., Ankara; Turhan, 1997, s. 429 vd.; *Özakman*, H. Cumhur: "Havale İlişkisinin Borçlar Hukuku Açısından İncelenmesi ve Kıymetli Evrak Hukukundaki Görünüşü", Journal of Istanbul University Law Faculty, 2011, C. 41, S. 1-2 ,s. 281 vd.; *Kocaman,* Arif B.: Yargıtay Kararları Açısından Havale, Ankara: BTH, 1997.

[6] *Karayalçın*, Kambiyo Senetleri, s. 96 vd; *Kendigelen,* Abuzer/ *Kırca,* İsmail: Kıymetli Evrak Hukuku Genel Esaslar Kambiyo Senetleri, 4. B., İstanbul: Oniki Levha, 2020, s. 143.

[7] *Karayalçın*, Kambiyo Senetleri, s. 96 vd; *Kendigelen / Kırca*, s. 142.

[8] *Öztan,* 2020, s. 77-78

[9] *Öztan,* 1997, s. 444-445; *Öztan,* 2020, s. 77-79.

[10] *Kınacıoğlu,* Naci: Kıymetli Evrak Hukuku, 5. B., Ankara: Nobel, 1999, s. 247; *Domaniç,* Hayri: Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması TTK. Şerhi- IV (TTK. M. 557-772), İstanbul: Temel, 1990, s. 465.

gidilmiştir. Hatta bononun poliçeyle benzer özellikleri gözetilerek sadece TTK 776, 777 ve 779. maddelerinde ayrıca hükme bağlanmış, TTK 778. maddesinde büyük oranda poliçe hükümlerine atıf yapılmıştır.

Çekler ise TTK'da düzenlenen son kambiyo senedi türüdür. Çek hakkında TTK ile birlikte 5941 Sayılı Çek Kanunu'nda da özel hükümler düzenlenmiştir. Öncesinde bahsedildiği üzere mehaz kanunda kambiyo senedi olarak öngörülmeyen çekler hakkında düzenlemeler için de doktrinde eleştiriler bulunmaktadır[11]. Ancak Kanun'a bakıldığında poliçe ile çeklerin benzer düzenlemelere tabi tutulduğu dikkat çekmektedir. Nitekim çeklerde de düzenleyenin muhatap bankaya lehtar lehine ödeme yapma emrini içeren havale ilişkisi mevcuttur[12]. Ancak burada farklı olarak muhatap bankanın kabul yasağı mevcuttur; kabul olsa dahi bu şart yazılmamış sayılmaktadır. Bunun yanında ödeme aracı olan çekin kredi işlevi bulunmadığı[13] esas olarak kabul edilse de vadenin ileri tarih olarak yazılması halinde yatırım aracı veya teminat olarak kullanma imkanının bulunduğu yönünde görüş bulunmaktadır[14]. Teminat veya yatırım aracı olarak kullanılabilme özelliği kabul görsün veya görmesin; çekin ödemeye hız kazandırması, nakit taşımaya seçenek olması, bankanın havale ilişkisinde taraf olmasının güven vermesi gibi olumlu özellikleri bulunmaktadır[15].

---

[11] Bkz. *Öztan,* 1997, s. 1024; *Erem,* Faruk / *Kalpsüz*, Turgut / *Çelebican,* Gürgân: İktisadi ve Hukuki Yönden Çek, Ankara: Doğuş, 1974, s. 45-46; *Karayalçın*, Kambiyo Senetleri, s. 96.
[12] *Poroy / Tekinalp*, s. 310; *Kendigelen,* Abuzer: Çek Hukuku, 4. B. İstanbul: On İki Levha, 2021, s. 45 vd.
[13] *Pulaşlı,* Hasan: Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 9. B., Ankara: Adalet, 2021, s. 285.
[14] *İnan,* Nurkut: "İstirdat davasında İsbat Yükü- Çekin İktisadi Niteliği", Batider, 1969, C. 5, S. 1, s. 94-95;; İleri tarihli çekin ödeme vasıtası olma özelliğini ortadan kaldırmayacağı yönündeki görüş için bkz. *Bozer / Göle,* s. 232; İleri tarihli çek hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Tekinalp,* Ünal: "İleri Keşide Tarihli (Vadeli) Çeklere İlişkin Bir Öneri", 1999-2000 Prof. Dr. Aysel Çelikel'e Armağan Özel Sayısı, S. 1-2, s. 932 vd.; *Bahtiyar,* Mehmet: "5941 Sayılı Çek Kanunu Açısından İleri Tarihli Çek", Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, C. 1, Sayı:2, s. 45 vd.; *Gençtürk,* Muharrem: "Çek Kanununda Düzenlenen Yeni Sisteme Göre İleri Tarihli Çekler Üzerine Bir Değerlendirme", 2011, Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 2011, C. XV, S. 1-2, s. 119 vd.; *Demirel,* Duygu: "5941 Sayılı Çek Kanunu Açısından İleri Tarihli Çekler ve Hukuki Sonuçları", Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C. 9, S. 99, s. 14 vd; *Kendigelen,* s. 50.
[15] *Öztan,* 1999, s. 1035.

B. Genel Özellikler

Önceki başlıkta kambiyo senetleri hakkındaki kısa açıklamalardan sonra tezin ilerleyen kısımlardaki konuların daha anlaşılabilir kılınması için bu başlık altında bazı ortak özelliklerinden genel hatlarıyla bahsedilecektir.

İlk olarak kambiyo senetlerinin kanun gereği emre yazılı olmalarından bahsetmek gerekirse; bu özellik senet üzerinde hak sahibi olana senet borçlularından ödeme talep etme hakkı tanıyan bir özelliktir. Bu talep kolaylığı da kambiyo senetlerinin tedavülünü kolaylaştırmaktadır[16]. Her ne kadar kanunda emre yazılı yazılı oldukları belirtilmiş ise de menfi emre kaydı konularak senedin emre yazılı olma özelliği ortadan kaldırılabilmektir[17]. Bu tür kayıtlar ile poliçe ve bono nama yazılı hale getirilebilirken çekler hem nama yazılı hem de hamiline yazılı hale getirilebilmektedir.

Kambiyo senetlerinde şekle bağlılığın esas olduğu kanunda unsurlarının tek tek sayılmış olmasından belli olmaktadır. Bu durumda şekle uyulmaması halinde senedin kambiyo senedi sayılmayacağı anlaşılmaktadır. Ancak istisna olarak vade, düzenlenme yeri, ödeme yeri gibi unsurların eksik olması hallerinde ek çözüm getiren hükümler de bulunmaktadır. Bu şekilde sıkı şekil şartlarının öngörülmesinin sebebi ilgililerin menfaatini korumaktır. Şöyle ki; kambiyo senetleri kamu güvenliğine sahip senetler olduğu için senede güvenerek işlem yapacak olanların senedin gerçekten de kambiyo senedi vasfını taşıyıp taşımadığını kontrol etmesi özellikle iyi niyetin tespiti ve def'iler konusunda önem arz etmektedir[18].

Kambiyo senetleri belli bir tutardaki paranın ödenmesi borcunu içerir. Böylelikle senet üzerindeki hak sahibi de alacak hakkı elde etmektedir. Her ne kadar bir hukuki ilişkiye istinaden senet düzenlenmiş olsa da bu ilişkinin geçersizliği senede yansımaz ve şahsi def'iler ilişkinin

[16] *Öztan,* 1999, s. 369.
[17] *Tekil*, Fahiman: Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul: Fatih Gençlik Vakfı, 1980, s. 56.
[18] *Öztan,* 1997, s. 370; *Kendigelen/ Kırca*, s. 286; *Bozer/ Göle,* s. 266.

tarafı olmayanlarca birbirlerine karşı ileri sürülemez[19]. Bu da kambiyo senetlerinin illetten mücerret olma özelliğinden kaynaklanmakta olup senet geçerli olmaya devam edecektir. Kaldı ki senedin bulunması arka planda taraflar arasındaki borç ilişkisinin varlığını da garanti etmemektedir[20]. Örneğin taraflar teminat amaçlı veya hatır amaçlı senet düzenlemiş ancak senede "malen" veya "nakden" kaydı koymuş ise karine olarak taraflar arasında mal teslimi veya para verme ilişkisi bulunduğu anlaşılmaktadır[21]. Bu nedenle kambiyo senetlerinin mücerret olması asıl ilişkiye yönelik asıl durumun tespitini bazen zorlaştırmaktadır.

Ayrıca kural olarak temel ilişkiden kaynaklanan def'iler de senet borçlusu tarafından temel ilişkinin tarafı olmayan kişilere ileri sürülememektedir[22]. Çünkü senedi devralan kişi senedi devredenin haklarını değil senette yer alan hakkı elde etmektedir[23].

Bazı teminat kayıtları senet düzenlenmesine sebep olan ilişkinin gösterilmesi nedeniyle senedi geçersiz hale getirebilmektedir. Bu durumda senedin illetten mücerret olmaması nedeniyle şeklen geçersiz hale gelmektedir. Bu durumda teminat kaydı içeren senetlerin hükmünün ne olduğu konusu hakkında kısaca bahsetmek gerekirse bazı yazarların teminat kaydı ile ilgili olmasa da şekli eksiklik nedeniyle geçersiz olan senetler hakkında görüşlerine rastlamak mümkündür[24]. Bu konuda poliçe için görüş bildiren bazı yazarlar unsur eksikliği halinde senedin tahvil yoluyla havale veya yazılı delil başlangıcı hükmünde sayılabileceğini belirtmektedir[25]. Ancak bunun kabulü için tarafların kambiyo senedi düzenleme iradelerinin ispatlanması gerektiği, ispatlanamazsa senedin adi havale olduğu ileri sürülmektedir[26].

---

[19] *Sayhan,* İsmet: Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Bedel İlişkisi, Ankara: Yetkin, 2006, s. 108; Karayalçın, s. 58; *Öztan,* Şahsi def'ilerin ileri sürülememesini mücerretliğe değil, senedin kamu güvenliğine sahip olmasına bağlamaktadır. *Öztan,* 1997, s. 374; *Poroy/Tekinalp,* ise bunun mücerretlikle ilgisi olduğunu belirtmektedir. *Poroy/Tekinalp,* s. 35; *İnan,* Hatır Senetleri, s. 102.
[20] *Sayhan,* s. 108.
[21] *Bozkurt Yüksel,* Armağan Ebru, "İspat Hukuku Bakımından Kambiyo Senetleri", Batider, C. XXIV, S. 3, 2008, *s. 523.*
[22] Mücerrret olmalarından dolayı kambiyo senetlerinin "sebepsiz kıymetli evrak" olarak adlandırlmaları hakkında ayrıca bkz. *Coşkun,* Mahmut: Hukuki ve Cezai Yönleriyle Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek, 6. B., Ankara: Seçkin, 2021, s. 35.
[23] *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 55.
[24] *Sayhan,* s. 103.
[25] *Öztan,* 2020, s. 88; *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. *150.*
[26] *Sayhan,* s. 106.

Kambiyo senetlerinin bir diğer özelliği senet üzerindeki imzaların birbirinden bağımsız olmasıdır[27]. Bu özellik senede atılan imzalardan birinin geçersizliği senedin geçerliliğine etki etmemekle birlikte diğer imza sahiplerinin sorumluluğunun da bundan etkilenmemesi anlamına gelmektedir[28]. Bu durumda kambiyo senedi düzenleme ehliyeti (fiil ehliyeti) bulunmayan kişinin imzasının bulunması, sahte imza atılması, gerçekte var olmayan kişiler adına veya adına imza atılanı bağlamayacak şekilde atılan imzaların bulunması halinde senet geçerli olmaya devam edecek ve senetteki diğer imzalar geçerliliğini koruyacaktır[29].

Son olarak kambiyo senetlerinde senede imza atanların müteselsil sorumluluğu bulunmaktadır. Senet üzerinde hak sahibi olan kişi senet borçlusunun borcunu ifa etmemesi halinde senede imza atmış diğer kişilerden birinden ifa talep edebilecektir. Bu durumda borcu ödeyen kişi ödediği miktarı diğer sorumlulara rücu edebilecektir[30].

C. Kambiyo Senetleri Kapsamında Teminat

1. Teminat Kavramının Tanımı, İşlevi ve Türleri

Teminat senetlerine giriş yapmadan önce teminat kavramı üzerine açıklamalarda bulunarak hangi ihtiyaç doğrultusunda ortaya çıktığının anlaşılması için bu başlık altında açıklama yapma ihtiyacı duyulmuştur. Borç ilişkilerinde alacaklının borçludan beklentisi alacağını zamanında ve eksiksiz olarak ifa etmesidir. Amacına ulaşamadığında elbette tarafların aralarındaki ilişkinin tabi olduğu hükümlere göre hukuki yollara başvurabilecektir. Ancak bazen bu yollardan amacına ulaşması hem vakit hem de masraf gerektireceğinden alacaklı

---

[27] *Domaniç,* TTK Şerhi, s. 125; *Poroy/ Tekinalp,* s. 178; *Bozer/ Göle***,** s. 65; *Edgü,*Ekrem: Ticaret Hukuku III Kıymetli Evrak, Ankara: Balkanoğlu, 1965, s. 59.

[28] *Arslanlı,* Halil: Ticari Senetler Dersleri, 3. B., Ankara: Üniversite, 1954, s. 28; *Poroy/ Tekinalp,* s. 178.

[29] "*…İmzaların bağımsızlığı (istiklali) şeklinde tanımlanan bu ilke, poliçeye atılan her geçerli imzanın (keşidecinin, cirantanın, avalistin, kabul eden muhatabın imzası gibi) sahibini bağladığını, geçersiz imzanın sahiplerini sorumlu kılmamalarına rağmen poliçenin geçerliliğini ortadan kaldırmadığını ifade eder. Geçerli imzaların sahipleri, başkasının imzasının geçersiz olduğunu ileri sürerek kambiyo sorumluluğundan kurtulamazlar. Geçersiz bir imza sahibini bağlamaz, ancak ciro zincirini de koparmaz…"* Yargıtay HGK. 09/03/2016 tarih 2014/806 E. 2016/298 K., Lexpera, ET. 15/07/2021.

[30] *Kendigelen/ Kırca***,** s. 286.

bunun daha kolay yollarını arama arayışına girecektir. Alacağın teminat altına alınması da bu yollardan biridir.

Teminatın tanımı yapılacak olunursa alacaklının alacağına tam ve zamanında ulaşmak için giriştiği bir tür garanti işlemidir[31]. Teminat gösterme borcu bazen kanundan kaynaklanabileceği gibi bazen taraflar arasındaki sözleşmeden de kaynaklanabilmektedir[32]. Kanundan kaynaklanan hallere örnek olarak 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 99. maddesinde düzenlenen eski hale getirme talepleri, 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'nun 9. maddesinde düzenlenen amme alacaklarının korunması yolu verilebilir. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 69. maddesinde düzenlenen itirazın geçici olarak kaldırılması usulünde teminat gösterilmesi de buna örnek olarak gösterilebilir.

Taraflar sözleşme ile teminat verilmesini kararlaştırdıklarında ise borçlu henüz teminat vermiş olmamakla birlikte teminat verme borcu altına girmektedir[33]. Böylelikle borçlu teminat verme borcunu yerine getirmediğinde alacaklı bu sözleşmeye dayanarak talepte bulunabilecektir[34].

Teminat kavramı alacaklının borçlu nezdinde sahip olduğu haklara göre "nesnel ve kişisel" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır[35]. Sınırlı ayni haklardan rehin hakkı veya taşınmaz

---

[31] *Kuntalp,* Erden: "Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk", Prof. Dr. Reha Poroy' a Armağan, İstanbul: BTH, 1995, s. 266; *Mağden Çamlı,* Zehra İlgün: Türk Hukukunda Teminat Senetleri, Ankara: Adalet, 2020, s. 27; s. 21; *Sarıkaya,* Merve*:* Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı (Teminat Poliçesi – Teminat Bonosu – Teminat Çeki), İstanbul: Vedat, 2018, s. 15.

[32] *Kuntalp,* s. 267.

[33] *Kuntalp,* s. 268.

[34] Sözleşmenin konusuz kalması halinde teminat verme borcunun da ortadan kalkacağı, aksinin hakkın kötüye kullanılması durumunu oluşturacağı yönündeki karar için bkz. "*…Dava konusu teminat verme borcuna dayanak oluşturan sözleşmenin konusuz kaldığı, sözleşmenin 8. maddesine göre eğer ki teminat mektubu sözleşme devam ederken davalı tarafından davacıya verilmiş olsaydı dahi bu teminatın sözleşmenin bitiş tarihinde (yani dava tarihinden önce) davalıya iade edilmesi gerekeceği, sözleşmenin ifasına yönelik ana ve kurucu unsur olmayan teminat mektubunun zamanında verilmemesi nedeniyle sözleşmenin konusuz kalmasından sonra sözleşmeye aykırılık nedeniyle cezai şart isteminin haklı ve yerinde olmadığı gibi hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir…Yapılan yargılama ve saptanan somut uyuşmazlık bakımından uygulanması gereken hukuk kuralları gözetildiğinde İlk Derece Mahkemesince verilen kararda bir isabetsizlik olmadığının anlaşılmasına…"* Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 30/03/2021, 2020/5864 E. , 2021/3050 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (Erişim Tarihi: 29/06/2021). Aksi yönde görüş için bkz. *Kuntalp,* s. 269.

[35] *Kuntalp,* teminat türlerini alacak hakkına bağlı olup olmamasına göre "bağımlı-bağımsız"; kanunda düzenlenip düzenlenmemesine göre "kanunda öngörülen- kanunda öngörülmeyen"; alacaklının borçlu nezdinde sahip olduğu haklara göre "nesnel-kişisel"; gösteren kişiye göre "borçlu tarafından sağlanan-üçüncü kişi tarafından sağlanan" şeklinde sınıflandırmıştır. Ancak tezin konusuna en uygun sınıflandırma tercih edilerek sadece "nesnel-kişisel" ayrımı incelenmiştir. *Kuntalp,* s. 280; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 16 vd.

yükünün; ayni hak olan mülkiyet hakkının teminat gösterilmesi halinde nesnel teminatın varlığından söz edilir[36]. Burada borcun tam veya zamanında ifa edilmemesi halinde alacaklı teminat konusu eşyanın paraya çevrilmesi yoluyla alacağına kavuşma imkanı bulmaktadır. Bunlara ek olarak uygulamada mülkiyetin veya bir alacağın teminat amacıyla alacaklıya devredildiğine de rastlamak mümkündür[37]. Mülkiyet hakkı taşınır, taşınmaz, emre veya hamiline yazılı senet üzerinde kurulabilir[38]. Ancak bu halde inançlı işlemin varlığından söz edileceğinden alacaklının devraldığı hakkı inançlı işlemin sınırları içerisinde kullanması gerekecektir[39].

Kişisel teminatlarda ise borçlunun borcunun tam ve zamanında ifa edememe ihtimaline karşı taraflar dışındaki bir kişinin alacaklının zararını karşılamayı üstlenmesi söz konusudur[40]. Garanti sözleşmesi, kefalet sözleşmesi veya aval kişisel teminata örnek olarak verilebilir[41].

Teminat senetlerinin ne tür teminat kapsamında olduğu konusunda ileri sürülen bir görüşe göre senedin kıymetli evrak olması nedeniyle ayni teminat niteliğindedir. Bu görüş, senedin üçüncü kişiye devredilmesi halinde de hamil senede dayanarak talepte bulunacağından ayni teminat sayılması konusunda sorun görmemektedir[42]. Ancak senedin devredilmediği ve bizzat lehtarın düzenleyenden talepte bulunması halinde lehtarın senet üzerindeki mülkiyet hakkına değil de asıl borç ilişkisine dayanarak talepte bulunmasının senedin ayni teminat olup olmadığı noktasında çelişki oluşturduğunu ileri sürmektedir[43]. Bu nedenle söz konusu görüş kambiyo senetlerinin teminat amacıyla düzenlenmesi halinde teminatın aynı ve şahsi değil de

---

[36] *Kuntalp,* s. 280.
[37] *Şafak,* Ali: Bir İnançlı İşlem Türü Olarak Teminat Amaçlı Alacağın Temliki, 2. B., Ankara: Seçkin, 2017, s. 65 vd.
[38] TTK 655. Maddesine göre borçlunun ödeme yükümlülüğünün senet alacaklısına karşı olduğu düzenlendiğinden nama yazılı senetler sadece alacak hakkının devri şeklinde teminat olarak verilebilirler. *Oktay Özdemir,* Saibe: "Teminat Amaçlı Mülkiyet Devri Sözleşmeleri", Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 2011, C. 19, S. 1-2, s. 662.
[39] *Oktay Özdemir,* s. 658.
[40] *Özsunay,* Ergun: Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnançlı Muameleler, İstanbul: Cezaevi, 1968 s. 34.
[41] *Kuntalp,* s. 288; *Demirkapı,* Ertan: Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini, İzmir: Güncel, 2005, s. 9-10; *Eren,* Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 8. B., Ankara: Yetkin, 2020, s. 769.
[42] *Mağden Çamlı,* s. 22-24.
[43] *Mağden Çamlı,* s. 22-24.

ayrı bir tür olarak değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir[44]. Başka bir görüşe göre ise ilk görüşe katılmakla birlikte haklı olarak teminat senetlerinde tarafların üçüncü kişi için değil kendi alacağı için teminat senedi düzenlemesinin farkı yarattığını ileri sürmektedir[45].

2. "Teminat Senedi" İfadesi

Daha öncesinde değinildiği üzere tezin konusunu kambiyo senedi olan poliçe, bono ve çeklere teminat kaydı konularak düzenlenmesi ve tedavüle sokulması oluşturmaktadır. Bu başlık altında da "teminat senedi" ifadesinin kelime anlamı itibariyle doğru kullanım olup olmadığı konusunda çeşitli görüşlere verilecektir.

Doktrinde ileri sürülen görüşlerden başlamak gerekirse öncelikle teminat senetlerinin unsurları belirtilerek açıklanması dışında ortak bir tanımının bulunmadığı görülecektir. Bu durumda da "teminat senedi" ifadesinin sadece kambiyo senetlerini kapsayıp kapsamadığı veya bu ifadeden teminat kaydı konulan tüm senetlerin anlaşılıp anlaşılmadığı noktasında yoruma açık bir alan bırakmaktadır[46]. Nitekim bu konuda da farklı görüşler bulunmaktadır.

İlk görüş, teminat senedi ifadesinin kambiyo senetleri ile sınırlı olarak kullanılmaması yönündedir[47]. Gerekçe olarak ise kambiyo senedine konan "malen, nakden" gibi kayıtların senedin ismini değiştirmemesi gösterilmektedir. Bu durumda aynı şekilde teminat kaydı konan senedin de isminin değişmemesi gerekecektir. Bir diğer gerekçe olarak da kambiyo senetlerinin taraflar arasındaki asıl ilişkiden bağımsız olma özelliğinin zedelenmesi gösterilmektedir[48]. Eğer senet teminat amacıyla veriliyorsa ve buna ilişkin başka evrak varsa kambiyo senedinin değil de diğer evrakın teminat senedi olarak adlandırılması gerekir[49]. Bu görüşte olan *Odman Boztosun*, sayılan bu gerekçelerle "teminat senedi" ifadesi yerine "kambiyo senetlerinde

---

[44] *Mağden Çamlı,* s. 22-24.
[45] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 15-16, dn. 67.
[46] *Mağden Çamlı*, s. 27.
[47] *Odman Boztosun,* Ayşe: "Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı", Legal Hukuk Dergisi, 2007, C. 5, S. 53, s. 1487.
[48] *Odman Boztosun***,** s. 1487.
[49] *Odman Boztosun,* s. 1487.

teminat kaydı" veya "teminat amacıyla düzenlenen/keşide edilen kambiyo senedi" ifadelerinin kullanılmasının daha uygun olduğunu belirtmektedir[50].

Bizim de katıldığımız aksi yöndeki görüşe göre ise senet metninde yer alan "malen, nakden" gibi kayıtlar senedin kambiyo senedi olma vasfını etkilemediği gibi ispat hukuku açısından kolaylık sağlamaktadır[51]. Bu durumda amaç taraflar arasında borç ilişkisi olduğu göstererek ispat hukuku açısından kolaylık sağlamak olduğundan senedin illetten mücerret olma özelliği de etkilenmeyecektir[52]. Ancak bu durum her teminat kaydı için geçerli değildir. Tezin ilerleyen kısımlarında belirtileceği üzere bazı teminat kayıtları senedi şarta bağladığı için kambiyo senedi olmaktan çıkarmaktadır. Ancak yine de teminat kaydı konulan poliçe, bono ve çeklerin teminat senedi olarak adlandırılmasında da sakınca görülmemektedir. Aynı yöndeki bir diğer görüşe göre ise isimlendirmenin sadece "teminat" ifadesinden kaynaklanmayıp teminat amacıyla düzenlenmesinden ve soyutluk ilkesine halel getirmemesinden ileri geldiğini belirtmektedir[53].

Yargı kararlarında ise teminat senedi ifadesinin kambiyo senetlerini kapsayacak şekilde kullanıldığı görülmektedir[54]. Ancak buna rağmen teminat kaydının senedin kambiyo senedi olma vasfını olumsuz anlamda etkileyeceği yönünde içtihatlar da bulunmaktadır[55]. Her ne kadar

---

[50] *Odman Boztosun,* s. 1487.

[51] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s.18; *Atay,* Egemen: Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı, 2. B, Ankara: Seçkin, 2020, s. 28; *Poroy/ Tekinalp,* s. 170; *Ertekin/ Karataş*, 1998, s. 189; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 114; *Tekil,* s. 118; *Bozkurt Yüksel,* s. 522-523.

[52] *Mağden Çamlı,* s. 33.

[53] *Mağden Çamlı,* s. 32**;** Senede teminat kaydı konularak veya konulmayıp sözleşme ile teminat ilişkisi belirtilerek taraflar arasındaki borç ilişkisiyle senet arasında teminat ilişkisi kurulması halinde teminat senedi ifadesinin kambiyo senetlerini kapsayacak şekilde kullanılmasında sakınca görmeyen görüş için ayrıca bkz. *Atay,* s. 28.

[54] *"…Öte yandan takip dayanağı bonoda "teminattır" ibaresinin bulunması, Dairemizin yerleşik içtihatları doğrultusunda neyin teminatı olduğu açıklanmadığı sürece, başlı başına senedin teminat senedi niteliğinde olduğunun kabulünü gerektirmez…"* Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 11/02/2020 tarih 2017/12-743 Esas 2020/129 Karar, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET: 08/07/2021; Aynı yönde güncel kararlar için ayrıca bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 25/05/2021 tarih 2021/394 E. 2021/5402 K. Uyap, ET: 08/07/2021; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 21/04/2021 tarih 2020/5900 E. 2021/3916 Uyap, ET: 08/07/2021; Yargıtay 15. Hukuk Dairesi 03.03.2021 tarih 2020/1803 E. 2021/617 K. Uyap, ET: 08/07/2021.

[55] "*…Senet üzerinde asıl borç ilişkisine atıf yapan ve ödemeyi şarta bağlayan kayıtlar olması durumunda mücerretlik vasfı ortadan kalkacağından böyle bir senede dayanılarak kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip yapılamaz. Örneğin "hisse devrinin teminatıdır", "...ile imzalanan sözleşmenin teminatıdır", "eseri ... tarihinde tamamlayamamam hâlinde ödeyeceğim", "inşaat bitiminde ödenecektir" şeklindeki kayıtlar. Bononun teminat senedi olduğu senet metninden anlaşılan bu gibi hâllerde bono kayıtsız (koşulsuz) borç vaadi içermediği için hükümsüzdür..."* Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 23/02/2021 Tarih 2017/12-350 Esas 2021/152 Karar, Uyap, E.T. 07/07/2021.

senet geçersiz kambiyo senedi olsa da Yargıtay teminat senetlerini kambiyo senetlerini kapsayacak şekilde kullanmaktadır. Hatta teminat senedi ifadesinin yanında kimi kararlarda "teminat bonosu"[56] veya "teminat çeki"[57] ifadelerinin de kullanıldığı görülmektedir.

Bazı teminat kayıtlarının senedin illetten mücerretliğini bozduğunun kabul edilmesine karşın teminat senedi ifadesinin kambiyo senetlerini kapsayacak şekilde kullanılması bu kayıtların kambiyo senedi olma vasfını ortadan kaldırmadığının kabul edildiği izlenimini oluşturmaktadır. Bu açıdan çelişki olduğu düşünülebilir. Ancak amaçsal olarak taraflar kambiyo senedi düzenlemek istediğinden ve her teminat kaydı senedi kambiyo senedi olmaktan çıkarmadığı için "teminat senedi" ifadesinin kullanılmasında sakınca görülmemesi kanaatindeyiz.

3. Hukuki Nitelendirilmesi

Teminat senetlerinin düzenlenme amacı açıklanırken öncelikle kambiyo senetlerinin düzenlenmesinin hukuki nitelendirilmesinden bahsedilmesi uygun olacaktır. Sözleşme serbestisi gereğince tarafların aralarındaki borç ilişkisinin çeşitli yollarla sona erdirmesi mümkündür. Borcun yenilenmesi de bu yollardan birisidir[58]. Burada tezin konusu ile bağlantılı olarak kambiyo senedi düzenlenmesi halinde sözleşmeden doğan borcun sona erip ermeyeceği akla gelmektedir. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 133/2. maddesinde kambiyo taahhüdünde bulunulması halinde borcun yenilenmeyeceği açıkça hükme bağlanmıştır. Bu kuralın istisnasını ise tarafların açıkça borcun yenileneceğini kararlaştırması oluşturmaktadır[59].

---

[56] *"…Uygulamada bir sözleşmede karşı edimin (güvencesi) teminatı olarak verilen ve teminat senedi olarak adlandırılan bonolar görülmektedir. Takip dayanağı bononun teminat bonosu olduğu iddiasının, hangi ilişkinin teminatı olduğu senet üzerine yazılmak suretiyle ya da yazılı bir belge ile ispatlanması gerekir…"* Yargıtay HGK. 11/12/2018 tarih 2017/12-1155 E. 2018/1892 K. Uyap, ET. 07/07/2021.

[57] "*…Davacı dava konusu çekin teminat için verildiğini, teminat fonksiyonunu yitirdiğini, bedelsiz olduğunu ileri sürmüştür. Davalı çekin teminat çeki olmadığını belirtmiştir. Dava konusu çekin teminat çeki ve bedelsiz olduğunu ispat yükü davacıya aittir…*" Yargıtay 11 HD. 05.10.2020 tarih 2020/2509 E. 2020/3788 K. Uyap, ET. 08/07/2021.

[58] *Kılıçoğlu,* Ahmet M. : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. B., Ankara: Turhan, 2020 s. 1070 vd.

[59] Teoman, Ömer: Yaşayan Ticaret Hukuku, C. 1: Hukuki Mütalaalar, Kitap 6, İstanbul: Beta, 1994, s. 74; *Bozer/ Göle,* s. 68; *Domaniç,* Hayri: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. B, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1975, s. 129; Bu durumda borcun yenilenmediği ancak değişerek kambiyo ilişkisinden kaynaklanan borcu dönüştüğüne ilişkin görüş için bkz. *Sayhan,* s. 83.

Kambiyo taahhüdünde bulunmanın borcun yenilenmesi anlamına gelmemesi onun ifa uğruna düzenlendiği anlamına gelmektedir[60]. Taraflar arasındaki borç ilişkisinden doğan borç için kambiyo senedi düzenlendiğinde alacaklı hem kambiyo senedine dayanarak hem de asıl ilişkiye dayanarak alacağı talep hakkına sahip olmaktadır[61]. Çünkü kambiyo senedi düzenlenmesi ile borç yenilenmemiştir. İki talep hakkının bulunması halinde doktrinde hakların yarıştığı yönünde görüş bulunmaktadır[62]. Sebebi ise alacaklının asıl alacağa veya senede dayanarak talep hakkı elde etmiş olmasıdır.

Bir diğer görüş ise kambiyo taahhüdünde bulunulması ile senet geçerli ise öncelikle senet üzerinden talepte bulunulmalıdır, doğrudan temel ilişkiye dayanılarak talepte bulunulamaz[63]. Çünkü alacaklı doğrudan asıl ilişkiye dayanarak talepte bulunduğunda borçlunun geciktirici def'i ile karşı karşıya kalma ihtimali bulunmaktadır[64]. Ayrıca senet düzenlenmesi ile alacaklı, alacağını senet ile tahsil etme düşüncesini benimsediğinden öncelikle senet üzerinden talepte bulunması gerektiği bir diğer gerekçe olarak ileri sürülmektedir[65].

Alacaklının iki yönden talep hakkı bulunmasının uygulamadaki faydası kambiyo senedine özgü takip yolu ile alacağına daha kolay şekilde ulaşmaktır. Ancak dikkat edilmesi gereken konu şudur ki; senetteki alacak asıl borç ilişkisindeki alacağın vadesinin gelmesi ile talep edilebilir hale gelecektir. Ayrıca asıl borç ödendiği takdirde alacaklı artık senede dayanarak yeniden ifa talebinde bulunamayacaktır. Çünkü bu halde düzenleyen borçlunun borcu ödediğine ilişkin ileri süreceği def'i ile karşılaşacaktır[66].

---

[60] *Poroy/ Tekinalp,* s. 147; *Kendigelen/ Kırca,* s. 25; *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 129.
[61] İki talep birbirinden bağımsızdır ancak alacaklının asıl ilişkiye dayanması halinde senedi iade etmesi gerekmektedir. *Poroy/ Tekinalp,* s. 147.
[62] *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 58; *Bozer/ Göle,* s. 69; *Kendigelen/ Kırca,* s. 26.
[63] *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 129; *Kendigelen/ Kırca,* s. 26; Aynı yönde Bkz. Yargıtay 11. HD. 25/04/1978, E. 1978/2055, K. 1978/2164, *Öztan*, 1997, s. 381-382; *Domaniç***,** TTK Şerhi, s. 27-87-88; Burada *Atay* dar ve geniş anlamda teminat ayrımına giderek geniş anlamda teminat sağlamak için teminat senedi düzenlenmesi halinde alacaklının öncelikle senet üzerinden talepte bulunması gerektiğini savunmaktadır. Dar anlamda teminat için senedin düzenlenmesi halinde ise öncelikle asıl ilişkiye dayanılarak talepte bulunması, girişimin başarısız olması halinde senedi kullanması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Atay*, s. 29-35.
[64] *Kendigelen/ Kırca,* s. 26.
[65] *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 130.
[66] *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 130; *Kendigelen/ Kırca,* s. 26.

Kambiyo senetleri kural olarak ifa uğruna düzenlenmesine rağmen teminat senetleri bu konuda farklılık oluşturmaktadır. Şöyle ki; teminat senetlerinde amaç asıl borç ilişkisinde alacağın ifası için olmayıp ifanın teminat altına alınmasıdır[67]. Bu nedenle tarafların amacı iki ayrı talep hakkı oluşturmaktır. Alacaklının öncelikle senet ile talepte bulunma şeklinde zorunluluğunun bulunması teminat senetlerinin düzenlenme amacına uymadığından hakların yarıştığı ve alacaklının iki talep hakkı olduğu görüşüne katılmaktayız.

Bazı hallerde senedi ifa uğruna düzenlemelerine rağmen dışa yansıttığı iradeleri teminat senedi olabilir. Bu durumda tarafların asıl iradelerini irdelemek gerekmektedir[68]. Yargıtay uygulamasına bakıldığında senet düzenlenmesine sebep olan sözleşme ile çeşitli açılardan kıyaslama yapılarak asıl iradenin belirlenmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Örneğin 12. Hukuk Dairesinin 15.04.2014 tarihli kararından Yargıtay'ın da teminat senetlerinin ifa uğruna düzenlenmediği görüşünü benimsediği anlaşılmaktadır[69].

4. Teminat Senetlerinin Mücerretlik Bakımından Değerlendirilmesi

Kambiyo senetlerinin başlıca özelliklerinden birisi illetten mücerret olmasıdır. İlletten mücerretlikten anlaşılması gereken senet metnine bakıldığında tarafları senet yapmaya iten hukuki ilişkinin anlaşılmamasıdır. Her ne kadar senede bakıldığında asıl borç ilişkisi anlaşılmasa da kambiyo senetlerinin temelinde dayandığı bir ilişki bulunmaktadır[70]. Bununla birlikte hatır ilişkisi gibi borç doğurmayan bir ilişkiye istinaden senet düzenlenmesi de mümkündür. Temeldeki ilişki bazen geçerli olabileceği gibi bazen geçersiz hale de

---

[67] *Teoman,* Teminat Bonosu, s. 75; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 51; *Mağden Çamlı,* s. 35.
[68] *Mağden Çamlı,* s. 51.
[69] *"...Her ne kadar mahkemece, senette yazılı 'site işlerine mukabilen çekilen kredi için verilmiştir' ibaresinin senedin teminat senedi olduğunu gösterdiği kabul edilerek takibin iptaline karar verilmişse de söz konusu ifade senedin ifa uğruna verildiği anlamına da gelebileceğinden senedin teminat senedi olduğunu göstermez. Bu durumda mahkemece yöneticinin kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisi olmadığından takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile takibin iptali doğru değil ise de sonuçta takip iptal edildiğinden sonucu doğru mahkeme kararının onanması gerekmiştir..."* Yargıtay 12 HD. 15/04/2014 tarih 2014/8658 E. 2014/11007 K. Uyap, ET. 15/07/2021. Aynı yönde verilmiş kararlar için bkz. Yargıtay 12.HD. 22.06.2010 tarih 2010/14683 E. 2010/16199 K., *Aydın,* Muzaffer: Açıklamalı ve İçtihatlı Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu İle Takipte Şikayet (Bono-Poliçe-Çek), Ankara: Adalet, 2011, s. 158.
[70] *Uyar,* Talih: "'Kambiyo Senetlerindeki Mücerretlik İlkesi', 'Kambiyo Senedinin Hayatın Olağan Akışına Aykırı Olduğu' İddiasına Dayalı 'Menfi Tespit Davası' nın Açılmasını Engeller Mi?", İstanbul Barosu Dergisi, 2013, C. 87, S. 3, s. 243; *Sayhan,* s. 18.

gelebilmektedir[71]. Bu da tarafları senet hamiline karşı asıl ilişkiden doğan def'ileri ileri sürmeye itecektir. Ancak mücerretlik ilkesi gereğince senedi devralan kişi senette yer alan hakları devraldığı için taraflar arasındaki geçersizliğe dayalı şahsi def'iler kural olarak ileri sürülemeyecektir[72]. Mücerretliğin kıymetli evrak hukukundaki bir diğer görünümü kamu güvenliğine sahip olma bakımından kendini göstermektedir[73]. Senedi devralan kişi senette yer alan kayıtlar çerçevesinde hak sahibi veya sorumlu olduğunu düşünmektedir. Bu bakımdan da mücerretlik önem teşkil etmektedir.

Senedin teminat amacıyla düzenlenmesi halinde taraflar bazen senede teminat kaydı koyarak iradelerini dışa vurmuş olabilirler. Bu durumda konulan kaydın mücerretliğe etkisi konulan kayda göre değişebilir. Çünkü bazı kayıtlar sadece teminata ilişkin ibare içermekte iken bazıları hukuki ilişkiyi de içermektedir. Özellikle hukuki ilişkiyi içeren kayıtların mücerretlik bakımından incelenmesi gerekmektedir. Zaten bu konuda doktrin ve Yargıtay içtihatları arasında da farklı görüşler bulunmaktadır[74].

Kambiyo senetlerinde mücerretliğin kanundaki görünümü TTK'nın 671. ve 780. Maddelerinde yer alan kayıtsız ve şartsız olma unsurunda kendini göstermektedir[75]. Kayıt ve şart olmaması asıl ilişkinin de senette gösterilmemesi anlamına gelmektedir[76]. O halde asıl ilişkinin yer aldığı kayıtları içeren senetlerin senedin ödenmesi şarta bağlı olmasa bile mücerret olmadığı söylenebilir[77].

---

[71] *Sayhan,* s. 122.
[72] *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 55; *Tekil*, s. 50-51.
[73] *Gürbüz,* A. Hulûsi: Yargıtay Uygulaması Işığında Ticari Senetlerin iptali Davaları ve Ticari Senetlere Özgü Sorunlar, İstanbul: Cem, 2. B., 1985, s. 17.
[74] Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 41.
[75] *Öztan,* 1997, s. 174.
[76] *Öztan,* 1997, s. 174.
[77] Aksi yönde bkz. *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 104; *Kendigelen*, s. 205.

5. Uygulamada Karşılaşılan Haller

Uygulamadaki ihtiyaç nedeniyle ortaya çıkan teminat senetlerinin kira, satım, kredi ve iş sözleşmelerinde kullanımına sıklıkla rastlanılmaktadır[78]. Bu bölümde yargı kararı örnekleri ile birlikte teminat sözleşmelerinin uygulamadaki görünümleri ayrı ayrı incelenecektir.

Kira sözleşmesi TBK'nın 299 ve devamı maddelerinde düzenlenen iki tarafa borç yükleyen sözleşme türlerinden birisidir. Kiraya veren kiralananın kullanımını veya buna ek olarak yararlanımını kiracıya bırakmak; kiracı ise kira bedelini ödemek suretiyle karşılıklı borç üstlenmiş olmaktadır. Kira sözleşmelerinde teminat altına alınmak istenen unsurlar kiralanan veya kira bedeli olabilir[79]. Sözleşme süresinde kiracının kiralanana zarar verebileceği endişesinin giderilmesi amacıyla kiracının teminat senedi düzenlemesi halinde kiralananı teminat altına alan teminat senedinden bahsedilir[80]. Kiraya verenin kira alacağına tam ve zamanında ulaşma arzusu varsa da her bir kira için ayrı ayrı senet düzenlendiğinde ise kira alacağını teminat altına alan teminat senedinden bahsedilir[81].

Uygulamada sıklıkla araç kiralama sözleşmelerinde[82] araca gelebilecek muhtemel zarar veya kiralayanın üçüncü kişiye zarar vermesi halinde kiraya verenin sorumlu tutulabileceği tazminatın zorunlu trafik sigortası ve kasko sigortası tarafından karşılanamaması ihtimali için

---

[78] *Teoman,* Teminat Bonosu, s. 75; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 54 vd.; *Yıldız,* Berna: Teminat Senedinin Lehdarına Tanıdığı Haklar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir, 2020, s. 33; *Mağden Çamlı,* s. 35; *Atay*, s. 36; Sayılan sözleşmeler uygulamada sıklıkla rastlananlar olup bu örneklerin çoğaltılması mümkündür. Eser sözleşmesi çerçevesinde düzenlenen teminat senedi hakkında karar için bkz. Yargıtay 11. HD. 14/12/2020 tarih 2020/2587 E. 2020/5852 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 21/07/2021; Sözleşmenin kefiline aval veren sıfatıyla teminat senedi imzalattırılması hakkında karar için bkz. Yargıtay 11. HD. 06/04/2021 tarih 2020/3996 E. 2021/3365 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 24/07/2021.

[79] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 55-56.

[80] *Mağden Çamlı,* s. 43; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 55.

[81] "*…Davacı; davalının maliki bulunduğu taşınmazda 01.04.2012 başlangıç tarihli ve 6 yıl süreli kira sözleşmesi ile kiracı olduğunu, mecurun davalı tarafından yapılan imara aykırı tadilatlar nedeniyle belediye tarafından mühürlendiği ve sözleşme gereğince kullanılmasının mümkün olmadığını, bu nedenle kira sözleşmesinin 28.02.2015 tarihi itibariyle feshedilmesine, mecurun kiraya verene iadesine, peşin ödenen kira bedellerinden tahliye tarihine kadar olan kira bedellerinin mahsubu ile kalan miktarın tahsiline, depozito ve teminat olarak verilen bononun iadesine ve mahrum kaldığı kar ve diğer zararların tahsiline karar verilmesini istemiş, 16.05.2016 tarihli ıslah dilekçesi ile tahsilini talep ettiği toplam rakamı 114.550,63 TL olarak ıslah etmiştir…"* Yargıtay 3. HD. 16/03/2021 tarih 2020/11831 E. 2021/2732 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 21/07/2021. *Mağden Çamlı,* s. 38 *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 55.

[82] *"…Taraflar arasındaki davaya konu bononun araç kiralama sözleşmesinden dolayı araçta meydana gelebilecek zararın teminatı olarak verildiği konusunda uyuşmazlık bulunmamaktadır…"* Yargıtay 19. HD. 09/03/2017 tarih 2016/5738 E. 2017/1979 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 21/07/2021.

sıklıkla bedel kısmı boş bırakılarak bu yola başvurulduğu görülmektedir[83]. Yargıtay kararları incelendiğinde senede "malen, nakden" gibi kayıtlar konularak senet teminat amaçlı verilmesine rağmen senedin kambiyo senedi vasfının bozulmaması çabasının bulunduğu anlaşılmaktadır[84]. Bu kaydın konulması ile birlikte senedin malen veya nakden alınmadığını iddia eden taraf bunu HMK 200. madde uyarınca senetle ispat etmek durumunda kalmaktadır[85].

Önceki başlıklarda değinildiği üzere genel kabul, kambiyo senetlerinin ifa uğruna düzenlendiği yönündedir. Ancak senet metninde teminat kaydı bulunmaması halinde senedin kira alacağının ifası uğruna mı yoksa teminat amaçlı mı düzenlenip düzenlenmediği noktasında tereddüt oluşması mümkündür[86]. Bu durumda asıl iradenin belirlenebilmesi için senet dışı yazılı delil ile teminat amaçlı senet düzenlendiğinin ispatının gerektiği yargı kararlarından anlaşılmaktadır[87].

---

[83] *"...Mahkemece, taraflar arasında 5 adet kara taşıtları kiralama sözleşmeleri imzalandığı, bu sözleşmelerin teminatı olarak 5 adet davaya konu bonoların davacı şirketçe davalı şirkete verildiği…davaya konu bonoların da bu zarar ve ziyanlar dolayısıyla davacıdan teminat olarak alındığı, yine davaya konu bonolardan 04.09.2011 tanzim tarihli, 144.500,00 TL bedelli bonodan dolayı dava tarihi olan 25.08.2014 tarihinden önce takip başlatıldığı ...*" Yargıtay 19. HD. 26/01/2017 tarih 2016/3083 E. 2017/535 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 21/07/2021.

[84] "*… davalının araç kiralama işi yaptığını, davacıların davalıya ait iş yerinden ...plakalı aracı kiraladıklarını ve araç kira bedellerini peşin ödedikleri için davalının 28.01.2013 tarih ve 2.400 TL bedelli ve 09.03.2013 tarihli 1.416.-TL bedelli faturaların davacı tarafa kapalı olarak teslim ettiğini, kiralanan aracın güvencesi olarak davacıların dava konusu bonoyu boş olarak imzalayıp davalıya verdiğini… Takip konusu bono incelendiğinde nakden düzenlendiği anlaşılmaktadır…"* Yargıtay 6. HD. 11/11/2014 tarih 2014/8462 E. 2014/12232 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 21/07/2021.

[85] "…D*avacı tarafından imzalanan bonoların teminat için düzenlendiği teminat fonksiyonun kalmadığı iddiasının yazılı delille ispat edilmesi gerektiği gibi dava konusu senet üzerinde nakden kaydının davacı yanca talil edildiği, nakden kaydına göre de davacının senetlerin ödendiğine ya da bedelsiz kaldığına dair yazılı delil sunmadığı, yemin deliline de dayanmadığı anlaşılmakla senetlerden dolayı borçlu olmadığını ispatlayamadığından ilk derece mahkemesinin davanın reddine ilişkin kararında bir isabetsizlik görülmediği, menfi tespit davasının reddine karar veren mahkemenin, borçluyu tazminata mahkum edebilmesi için, alacaklının borçluya karşı bir icra takibi yapmış olması ve borçlunun bu icra takibinin durdurulması veya icra veznesindeki paranın alacaklıya ödenmemesi için ihtiyati tedbir kararı almış ve bu ihtiyati tedbir kararının uygulanmış (infaz edilmiş) olması gerektiği…"* Yargıtay 19. HD. 21/04/2019 tarih 2020/3081 E. 2021/3889 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

[86] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 56.

[87] *" ...alacaklılar vekili tarafından sunulan 15.11.2018 tarihli istinaf dilekçesinde yer alan '... kira alacağına ilişkin olarak verilmiş olmakla kira alacağından dolayı takip yapılabileceği gibi kambiyo vasfına ilişkin de takip yapılabilir...' beyanı esas alınarak, takip konusu senedin söz konusu kira sözleşmesi kapsamında verildiği ve sözleşmenin taraflara karşılıklı edimler yüklediğinden bahisle, takibe dayanak senet teminat senedi olarak kabul edilmiş ve takibin durdurulmasına karar verilmiş ise de, dosyada mevcut kira sözleşmesinin 7. bendine göre takibe dayanak bononun kira bedeline ilişkin olarak ödeme amaçlı verildiği… alacaklı vekilinin istinaf dilekçesindeki beyanının yukarıda açıklandığı üzere senedi teminat senedi haline getirmeyeceği, sözleşme kapsamında verilen her senet teminat senedi olmayıp ödeme amaçlı olarak da verilebileceği nitekim somut olayda da senedin teminat senedi olarak verildiği hususunun İİK'nun 169. maddesi kapsamındaki delillerden biriyle ispat edilemediği anlaşılmış olmakla Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozulması cihetine gidilmiştir."* Yargıtay 12. HD. 10/02/2021 tarih 2020/5614 E. 2021/1369 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 24/07/2021.

Satım sözleşmelerinde ise kararlaştırılan bedelin ifası[88], bedeli ödenmiş bir şeyin devri[89], ifanın ayıplı veya kararlaştırılan şekilde olmaması halinde uğranabilecek zararı teminen[90] senet düzenlenebilmektedir[91]. Senette teminat kaydı bulunmaması halinde senedin teminat amaçlı veya ifa uğruna düzenlenip düzenlenmediği konusunda burada da yoruma açık bir durum oluşturabilecektir[92]. Bu durumda teminat ilişkisini ispata yarayacak yazılı delil ile desteklenmeye ihtiyaç duyulacaktır[93]. Böylelikle ifa uğruna veya teminat amaçlı düzenlenip

---

[88] *"…Davacı vekili, davalının aynı zamanda müdürü olduğu dava dışı Aymaksan Mak. Ltd. Şti. ile paslanmaz alaşımlı parça üretim ve teslimi için anlaşıldığını ve karşılığında icra takibine konu senedin teminat olarak verildiğini, dava dışı şirketçe mal teslimi yapılmadığı gibi senedin de iade edilmediğini, teminat seneti olarak verilen ve bedelsiz kalan senetten dolayı borçlu olunmadığının tespiti ile davalı aleyhine kötüniyet tazminatına karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili, davacı şirket yetkililerinin sahip olduğu taşınmazların satın alınması konusunda anlaşma yapıldığı ve buna karşın davalının yetkilisi olduğu şirkete ait bir aracın davacıya devredildiği, davacı şirket yetkilisi hesabına para yatırıldığı ve elden ödeme yapıldığı halde taşınmaz satışından vazgeçmeleri üzerine ödenen paranın iadesi için takibe konu senedin verildiğini, borcun ödenmeyen bakiyesi için haklı olarak takip başlatıldığını savunarak davanın reddi ile davacı aleyhine kötüniyet tazminatına karar verilmesini talep ve dava etmiştir…"* Yargıtay 11. HD. 24/03/2021 tarih 2020/3025 E. 2021/2800 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 24/07/2021; Benzer kararlar için ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD. 06/04/2021 tarih 2020/8274 E. 2021/3378 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 24/07/2021; Yargıtay 11. HD. 09/02/2021 tarih 2020/2693 E. 2021/1011 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 24/07/2021.

[89] "*…Dosya içeriğinde yer alan ve davalı tarafından dosyaya sunulan 15.06.1997 tarihli senedin incelenmesinde ise, keşidecinin …, düzenleme tarihinin 15.06.1997, ödeme gününün 15.06.2008, lehtarının …, bedelinin 1.500.000.000 TL olduğu, … tarafından imzalandığı, aynı yüzde teminat senedi olduğunun ve arka yüzdeki açıklama üzerine hazırlandığının belirtildiği, arka yüzde ise 15.06.1997 tarihli imzasız, 'bu senet, 52 ada 7 numaralı taşınmazda inşa edilen binanın … tarafından …' a satılan ancak devredilmeyen 9 numaralı dairesinin tapuda …'a devrinin teminatı olarak düzenlendiği, dairenin rayiç bedelinin 1.500.000.000 TL olduğu, devir olmadığı takdirde …' ın dairenin güncel değerini …' a ödemeyi taahhüt ettiği' şeklinde beyan içerdiği anlaşılmaktadır.* Yargıtay 8. HD. 23/03/2021 tarih 2019/1053 E. 2021/2645 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 24/07/2021; Benzer kararlar için ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD. 02/02/2021 tarih 2020/3647 E. 2021/686 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 24/07/2021; Yargıtay 3. HD. 25/01/2021 tarih 2020/7398 E. 2021/394 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 24/07/2021.

[90] "*…Davacı vekili, davalı …'ın davacılar aleyhine kambiyo senetlerine dayalı takip yaptığını, takip dayanağı bononun davalı …'a kayısı satışı ilişkisi sırasında davacıların borcuna karşılık, teminat amaçlı verildiğini, kayısıların ayıplı çıkması nedeniyle iade edildiğini, bononun bedelsiz kaldığını, …'ın ise aralarında ilişki olmayan …'a bonoyu ciro ve tevdi ettiğini ileri sürerek, davacının davalılara borçlu olunmadığının tespitini ve kötü niyet tazminatının davalılardan tahsilini talep ve dava etmiştir…"* Yargıtay 11. HD. 25/02/2021 tarih 2020/7378 E. 2021/1734 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 24/07/2021.

[91] *Mağden Çamlı,* s. 48.

[92] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 54.

[93] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 54; *"… 'devir alan …, devreden …'na 5.000-EURO miktarlı bir adet senet verecektir. Devir alanın işbu sözleşmeye aykırı davranması veya işletmeye zarar verecek ve borçlandıracak işlemleri yapması halinde, bu protokolün 3. ve 4. maddeleri hariç diğer hükümleri geçersiz sayılacak, devralanca verilen senedin kullanılan miktarı hariç, bakiyesi devredence geri iade edilecek ve işletme hakları devredene geri iade edilecek ve işletme hakları devredene geri verilecektir. Devredenin almış olduğu senedi bu protokolde belirtilen amaç dışında kullanılması durumunda çek tutarı ile birlikte çek bedelinin % 50'si kadar bir tutarı tazminat bedeli olarak ödemeyi peşinen kabul etmektedir.' hükmüne yer verilmiştir. Dava konusu senedin anılan protokol çerçevesinde 5.maddede belirtilen hususlarla ilgili olarak teminat amacıyla düzenlenip davalıya verildiği dosya içeriğinden anlaşılmaktadır."* Yargıtay 11. HD. 07/10/2019 tarih 2018/1763 E. 2019/4652 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 24/07/2021; Aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD. 29/03/2017 tarih 2016/4487 E. 2017/2567 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 24/07/2021.

düzenlenmediği belli olmayan senedin düzenleniş amacının belirlenmesinde senetteki kayıt dışında başka yazılı delile de başvurulabileceği anlaşılmaktadır[94].

Teminat senetlerinin uygulama alanlarından bir diğeri de iş sözleşmeleridir. Genellikle işe alım sırasında[95] veya sonrasında[96] işveren, iş sözleşmesi dolayısıyla ileride uğrayabileceği zararı teminen bu yola başvurmaktadır. Bu zarar işçinin iş ilişkisi nedeniyle teslim aldığı bir şeye kasıtlı veya ihmalen gerçekleştirilebileceği gibi[97], belli bir işi görmek üzere teslim almasına rağmen devamında işin görülmemesi[98] veya iş sözleşmesinin sona ermesi halinde işverenin işçiye ödemek zorunda kalacağı tazminat[99] şeklinde olabilir[100]. Bu gibi hallerde işveren bazen bedel kısmı boş bırakılarak imzalanan senedin boş kısmını doldurarak hukuki

---

[94] *Teoman,* Teminat Bonosu, s. 75.

[95] "*…Davacı, kıdem tazminatı ile sefer primi, ulusal bayram ve genel tatil ücreti, asgari geçim indirimi alacağının tahsiline, işe girişte alınan 5000 Euro'luk teminat senedinin iadesine veya iptaline karar verilmesini talep etmiştir…"* Yargıtay 9. HD. 10/12/2020 tarih 2016/35327 E. 2020/18078 K. www.karararama.yargitay.gov.tr, ET. 29/07/2021.

[96] "*…Davalı işyerinde ... (ilaç satış personeli) olarak çalışan davacı işçinin bir takım usulsüz işlemler yaptığına dair bilgi ve bulguların ortaya çıkması üzerine davalı işverenin 12.05.2014 tarihinde davacı işçiden sözlü olarak savunma istediği, 16.05.2014 tarihinde ise yazılı savunmasının aldığı, sözlü ve yazılı savunmaya rağmen durumun tam olarak açıklığa kavuşturulamaması nedeniyle de 16.05.2014 tarihinde tahkikat derinleştikçe ortaya çıkması muhtemel zararlar bakımından 50.000,00 TL tutarında teminat senedi aldığı, teminat senedinin bir protokole bağlandığı, davacı işçinin sorumluluğunda olan eczanelerden somut bir şikayet gelmezse söz konusu teminat senedinin 16.05.2015 tarihinde davacıya iade edileceğinin sözü geçen protokolde ayrıca kararlaştırıldığı…"* Yargıtay 9. HD. 26/10/2020 tarih 2017/18151 E. 2020/13371 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 28/07/2021.

[97] "*…davacının 21.08.2014 tarihinde 34 ZN 0326 plaka no'lu tırla ...'dan dönüşte ... üzerinden gelirken ... çıkışında Varşant sınır kapısında düzenlemek zorunda olduğu belgeye tarih yazmadığından Macar Gümrük yetkililerince 1020.000 Macar Forint ceza kesildiğini, davalı işyeri yetkilileri tarafından aracın gümrükte takılmaması için davacıya 3600 EURO gönderildiğini, cezanın tümüyle davacının ihmal ve hatasından kaynaklandığını, davacının usulsüzlük yapmadığı iddiasının doğru olmadığını ve 3600 EURO'nun davacı için tutulan cari hesap tablosuna borç olarak kaydedildiğini ve bu tutarın davacıdan tahsil edilemediğini, davalının uluslararası tır şöförlerinin sefer sırasında çeşitli hata ve usulsüzlükler yaptıkları için gümrük ve trafikte bir çok ceza ödemeleri ile karşılaşıldığını ve bu sebeple işe başlarken şöförlerden tahmini bir tutar karşılığı teminat senedi alındığını, davacıdan da işe başlarken 3600 EURO teminat senedi alındığını, davacının senedin boş olarak alındığı ve sonradan doldurulduğu iddiasının ispatı yükümlülüğünün davacıya ait olduğunu, senet tutarı davacıdan tahsil edilemediği için işten çıktıktan sonra davacı aleyhine icra takibi başlatıldığını ve davacının borçtan kaçınmak için menfi tespit davası açtığını savunarak davanın reddini talep itmiştir…"* Yargıtay 9. HD. 12/12/2019 tarih 2016/10252 E. 2019/22236 K. www.karararama.yargitay.gov.tr, ET. 29/07/2021.

[98] "*…Borçlu ..., aleyhine davaya konu icra takibinin başlatılmasından sonra açığa imzanın kötüye kullanılması suçlamasıyla ... hakkında şikayetçi olmuş ve bu kapsamda verdiği ifadelerinde Uluçay Ltd. Şti.'de işçi olarak çalıştığını, davacının ortağı olduğu şirketten aldığı çayları perakende sattığını, işlerinin kötü gitmesi üzerine parası olmadığından aldığı çayın bedeline karşılık takibe konu senedi boş olarak verdiğini, sonrasında borcunun bir kısmını ödediğini ancak bakiye 7.000,00TL için 70.000,00TL istendiğini, bu miktarı ödemesinin mümkün olmadığını, bunun üzerine senedin doldurulup haksız şekilde takibe konulduğunu beyan etmiş; yapılan yargılama sonunda süresinde şikâyette bulunulmaması nedeniyle verilen düşme kararı onanarak kesinleşmiştir…"* Yargıtay HGK 25/02/2021 tarih 2017/539 E. 2021/170 K. www.karararama.yargitay.gov.tr, ET. 29/07/2021.

[99] "*…Somut olayda, davacı işçi tarafından davalı işverene işi bırakmaması amacıyla 95.000 TL bedelli teminat senedi verildiği iddia edilmiş olup…"* Yargıtay 9. HD. 18/03/2021 tarih 2021/2740 E. 2021/6513 K. www.karararama.yargitay.gov.tr, ET. 29/07/2021.

[100] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s.59; *Mağden Çamlı,* s. 172.

yollara başvurabilmektedir[101]. İşverenin senedi takibe koyma davranışı gerçekten zararın oluştuğu durumlarda[102] gerçekleşebileceği gibi bazen iş sözleşmesinin sona erdiği hallerde[103] de haklı neden bulunmaksızın da gerçekleşebilir.

Teminat sözleşmelerinin iş hukuku alanında kullanımının özellikli durumu ispat noktasındadır. Normal şartlarda yargı kararlarında senedin teminat senedi olarak verildiğinin senetle ispatı şart koşulmasına rağmen bazı daire kararlarında işverene göre daha zayıf konumda bulunan işçinin korunması amacıyla tanık ile ispat kabul görmektedir. Ancak bu konuda çelişkili kararlar bulunmakta olup bu konuya tezin ispatla ilgili kısmında ayrıca değinilecektir[104].

Teminat senetlerinin uygulama alanlarından bir diğeri de kredi sözleşmeleridir. Kredi sözleşmesinin tarafının tüketici olması halinde 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4/5. maddesine göre sadece nama yazılı ve her bir taksit için ayrı senet düzenlenebileceği, aksi yönde yapılan işlemlerin geçersiz sayılacağı düzenlenmiştir. Bu maddeden bir tarafın tüketici olduğu teminat senetlerinin de nama yazılı olması gerektiği; eğer taksit var ise her bir taksit için ayrı ayrı düzenlenmesi gerektiği anlamı çıkmaktadır. Madde gerekçesine bakıldığında düzenlemenin amacının tüketiciyi korumak olduğu görülmektedir. Bu

---

[101] "*…Davacı vekili, davalının davacı şirkette evrak işlerini takip eden bir işçi olduğunu, davacı şirket yetkilisinin bir soruşturma nedeniyle tutuklandığı bir dönemde davacı şirketin bankacılık işlerinin takip edilmesi bakımından davalıya verdiği boş ve imzalı A4 kağıdının üzerine sonradan kambiyo senedine ilişkin metni ekleyerek davacı şirket hakkında icra takibi başlattığını, davacının şikayeti üzerine davalının kollukta verdiği ifadesinde senedin teminat olarak verildiğini beyan ettiğini, bu beyanın dahi davacı şirketin davalıya borçlu olmadığını ortaya koyduğunu ileri sürerek, davacının bahsedilen bono ve icra takibi nedeniyle davalıya borçlu olmadığının tespitine karar verilmesini talep ve dava etmiştir…"* Yargıtay 11. HD. 03/02/2021 tarih 2020/5074 E. 2021/819 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 28/07/2021; Aynı yönde bkz. Yargıtay 9. HD. 14/01/2021 tarih 2020/8690 E. 2021/1049 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 28/07/2021.

[102] *"…Davacı...'in davalı şirketin ... Şubesinde çalışmakta iken her hangi bir kusur ve suçu olmadığı halde hırsızlık iddiası ile hakkında suçlamalarda bulunulduğunu, şirket açığı nedeni ile davacıdan 20.000,00 TL değerinde bono alındığını ve bu bedelin 15.000,00 TL'sının... tarafından şirket müdürü ...'e ödendiğini…müvekkillerinin sebebiyet vermediği bir zarar nedeniyle haksız ve hukuki dayanaktan yoksun olarak alınan 15.000,00 TL'nin iadesi ve davalı şirket lehine düzenlenen 15.10.2010 keşide tarihli 5.000,00 TL bedelli 13.10.2011 vadeli bono nedeniyle borçlu olmadıklarının tespitine karar verilmesini istemiştir…"* Yargıtay 22. HD. 02/12/2019 tarih 2019/7988 E. 2019/22053 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 28/07/2021.

[103] *"…Davacının davalıya ait işyerinde sigorta teknik personeli olarak çalışırken iş sözleşmesinin işverence haksız şekilde fesh edildiğini ancak işveren nezdinde bulunna teminat senedinin iadesi karşılığında istifa dilekçesi imzalatıldığını, istifa iradesi olmadığından belgenin geçersiz olduğunu ileri sürerek kıdem ve ihbar tazminatı ile bir kısım aylık ücret, fazla çalışma, yıllık izin, ulusal bayram ve genel tatil alacaklarının tahsilini…"* Yargıtay 9. HD. 10/12/2019 tarih 2017/13101 E. 2019/21967 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 19/09/2021.

[104] Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 105 vd.

koruma, nama yazılı senetler alacağın devri hükümlerine göre dolaşıma çıktığı için senedi elinde bulundurana karşı tüketicinin asıl ilişkiden kaynaklanan def'ileri ileri sürebilmesi imkanıyla sağlanmaktadır[105]. Bunun yanında tüketicinin taraf olduğu bir hukuki ilişkide emre yazılı olarak veya tüm taksitler için tek senet düzenlenmesi halinde borçlunun geçersizliğe yönelik def'i hakkı da doğacaktır[106].

Teminat senetlerinin kredi sözleşmelerinde kullanımına ilişkin ilk örnek bankadan kredi almak isteyen bir kişinin ekonomik anlamda güven sağlamak için üçüncü bir kişiye teminat senedi düzenlettirmesidir. Burada banka, kredi kullanacak olan kişinin senetten doğan alacağına güvenerek kredi verebilmektedir[107].

Bazen de bizzat bankalar kullandıracağı kredinin ödenmeme ihtimaline karşı krediyi kullanacak kişiden tarih veya bedel kısmı boş veya dolu şekilde teminat senedi talep etmektedir[108]. Burada banka senedin lehtarı olabileceği gibi ciro ile senedi devralan[109] olması da mümkündür.

---

[105] *Arslanlı,* s. 20; *Ülgen/ Helvacı/ Kaya/ Nomer Ertan,* s. 66.

[106] *Mağden Çamlı,* s. 183.

[107] "*…Davacı vekili, davacının oğlu ile ortaklarının işlerinin bozulması üzerine tarafların babalarının da maddi olarak katkıda bulunmaya çalıştıklarını, bu katkılar yetmeyince anne ve babaların bankalardan kredi çekmeye başladıklarını, birbirlerine kefil olduklarını, bu da yetmeyince adlarına kayıtlı gayrimenkulleri birbirlerine satarak bankadan konut kredisi çekmek yöntemi ile kredi temin etmeye çalıştıklarını, davacının anlaşmalı olarak ... ilçesi ... Mah. ... ada 22 parsel sayılı taşınmazını oğlunun ortağı olan...'ün babası ... 12.02.2007 tarihinde sattığını, Ziraat Bankası'ndan çektiği konut kredisi ile borçların ödendiğini, anlaşmaya göre konut kredisinin ortaklar tarafından ödeneceğini, kredi borcu bittiğinde ...'ün gayrimenkulü tekrar davacıya devir edeceğini, ancak olayların anlaşma gibi olmadığını, daha sonra ortakların ödemelerde sıkıntı yaşadıklarını, kredilerin takibe girdiğini, bu durumdan kurtulabilmek için taşınmazın davalı ...'e satış yapılmış gibi gösterilerek kredi alındığını, davalı ...'ün bir akşam davacının evine giderek eniştesine kredi çekerek maddi yardımda bulunacağını belirterek bankadan kredi alabilmesi için bankaya teminat olarak verilmek üzere 50.000,00 TL'lik senet imzalamasını istediğini, senedin aradaki güvene dayanarak davalıya verildiğini, ancak davalı tarafından haksız olarak bonoya dayalı takip başlatıldığını, davacının davalıya borçlu olmadığını belirterek borçlu olmadığının tespiti ile ... İcra Müdürlüğü'nün 2008/5263 Sayılı dosyası üzerinden davalı ... ...'e satışı yapılan ...beldesi ... ada 3 parselde kayıtlı bağımsız bölümün davalı .....adına yapılan tescilinin iptali ile davacı adına tescilini talep ve dava etmiştir."* Yargıtay 11. HD. 18/12/2020 tarih 2020/4849 E. 2020/5967 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 28/07/2021.

[108] *"…Davacı vekili, davalı banka tarafından N. Tekstil San. ve Tic.I.td.Şti ve ... adına kullandırılacak kredilerin teminatı olarak tarih ve tutarı boş olan senet düzenlendiğini ve bu senetin müvekkili tarafından da imzalandığını, tarih ve tutarı sonradan doldurulan bu senede dayanılarak davalı tarafından müvekkili adına İstanbul 26. İcra Müdürlüğü'nün 2013/10581-Esas sayılı dosyası ile icra takibi yapıldığını…"* Yargıtay 11. HD. 01/04/2021 tarih 2020/6069 E. 2021/3215 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 28/07/2021; Ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD. 22/04/2021 tarih 2020/1048 E. 2021/3983 K. , İçtihat Bilgi Bankası, ET. 28/07/2021; Yargıtay 12. HD. 22/06/2021 tarih 2021/2402 E. 2021/6719 K. www.kararararama.yargitay.gov.tr, ET. 29/07/2021.

[109] *"…Davacı vekili, davacının 01.12.2011 tarihinde Samsun Kömür Katı Yakıt Orman Ürünleri ve Sanayi Ticaret Ltd. Şti. lehine davalı bankaya cirolanacak ve davalının kullandıracağı kredilere teminat olmak üzere boş bir senedi davalıya verdiğini…"* Yargıtay 11. HD. 0*8/04/2021* tarih 2020/3038 E. 2021/3461 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 28/07/2021.

6. Bazı İşlemlerle Benzerlikler ve Farklılıklar

a. Hatır Senetleri

Hatır senetleri kanunda düzenlenmeyen bedelsiz senet[110] türlerinden birisidir[111]. Hatır senetlerinin poliçe veya çek olarak düzenlenmesine engel bulunmamaktadır; ancak uygulamada bono kullanımının yaygın olmasına bağlı olarak hatır senetleri de genellikle bono olarak düzenlenmektedir[112]. Hatır senedi ile aslında taraflar arasında borç ve alacak doğuran bir ilişki olmamasına rağmen lehtarın ekonomik olarak daha güçlü duruma getirilmesi amaçlanmaktadır. Burada lehtarın amacı senedi başkasına devretmek, iskonto yaptırmak, rehin cirosu ile senedi bankaya devrederek avans almak veya senedi alacağı gibi göstererek bankalar nezdinde güven sağlayarak kredi almayı kolaylaştırmaktır[113]. Bu anlamda lehtarın hatır senedi düzenlenmesindeki amacına göre senet tedavül edilmek veya edilmemek üzere düzenlenebilir[114]. Teminat senetlerinde ise taraflar borç ilişkisinden doğan alacağı teminat altına alma amacı taşıdığından borç ifa edilmediğinde senedin tedavüle çıkmasına hiçbir engel bulunmamaktadır[115]. Çünkü senedin düzenleyeni teminat altına alınan olayın gerçekleşip gerçekleşmeme durumuna göre senedin tedavüle çıkma olasılığını da baştan göze almıştır.

---

[110] "Bedelsiz senet" ifadesi TTK'da yer almamakla birlikte uygulamada ve içtihatla ortaya çıkmıştır. *Ayli,* Ali / *Üçer,* Mehmet: Çekte Bedelsizlik İddiası ve Açılabilecek Dava, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, C. 23, S. 39, s. 413.

[111] *Gürbüz,* s. 535; *Öztan,* 1997, s. 1010; *Sayhan,* s. 148-149; Hatır senetleri Kanun'da düzenlenmemiştir ancak doktrinin yanı sıra bazı Yargıtay kararlarında da bedelsiz senet olarak değerlendirildiği anlaşılmaktadır: *"…Taraflar arasında 1.1.2008 tarihli ve bir yıl süreli, aylık 500 TL bedelli kira sözleşmesi var ise de, sözleşmede depozito olarak senet verildiğine dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Bundan ayrı takibe konu senet üzerinde de depozito olarak verildiğini gösterir bir kayıt yoktur. Takibe konu senette bedelinin nakden alındığı yazılıdır. Senet üzerindeki bu kayıt keşideci ile lehdar arasındaki temel ilişkiyi göstermekte olup keşidecinin temel ilişki uyarınca lehdardan para aldığını, dolayısıyla bononun bedelsiz ya da karşılıksız bir bono (hatır bonosu) olmadığını gösterir..."* Yargıtay 6. HD. 02/03/2015 tarih 2014/6805 E. 2015/2045 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 01/08/2021; ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD. 06/04/2021 tarih 2020/3927 E. 2021/3336 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 01/08/2021; Yargıtay 11. HD. 02/12/2020 tarih 2020/4643 E. 2020/5620 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 01/08/2021.

[112] *Öztan,* 1997, s. 978.

[113] *İnan,* Hatır Senetleri, s. 11; *Öztan,* 1997, s. 1010; *Poroy/Tekinalp,* s. 277.

[114] *Gürbüz,* s. 538 vd.; *Öztan,* 1997, s. 1010; *İnan,* Hatır senetleri, s. 58; *Ertekin,* Erol/ *Karataş,* İzzet: Uygulamada Ticari Senetler Poliçe- Bono- Çek, 3. B., Ankara: Turhan, 1998, 673 vd; Tedavül edilmek üzere düzenlenen hatır senetlerinde lehtar ve senet borçlusu arasında inançlı işlem bulunduğundan ve taraflar bu çerçevede hareket edeceğinden muvazaadan söz edilemez. Ancak tedavül amacı ile düzenlenmemişse tarafların amacı ve dışarı yansıttıkları irade farklı olacağından muvazaalı işlemden söz edilmektedir. *Öztan,* 1997, s. 1012-1013; *Gürbüz,* s. 539.

[115] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 38.

Esasında tedavüle çıkıp çıkmama konusunun ne şekilde olduğu taraflar arasındaki inanç anlaşmasında yapılan tercih yapılması ile belirlenecektir. Bu vesile ile hem hatır senetlerinde hem de teminat senetlerinde taraflar arasında inançlı işlemin bulunduğunu söylemek mümkündür[116].

Hatır senetlerinin bedelsiz olma özelliğinden bahsedilecek olursa öncelikle kambiyo senetlerinin taraflar bakımından düzenlenme amacına yönelik yukarıda yapılan açıklamaları tekrarlamak gerekir. Şöyle ki, kambiyo senetleri kural olarak ifa uğruna düzenlenirler. Böylelikle aksi kararlaştırılmadıkça senet taraflar arasındaki hukuki ilişkinin ifası uğruna düzenlenmekte olup senet bedeli ödendiğinde de asıl borç ilişkisindeki ifa borcu yerine getirilmiş olmaktadır. Ancak bedelsiz senetlerde farklı olarak senet düzenlenirken taraflar senedin bedelsiz olacağı kararlaştırır ya da borç ilişkisinden doğan alacak sonradan veya başlangıçta hükümsüz hale gelir[117]. Bu itibarla tarafların senedin bedelsiz olup olmadığı konusunda anlaşıp anlaşmamalarında göre bedelsiz senetlerin ikili bir ayrımı yapılabilir[118].

Taraflar bedelsizlik üzerinde anlaşmadıklarında senet baştan itibaren, sonradan veya geçici olarak bedelsiz kalabilir[119]. Baştan itibaren bedelsiz kaldığında borç ilişkisi nedeniyle alacak hiç doğmamış olmalı; baştan itibaren geçersiz olmalı; sonradan doğma ihtimali de bulunmamalıdır[120]. Bu duruma örnek olarak geçerli olması için şekle bağlı olarak yapılması gereken işlemin şekle uyulmaksızın yapılması, hata, hile, tehdit, aşırı yararlanma[121],

---

[116] *Özsunay,* s. 38; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 38; *Özkaya*, Eraslan: İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları, 8. B., Ankara: Seçkin, 2020, s. 32-33; *Mağden Çamlı*, s. 41; *Yıldız,* B., 21.
[117] *Sayhan,* s. 135 vd: *İnan,* Hatır Senetleri, s. 26; Gürbüz, s. 497 vd.
[118] Bedelsiz senetler için yapılabilecek diğer ayrımlar için bkz. *İnan,* Hatır Senetleri, s. 29, dn. 70.
[119] *İnan,* Hatır Senetleri, s. 30 vd.; *Gürbüz,* s. 498 vd.; *Türk,* Ahmet: Maddi Hukuk ve İcra-İflas Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası, Ankara: Yetkin, 2006, s. 135 vd.
[120] *İnan,* Hatır Senetleri, s. 38; *Ertekin/ Karataş,* 1998, 673.
[121] Yürürlükten kalkan 818 Sayılı Borçlar Kanunu'nda "gabin" olarak düzenlenen aşırı yararlanma halinde zarar gören, düşüncesizliği veya deneyimsizliği nedeniyle iradesinin sakatlandığını öğrendiği; zor durumda kalmışsa da bunun ortadan kalktığı tarihten itibaren bir yıl; her halde sözleşmenin kurulmasından itibaren beş yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirebilir. Ancak senetlerde sözleşme gibi karşılıklı borç ilişkisi bulunmadığından edimler arası orantısızlık tespit edilememektedir. Bu nedenle asıl borç ilişkisi aşırı yararlanma nedeniyle hükümsüz olursa borçlu senedin hükümsüzlüğünü def'i olarak ileri sürmesi ve ispatlaması şartıyla senet bedelsiz hale gelecektir. *İnan,* Hatır Senetleri, s. 33-34.

ehliyetsizlik[122] hallerinin bulunması örnek olarak verilebilir[123]. Ancak şu husus ayrıca belirtilmelidir ki iradeyi sakatlayan halin bulunması halinde senet yapma iradesi bulunduğundan senet iptal edilmediği sürece geçerlidir ancak bedelsizdir[124].

Senedin düzenlenmesinden sonra bedelsiz kalan senetlerde ise borç ilişkisi ve bundan kaynaklanan alacak başta geçerliyken senet düzenlenmesinden sonra bunların ortadan kalkması veya geçersiz olması söz konusudur[125]. Borç ifa edilmesine rağmen senedin iade edilmemesi, karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde borçlunun temerrüde düşmesi halinde senette borçlu görünen kişi sözleşmeyi feshedip menfi zararını talep etmesi buna örnek olarak verilebilir[126]. Ayrıca alacağın zamanaşımına uğraması senedin vadesi geldikten sonra senetteki alacak ile başka bir borcun takas edilmesi, borcun yenilenmesi veya ibrası[127] hallerinin de senedin sonradan bedelsiz kalmasına örnek olarak verilmesi mümkündür.[128]

Son olarak geçici olarak bedelsiz kalma durumunda ise henüz mevcut olmayan ancak ileride doğma ihtimali bulunan alacak için senet düzenlenmesi söz konusudur[129]. Senedin düzenlenme anında alacağın mevcut olduğu ancak vadede senet borçlusunun senet dışındaki borç ilişkisindeki alacağının ifa edilmemesi nedeniyle def'i ileri sürmesi halinde alacaklının kullanacağı seçimlik hakka göre de senet bedelsiz hale gelecektir[130]. Ayrıca geciktirici şarta bağlı borç için senet düzenlenmesi halinde şart gerçekleşmeden önce senet bedelsiz olup şartın gerçekleşmeyeceğinin kesinleşmesi üzerine senedin bedelsiz olduğu da kesinleşmiş olmaktadır[131].

---

[122] Tam ehliyetsizin düzenlediği senet her halde bedelsiz, sınırlı ehliyetsizlerin ve sınırlı ehliyetlilerin kanuni temsilcisinin izni veya icazetini sonradan alması veya ehliyetini kazandıktan sonra kendisi işleme icazet vererek senet düzenlemesi halinde senet bedelsiz olmamaktadır. *İnan,* Hatır Senetleri, s. 36-37; *Öztan,* 1997, s. 391; *Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan,* s. 105-105 *Pulaşlı,* s. 121-122; Sınırlı ehliyetsizin ehliyetinin kazandıktan sonra işleme icazet verebileceği yönündeki karar için bkz. Yargıtay HGK 04/05/2005 tarih 2005/1-298 E. 2005/308 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 02/08/2021.
[123] *Ertekin/ Karataş,* 1998, 673 vd; *İnan,* Hatır Senetleri, s. 30-33.
[124] *Ertekin/ Karataş,* 1992, s. 618, 619, 623.
[125] *İnan,* Hatır Senetleri, s. 38; *Gürbüz,* s. 522.
[126] *İnan,* Hatır Senetleri, s. 38-44.
[127] *Gürbüz,* s. 526-527; *Sayhan*, s. 156-157.
[128] *İnan,* Hatır Senetleri, s. 38-44.
[129] *İnan,* Hatır Senetleri, s. 44; *Ertekin/ Karataş,* 1998, 692.
[130] *İnan,* Hatır Senetleri, s. 45.; *Gürbüz*, s. 531; *Ertekin/ Karataş,* 1998, 693.
[131] *İnan,* Hatır Senetleri, s. 45.

Tarafların bedelsizlik üzerine anlaştıkları senetlerde ise anlaşılan nokta senedin alacak içermediğidir[132]. Eğer borçlunun yararı için anlaşılmış ise malvarlığını korumaya yönelik olabilir[133]. Alacaklı yararına düzenlenenlere ise hatır senetleri örnek olarak gösterilmektedir.

Yukarıda da belirtildiği üzere hatır senetlerinde taraflar arasında borç ilişkisi bulunmadığından düzenlenen senetlerdir[134]. Burada taraflar başlangıçtan itibaren senedin bedelsiz olacağı konusunda anlaşmaktadırlar[135]. Bu noktada teminat senetleri ile arasındaki ilk fark hatır senetlerinde taraflar senedin bedelsiz olacağı konusunda anlaşmasına rağmen teminat senetlerinde bu irade bulunmamaktadır[136]. Aksine teminat altına alınan durumun gerçekleşip gerçekleşmeyeceği senedin düzenlenme anında henüz belli olmadığından geçici süre ile bedelsiz kalan senetlerdendir[137]. İleride teminat altına alınan olayın gerçekleşip gerçekleşmemesine göre teminat senedi kesin olarak bedelsiz hale gelecek veya bedelsizlik durumu ortadan kalkacaktır. Teminat senedinin zamanaşımına uğramasından veya vadesinden önce teminat altına alınan olayın gerçekleşmeyeceğinin kesinleşmesi durumunda da senet kesin olarak bedelsiz hale gelecektir[138].

Teminat altına alınan olay gerçekleşirse senet bedelli hale gelecek, ancak teminat altına alınan zarar bedeli ödenir veya ifa yerine getirilirse senet tekrar bedelsiz hale gelecek ve borçlu senedin iadesini talep edebilecektir[139]. Ayrıca teminat senedinin haksız fiil sonucu uğranabilecek zararı teminen düzenlenmesi halinde haksız fiil zamanaşımı iki yıl, senedin zamanaşımı ise üç yıl olmaktadır. Kısa olan haksız fiil zamanaşımının dolması sonucu senedin sonradan bedelsiz hale gelebileceği de savunulmaktadır[140].

---

[132] *Gürbüz*, s. 534.
[133] *Gürbüz*, s. 535.
[134] *Poroy/Tekinalp*, s. 277; *İnan,* Hatır Senetleri, s. 55.
[135] *İnan,* Hatır Senetleri, s. 50.
[136] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 36.
[137] *Ertekin/ Karataş,* 1998, 694; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 36.
[138] *Sayhan*, s. 159; *Mağden Çamlı,* s. 94; *Gürbüz,* s. 531.
[139] *Sayhan*, s. 152-153; *Mağden Çamlı,* s. 94; *İnan*, Hatır Senetleri, s. 39 vd; *Gürbüz*, s. 522.
[140] *Mağden Çamlı; İnan'ın,* haksız fiilin gerçekleşmesinden önce zarar miktarı bilinemeyeceği için senet düzenlenemeyeceğini belirtmesine rağmen teminat senetlerinde durumun farklı olduğunu ve iki yıllık zamanaşımı süresinin dolması ile senedin bedelsiz hale geleceğini haklı olarak savunmaktadır. Bkz. *Mağden Çamlı,* s. 94-95, dn. 277; *İnan,* Hatır Senetleri, s. 41-42.

Belirtildiği üzere taraflar arasında borç ilişkisi hatır senetlerinde bulunmamasına rağmen teminat senedinde bulunmakta olup bu ilişkiden doğan veya doğacak alacağı teminat altına almak amaçlanmaktadır[141]. Hatta senet metnine teminat kaydı konulması ihtimalinde taraflar arasında borç ilişkisi olduğu anlaşılmakta iken hatır senetlerinde taraflar arasındaki hatır ilişkisi senede bakıldığında anlaşılmamaktadır[142][143]. Bu durumda her iki senet türünün ortak özelliği olarak ispat sorunu ile karşılaşılmaktadır. Hem teminat kaydı konmayan teminat senetlerinde hem de hatır senetlerinde senet düzenlenme iradesi senetten anlaşılmadığından iddianın yazılı delille ispatlanması gerekmektedir[144][145].

Hatır senedi alacaklısının hatır senedi ile senet bedelini talep etme hakkı yoktur[146]. Çünkü taraflar senedin aslında borç doğurmayacağını kararlaştırmışlardır. Bu durumda senet borçlusu senedin hatır senedi olduğunu def'i olarak ileri sürebilmekle birlikte senedin iadesi

---

[141] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 38.

[142] *Teoman,* Ömer: "Bononun Bedelsizliğinin Tespiti", Yaşayan Ticaret Hukuku (Hukuki Mütalaalar) Kitap 12: 2004-2007, İstanbul: Vedat, 2008, s. 135.

[143]Teminat kaydı konmayan teminat senetlerinde senedin taraflar arasındaki ilişkinin teminatı olarak düzenlendiğinin bu durumu bilmeyen üçüncü kişiye ileri sürülmesi mümkün olmadığı kabul edilmişken hatır senetlerinde bu konu hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüş senedin hatır senedi olduğunun senedi devralan üçüncü kişiye karşı ileri sürülemeyeceğini savunmakta iken diğer bir görüş senedi devralan üçüncü kişi eğer senedin hatır senedi olduğu bilerek senedi devralmış ise ileri sürülebileceğini savunmaktadır. *Türk,* s. 133; *Kendigelen/ Kırca,* s. 115; Kınacıoğlu,. s. 171; *İnan,* (Hatır senetleri), s. 135 vd.; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 37; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 147-148, dn. 43a; . Pulaşlı, s. 276; Öztan, 2020, s. 48. *Ülgen,* Hüseyin/*Helvacı,* Mehmet/*Kendigelen,* Abuzer/*Kaya,* Arslan: Kıymetli Evrak Hukuku, 10. B., İstanbul: On İki Levha, 2015. s. 145; *Poroy/ Tekinalp,* s. 109;
Yargıtay 14. HD'nin 22/02/2012 tarihli kararında davaya konu hatır senedinin üçüncü kişiye devredildiği, mülga 6762 sayılı Ticaret Kanunu'nun 599.maddesi uyarınca senedin bedelsiz olduğu iddiasının şahsi def'i olduğu ve üçüncü kişiye ileri sürülebilmesi için bu kişilerin kötü niyetli olması gerektiğini belirtilmiştir. Bu karardan senedi devralırken onun hatır senedi olduğunu bilen üçüncü kişiye karşı def'i ileri sürülebileceği anlaşılmaktadır. Karar için bkz. Yargıtay 14. HD. 22/02/2012 tarih 2012/795 E. 2012/2418 K., Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 04/08/2021; Aksi yönde verilmiş karar için bkz. Yargıtay Ticaret Dairesi (11. HD.) 26/11/1951 tarih 5251 E. 5897 K. *Öztan,* 1997, s. 1012.

[144] *Ertekin/ Karataş,* 1998, s.897 *Yıldız,* B., s. 99; *İnan,* Hatır Senetleri, s. 147; Hatır senetleri için farklı dairelerin aynı yönde verilmiş kararları için bkz. Yargıtay 11. HD. 21/10/2020 tarih 2020/2554 E. 2020/4326 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 04/08/2021; Yargıtay 19. HD. 29/01/2013 tarih 2012/14582 E. 2013/1621 K. İçtihat Bilgi Bankası, ET. 04/08/2021; Yargıtay 6. HD. 02/03/2015 tarih 2014/6805 E. 2015/2045 K. İçtihat Bilgi Bankası, ET. 04/08/2021; Teminat senetleri için aynı yönde verilmiş farklı daire kararları için ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD. 27/05/2021 tarih 2019/4746 E. 2021/4532 K. İçtihat Bilgi Bankası, ET. 04/08/2021; Yargıtay 12. HD. 25/05/2021 tarih 2021/1227 E. 2021/5324 K. İçtihat Bilgi Bankası, ET. 04/08/2021; Yargıtay 13. HD. 23/05/2012 tarih 2012/6266 E. 2012/13397 K. İçtihat Bilgi Bankası, ET. 04/08/2021.

[145] İşçi tarafından düzenlenen teminat senetlerini burada ayrı tutmak gerekir. Çünkü önceki kısımlarda belirtildiği üzere işçinin işveren karşısındaki güçsüz durumu nedeniyle tanıkla ispat imkanı sağlanmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 105 vd.

[146] *Öztan,* 1997, s. 1011.

için dava açma hakkı da bulunmaktadır[147]. Teminat senetlerinde ise amaç istenilmeyen veya beklenmeyen durumun gerçekleşmesi halini teminat altına almak olduğundan senet alacaklısının senet bedelini talep etme hakkı vardır. Ancak eğer istenilmeyen veya beklenmeyen durum gerçekleşmemiş ise borçlunun, senedin teminaten alındığı def'i ile karşılaşılması muhtemeldir.

b. Aval

Aval, kambiyo senetlerinin ödenmesinin şahsi olarak teminat altına alınmasını sağlayan kambiyo taahhütlerinden birisidir[148]. Avalin TTK'daki düzenlenme sistematiğine bakıldığında 700. maddede poliçe hakkında, 794. maddede çek hakkında düzenleme yapılmış; 778/3. maddede ise bonolarda aval konusunda poliçe hükümlerine atıf yapılmıştır[149]. Aval hakkındaki düzenlemeler üç tür için de benzerlik taşıdığından ortak açıklamalar yapılacak olup istisna oluşturan haller ayrıca belirtilecektir.

Avalin uygulamadaki faydası, senedin ödenmesi konusunda teminat sağladığından tedavülü sırasında senedi daha güven verici kılmaktadır[150]. Bu noktada teminat senedi ile ortak özelliği ise her ikisinin de bir alacağı teminat altına almasından gelmektedir. Ancak avalde ödenecek miktar belli iken teminat senedinde bazen belli olmayabilir. Çünkü uygulamada senet düzenlenirken bazen uğranabilecek zararın miktarı belli olmadığı için bedel kısmı boş bırakılmakta, zarar belli olunca doldurulmaktadır.

---

[147] *Deryal,* Yahya: "Karşılıklı Düzenlenen Hatır Çeklerinde Borçlu- Keşidecinin Teminat Çeki İddiasıyla Menfi Tespit (İptal) Davası Açması ve Bir Örnek Olay İncelemesi" Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, C. 1, İstanbul: Vedat, 2009, s.659.

[148] *Erem,* Faruk/ *Kalpsüz,* Turgut/ *Çelebican,* Gürgân*:* İktisadi ve Hukuki Yönden Çek, Ankara: Doğuş, 1974, s. 96; *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 183; *Edgü,* s. 101; *Boztosun,* N. Ayşe: "Avalde Def'iler", Terazi Hukuk Dergisi, 2007, C. 2, s. 11, s. 54; *Demirkapı,* s. 11.

[149] Doktrinde aval için "*poliçe kefaleti*" terimi de kullanılmaktadır. Çeklerin ödeme aracı olması nedeniyle avale başvurmaya gerek duyulmamaktadır. *Öztan,* 2020, s. 162; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 114; *Ertekin/Karataş,* 1992, s. 503.

[150] Bazı hallerde aval, aval verilenin ödemede güçlüğe düşebileceği konusunda şüphe oluşturabileceği için aval verecek kişi bunun yerine senedi ciro ile devralarak sonrasında tekrar kendisinden önce devredilmesi amaçlanan kişiye ciro ederek örtülü olarak teminat sağlamaktadır. *Öztan,* 1997, s.791; *Bozer/ Göle,* s. 175-176.

Aval veren kişinin, senet borçlularından biri veya üçüncü kişinin olması mümkündür[151]. Ancak çeklerde diğer kambiyo senetlerinden farklı olarak muhatabın aval vermesi kanunen mümkün değildir. Başka bir banka aval veren olabilirken muhatap bankanın aval verememesi çeki kabul yasağı bulunan bankanın kambiyo taahhüdünde bulunarak dolaylı yoldan müracaat borçlusu olamamasından kaynaklanmaktadır[152]. *Sarıkaya*, asıl borçlu için aval verilmesinin teminat sağlama bakımından farklılık oluşturmayacağından bahisle teminat senetlerinde de düzenleyenin aval vermesinin aynı şekilde faydası olmadığını belirtmektedir[153]. Bir diğer farklılık da aval veren kişi kendisinin değil de başkasının borcunun ödenmesini teminat altına alırken teminat senedinde düzenleyen kendi borcunu teminat altına almaktadır[154].

Aval verilenin ise düzenleyen, ciranta, poliçeyi kabul eden muhatap veya lehtar olması mümkündür[155]. Önemli olan bu kişilerin senetten dolayı aval verildiği anda veya sonrasında sorumluluğunun doğmuş olmasıdır, aksi halde lehine aval verilmesinin bir anlamı bulunmamaktadır[156]. Çünkü amaç doğmuş bir borcun ödenmesine yönelik önlem almaktır. Eğer kim için aval verildiği senet metninden veya alonj üzerinden anlaşılmıyorsa da kanun gereğince avalin düzenleyen lehine verildiği TTK'nın 701/4. maddesi gereğince kabul edilmektedir. Lehine aval verilebilecek kişiler noktasında da teminat senetleri ile farklılık bulunmaktadır. Teminat senetlerinde amaç lehtarın asıl borç nedeniyle doğabilecek alacağını teminat altına alma olduğundan teminat kaydı her zaman onun lehine konulmuş olmaktadır[157].

---

[151] *Arslanlı,* s. 97; Muhatap poliçeyi kabul etmemiş ancak aval vermiş ise senet hamili ona kabul etmeme protestosu düzenleyerek vadeden önce başvurabilecektir. Eğer düzenleyen poliçenin kabul edilmemesi halinde sorumlu olmayacağı kaydı koymuş ve aval vermiş ise poliçe kabul edilmediğinde hamil yine kabul etmeme protestosu düzenleyerek vadeden önce düzenleyene başvurabilecektir. *Bozer/ Göle,* s. 180.
[152] *Erem/ Kalpsüz/ Çelebican,* s. 97; *Öztan,* 1997, s.1325-1326; *Kendigelen,* s. 184; *Reisoğlu,* Çek Hukuku, 10. B., Ankara, 2011, s. 195; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 299.
[153] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 33-34; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 221.
[154] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 33.
[155] *Poroy/Tekinalp,* s. 221; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 222.
[156] *Ertekin/ Karataş,* 1992, s. 509; *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 185; Borcun sonradan da doğabileceği yönünde bkz. *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 222.
[157] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 33-34.

Aval, senet bedelinin tamamı veya bir kısmı için olabilir[158]. Üstelik senet bedelinin bir kısmı için aval verilmesi senedin kayıtsız ve şartsız olma özelliğine zarar da vermemektedir[159]. Ancak kambiyo senetlerine teminat kaydı konulması bazı hallerde senedin kayıtsız ve şartsız olma özelliğini bozduğu için senedi kambiyo senedi olmaktan çıkarmaktadır[160]. Bazen teminat altına alınan olay ilgili ortaya çıkan zarar teminat senedinde yazan miktar kadar olmayabilir[161]. Bu durumda kısmen sorumluluk olmamakla birlikte borçlu kısmi bedelsizlik iddiası ileri sürebilecektir.

Aval veren kim için aval vermiş ise onun gibi senetten sorumlu olacak; üstelik borç senedin zorunlu unsurlarındaki şekil eksikliği nedeniyle geçersiz olması haricinde geçersiz olsa bile sorumlu olmaya devam edecektir[162]. Bu durum avalin tek taraflı ve mücerret bir kambiyo taahhüdü olmasından kaynaklanmaktadır[163]. Düzenleyene aval veren kişiye ödeme için ibraz etme zorunluluğu ve protesto yapılması mümkün değildir[164]. Aval veren kişi sorumlu olduğu miktarı ödediğinde kim için aval vermiş ise onun sahip olduğu hakları artık kazanmış olmaktadır. Bu durumda o kişi gibi diğer borçlulara başvurabilecek; hatta kambiyo senetlerine özgü takip yoluna dahi başvurabilecektir[165]. Mücerretlik konusunda ise teminat senetlerinin mücerret teminat kaydı içermesi ve hiç kayıt içermemesi halinde illetten mücerret olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle asıl borç ilişkisinden kaynaklanan şahsi def'iler senedin nama yazılı olması hali dışında kural olarak sadece ilişkinin tarafına karşı ileri sürülebilecektir.[166]

---

[158] *Demirkapı,* s. 158.
[159] *Bozer/ Göle***,** s. 176; Aval verenin koyduğu kayıtların senedi kayda veya şarta bağlayıp bağlamadığı hakkındaki görüşler için bkz. *Demirkapı,* s. 101 vd.
[160] Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 41 vd.
[161] *Mağden Çamlı,* s. 162 vd.
[162] *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. *225;* Aval verilen borcun zamanaşımına uğraması da bu kapsamda değerlendirilmektedir. *Poroy/Tekinalp,* s. 224.
[163] *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 183-184; *Edgü,* s. 101.
[164] *Teoman,* Ömer: Yaşayan Ticaret Hukuku Cilt 1: Hukuki Mütalaalar, Kitap 2: 1986-1988, İstanbul: Kazancı, 1993, s. 240.
[165] Aval verenin hakları ve borçları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz**.** *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 194 vd.; *Domaniç,* TTK Şerhi, s. 225 vd.; *Öztan,* 1997, s. 813 vd.; *Poroy/Tekinalp,* s. 225 vd.
[166] *Odman Boztosun,* s. 61.

Aval verilenin sahip olduğu şahsi def'i haklarını aval verenin ileri sürüp süremeyeceği konusu gündeme gelmektedir. Avalin şeklen fer'i, madden bağımsız olup olmadığının cevabına göre farklılık göstermektedir[167]. Bununla bağlantılı olarak da teminat senetlerinde aval verenin teminat senedi iddiasını ileri sürüp süremeyeceği de akla gelmektedir. *Atay*, senedi şarta bağlayan teminat kaydı içerenlerin haricindeki teminat senetlerinde aval verilmesi halinde borçlunun senedin bedelsiz olduğu iddiasının şahsi def'i olmasından yola çıkarak aval verenin bu iddiayı senet hamiline karşı ileri süremeyeceğini belirtmektedir[168]. Aval veren, lehine aval veren kişi gibi senetten sorumlu ise de senedi şarta bağlayan haricindeki teminat kayıtlarının taraflar arasındaki ilişkiden kaynaklanması ve aval verenin bu ilişkinin tarafı olmaması nedeniyle teminat def'ini ileri süremeyeceği görüşüne katılmaktayız.

Aval, senedin ön yüzüne, arkasına veya alonj üzerine konulan kayıtlardan veya sadece imzadan anlaşılmaktadır[169]. Bu kayıtlar "aval içindir" veya buna benzer ifadelerin kullanılması şeklinde olabilir[170]. Teminat senetlerinde ise senet üzerinde teminata ilişkin ifade her zaman olmayabilir. Bazen taraflar sadece aralarındaki sözleşme ile teminat senedi düzenleneceğini kararlaştırmış olabilir[171].

c. Rehin Cirosu

Rehin cirosu, yapılış amacına göre ciro türlerinin alt başlıklarından birisidir[172]. Kanunda çeklerde rehin cirosunun yasaklanmış olduğundan bu başlık altında rehin cirosu ile ilgili yapılacak açıklamalar poliçe ve bono için geçerli olacaktır.

---

[167] Görüşler için bkz. *Öztan,* 1997, s. 816 vd; *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 199 vd; *Karayalçın,* s. 229; *Kendigelen,* s. 185 vd; *Poroy/Tekinalp,* s. 225; *Ülgen/Helvacı/ Kaya/Nomer Ertan*, s. 196; *Boztosun*, s. 64-66; *Demirkapı,* s. 188 vd. *Ertekin/ Karataş*, 1998, s. 510.
[168] *Atay*, s. 89.
[169] *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 192.
[170] *Öztan,* "teminat içindir", "garantileyen sıfatıyla", "kefil olarak", "müşterek borçlu ve müteselsil kefil", "temin ettim" ifadelerinin de aval anlamına geleceğini belirtmiştir. *Öztan,* 2020, s. 165; "Teminat içindir" ifadesinin teminat senedi anlamına da gelebileceği düşünülse de bu kayıt senedin düzenlenme anında düzenleyen tarafından konulacağı için tarih içermesi halinde karışıklık oluşturmayacağı düşüncesindeyiz.
[171] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 34.
[172] *Poroy/ Tekinalp*, s. 213.; Rehin cirosu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Domaniç,* Hayri: "*Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu"*, Ord. Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'e Armağan, Ankara, 1964, s. 519 vd.; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 152 vd; *Arslanlı,* s. 116 vd; *Bozer/ Göle*, s. 116 vd.

Rehin cirosunda amaç alınan kredi karşılığında teminat sağlamak, poliçe veya bono bedelinin ödenmesini teminat altına almaktır[173][174]. Her ne kadar amaç teminat altına almak şeklinde belirtilmiş olsa da rehin cirosunun teminat sağlayıp sağlamadığı konusunda doktrinde görüş farklılığı bulunmaktadır[175]. Teminat işlevi olduğunu savunan görüşlerden biri gerekçe olarak asıl borç ilişkisinin rehin cirosuna olan etkisi ile ilişki kurmaktadır[176]. Şöyle ki; rehin cirosunu yapma ihtiyacı doğuran asıl borç ilişkisinde geçersizlik bulunması halinde rehin cirosu bundan etkilenmeyecektir, geçersiz olması için çizilmesi gerekmektedir[177]. Bu durum rehinin fer'i bir hak olmasından kaynaklanmaktadır[178]. O halde borçlunun senedi rehin cirosu ile devralana karşı devrene ileri sürebileceği şahsi def'ileri ileri süremezken[179] asıl borç ilişkisi ile ilgili def'ileri ileri sürebilmesi sonucunu da doğurmaktadır[180]. Teminat işlevi olduğunu savunan görüşün bir diğer gerekçesi de borcun ödenmemesi halinde senedi rehin cirosu ile alanın senet borçlusuna başvurma imkanının bulunmasıdır[181].

Teminat işlevi bulunmadığını savunan görüş ise senedi rehin cirosu ile devralanın senetteki hakkı tamamen devralmadığı[182] için sonrasında sadece tahsil cirosu yapabilmesini ve

---

[173] Senet rehin cirosu ile devredilebileceği gibi ciro edilmeden teslim yoluyla da rehin hakkı kurulabilir. Ancak bu durumda Medeni Hukuk hükümleri uygulama alanı bulmaktadır. *Kırca,* İsmail: **"**Yargıtay Kararları Işığında Çekte Gizli Rehin ve Teminat Amacıyla Temlik Ciroları" Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XXVII, 27 Aralık 2013, Ankara: BTHAE, 2006, s. 95; *Öztan,* 1997 s. 624.

[174] Uygulamada rehin cirosunun teminat amaçlı (özellikle rehin cirosu yapılamayan çeklerde) kullanılması hakkında karar için bkz. *"…Davacı vekili, müvekkilinin bir kısım çekleri rehin cirosu amacıyla ve teminat amaçlı olarak davalı bankaya teslim ettiğini, bankaya gönderilen ihtarnameye rağmen bu çeklerin iade edilmediğini, teminat amacıyla verilen çeklerde ciro geçerli olmadığından davalı bankanın yetkili hamil sayılamayacağını ileri sürerek…"* Yargıtay 11. HD. 10/12/2019 tarih 2018/2514 E. 2019/8030 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 20/08/2021.

[175] Olmadığı yönündeki görüş: *Kırca,* s. 94 ; *Arslanlı* s. 116; *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 94**;** *Domaniç,* Rehin Cirosu s. 535; *Öztan,* 1997, s. 630**;** Bunun yanında senedi rehin cirosu ile devralanın sadece tahsil cirosu ile tekrar devredebilecek olması nedeniyle teminat işlevinin olup olmamasının önemi olmadığı da belirtilmektedir. Ayrıca senedi rehin cirosu ile devralanın borcun ödenmesi üzerine senedi tekrar ciro ile rehin verene teslim etmesi halinde ve senedi devralanın senedi başkasına devri halinde senet ödenmezse rehin verenin hamile başvurup başvuramayacağının belli olmadığı da eklenmektedir. *Bozer/ Göle,* s. 117-118.

[176] *Bozer/ Göle,* s. 118; *Karayalçın,* Yaşar: "Rehin Cirosunda Rehneden Cirantanın Hukuki Durumu" Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara: BTHAE, 1984, s. 243; *Doğanay*, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 4. B., 2. C., İstanbul: Beta, 2004, s.1889 *Gürbüz,* s. 310, *Kınacıoğlu,* s. 153.

[177] *Bozer/ Göle,* s. 118.

[178] *Poroy/ Tekinalp,* s. 214.

[179] Bunun istisnası hamilin bunu bilerek senedi devralmış olması halidir. Bkz. TTK m. 689/2.

[180] Şarta bağlı alacakta şartın gerçekleşmemiş olması, alacağın sona ermesi veya alacağın miktarı ile senetteki bedel arasındaki tutarsızlık bu def'i türüne örnek olarak gösterilmektedir. *Poroy/ Tekinalp,* s. 215.

[181] *Poroy/ Tekinalp,* s. 217.

[182] *Edgü,* s. 75.

ödediği bedeli rehin cirosu edene rücu edememesini, senetteki hakları tam olarak kullanamamasını gerekçe göstermektedir[183].

Teminat senetlerinde amacın borç ilişkisi için teminat sağlama amacı olduğundan daha önce bahsedilmişti. Rehin cirosunda ise bu durum tartışmalı olduğundan benimsenen görüşe göre ortak özellik veya farklılık oluşturacaktır. Ancak bizim katıldığımız görüşe göre rehin cirosu yukarıda açıklanan gerekçe ile teminat işlevine sahip olduğundan amaçsal olarak teminat senetleri ile ortak özelliğe sahiptir[184].

Rehin cirosu, senet üzerine "bedeli teminattır", "bedeli rehindir" veya benzeri ifadenin yazılmasından sonra senedin teslimi ile yapılır[185]. Yukarıda belirtildiği üzere senedi rehin cirosu ile devralan kişi senetteki tüm hakları kullanabilir ancak senedi ne irade ile düzenlenmiş olursa olsun sadece tahsil cirosu ile devredebilir. Oysa teminat senetlerinde senedi devralan kişi senedin mülkiyetini devralmakta olup lehtarın yapabileceği işlemler konusunda aralarındaki inançlı işlem haricinde bir sınırlama bulunmamaktadır[186].

Rehin cirosu açık veya gizli şekilde yapılabilir[187]. Açık rehin cirosunda senede rehin amaçlı ciro yapıldığını belli eden kayıt konularak tarafların iradesi açıkçı yansıtılmış olmaktadır[188]. Açık rehin cirosu ile teminat senedi arasındaki farktan bahsedilecek olursa ilk fark kaydı koyan kişi noktasında oluşmaktadır. Senedi ciro ile devreden ilk kişi lehtar olacağından rehin kaydını koyan kişi de lehtar olabilirken teminat senedinde teminat kaydını koyan kişi düzenleyendir[189]. Bir diğer fark ise açık rehin cirosunda senedin rehnen verildiğini

---

[183] *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 93; *Domaniç,* Rehin Cirosu, s. 535; *Karayalçın,* Ticari Senetler, s. 154; *Öztan,* 1997, s. 630-631, *Arslanlı,* s. 117 vd; *Bahtiyar,* Mehmet: Kıymetli Evrak Hukuku (Ders Notları- Soru Örnekleri), 18. B., İstanbul, Beta, 2020, s. 83.
[184] Aksi yönde bkz. *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 49-50; *Mağden Çamlı,* s. 57.
[185] *Domaniç,* Rehin Cirosu, s. 523.
[186] *Özel,* Bilal*:* Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: 2012, s. 96; *Mağden Çamlı,* s. 54.
[187] *Öztan,* 2020, s. 118 vd.
[188] *Öztan,* 2020, s. 119; *Gürbüz,* s. 299.
[189] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 46.

belirten ifade bulunmasına rağmen teminat senetlerinde bazen taraflar senede teminat anlamına gelen kayıtlar koymamaktadır[190].

Gizli rehin cirosunda ise taraflar aralarında anlaşarak üçüncü kişilere karşı temlik cirosu ancak aralarında rehin cirosu anlamına gelecek şekilde ciro yapmaktadırlar[191]. Gizli rehin cirosunda senedi devralan temlik cirosu ile devralmış gibi göründüğünden senedi tahsil cirosu dışındaki ciro türlerinden biriyle de (örneğin temlik cirosu ile) üçüncü kişiye devredebilecektir[192]. Bu durumda gizli rehin cirosundan haberi olmayan üçüncü kişinin iyi niyeti de korunacaktır[193]. Teminat senetlerinde de senedi devralan kişi senetteki hakkın sahibi olmaktadır[194].

Rehin cirosu ister açık ister gizli olsun cironun yapılma anı senedin düzenlenmesinden sonradır. Teminat senedi ile olan bir diğer farklılık da buradan doğmaktadır. Çünkü teminat senetlerinde teminat kaydı senedin düzenlenme anında konulmaktadır[195].

Öztan, rehin cirosunu açık, gizli ve teminat amaçlı devir olmak üzere üç başlık altında incelemiştir[196]. Açık ve gizli rehin cirosu hakkındaki açıklamalardan sonra teminat amaçlı devirden bahsederek amacın teminat sağlamak olduğunun açık olduğunu belirtmiştir[197]. Üstelik rehin cirosu çeklerde yapılamazken teminat amaçlı devir için engel bulunmaması da bu işlemin artılarından birisi olmaktadır. Burada taraflar senedi tam ciro ile devreder, hamil senedin mülkiyeti ile birlikte senetteki hakkı da devralmaktadır. Ancak devralan, aralarındaki inançlı işlem çerçevesinde hareket etmekle yükümlüdür. Bu yükümlülük senedi vadesinden önce devretmemek veya senet bedelini tahsil etmeye çalışmamak şeklinde olabilir[198]. Kararlaştırılan vade geldiğinde ise devralan ister asıl alacak ister senet üzerinden talepte bulunabilecektir.

---

190 *Mağden Çamlı,* s. 55.
191 *Poroy/Tekinalp,* s. 214; Gizli ciro "teminat amaçlı ciro" olarak da adlandırılmaktadır. *Şafak,* s. 52.
192 *Poroy/Tekinalp,* s. 201; *Öztan,* 2020, s. 120
193 *Poroy/ Tekinalp,* s. 214; *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 79.
194 *Mağden Çamlı,* s. 59.
195 *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 47; *Mağden Çamlı,* s. 56.
196 *Öztan,* 1997, s. 632; *Kırca,* s. 94-95; *Şafak,* s. 52.
197 *Öztan,* 1997, s. 632; *Poroy/ Tekinalp,* s. 196.
198 *Öztan,* 1997, s. 634.

Teminat amacıyla senedin devri ile teminat senetlerinin benzerliği senedi devralanın senetteki hakkın sahibi olması ve tarafların aralarındaki inanç anlaşmasına uygun olarak senedi elinde bulundurması zorunluluğu bulunmasıdır[199]. Farkları ise burada da teminat kaydının senedin düzenlenme anında; teminat amaçlı devirde ise düzenlendikten sonra işlemin yapılmasıdır[200]. Bir diğer fark da teminat kaydını düzenleyen koyarken teminat amaçlı devri lehtar veya ciranta yapmaktadır.

d. Garanti (Teminat) Cirosu

Aval ile ilgili kısımda bahsedildiği üzere bazen senet borçlusu lehine aval verilmesi onun ödeme güçlüğü içerisinde bulunduğu konusunda karşı tarafta şüphe uyandırmaktadır. Bu nedenle senet borçlusu aval yerine üçüncü bir kişiye senedi devretme iradesi olmaksızın imza attırarak ve onu senet borçlusu yaparak teminat sağlama çabasına girmektedir[201]. Bu işlemin teminat senedi ile olan ilk ortak özelliği ikisinde de amaç bir borcun ödenmesi konusunda teminat sağlamaktır[202]. Teminat cirosunda senetteki borcun ödenmeme ihtimaline karşı; teminat senedinde de borç ilişkisindeki borcun ifa edilmemesi veya zarar doğabilmesi ihtimaline karşı teminat sağlanmaktadır. Ancak teminat cirosu ile ciro edilenin senetteki hakkı devralmayıp sadece borcun ödenmemesi konusunda sorumlu kılınmasının kabulü halinde cironun temlik işlevi bulunmayacağından teminat senedi ile farklılık oluşacaktır[203]. Şöyle ki; teminat senetlerinde teminat sağlama amacı ile birlikte senetteki hakkın da devri yapılarak temlik işlevi sağlanmaktadır[204].

---

[199] *Mağden Çamlı,* s. 60.
[200] *Mağden Çamlı,* s. 60.
[201] *Öztan,* 1997, s.790; *Bozer/ Göle,* s. 175; *Alışkan,* Murat: Kambiyo Senetlerinde Temlik Cirosu, İstanbul: Yaylım, 1998, s. 308-309; *Kınacıoğlu,* s. 148.
[202] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 53; *Kırca,* s. 95.
[203] Teminat cirosunun temlik işlevi bulunup bulunmadığı hakkında bkz. *Öztan,* 1997, s. 633-634.; *Kırca,* s. 95; *Kınacıoğlu,* s. 148-149; *Alışkan,* Murat: "Teori ve Uygulamada Kambiyo Senedinin Arka Yüzüne Lehtarın Cirosundan Önce Atılan İmza (Şeklindeki Garanti Cirosu)", Teori ve Uygulamada Ticaret Hukuku - Makaleler: İstanbul: On İki Levha, 2019, s, 420 vd.
[204] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 53; *Mağden Çamlı*, s 62.

Teminat cirosu senedin arka yüzüne ciro zinciri dışına imza atılması yoluyla yapılmaktadır[205]. İmzanın doğuracağı hukuki sonuç hakkında da doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüş teminat olarak ciro yapılmasının geçersiz olmasından yola çıkarak aval olarak sayılması gerektiğini[206]; ikinci görüş aval senedin ön yüzüne yapılabileceği için beyaz ciro sayılması gerektiğini[207]; üçüncü görüş ise atılan imzanın yazılmamış sayılmasını[208] savunmaktadır. Üçüncü görüş dışındaki görüşlerin benimsenmesi halinde teminat senetleri ile teminat cirosu arasında geçerli olması konusunda farklılık oluşacaktır. Çünkü bir sonraki bölümde belirtileceği üzere uygulamada bazı teminat kayıtlarının senedi kambiyo senedi olmaktan çıkaracağı kabul edilmektedir[209]. İlk iki görüşte teminat cirosu geçerli iken bazı teminat kayıtları senedi geçersiz hale getirmektedir.

Teminat cirosunda da tıpkı daha önceki işlemlerde belirtildiği gibi kaydın konulma anı ve kaydı koyan bakımından teminat senetleri ile farklılık bulunmaktadır. Teminat cirosu senet düzenlenip tedavüle çıktıktan sonra lehtar veya ciranta tarafından yapılırken teminat kaydı senedin düzenlenme anında düzenleyen tarafından konmaktadır[210].

II. TEMİNAT SENETLERİNİN DÜZENLENME ŞEKİLERİ

A. Kambiyo Senetlerine İlişkin Yasal Düzenleme

1. Zorunlu Unsurlar

Kambiyo senetlerinin geçerli olması için TTK' nın ilgili maddelerinde birtakım zorunlu unsurlara yer verilmiştir. TTK' nın 671. maddesinde poliçe, 776. maddesinde bono, 780. maddesinde ise çek için aranan zorunlu unsurlar düzenlenmiştir.

---

205 *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 51.
206 *Alışkan*, Garanti Cirosu, s. 424-435.
207 *Kınacıoğlu,* s. 148; *Öztan,* 1997, s. 604-606; *Poroy/ Tekinalp*, s. 198.
208 *Arslanlı,* s. 100.
209 Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 38 vd.
210 *Mağden Çamlı,* s. 62.

İlgili maddelere bakıldığında "poliçe"[211], "bono veya emre yazılı senet", "çek" kelimelerinin bulunması, kayıtsız şartsız havale veya ödeme vaadi, bedel, poliçe ve çeklerde muhatabın adı veya ticaret unvanı zorunlu olarak sayılmıştır. Ayrıca poliçe ve bonoda emrine ödenecek kişinin adı veya ticaret unvanı, düzenlenme tarihi, düzenleyenin imzası, çeklerde karekod ve seri numarası da bulunması gereken zorunlu unsurlar olarak belirlenmiştir[212].

2. İhtiyari Unsurlar

Kambiyo senetlerinde ihtiyari unsurlar, eksikliği halinde senedin kambiyo vasfını ortadan kaldırmayan, eksikliği tamamlanabilen unsurlardır. TTK'nın ilgili maddelerine bakıldığında bazı unsurların eksik olması halinde senette bulunan bazı bilgilerden yola çıkarak eksikliğin tamamlanması öngörülmüştür.

Bunlar ödeme yeri (TTK 672/3, 777/3 ve 781. madde) ve düzenlenme yeri (TTK 672/4, 777/4 ve 781/3 madde) olup eksikliği halinde belirtilen kanun maddelerince eksikliğin tamamlanması yoluna gidilmektedir[213].

3. Kanunda Yer Almayan Unsurlar

Senet borçluları istekleri doğrultusunda senede birtakım kayıtlar koyabilirler. Bu kayıtlar kanunda düzenlenmiş olabileceği gibi düzenlenmemiş de olabilir. TTK'ya bakıldığında yerleşim yeri veya adres kaydı (TTK 674), menfi emre kaydı (TTK 681/2), araya girme kaydı (TTK 734), protestodan muafiyet kaydı (TTK 722), saklama kaydı (TTK 747) kanunda öngörülen ihtiyari kayıtlardandır. Ayrıca kabul etmemeden sorumsuzluk kaydı (TTK 679),

---

[211] "Poliçe" ifadesi yok ancak poliçeye ilişkin diğer tüm unsurlar mevcut ise emre yazılı havaleden söz edilir ve TTK' nın 826. maddesi uyarınca poliçe hükmünde sayılır.

[212] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 101 vd; *Arslanlı,* s. 42 vd.; *Domaniç*, Kıymetli Evrak, s. 140 vd; *Kendigelen/ Kırca*, s. 163 vd; *Bozer/Göle*, s. 73 vd; *Öztan,* 1997, s. 448 vd.; *Pulaşlı,* s.133 vd; *Ertekin/ Karataş,* s. 176 vd.; *Poroy/ Tekinalp*, s. 150 vd.

[213] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 114 vd; *Arslanlı,* s. 67 vd.; *Öztan,* 1997, s. 471 vd.; *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 146 vd.; *Kendigelen/ Kırca,* s. 169 vd.; *Pulaşlı,* s. 143 vd; *Poroy/Tekinalp*, s. 159-162; *Ertekin Karataş*, 1998, s. 187 vd.

kabule arz zorunluluğu veya yasağı kaydı (TTK 692/2), nüsha kaydı (TTK 743), lehtar belirleme veya hamiline kaydı (TTK 785) da kanunda öngörülen ihtiyari kayıtlardandır.

Bunların yanında kanunda öngörülmeyen ancak tarafların isteği doğrultusuyla senede konulan kayıtlar da bulunmaktadır. Bu kayıtlardan bazıları senedin kambiyo vasfını ortadan kaldırırken bazıları kaldırmamaktadır. Bedel kaydı, karşılık kaydı, yetki kaydı, ihbar kaydı, faiz, muacceliyet kaydı, çekte vade kaydı, ödenmemeden sorumsuzluk kaydı ve tahkim kaydı senedin kambiyo vasfını etkilemeyen isteğe bağlı kayıtlara örnek gösterilebilir[214].

Teminat kayıtları da kanunda düzenlenmeyen ancak tarafların irade serbestisi çerçevesinde kambiyo senetlerine koyduğu kayıtlardandır. Bazı teminat kayıtları senedi kayda ve şarta bağladığından senedi geçersiz kılmaktadır. Bu nedenle teminat kaydının her zaman ihtiyari unsur olduğunu söylemek zordur. Senette sadece "teminat" ve benzeri şeklinde mücerret teminat kaydı bulunması halinde senet kayda veya şarta bağlanmadığından kambiyo senedi olmaya devam etmektedir. Bu halde mücerret teminat kaydının ihtiyari unsur olduğu söylenebilir. Ancak senet düzenlenmesine sebep olan ilişkiyi içeren kayıtların veya şarta bağlayan teminat kayıtlarının senedi geçersiz kılması nedeniyle ihtiyari kayıt olmayacağını düşünmekteyiz[215]. Çünkü ortada kambiyo senedinin varlığı dahi bulunmamaktadır.

B. Teminat Senetlerinde Şekle İlişkin Şartların Dayanağı

Teminat kaydı kanunda düzenlenen kayıtlardan olmadığı için senette ne şekilde yer alacağı konusunda dayanak bulunmamaktadır. Uygulamadaki görünüm biçimlerinden yola çıkılarak doktrinde yapılan sınıflandırma ve yargı kararları bu noktada yol gösterici olmaktadır. Doktrinde yapılan sınıflandırma senette veya sözleşmede teminat kaydının bulunması hali çerçevesinde yapılmaktadır[216]. Bu ayrıma göre ilk tür senette teminat için verildiğini belirten

---

[214] *Pulaşlı,* s. 148 vd; *Kendigelen/ Kırca,* s. 185 vd.; *Bozer/ Göle*, s. 251 vd.; *Öztan,* 2020, s 85.
[215] *Sarıkaya*, Teminat Kaydı, s. 82.
[216] *Odman Boztosun,* s. 1492; *Poroy/ Tekinalp*, s. 268; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 87 vd; *Yağmur,* Setenay: Türk Hukukunda Çeke Konulabilecek Kanunda Öngörülmeyen Bazı İhtiyari Kayıtlar, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 22, S. 3, 2016, s. 2872 vd.; *Odman Boztosun*'un yukarıda açıklanan üçlü ayrımının yanı sıra ikili ayrımı da yapılmaktadır. Bu ayrımda teminat kaydının senetten anlaşılması ve

teminat kaydı bulunması halidir. Bu türde senette kayıt bulunmakla birlikte senedin düzenlenmesine neden olan sözleşmede herhangi bir kayıt bulunabilir veya bulunmayabilir.

İkinci hal ise asıl borç ilişkisinin senet metninde belirtildiği durumdur. Burada senedin hangi sözleşmenin veya borcun teminatı olarak düzenlendiğine ilişkin ifadeler bulunmaktadır[217]. Son olarak da senet bedelinin ödenmesini şarta bağlayacak şekilde kayda yer verilmesi halidir. Burada yine taraflar arasındaki ilişkideki yükümlülükler göz önünde bulundurularak yerine getirilmemesi halinde senedin ödeneceğine ilişkin ifadeye yer verilmektedir[218].

Yargıtay kararlarında ise tek başına teminat kaydı bulunması hali ve asıl borç ilişkisine yer verilen teminat kaydı olmak üzere iki tür üzerinden inceleme yapılmakta; şarta bağlanma hali ikinci kısım içerisinde yer almaktadır[219].

Aşağıda öncelikle senette teminat kaydı bulunması veya bulunmaması şeklinde ikili ayrım yapılacak olup ardından yukarıda belirtilen ayrımdan yola çıkılarak görünüm biçimlerine ayrı ayrı yer verilecektir.

---

anlaşılmaması üzerinden değerlendirme yapılmaktadır. Bkz. *Ülgen,* Hüseyin/*Helvacı,* Mehmet/*Kendigelen* Abuzer/*Kaya,* Arslan: Kıymetli Evrak Hukuku Yeni Türk Ticaret Kanunu'na, Yeni Çek Kanunu'na ve Yeni Sermaye Piyasası Kanunu'na Göre 9. B., İstanbul: On İki Levha, 2014, s. 148; *Mağden Çamlı,* s. 63 vd; Bununla birlikte yazılı kayda dayanmayan, sözleşmede bulunan yazılı kayda dayanan, mücerret kayıt içeren, temel ilişkiyi işaret eden ve senedi şarta bağlayan olmak üzere beşli ayrımı da bulunmaktadır. *Atay,* s. 36 vd.

[217] *Odman Boztosun,* s. 1492; *Kendigelen/Kırca*, s. 191; *Sarıkaya*, Teminat Kaydı, s. 87.

[218] *Gürbüz,* s. 230; *Tekinalp*,Ünal: Geriye ciro ve Teminat Senedi Sorunları", XI. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XI, 13-14 Mayıs 1994, Ankara: BTHAE, 1994, s. 193; *Kendigelen/Kırca,* s. 191; *Odman Boztosun,* s. 1492; *Sarıkaya*, Teminat Kaydı, s. 87; *Mağden Çamlı,* s. 66; *Atay,* s. 37.

[219] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 95 vd.

C. Senet Metninde veya Taraflar Arasındaki Borç İlişkisinde Teminata İlişkin İbareye Yer Verilmesi

1. Senet Metninde "Teminat" İfadesinin Bulunması

"Mücerret teminat kaydı" olarak da adlandırılan bu türde senette sadece "teminattır", "teminat için verilmiştir" veya "…teminat olmak üzere…" gibi ifadeler bulunmaktadır[220]. Ancak senedin neyin teminatı olduğu bu türde gösterilmemektedir. "Mücerret" ifadesinin kullanılması da senedin, düzenlenmesine sebep olan ilişkiden bağımsız olarak teminat ifadesine yer verilmesinden kaynaklanmaktadır[221].

Bu tür teminat kayıtlarının senedi kambiyo senedi olmaktan çıkarmadığı konusunda doktrindeki baskın görüş ve yargı kararları arasında uyum bulunmaktadır. Gerekçe olarak da bu kaydın tek başına senedin asıl ilişkinden soyut olma özelliğini ortadan kaldırmaması gösterilmektedir[222]. Ayrıca bu kayıtla senedin ödenmesi de şarta bağlanmadığından tıpkı bedel kayıtları gibi senedin geçerliliğini etkilemediği kabul edilmektedir[223]. Aksi yöndeki görüş ise senedin bu kayıt ile mücerret olmaktan çıktığı gerekçesiyle senedin geçersiz olması gerektiğini savunmaktadır[224]. Senedin mücerret olması için senede bakıldığında senedin düzenlenmesine sebep olan hukuki ilişkinin senetten anlaşılmaması gerekmektedir. Mücerret teminat kayıtlarında sadece teminata ilişkin genel bir ibare bulunmakta olup asıl ilişkiye dair kayıt bulunmadığından karşıt görüşe katılmamaktayız.

Üçüncü bir görüş ise mücerret teminat kaydını geçerli kabul etmekle birlikte sadece çeklerde bu kaydın yazılmamış sayılması gerektiğini ifade etmektedir[225]. Çünkü çeklerin amacı

---

[220] *Odman Boztosun*, s. 1492; *Poroy/Tekinalp*, s. 277; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 87; *Mağden Çamlı* ,s. 66; *Atay*, s. 43.
[221] *Atay*, s. 37.
[222] *Poroy/Tekinalp*, s. 269; *Öztan,* 1997, s. 1075-1076; *Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,* s. 149 *Reisoğlu***,** s. 86; *Tekinalp*, Geriye Ciro, s. 193; *Pulaşlı,* s. 269; *Kendigelen*, s. 194; *Kendigelen/ Kırca,* s. 191; *Bozer/Göle,* s. 82-83; *Eriş,* Gönen: Açıklamalı- İçtihatlı Uygulamalı Çek Hukuku, 5. B., Ankara: Seçkin, 2004, s. 25.; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 104; *Yağmur,* s. 2873-2874; *Muşul,* Timuçin: İcra ve İflas Hukuku, C. 2, 5. B., Ankara: Adalet, 2013, s. 1041; *Mağden Çamlı,* s. 66-69; *Atay*, s. 43.
[223] *Odman Boztosun*, s. 1492.
[224] *Somuncuoğlu,* Ünal: "Bonolarda Mücerretlik İlkesi", Hukuk Köprüsü, C. 5, S. 8, 2015, s. 158 vd.
[225] *Öztan,* 1997, s. 1076; *Bahtiyar*, Kıymetli Evrak, s. 67.

teminat sağlamak değil, ödeme aracı olmaktır. Her ne kadar çekler ödeme aracı olsa da uygulamada ileri tarihli düzenlenerek işlevi değiştirilebildiğinden ve ileri tarihli çek Çek Kanunu'nun 3/8. maddesine göre geçersiz sayılmadığından teminat kaydı konularak teminat aracı olmasında da sakınca görmemekteyiz.

Teminat kaydının bedel kaydı gibi anlaşılması gerektiği yönünde görüş olduğu gibi[226] bu kaydın tüm kambiyo senetlerinde yazılmamış sayılması yönünde görüş de bulunmaktadır[227]. Ancak bir diğer görüşe göre yazılmamış sayılma yaptırımı kambiyo senedinin niteliğine uygun düşmeyen kayıtlar için geçerlidir[228]. Öyleyse teminat kayıtları bu kapsama girmediğinden geçerli sayılmalıdır. Teminat senetlerinin iş sözleşmelerindeki uygulamalarında bahsedildiği üzere bazı hallerde senedin teminat senedi olduğu yönünde tanıkla ispata imkan tanınmaktadır. Ayrıca senetteki bu kayıt duruma göre ispat aracı niteliğinde olabileceğinden yazılmamış sayılması yönündeki görüşe katılmamaktayız[229].

Yargıtay uygulamasına bakıldığında teminat kaydının tek başına senedi kambiyo senedi olmaktan çıkarmadığı düşüncesinin yerleştiği görülmektedir. Nitekim Yargıtay HGK'nın güncel tarihli bir kararında;

"...6762 Sayılı TTK'nın 688. Maddesinde belirtilen şekli koşulların yanında taraflar bononun ihdas nedeni (malen/nakden ya da teminat kaydı ile alındığını), uyuşmazlık durumunda aralarındaki anlaşmaya göre yetkili olacak mahkeme, faiz gibi bononun geçerliliğine etki etmeyecek ihtiyari unsurları belirleyerek senede ekleyebilirler. Sıralanan şekil şartlarından da anlaşıldığı üzere, kambiyo senetleri temel hukuki ilişkiden bağımsız bir nitelik taşır ve soyut bir borç ikrarı içerir. Bu nedenle de bono düzenlenirken temel ilişkinin kaynağına yönelik "bedelin malen-nakden ya da teminat olarak alındığına" ilişkin ibarelerin

---

[226] *Odman Boztosun,* s. 1492.
[227] *Yılmaz,* A. Lerzan: Kambiyo Senetlerinde (Çek-Bono-Poliçede) Def'iler, 2. B., İstanbul: Aristo, 2017, s. 302-304; *Çamoğlu,* Ersin: "Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Def'ileri (Savunmaları)", Batider, 2019, *C. 35, S. 3,* s. 26.
[228] *Cerrahoğlu,* Fadlullah: Türk Ticaret Kanuna ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Bonoda Mutlak Def'iler, İstanbul: Hüsnütabiat, 1974, s. 24- 27.
[229] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 106.

senede yazılması zorunlu değildir. Taraflar bu ibareleri ticaret hayatındaki olası bir uyuşmazlık durumunda ispat hukukunda karşılaşabilecekleri zorlukları daha kolay aşmak amacıyla ihtiyari olarak kayıt altına almaktadırlar. Yoksa elbette ki bu kayıtlar bağımsız borç ikrarı içeren senetlerin niteliğine etki etmez. Bonoda teminat kaydı var ise de neyin teminatı olduğu belirtilmediğinden bu kayıt bononun mücerrettik vasfını ortadan kaldırmaz. Sadece teminat olduğuna dair eklenen bu kayda doktrinde mücerret teminat kaydı denilmektedir…"[230].

Bununla birlikte bazen teminat kaydının yanına "ciro edilemez", "tahsil edilemez", "devredilemez", "kullanılamaz" gibi kayıtların da eklendiği görülmektedir[231][232]. Bu konudaki Yargıtay kararlarına bakıldığında özellikle ciro kaydı ile ilgili farklı değerlendirmelerin yapıldığı görülmektedir. Şöyle ki; bir kararda teminat kaydının yanına ciro edilemeyeceğine yönelik kaydın, çekin artık kayıtsız şartsız olmadığı için geçersiz hale getirdiği belirtilmektedir[233]. Ancak "Ciro edilemez" ifadesinin bulunması senedin nama yazılı hale gelmesi ile ilgili olduğundan bahisle bu yöndeki karar haklı olarak eleştirilmektedir[234]. Ancak ilgili kararların gerekçesine bakıldığında senedin nama yazılı hale gelmesi nedeniyle düzenleyen ve lehtar arasındaki ilişkiden doğan def'iler hamile karşı da ileri sürülebileceği için teminat senedi iddiasının kabul edildiği görülmektedir[235]. Bu nedenle somut olaydaki ispat

---

[230] Yargıtay HGK. 15/09/2020 tarih 2017/12-269 E. 2020/591 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 21/08/2021; Aynı yönde verilmiş kararlar için ayrıca bkz. Yargıtay HGK. 23/02/2021 tarih 2017/12-350 E. 2021/152 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 21/08/2021; Yargıtay HGK. 11/02/2020 tarih 2017/743 E. 2020/129 K. www.karararama.yargitay.gov.tr, ET. 21/08/2021; Yargıtay HGK. 09/04/2019 tarih 2017/12-333 E. 2019/416 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 21/08/2021.

[231] "*…Takip dayanağı bononun incelenmesinde "İş bu senet teminaten verilmiş olup, tahsil edilemez, devredilemez ve 3 kişilere ciro edilemez" ibaresinin yazılı olduğu görülmüştür. Anılan ibare bononun teminat senedi olduğunu göstermektedir. Ayrıca taraflar arasında sözleşme bulunması gerekmez. Bu durumda, takibe konu belge, TTK'nun 688/2. maddesinde (6102 Sayılı TTK m.776) belirtilen kayıtsız şartsız muayyen bir bedeli ödemek vaadini içermediğinden kambiyo senedi vasfında değildir. Alacağın tahsil edilip edilmeyeceği yargılamayı gerektir..."* Yargıtay 12 HD. 02/05/2013 tarih 2013/7565 E. 2013/16833 K. www.karararama.yargitay.gov.tr, 21/08/2021.

[232] Senedi şartlı hale getirdiği için geçersiz kılacağı yönündeki karar için bkz. Yargıtay 12. HD., T. 02.05.2013, E. 7565, K. 16833, *Eriş,* Kıymetli Evrak, s. 784.

[233] Yargıtay HGK. 10/11/1988 tarih 1988/1141 E. 1988/13316 K. *Eriş,* Çek, s. 66.

[234] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 97, dn. 401.

[235] *"...Yukarıdaki açıklamalar ışığında somut olayın incelenmesinde senedin ön yüzünde bulunan "Teminat senedidir ciro edilemez" ibareleri keşidecinin menfii emre kaydı olarak değerlendirilse de bu kayıtlar senedin ciro yoluyla devrine dolayısıyla takip alacaklısının yetkili hamil sayılmasına engel değildir. Bu devir alacağın temliki hükmünde sayılacağından borçlunun (keşidecinin) bononun senet lehtarları Safiye Yiğit ve Recep Toprakla yapılan sözleşmenin teminatı olarak verildiği (bedelsizliği borcun doğmadığı) defii takip alacaklısı senet hamili Cavit Yiğit'e karşı ileri sürülebilir. Mahkemece bu iddia incelenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken alacaklının yetkili hamil olmadığından bahisle şikayetçi Nazif Yıldız yönünden takibin iptali yönünde hüküm tesisi*

çerçevesinde senet geçerli veya geçersiz sayılmıştır. Her ne kadar bu yönde verilmiş karar bulunsa da aynı ifadenin senedi geçersiz hale getirmeyeceğine yönelik kararlar da bulunmaktadır[236]. Ciro edilemeyeceğine ilişkin kaydın teminat kaydı ile birlikte senede yazılması halinde senedin artık kayıtsız şartsız borç ikrarı içermediği yönündeki görüşe katılmamaktayız. Ancak senedin artık nama yazılı hale gelmesi nedeniyle şahsi def'i olarak teminat kaydının üçüncü kişiye ileri sürülebileceğine katılmaktayız. Bu nedenle teminat def'i ileri sürülmedikçe senedin kayıtsız şartsız borç ikrarı içermediği sonucuna varılmamalıdır.

2. Senet Metninde Taraflar Arasındaki Borç İlişkisine Yer Verilmesi

Bazen senet metninde teminat ibaresinin yanında senet düzenlenmesine sebep olan ilişkiden de bahsedilmektedir. Bu "… tarihli sözleşmenin teminatı olarak düzenlenmiştir", "… kredi borcunun teminatı olarak verilmiştir" gibi şekillerde olabilmektedir[237]. Dikkat edilirse bu tür senetlerde sadece borç ilişkisinden bahsedilmekte olup senet bedelinin ödenmesi şarta bağlanmamaktadır. Bunun önemi ise senedi geçersiz kılıp kılmayacağı noktasındadır. Doktrindeki görüşlere bakıldığında farklı yönde değerlendirmelerin yapıldığı görülmektedir.

İlk görüş, hangi hukuki işlemin teminatı olarak düzenlendiğinin gösterilmesi halinde senet kayda veya şarta bağlı hale gelmediğinden senedin kambiyo özelliğinin etkilenmediğini savunmaktadır[238]. Hatta burada da bu kayıtların bedel kaydı gibi değerlendirilmesi gerektiği görüşü de ileri sürülmektedir[239]. Ancak aksi yöndeki görüş ise hukuki ilişkinin gösterilmesi ile

---

isabetsizdir." Yargıtay 12 HD. 20/10/2011 tarih 2011/3304 E. 2011/19632 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 21/08/2021.

[236] *"…Takip dayanağı bononun ön yüzünde 'Teminat senedidir. Ciro edilemez.' şerhinin yazılı olduğu görülmüştür…Öte yandan, T.T.K.'nun 690.madde göndermesi ile T.T.K.'nun 597/2.maddesi hükmü gereğince bir bonoda "emre yazılı değildir" veya bu manayı ifade eder şekilde "ciro edilemez" gibi ibarelerin yazılması halinde o bononun kambiyo senedi niteliğini etkilemez. Böyle bir bonoya dayalı olarak lehtarın keşideci borçlu aleyhine kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapması mümkündür…"* Yargıtay 12 HD. 19/12/2006 tarih 2006/20936 E. 2006/24150 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 21/08/2021; Yargıtay 12 HD. 16/03/2004 tarih 2004/972 E. 2004/6151 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 21/08/2021; Yargıtay 12 HD. 17/02/1983 tarih 1983/147 E. 1983/1134 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 21/08/2021.

[237] *Odman Boztosun***,** s. 1492.

[238] *Arslanlı,* s. 66; *Odman Boztosun,* s. 1492; *Pulaşlı,* s. 269; *Yağmur***,** s. 2875; *Cerrahoğlu*, s. 49-50; *Atay*, s. 32.

[239] *Odman Boztosun,* s. 1492.

senedin ödenmesi o ilişkiden doğan borçların ifasına bağlı olacağından ve senet bu şekilde kayıt içerdiğinden, dolayısıyla mücerret olmadığından geçersiz olduğunu savunmaktadır[240].

Yargıtay kararlarında bakıldığında ise senedin artık kayıtsız ve şartsız olmadığı gerekçesiyle teminat senedi olduğu iddiası kabul görülerek geçersiz olduğuna hükmedilmektedir. Nitekim bu konu verilmiş güncel tarihli HGK kararında şu şekilde belirtilmiştir:

"...Senet üzerinde asıl borç ilişkisine atıf yapan ve ödemeyi şarta bağlayan kayıtlar olması durumunda mücerretlik vasfı ortadan kalkacağından böyle bir senede dayanılarak kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip yapılamaz. Örneğin 'hisse devrinin teminatıdır', '...ile imzalanan sözleşmenin teminatıdır', 'eseri ... tarihinde tamamlayamamam hâlinde ödeyeceğim', 'inşaat bitiminde ödenecektir' şeklindeki kayıtlar. Bononun teminat senedi olduğu senet metninden anlaşılan bu gibi hâllerde bono kayıtsız (koşulsuz) borç vaadi içermediği için hükümsüzdür ve bu hükümsüzlük; düzenleyen tarafından, lehtara veya ciranta konumunda olan hamile karşı da ileri sürülebilir..."[241].

Bizim katıldığımız görüş ise asıl ilişkiden bahsedilmesi senedin şarta bağlı hale gelmesinden çok mücerret olması ilkesinin zedelenmiş olması nedeniyle senedin geçersiz hale geldiği yönündedir. Elbette her senet belli bir hukuki ilişkiye istinaden düzenlenmektedir. Ancak senet metninde asıl ilişkinin gösterilmesiyle kambiyo senetlerinin en temel özelliklerinden birisinin kaybolduğu düşüncesindeyiz.

---

[240] *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 21; *Reisoğlu,* s. 25; *Öztan,* 2020, s. 239; *Kınacıoğlu,* s. 120; *Kendigelen,* s. 190-191; *Bahtiyar,* Kıymetli Evrak, s. 67; *Bozer/Göle,* s. 195-196; *Sayhan,* s. 72; *Yılmaz,* A. L., s. 477; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 103-104; *Mağden Çamlı,* s. 74; *Çamoğlu,* 25- 26; *Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/Nomer Ertan,* s. 165; *Kendigelen/ Kırca,* s. 191; *Uzunallı,* Sevilay/ *Yıldırım,* Ali Haydar: Uygulamalı Kıymetli Evrak Hukuku, 2. B., Ankara: Seçkin, 2017, s. 128 .

[241] Yargıtay HGK. 23/02/2021 tarih 2017/12-350 E. 2021/152 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 22/08/2021; Aynı yönde bkz. Yargıtay HGK. 15/09/2020 tarih 2017/12-269 E. 2020/591 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 22/08/2021; Yargıtay 12. HD. 23/01/2019 tarih 2018/9186 E. 2019/866 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 22/08/2021; Yargıtay 12. HD. 24/10/2017 tarih 2016/21235 E. 2017/12905 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 22/08/2021; Yargıtay 12. HD. 10/06/2008 tarih 2008/9496 E. 2008/12005 K. Uyap, ET. 22/08/2021.

3. Senedi Şarta Bağlı Hale Getiren Kayıtlar

Teminat senetlerinin bir diğer düzenlenme şekli ise senet bedelinin ödenmesinin veya senedin geçerli olmasının şarta bağlandığı hallerdir. Şart, senedin düzenlenmesine sebep olan ilişkideki borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi, geç ifa edilmesi gibi ihtimallerde senedin ödeneceği şeklinde olabilir. Ayrıca borcun zamanında, tam veya gereği gibi ifa edilmesi halinde senedin geçersiz olacağı veya iade edileceği şeklinde de şartın senet metnine dahil edilmesi mümkündür. Örnek olarak *"Eseri ... tarihinde tamamlayamamam halinde ödeyeceğim", "İnşaat bitiminde ödenecektir"*[242] ifadeleri senedin ödenmesinin şarta bağlanmasına örnek gösterilebilir.

"İşbu senet 31.01.2014 tarihli hasılat/ürün kira sözleşmesi dışında kullanılamaz. Üçüncü şahıslara verilemez. Tarfların sözleşmeyi karşılıklı fesh etmesi durumunda iade edilecektir. Teminat senedidir. Ödemelerde kullanılmaz."[243], *"9333 ada 20 parseldeki ....Projesinden Dükkanın satışı ...'e verildiğinde bu senet ... İnşaat'a iade edilecektir. Buna istinaden bu senet verilecektir. Bu senet devir, temlik ve ciro edilemez"*[244] ifadeleri de senedin iadesinin şarta bağlanmasına örnek gösterilebilir.

Son olarak *"1. Senede mukabil verilmiştir mukkerin bulunduğunda işbu senedin hükmü yoktur"*[245], *"iş bu senet teminat senedidir. Üzerinde devir ve ciro yapılamaz. Asansörler teslim edildiğinde geçerliliğini yitirecektir"*[246], *"Bu senet teminat senedi olup iş tesliminde hükmü kalmayacaktır. Yalnız işin eksik bir şekilde yapıldığı taktirde resmi mercilere hak kazanacaktır."*[247] ifadeleri de senedin geçerliliğinin şarta bağlandığı türden ibarelerdir.

---

[242] Yargıtay HGK. 23/02/2021 tarih 2017/12-350 E. 2021/152 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 23/08/2021.
[243] Yargıtay 12. HD. 11/11/2020 tarih 2020/2032 E. 2020/9626 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 23/08/2021.
[244] Yargıtay 12. HD. 24/09/2020 tarih 2020/3418 E. 2020/7570 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 23/08/2021.
[245] Yargıtay 12. HD. 25/11/2010, 2010/14149 E. 2010/27443 K., *Coşkun,* Kıymetli Evrak s. 432.
[246] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 87-88; Yargıtay 12. HD. 08/06/2015 tarih 2015/12772 E. 2015/15814 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 23/08/2021.
[247] Yargıtay 12. HD. 07/11/2017 tarih 2017/7826 E. 2017/13768 K. Uyap, ET. 23/08/2021.

Bu ifadelerin senedi şartlı hale getirmesi sebebiyle geçersiz kıldığı konusunda gerek doktrin[248] gerek yargı kararları konusunda görüş birliği bulunmaktadır. Nitekim Yargıtay kararlarına bakıldığında da bu durum şu şekilde açıklanmıştır:

"…'İnşaat sözleşmesine aittir. İnşaatın bitimine kadar ödenecektir.' şeklinde kayıt konulmuş olup bu kayıt, yukarıda açıklanan yasa maddesinde belirtilen ve bononun kayıtsız şartsız muayyen bir bedeli ödeme vaadini içermesi gerektiğine ilişkin hükme aykırıdır. Borçlu tarafça senet arkasında belirtilen işlerin senet alacaklısı tarafından yapılmadığı öne sürüldüğüne ve senet alacaklısı tarafından da bu iddiaya karşılık herhangi bir cevap verilmediğine göre senetten doğan alacağın varlık ve miktarı ile tahsilinin gerekip gerekmediği yargılamaya muhtaçtır. Bu nedenle takibe dayanak senet kambiyo vasfını taşımadığından kambiyo senetlerine özgü takibe konulamaz."[249]. Teminat bonosu hakkında verilen bu kararlar kıyasen tüm kambiyo senetleri için geçerli olacaktır.

Gerçekten de TTK'nın 671/1-b maddesi gereğince poliçelerde, TTK'nın 776/1-b maddesi gereğince bonolarda ve TTK'nın 780/1-b maddesi gereğince de çeklerde şartsız havale veya ödeme vaadi bulunması kuralına uyulmaması nedeniyle bu tür senetlerin kambiyo senedi olmadığı görüşüne katılmaktayız.

4. Senet Metninde Teminata İlişkin İfade Bulunmamakla Birlikte Taraflar Arasındaki Borç İlişkisinde Senede Yer Verilmesi

Bu tür teminat senetlerinde senet metninde teminata ilişkin hiçbir ibare bulunmamaktadır. Ancak senedin düzenlenmesine sebep olan borç ilişkisinde teminat senedi

---

[248] *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 105; *Kınacıoğlu,* s. 120; *Poroy, Tekinalp*, s. 152; *Öztan,* 1997, s. 450; *Öztan,* 2020, s. 209; *Arslanlı,* s. 44-45; *Domaniç,* TTK Şerhi, s. 470- 471, *Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,* s. 148-149; *Kendigelen,* s. 190 vd,; *Odman Boztosun,* s. 1493; *Cerrahoğlu,* s. 24-27; *Pulaşlı,* s. 269; *Bahtiyar*, Kıymetli Evrak s. 64; *Sayhan*, s. 72-73; *Yılmaz,* A. L., s. 477. *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 108; *Atay*, s. 57; *Mağden Çamlı*, s. 68.

[249] Yargıtay 12. HD. 16/12/2013 tarih 2013/33461 E. 2013/40233 K. Uyap, ET. 23/08/2021; Aynı yönde kararlar için ayrıca bkz. Yargıtay HGK. 23/02/2021 tarih 2017/12-350 E. 2021/152 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 23/08/2021. Yargıtay 12. HD. 07/06/2018 tarih 2017/2982 E. 2018/6018 K. Uyap, ET. 23/08/2021; Yargıtay 12. HD. 08/06/2015 tarih 2015/12772 E. 2015/15814 K. Uyap, ET. 23/08/2021; Yargıtay 12. HD. 23/01/2012 tarih 2011/17253 E. 2012/1113 K. Uyap, ET. 23/08/2021; Karar tarihlerine bakıldığında Yargıtay'ın uzun yıllardır aynı görüşte olduğu anlaşılmaktadır.

düzenleneceğinden veya düzenlendiğinden bahsedilmektedir. Burada tartışılması gereken konu görünüş itibariyle geçerli olan kambiyo senedinin sırf senet dışı sözleşme veya faturada atıf yapılmış olması sebebiyle geçersiz olup olmayacağıdır.

Doktrinde bu durumda senedin somut olaya göre bedelsiz olabileceği yönünde görüş bulunmaktadır. Çünkü sözleşmedeki kayıt senedin bedelsiz olduğunun açıklamasıdır[250]. Ancak bu durumda üçüncü bölümde ayrıntılı olarak incelenecek olan ispat sorunu ortaya çıkmaktadır. Senedin teminat senedi olduğunu iddia eden taraf sözleşmeyi ileri sürerek bedelsizlik iddiasını ispat yoluna gidebilecektir[251]. Ancak bedelsiz olduğu ispat edilse bile unsurları tam olan bir senedin geçersiz olması kabul edilmemektedir[252].

Gerçekten de kamu güvenliğine sahip ve tedavülde olan bir senedin görünüş itibariyle teminat olgusunu barındırmamasına rağmen senedi devralana karşı sözleşme ileri sürülerek geçersizlik ileri sürülmesinin menfaatler dengesine aykırılık oluşturduğu düşüncesindeyiz. Bu durumda geçersizlik gibi ağır bir sonuç bağlanması yerine teminat ilişkisinin taraflar arasında ileri sürülebilecek şahsi def'i niteliğinde olması gerektiği görüşüne katılmaktayız[253]. Yargıtay da bir kararında bu görüşü paylaşmaktadır:

"...Bononun sözleşmenin teminatı olarak verildiği iddiası kişisel defi olup, TTK'nın 778/a bendinin göndermesi ile uygulanması gereken TTK'nın 687. maddesinin 1. fıkrası uyarınca kişisel defiler temel ilişkinin tarafları arasında ileri sürülebilir. Senedin üçüncü kişiye ciro veya teslim yolu ile devredilmesi hâlinde bu definin iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesi mümkün değildir..."[254].

Senedin taraflar arasında kalması halinde ise Yargıtay'ın, senedin geçerliliğini teminat olgusunun ispatına dayandırdığı görülmektedir. Ancak ispat konusunda ileride ayrıntılı olarak

---

[250] *Mağden Çamlı,* s. 75.
[251] *Mağden Çamlı*, s. 75.
[252] *Tekinalp, Ünal:* "Geriye Ciro ve Teminat Senedi Sorunları", XI. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XI, 13-14 Mayıs 1994, Ankara: BTHAE, 1994**,** s. 194-195; *Odman Boztosun,* s. 1489; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 144; *Mağden Çamlı,* s. 75; *Atay,* s. 85.
[253] *Yılmaz,* L. A., s. 477; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 21-22; *Mağden Çamlı,* s. 77.
[254] Yargıtay HGK. 15/09/2020 tarih 2017/12-269 E. 2020/591 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 23/08/2021.

değinileceği üzere belli şartlar aranmaktadır. Şöyle ki; yazılı bir belge ile senedin teminat senedi olduğunun ispatlanması gerektiği belirtilmektedir[255].

Söz konusu karara bakıldığında senette teminata ilişkin ibare bulunmadığının görülmesi üzerine sözleşme incelenmiştir. Sözleşmenin tarafları ile senetteki tarafların aynı olması ve senet bedelinin de sözleşme ile aynı olması keyfiyeti üzerinde durulmuştur. Ancak bunların aynı olması yeterli görülmemiş senedin düzenlenme tarihi ve vadesi hakkında açık bir yollama olmaması gerekçesiyle senedin teminat senedi olduğu iddiası kabul görülmemiştir[256].

Görüldüğü üzere yazılı belge ile ispat konusunda katı bir uygulama bulunmaktadır. Ancak bazı kararların incelenmesinde yazılı belge ile ispat olmamasına rağmen davalının senedin teminat senedi olduğunu kabul etmesi halinde de teminat olgusunun ispatlandığı da kabul görülmektedir[257]. Ayrıca söz konusu kararlardan anlaşılacağı üzere senedin teminat olarak verildiğinin davalı tarafça kabul edilmesinin senedin teminat senedi olduğunun ispatı için tek başına yeterli olmaktadır[258].

---

[255] *"…Somut olayda, takip dayanağı bononun üzerinde 'teminat senedi' olduğuna dair herhangi bir ibarenin bulunmadığı, Davacı yanın dayandığı 'Kütahya Arkeoloji ve Maden Müzesi Şantiyesi Elektrik Tesisat İşleri Alt Yüklenici Ana Sözleşmesi'nin incelenmesinde, 13/07/2017 tarihli olup, taraflarının Kerte İnşaat San. Tic. Ltd. Şti. İle Oskır Mühendislik Taah. San. Ve Tic. Osman Sabri Kıranlıoğlu olduğu, sözleşmenin 7. maddesinin 2. bendinde 'bu sözleşmenin konusu olan işlerin tam ve eksiksiz yapılması amacıyla alt yükleniciden alınacak kesin teminat 450.000,00 TL tutarlı teminat senedi olacaktır' düzenlemesinin yer aldığı ancak sözleşmenin tarafları ile dayanak senedin alacaklı ve borçlu yanları, miktarı ve tanzim tarihleri aynı olsa da senedin vade tarihi hususunda anılan sözleşmede açık bir sarahat bulunmadığının yanında sözleşmede senedin düzenleme tarihine açıkça bir atıf yapılmadığı, davalı alacaklının cevap dilekçesi ve yargılama aşamasındaki beyanları gözetildiğinde, takibe konu bononun teminat senedi olarak düzenlendiği yönünde kabulünün de bulunmadığı, senedin, neyin teminatı olduğu hususunun, dolayısıyla teminat senedi olduğuna ilişkin iddianın, tarafların imzasını taşıyan ve senede açıkça atıf yapan İİK 169/a maddesinde yazılı belgelerle kanıtlanamadığı görülmüştür."* Yargıtay 12. HD. 24/02/2020 tarih 2020/6334 E. 2021/2075 K. Uyap, ET. 23/08/2021.

[256] Aynı yönde verilmiş kararlar için bkz. Yargıtay 12. HD. 01/07/2020 tarih 2019/14593 E. 2020/6059 K. Uyap, ET. 23/08/2021; Yargıtay HGK. 23/02/2021 tarih 2017/12-350 E. 2021/152 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 23/08/2021; Yargıtay HGK. 04/10/2000 tarih 2000/12-1182 E. 2000/1244 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, 23/08/2021, Karar tarihine bakıldığında Yargıtay'ın uzun süredir aynı görüşte olduğu anlaşılmaktadır.

[257] *"…Borçlular tarafından, İİK'nun 169/a maddesi kapsamında, senedin teminat senedi olarak verildiğinden bahisle takibin iptali talep edilmiş ise de bu iddianın aynı madde kapsamındaki belgelerden biri ile ispatı zorunlu olup, yerleşik Yargıtay İçtihatlarına göre senedin bankaya kredi sözleşmesi kapsamında teminat için verildiğinin iddia edilmesi halinde, kredi sözleşmesinde takibe konu bonoya açıkça atıf yapılması zorunlu olup, kredi sözleşmesinde senede hiçbir atıf olmadığı ve yine alacaklının da senedin teminat senedi olarak verildiğine dair kabulünün bulunmadığı, aksine ödeme amaçlı alındığının iddia edildiği anlaşılmaktadır…"* Yargıtay 12. HD. 25/05/2021 tarih 2021/1227 E. 2021/5324 K. Uyap, ET. 23/08/2021.

[258] Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD. 21/01/2020 tarih 2019/808 E. 2020/519 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 23/08/2021; Yargıtay 12. HD. 24/06/2013 tarih 2013/15889 E. 2013/23745 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 23/08/2021.

Özetle Yargıtay kararlarından anlaşılacağı üzere senet ile borç ilişkisi arasında ispat bakımından bağlantı sağlanması halinde ise senedin kayıt ve şart içermesi nedeniyle geçersiz olacağı ve kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurulamayacağı sonucuna varılmaktadır. İspat kısmında örnek kararlarla birlikte detaylı olarak açıklama yapılacağından şu anda sadece bu açıklamayla yetinilmiştir.

D. Senet Metninde veya Taraflar Arasındaki Borç İlişkisinde Teminata İlişkin İbareye Yer Verilmemesi

Senet metninde teminat kaydı bulunmaması halinde eğer kanunda aranan diğer şartlar da mevcut ise görüntü itibariyle senedin kambiyo senedi olduğu ve kambiyo senetlerine özgü takip yoluna konu olabileceği açıktır. Ancak tarafların senedi teminat amacıyla düzenleyip de bu iradeyi senede yansıtmaması, hatta aralarındaki borç ilişkisinde de teminat senedi düzenleneceğine yönelik ifade bulunmaması da mümkündür. Bu başlık altında tarafların teminat amacıyla senet düzenleme iradesine rağmen senedin teminat senedi sayılıp sayılmayacağı, sayılacak ise aranan şartların neler olduğu doktrin ve Yargıtay kararları çerçevesinde incelenecektir.

Senet metninde teminat ibaresi bulunmayan ancak sözleşmede teminat olarak senet verildiğinin yer alması halinde olduğu burada da görünüş itibariyle unsurları tam bir kambiyo senedi bulunduğundan geçersiz olduğu görüşü yukarıda bahsedildiği üzere doktrinde kabul görülmemektedir.

Yargıtay kararlarında ise senedin teminat senedi olup olmadığının tespiti yine ispatlanması şartına bağlanmıştır. Sözleşmede teminat ibaresinin bulunması halinde sözleşme tarihi, taraflar veya vade gibi unsurlar karşılaştırılıp sonuca varılmaktadır. Ancak bu tür senetlerde sözleşme ile karşılaştırma yapılabilecek ibare bulunmamaktadır. Bu nedenle bu tür senetlerde sadece karşı tarafın senedin teminat senedi olduğunun kabulü halinde senedin teminat senedi olduğu ispatlanabilecektir.

Yargıtay kararlarına bakıldığında alacaklının teminat senedini kabul etmesinin açık veya örtülü olabileceğine yönelik kararlar bulunmaktadır. Açık kabulün nasıl olacağı konusunda kuşku bulunmamaktadır. Örtülü kabul hakkında ise 22/06/2021 tarihli kararda şu ifadeler geçmektedir:

"…borçlular ve alacaklı tarafından istinaf yoluna başvurulması üzerine Bölge Adliye Mahkemesi'nce, takibe dayanak bononun üzerinde teminat senedi olduğunun yazılı olmadığını, kredi sözleşmesinde bonoya atıf yapılmadığını ancak alacaklının istinafa cevap dilekçesinde; takip dayanağı senedin tahsil edilmesi halinde borçtan mahsup edilmek üzere verildiğinin kabul edildiği beyanı nedeniyle kullandırılan krediden sonra borçlular tarafından tahsilinde kredi borcuna mahsup edilmek kaydıyla alınan senedin kredinin teminatı olarak alındığının kabulü gerektiğini…"[259].

Kanaatimizce senedin tedavül etmeyip taraflar arasında kalması halinde teminat senedi iddiasının ileri sürülmesinde sakınca bulunmamaktadır[260]. Ancak bunun üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için TTK'nın 687. maddesi gereğince poliçe, bono (TTK'nın 778/1-a göndermesiyle) ve çeklerde (TTK'nın 818/1-e göndermesiyle) senedin devralanın bile bile borçlunun zararına hareket etmesi gerekmektedir. Bunun sebebi ise senedin teminat senedi olduğu iddiasının şahsi def'i olmasından kaynaklanmaktadır. Senet tedavül etmediğinde asıl ilişkinin tarafları ile senedin tarafları aynı olduğundan şahsi def'ilerin ileri sürülmesi bile bile borçlunun zararına hareket edildiğinin ispatına gerek olmaksızın mümkündür. Ancak senedi devralan kişinin teminat ilişkisini bilmesi çoğunlukla mümkün olmadığından iyi niyeti korunmaktadır. Aksi halde görünüş itibariyle unsurları tam olan senedi üçüncü kişiler bakımından geçerli saymak senedi devralacak kişiler bakımından güvensizlik oluşturacaktır.

Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki TTK'nın 687/2. maddesinde alacağın temliki yoluyla yapılan devirlerde bile bile borçlunun zararına hareket edildiğinin ispatına gerek

[259] Yargıtay 12. HD. 22/06/2021 tarih 2021/2402 E. 2021/6719 K. www.kararararama.yargitay.gov.tr, ET. 29/07/2021.
[260] *Poroy/ Tekinalp*, s. 253.

olmadığı düzenlenmiştir. O halde nama yazılı senetlerde teminat iddiasının üçüncü kişiye ileri sürülebilmesi için bile bile borçlunun zararına hareket edildiğinin ispatlanmasına gerek bulunmamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TEMİNAT SENETLERİNDE DEF'İLER ve KAMBİYO SENETLERİNE ÖZGÜ İLAMSIZ İCRA YOLU

I. TEMİNAT SENETLERİNDE DEF'İLER

A. Genel Olarak

Borçlar hukuku çerçevesinde def'i, ileri süren kişiye borcun ifasını ertelemeyi veya ifadan kurtulmayı sağlayan bir haktır[261]. *Eren,* def'iyi "*Hak sahibine bir başkası tarafından ileri sürülen bir hakkı, belli bir oranda etkisiz kılma veya sonuçlarını tamamen ya da kısmen sınırlama, engelleme veya ortadan kaldırma imkanı veren haklardır*" şeklinde tanımlamıştır[262]. Def'inin bu tanımının yanında dar ve teknik anlamda da tanımının da yapıldığı görülmektedir. Dar ve teknik anlamda def'i borçlunun bir sebeple borçlanılan edimi yerine getirmekten kaçınmasına imkan tanıyan haktır[263]. Geniş anlamda def'i incelenirken ise itirazları da kapsayacak şekilde incelemesi yapılmıştır[264].

Doktrinde "karşı haklar" olarak da adlandırılan def'i hakkının kullanımı hak sahibinin tek taraflı irade beyanının karşı tarafa bildirilmesi yoluyla gerçekleşmektedir[265]. Ancak ortada bir def'i hakkının varlığından bahsedilebilmesi için öncelikle def'i hakkı sahibi borçlunun karşısında alacaklı konumunda talepte bulunacak birinin varlığı gerekmektedir[266].

Def'iler borçlar hukuku kapsamında kalan bir hak olmakla birlikte hukuk muhakemesinde de hak sahibinin itirazı ileri sürmesi şeklinde de kullanımı vardır. Bunlar ilk itiraz şeklinde ileri sürülen def'ilerdir. Bu nedenle ileri sürülme şekillerinde hukuk

---

[261] Borcun ifasını ertelemeyi sağlayan def'iye örnek olarak ödemezlik def'i veya kefilin rehnin paraya çevrilmesi def'i; ifadan kurtulmayı sağlayan def'iye ise takas ve zamanaşımı örnek gösterilmektedir. *Kılıçoğlu,* s. 35-36.
[262] *Eren,* 74.
[263] *Eren,* s. 75; *Cerrahoğlu*, s. 11 vd.
[264] *Eren,* s. 75; *Cerrahoğlu*, s. 11 vd.
[265] *Eren,* s. 74-75; *Kılıçoğlu,* s. 35.
[266] *Yılmaz,* A. L., s. 129-130.

muhakemesine ilişkin kurallar esas alınmaktadır. Tezin bu bölümünde teminat iddiasının ileri sürülmesi kambiyo senetleri bakımından def'i olarak anlaşılması gerektiğinden ilk itiraz olarak ileri sürülen def'iler ile karıştırılmaması gerekmektedir[267].

Kambiyo senetlerinde def'iler TTK'nın 687. maddesinde poliçeler hakkında düzenlenmiş; aynı maddenin TTK 778 ve 818. maddelerinin atfı ile bono ve çekler için de uygulanacağı belirtilmiştir. Hamile yazılı senetler TTK 659. maddesinde, emre yazılı senetler de TTK 825. maddesinde ayrıca düzenlenmiştir. Bu maddeler ile poliçeye ilişkin hükümlere bakıldığında paralellik olduğu görülmektedir. Ayrıca ilgili maddelere bakıldığında def'ilerin itirazları da kapsayacak şekilde düzenlendiği anlaşılmaktadır.[268] Doktrinde ise kambiyo senetlerinde def'ilerin türleri nama, hamile veya emre yazılı ayrımı yapılarak açıklanmaktadır[269].

Doktrinde def'ilerin çeşitli ayrımları bulunmakla birlikte kanundaki ayrıma bakıldığında mutlak ve şahsi olmak üzere ikili ayrımın benimsediği görülmektedir. Aşağıda öncelikle mutlak ve şahsi olmak üzere ikili ayrım yapılarak mutlak def'iler başlığı altında senet metninden anlaşılan def'iler ve senedin geçersizliğine ilişkin def'iler hakkında açıklama yapılacaktır. Ardından da def'iler ile teminat senetleri arasındaki ilişkiden bahsedilecektir.

---

[267] *Kılıçoğlu,* s. 35-36.

[268] *Oktay,* Saibe: Poliçede Defiler, Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan (1902-1985), Ankara: BTHAE,1985, s. 341.

[269] Türk hukukunda kambiyo senetlerinde def'iler ve def'ilerin sınıflandırılması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Oktay*, s. 349 vd; *Yılmaz,* A. L., s. 314 vd.; *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 110 vd.; *Kendigelen/Kırca,* s. 85 vd; *Helvacı,* Mehmet: "Kambiyo Senetlerinde Def'iler", Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. 1. İstanbul: Vedat, 2007, s. 647 vd,; *Poroy/ Tekinalp*, s. 77 vd; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 31*; Öztan,* 2020, s. 45 vd.*; Hirsch,* Ernst: Ticaret Hukuku Dersleri, 3. B., İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1948, s. 503 vd.; *Arslanlı,* s. 119 vd.

B. Kambiyo Senetleri Kapsamında Def'iler

1. Mutlak Def'iler

a. Senet Metninden Anlaşılan Def'iler

Bu tür def'ilerde senet metnine bakıldığında herkes tarafından fark edilebilecek olan bir eksikliğin ileri sürülmesi hali bulunmaktadır[270]. Senet metni ile kast edilen ise senedin önü, arkası ve ekleridir[271]. Bu eksiklik senedin zorunlu unsurlarından birinin eksik olması, bulunması yasak bir unsurun senette bulunması, ciro zincirinde bozulma, senedin süresinde ibraz edilmemiş olması, protestonun ibrazdan önce yapılmamış olması şeklinde olabilir[272]. Senedin zamanaşımına uğramış olması veya vadesinin henüz gelmemiş olması da senede bakan herkes tarafından anlaşılabilecek türden eksikliklerdendir. Bu nedenle herkesin senedi devralan herkese karşı ileri sürülebilmesi mümkündür[273]. Ayrıca bu tür def'ilerin emre, nama ve hamile yazılı olan tüm kambiyo senetlerinde ileri sürülebilmesi mümkündür.

b. Senetteki Taahhüdün Geçersizliğine İlişkin Def'iler

TTK'da tanımı yapılmamış olan senedin geçersizliğine ilişkin def'iler, senet metnine bakıldığında anlaşılmayan[274] ancak senedi geçersiz kılan unsurlara ilişkin def'ilerdir. Senet metnine bakıldığında geçersizlik anlaşılmadığından görüntü itibariyle unsurları tam bir senet söz konusudur[275]. Her ne kadar kullanılan kavram itibariyle senedin tamamı geçersiz gibi anlaşılsa da aslında burada geçersizlik senetle borç altına giren kişiler bakımından söz konusudur[276]. Buna örnek olarak ehliyetsiz kişinin düzenlediği veya imza attığı senet o kişiyi bağlamayacaktır ve bu kişi ehliyetsizlik olgusunu bu kapsamda def'i olarak ileri

---

[270] *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 115; *Helvacı,* s. 661-662; *Kendigelen/ Kırca,* s. 92.
[271] *Yılmaz,* A. L., s. 351.
[272] *Cerrahoğlu,* s. 24; *Yılmaz,* A. L., s. 352 vd; *Domaniç,* Kıymetli Evrak, s. 115; *Poroy/ Tekinalp*, s. 106.
[273] Ancak istisna olarak ciro edilemez kaydı ve cirantanın sorumsuzluk kaydı sadece kaydı koyan kişi tarafından ileri sürülebilir. *Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Nomer Ertan,* s. 72.
[274] Senetten anlaşılabileceği yönünde bkz. *Domaniç,* TTK Şerhi, s.153-154; *Helvacı,* s. 669.
[275] *Kendigelen/ Kırca,* s. 93; *Helvacı,* s. 670.
[276] *Öztan,* 2020, s. 46; *Yılmaz,* A. L., s. 393; *Domaniç,* TTK Şerhi, s.153-154; *Poroy/Tekinalp*, s. 102-103.

sürebilecektir[277]. Kambiyo senetlerinde imzaların bağımsızlığı ilkesi hakim olduğundan diğer imzalar ehliyetsiz kişinin imzası nedeniyle geçersiz sayılmayacak ve sadece ehliyetsiz kişi için geçersiz olacaktır[278]. Bu örneklerin yetkisiz temsilcinin attığı imza, imzanın senede zorla attırılması, sahte imza veya senet metninde tahrifat şeklinde çoğaltılması mümkündür[279].

Özetle bu tür def'iler şahsında hükümsüzlük doğuran kişi tarafından hükümsüzlüğü bilen veya bilmeyen herkese karşı ileri sürülebilen def'ilerdir. Ancak dikkat edilirse def'i sadece geçersizlik şahsında gerçekleşen kişi tarafından ileri sürülebilmektedir[280]. Senet metninden anlaşılan def'iler ise herkes tarafından ileri sürülebilmektedir. Bu anlamda aralarında önemli bir fark bulunmaktadır; ancak def"inin herkese karşı ileri sürülebilmesi noktasında aralarında benzerlik bulunmaktadır[281]. Son olarak bu tür def'ilerin emre, nama ve hamile yazılı olan tüm kambiyo senetlerinde ileri sürülebilmesi mümkündür.

2. Şahsi Def'iler

Şahsi def'iler senette borçlu konumunda olan kişi ve lehtar konumunda olan kişi arasında senet dışındaki hukuki ilişkilerinden kaynaklanan def'ilerdir[282]. Burada tartışılması gereken konu senet dışı ilişki nedeniyle doğabilecek anlaşmazlıkların senet ilişkisinde ileri sürülüp sürülemeyeceğidir. Bu konuda nama, hamile ve emre yazılı senetler arasında farklılık bulunduğundan ayrı ayrı inceleme yapılacaktır.

Bilindiği üzere nama yazılı senetlerin devri alacağın devri ve teslim yoluyla yapıldığı için alacağın devrine ilişkin Borçlar Hukuku hükümleri uygulama alanı bulmaktadır[283]. Konuya ilişkin TBK'nın 188. maddesi incelendiğinde ise borçlunun alacak devredilirken devredene

---

[277] *Domaniç,* TTK Şerhi, s. 62-63.
[278] *Bahtiyar*, Kıymetli Evrak, s.49; *Bilgili,* Fatih/ *Demirkapı,* Ertan: Kıymetli Evrak Hukuku, 10. B, Bursa: Dora, 2019, 66-67.
[279] *Oktay,* s. 357; Senedin anlaşma olmaksızın devralınması hali de buraya girmekle birlikte senedi rıza dışı devralana karşı senetteki beyanın geçersizliği def'i ileri sürülebilse de iyi niyetle senedi yeniden devralana karşı bu def'i ileri sürülemez. *Öztan,* 1997, s. 224.
[280] *Cerrahoğlu,* s. 23.
[281] *Domaniç,* TTK Şerhi, s. 62; *Arslanlı,* s. 121; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 31.
[282] *Poroy/ Tekinalp,* s. 108; *Helvacı,* s. 659.
[283] *Ertekin/ Karataş,* 1998, s. 16; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 25.

karşı ileri sürebileceği hakları devralana karşı da ileri sürebileceği düzenlenmiştir. Buradan hareketle nama yazılı senedi devralan hamile karşı devredene karşı ileri sürülebilecek şahsi def'iler ileri sürülebilecektir[284]. Örneğin eser sözleşmesinde ifa uğruna geçecek şekilde nama yazılı senet düzenlenmiş ve eser zamanında teslim edilmemesine rağmen senedi devralan kişi ödeme talep ettiyse borçlunun eser sözleşmesinden kaynaklanan ödemezlik def'i ile karşılaşabilecektir.

Bazı hallerde taraflar alacağın devrini kısmen veya tamamen yasaklamasına rağmen yine de alacak devredilmiş olabilir. Bu durumda öncelikle buna ilişkin kaydın senet metninde yazıp yazmadığına bakılmalıdır. Eğer senet metninde yazmıyorsa ve devralan devre ilişkin sınırlamayı bilmiyorsa buna ilişkin def'iler ona karşı ileri sürülemeyecektir[285]. Çünkü senedi devralan hamilin iyi niyeti korunmaktadır. Yine de senedi devredene karşı ileri sürülebilecek def'iler senedi devralana karşı da ileri sürülebileceğinden nama yazılı senetlerin tedavüle elverişli olmadığını, hatta kambiyo senedi niteliğinde olmadığını savunan görüşler bulunmaktadır[286].

Emre yazılı kambiyo senetlerinde düzenleyen ve lehtar arasındaki hukuki ilişkiden doğan şahsi def'ilerin bunu bilmeksizin senedi devralan iyi niyetli üçüncü kişiye karşı ileri sürülmesi mümkün değildir. Emre yazılı senetlerde şahsi def'i ileri sürülmesinin zorlaştırılmasının sebebi senedi devralanı, tanımadığı kişiler arasındaki ilişkilerden kaynaklanan anlaşmazlıklarla karşı karşıya getirip güvenini sarsmamaktır[287]. Ancak senedi devralan kişi bu bunu bildiği halde senedi devralmışsa bilerek borçlunun zararına hareket ettiği varsayılarak şahsi def'ilerin muhatabı olma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır[288]. Hatta şahsi

---

[284] *Poroy/ Tekinalp*, s. 89; *Arslanlı,* s. 20.
[285] Bazı hallerde nafaka alacağı gibi devredilemeyen alacakların devredilmesi halinde devralan iyi niyetli olsa bile devir yasağı üstün tutularak def'i ileri sürülmesine imkan tanınmıştır. Ancak kambiyo senetleri illetten mücerret olduğu için nafaka veya haksız rekabet gibi ilişkilerden doğup doğmadığı senetten anlaşılamadığından karşılaşılması mümkün görülmemektedir. *Yılmaz,* A. L., s. 156.
[286] *Öztan,* 1997, s. 201; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 25; Sadece hakkın senede bağlı olması ve kayıp halinde iptal edilebilirliğinin bulunması özelliğinden dolayı kıymetli evrak olduğu yönünde bkz. *Poroy/Tekinalp,* s. 76; *Yılmaz,* A. L., s. 159.
[287] *Öztan,* 1997, s. 216.
[288] *Helvacı,* s. 682.

def'ilerin senedi devralan iyi niyetli kişiye karşı ileri sürülememesinin kaynağı olarak "hukuki görünüşe güven ilkesi" gösterilmektedir[289]. Bilerek borçlunun zararına hareket etme kavramından anlaşılması gereken ise hamilin senedi devraldığı anda ileride karşılaşabileceği her türlü def'inin bilgisinde olması ve bu riski üstlenmesidir[290]. Ancak senet hamilin ağır ihmal sonucu gerekli araştırmayı yapmadığı için durumu öğrenememesi halinde borçlunun zararına hareket ettiği varsayılamaz[291]. Eğer borçlunun bilerek zararına hareket edildiği iddiasının ispat yükü senet borçlusunun üzerindedir[292].

Son olarak hamile yazılı senetlerde ise senedin lehtarı bulunmadığından düzenleyen ve senedi devralan hamil arasındaki hukuki ilişkiden kaynaklı def'i mevcut olabilir[293]. Bu durumda tıpkı emre yazılı senetlerdeki gibi senedi devralan kişinin bu bunu bilerek senedi devraldığı ve bilerek borçlunun zararına hareket ettiği ispat edilerek şahsi def'iler ileri sürülebilecektir[294]. Ancak hamile yazılı senetlerin ciro edilmeksizin sadece teslimle de devredilebilir olması ispatı güçleştirmekte ve def'inin ileri sürülebilir olması hamilin tespit edilemediği hallerde uygulanabilir olmamaktadır[295]. Vurgulamak gerekirse, kambiyo senetlerinden sadece çekler hamile yazılı olarak düzenlenebildiğinden söz konusu açıklamalar sadece çekler için geçerlidir.

Doktrinde şahsi def'iler senet düzenlenmesine sebep olan ilişkiden kaynaklanan, özel anlaşmadan doğan ve kambiyo taahhüdü dışındaki ilişkiden doğan def'iler şeklinde üçlü bir

---

[289] Ancak bu ilke sadece emre ve hamile yazılı senetler bakımından dikkate alınmaktadır. Zira nama yazılı senetlerin durumu yukarıda açıklandı. Nama yazılı senetlerdeki farklılığın sebebi olarak da akit teorisi gösterilmektedir. *Yılmaz,* A. L., s. 152 vd.

[290] "*Borçlunun bilerek zararında hareket etme*" kavramı hakkındaki diğer görüşler için ayrıca bkz. *Yılmaz,* A. L., s. 493 vd.

[291] *Öztan,* 1997, s. 242.

[292] *Helvacı,* s. 683; "*Anılan madde hükmüne göre; poliçeden dolayı kendisine müracaat olunan kimse, keşideci veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya mevcut olan münasebetlere dayanan defileri müracaatta bulunan hamile karşı ileri süremez; meğer ki hamil poliçeyi iktisap ederken savunmaya esas olan durumu bile bile ve borçlunun zararına hareket etmiş ise borçlu bu savunmayı alacaklıya karşı ileri sürebilir. Bu maddede öngörülen borçlunun zararına bile bile hareket ve kötü niyetin ise yasa koyucu herhangi bir yazılı ispat şeklinde söz etmediği cihetle, şahit dahil her türlü delille ispat edilebileceğinin kabulü gerekir."* Yargıtay HGK. 05/02/2014 tarih 2013/19-1723 E. 2014/34 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 26/08/2021.

[293] *Poroy/ Tekinalp*, s. 115.

[294] *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 32.

[295] *Ertekin*, Erol/ *Karataş*, İzzet: Uygulamada Ticari Senetler Hukuku: Açıklama: Yargıtay Kararları: İlgili Mevzuat, 2. B. Ankara: Yetkin, 1992, s. 27.

ayrıma tabi tutulmaktadır[296]. Senet düzenlenmesine sebep olan ilişkiden kaynaklanan def'ilere örnek olarak kumar, bahis, evlenme aracılığı veya ahlaka aykırı olaylar hakkında senet düzenlenmesi verilebilir[297]. Muvazaalı olarak senet düzenlenmesi veya boş kağıda atılmış imzanın düzenleyenin iradesine aykırı yönde doldurulması verilebilir[298]. Özel anlaşmadan kaynaklanan def'i ise hatır senedi düzenlenmesine ilişkin sözleşme, vade uzatma anlaşması veya açık senedin doldurulmasına ilişkin anlaşmadan kaynaklanabilir[299]. Bu def'iler senedin yapılmasına sebep olan temel ilişkiden kaynaklanabileceği gibi taraflar arasındaki özel anlaşmadan da kaynaklanabilir. Teminat senetlerinin de özel anlaşmalardan kaynaklanan şahsi def'i sınıfında olduğu ileri sürülmektedir[300]. Çünkü taraflar, asıl ilişkinin teminatı olarak aralarında anlaşarak senet düzenlemektedirler. Teminat altına alınan olayın gerçekleşip gerçekleşmeme ihtimalinde de def'i ileri sürme imkanı doğabilmektedir.

Bazı hallerde istisna olarak senedi devralan üçüncü kişiye karşı devredene karşı ileri sürülebilecek olan def'iler de ileri sürülebilir. Bu durum borçluya kanunen tanınmış hakkın ileri sürülmesi şeklinde olmaktadır. Temsilciye, temsil olunana karşı ileri sürülebilecek def'ilerin ileri sürülmesi veya miras yoluyla senedi devralana karşı şahsi def'ilerin ileri sürülebilmesi buna örnek gösterilmektedir[301]. Ayrıca senet protestodan sonra veya müracaatın zamanında yapılmaması nedeniyle hakkın ortadan kalkmasından sonra senedi devralana karşı veya senedi tahsil cirosuyla devralana karşı da senedi devredene karşı ileri sürülebilecek olan def'iler ileri sürülebilecektir[302].

---

[296] *Kendigelen/ Kırca,* s. 111 vd.; *Yılmaz,* A. L., s. 436 vd.; Dürüstlük kuralının ve temel ilişki dışındaki var olan ilişkinden doğan def'ilerin de bunlara ek olarak kapsama dahil edilmesi hakkında ayrıca bkz. *Poroy/ Tekinalp,* s. 109.
[297] *Kendigelen/ Kırca*, s. 112.
[298] *Yılmaz,* A. L., s. 456-457; *Kendigelen/ Kırca*, s. 112.
[299] *Kendigelen/ Kırca*, s. 114.; *Yılmaz,* A. L., s. 477 vd.
[300] *Kendigelen/ Kırca*, s. 114.
[301] *Yılmaz,* A. L., s. 334 vd; Doktrinde bu tür def'iler "doğrudan def'i" olarak adlandırılmaktadır. *Poroy/ Tekinalp,* s. 107.
[302] *Öztan,* 1997, s. 240.

C. Teminat Senetleri Kapsamında Def'iler

1. Genel Olarak

Teminat senetlerinin düzenlenmesinde güdülen amaç daha önce belirtildiği gibi ileride gerçekleşmesi istenen veya gerçekleşmesi istenmeyen bir olayı teminat altına almaktır. Ancak senedin lehtarda veya üçüncü kişinin elinde bulunması hallerinde borçlunun sorumluluğuna gidilmek istendiğinde duruma göre borçlu def'i ileri sürmek yoluyla bazı savunmalarda bulunabilecektir. Bir sonraki başlıkta borçlunun teminat senetlerinde senet metninden anlaşılan, senetteki taahhüdün geçersizliği veya şahsi def'i ileri sürüp süremeyeceği, sürebilecek ise de hangi şartlarda bunun mümkün olduğu irdelenecektir.

2. Senedin Görünüm Şekline Göre Sınıflandırılma

Önceki bölümde açıklandığı üzere teminat senetlerinin çeşitli görünüm şekilleri bulunmaktadır. Bazen teminata ilişkin kaydın senet metninde bulunduğu, bazen senette bulunmadan asıl borç ilişkisinden bahsedildiği bazense hem senet metninde hem temel borç ilişkisinde teminata ilişkin bir ibarenin bulunmadığı daha önce açıklandı. Bu ayrıma burada tekrar yer verilmesi borçlunun ileri süreceği def'i ve türü bakımından önem teşkil etmektedir. Örnek vermek gerekirse senet üzerinde senedin ödenmesini şarta bağlayacak şekilde teminat kaydının bulunması halinde borçlu, senede dayanarak ödeme talep eden kişiye karşı senet metninden anlaşılan def'i ileri sürebilecektir. Çünkü daha önce de belirtildiği üzere senedin ödenmesini şarta bağlayan kayıtlar senedi kambiyo senedi olmaktan çıkaracaktır. Bu durumda senet metninden anlaşılan def'i bulunduğundan borçlu bunu herkese karşı ileri sürebilecektir.

Senet metninde teminata ilişkin ibarenin bulunmaması halinde ise senet metninde görüntü itibariyle ileri sürülebilecek bir aykırılık bulunmayacağından borcu ödemekten kaçınmak isteyen borçlu başka yollara başvurabilecektir. Bu durumda teminat senedi düzenlenmesine ilişkin asıl borç ilişkisindeki duruma göre gerçekleşmesi beklenmeyen olayın

gerçekleştiğini, gerçekleşmesi beklenen olayın gerçekleşmediğini veya teminat altına alınan olay nedeniyle ortaya çıkan zararı kısmen veya tamamen giderdiği yönünde def'i ileri sürebilecektir[303]. Ancak böyle bir halde ileri sürülen def'i de taraflar arasındaki inanç anlaşmasından kaynaklanan anlaşmadan kaynaklanması nedeniyle şahsi def'i niteliğinde olacaktır.

Yukarıda verilen iki örnekten hareketle teminat senedinin görünüm şekline göre ileri sürülebilecek def'i türü de değişeceğinden her bir senet türü için ayrı ayrı açıklama yapılacaktır.

3. Def'inin Türünün Belirlenmesine İlişkin Değerlendirme

a. Senet Metninde "Teminat" İfadesinin Bulunması

Senet metninde sadece teminata ilişkin ifadenin bulunması –doktrindeki tabirle mücerret teminat kaydı- halinde daha önce belirtildiği üzere senet kambiyo senedi olmaktan çıkmamaktadır. Her ne kadar senedin hala kambiyo senedi olduğu konusunda doktrindeki çoğunluk ve yargı arasında görüş birliği bulunsa da aslında benimsenen görüşten dolayı teminat kaydı senet metninden anlaşılan def'i olmamaktadır. Eğer gerek doktrin gerek Yargıtay mücerret teminat kaydı içeren senetlerin kambiyo senedi olmadığı yönünde görüş benimsemiş olsaydı senet borçlusu kendisine ibraz edilen senedin teminat kaydı içermesi nedeniyle kambiyo senedi olmadığını ileri sürebilirdi. İleri sürdüğü def'i de bu durumdu senet metninden anlaşılan def'i olarak adlandırılacaktı. Ancak mevcut durumda ve bizim de katıldığımız görüşe göre mücerret teminat kaydının senet metninden anlaşılan def'i olarak ileri sürülmesi mümkün değildir[304].

Ancak her ne kadar *Öztan* senet üzerinde sadece teminata ilişkin ibarenin bulunması halinde senedin kambiyo senedi olduğunu kabul etmiş olsa da teminat kaydının senet

---

[303] *Mağden Çamlı,* s. 106.
[304] *Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Nomer Ertan,* s.167.

metninden anlaşılan def'i olduğunu belirtmiştir[305]. Ancak yazarın benimsediği görüş itibariyle mücerret teminat kaydı içeren senetleri değil de senedi şarta bağlayacak şekilde konulan teminat kayıtlarını kast ettiğini düşünmekteyiz.

Mücerret teminat kaydının def'i bakımından hangi türe girdiği konusunda doktrinde görüşlere bakıldığında farklı görüşlerin ileri sürüldüğü görülmektedir. Bir görüş bu tür kayıtların senedi geçersiz kılmadığı ancak senet düzenlenmesine sebep olan inanç anlaşması nedeniyle doğan uyuşmazlıktan kaynaklandığını belirtmektedir. Bunun sonucu olarak da mücerret teminat kaydının şahsi def'i olduğunu ve sadece senedin lehtarına karşı ileri sürülebileceğini vurgulamaktadır[306]. Ancak kaydın senedi devralan üçüncü kişilere ileri sürülemeyecek olması nedeniyle de onlar bakımından yazılmamış sayılması gerektiği ifade etmektedir[307]. Bir görüş ise şahsi def'i olduğuna katılmakla birlikte kaydın üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilmesi için üçüncü kişinin borçlunun zararına hareket ederek senedi devralmış olması gerektiğini belirtmektedir[308]. Bir diğer görüş ise senet metninden anlaşılan, bir diğer ifade ile mutlak def'i bulunduğunu savunmaktadır[309].

Bu konudaki Yargıtay'ın, sadece teminata ilişkin ibarenin senedi kambiyo senedi olmaktan çıkarmayacağı görüşünü benimsemesi nedeniyle senet metninden anlaşılan def'i niteliğinde olmayacağı kanaatinde olacağı tahmin edilmektedir. 27.04.1992 tarihli kararda "*işbu çek teminat çekidir. Bedel ödenmeyecektir*" kaydının senet metninden anlaşılan mutlak def'i olduğu belirtilse de karardaki kayıt mücerret teminat kaydı değildir. Burada senedin

---

[305] *Öztan,* 1997, s. 209; Aynı yönde bkz. *Poroy/Tekinalp,* s. 270; *Kınacıoğlu,* s. 170.
[306] *Reisoğlu,* s. 86; *Kendigelen,* s. 196; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 134-136; *Tekinalp*, Ünal: "Geriye Ciro ve Teminat Senedi Sorunları", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, C. 11, Ankara: BTH, 1994, s. 205; *Ülgen/ Helvacı/Kendigelen/Kaya,* s. 149; *Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Nomer Ertan,* s. 167.
[307] *Kendigelen,* s. 190; *Yılmaz,* A. L., s 477; Mücerret teminat kaydının tek başına def'i olmayacağı, senedin teminat amacıyla düzenlenmesi halinde senedin bedelsiz olduğunun şahsi def'i olabileceği yönünde ayrıca bkz. *Atay,* s. 86.
[308] *Odman Boztosun,* s. 1494.
[309] *Kınacıoğlu,* s. 170; *Öztan,* 1997, s. 219; *Öztan,* 2020, s. 46.

ödenmemesine ilişkin kayıt olması nedeniyle mücerret teminat kaydı içeren senetlerin kast edilmediği fikrindeyiz[310].

Yargıtay kararları arasında da yeknesaklık bulunmadığı söylenebilir. İlk olarak senedin üçüncü kişiye devredildiği hallerde senedin teminat olarak verildiği def'inin ileri sürülmesi bakımından senetteki teminat kaydının büyük rol oynadığına ilişkin 28/02/2018 tarihli kararda şu ifadelere yer verilmiştir:

"...6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 825. maddesinin 1. fıkrasına göre borçlu, emre yazılı bir senetten doğan alacağa karşı ancak senedin geçersizliğine dair veya senet metninden anlaşılan defilerle alacaklı kim ise ona karşı, şahsen haiz bulunduğu def'ileri ileri sürebilir. Aynı maddenin 2.fıkrasına göre ise borçlu ile önceki hamillerden biri veya senedi düzenleyen kişi arasında doğrudan doğruya varolan ilişkilere dayanan def'ilerin ileri sürülmesi ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması halinde caizdir. Somut uyuşmazlıkta, dava ve icra konusu senette 'ekteki sözleşmenin teminatıdır' şeklinde şerh olduğu, davalı ...'in senedi bu şekliyle aldığı ve takibe koyduğu, bu durumda davalı ...'in iyiniyetinden bahsedilemeyeceği ve anılan kanunun ilgili maddesi gereği bu davalınında davacıya karşı sorumlu olması gerektiği gerekçesiyle davanın davalı ... yönündende kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir."[311].

Kararda iyi niyetin tespitinde senetteki teminat kaydından faydalanılmış ise de bu uygulama *Odman Boztosun* tarafından haklı olarak eleştirilmektedir. Gerekçe olarak da kambiyo senetlerinde senedin teminat için verildiğine ilişkin kaydın senette yer alması şeklinde bir def'inin bulunmaması gösterilmektedir[312]. Ayrıca senet üzerinde teminat kaydının

[310] İlgili karar ve kararın mücerret teminat senetleri kapsamında değerlendirilmesi için bkz. *Eriş,* Çek, 1993 s. 233; *Mağden Çamlı,* s. 80.
[311] Yargıtay 13. HD. 28/02/2018 tarih 2016/18938 E. 2018/2606 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021. Aynı yönde verilmiş kararlar için ayrıca bkz. Yargıtay 12. HD. 14/02/2017 tarih 2016/10313 E. 2017/1945 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021; Yargıtay 19. HD. 09/06/2020 tarih 2018/1582 E. 2020/924 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.
[312] *Odman Boztosun,* s. 1493.

bulunması tek başına bile bile borçlunun zararına hareket edildiği olgusu yazar tarafından ispata yeter görülmemiştir[313]. Çünkü hamil senetteki kaydı görerek devralsa bile devir anında teminat altına alınan borcun vadesi henüz gelmemiş olabilir[314]. Bu nedenle hamilin borçlunun zararına hareket ettiği konusunda peşin hüküm verilmemesi gerektiğini belirtmektedir.

Şahsi def'ilere ilişkin kısımda açıklandığı üzere nama yazılı senetlerde alacağın devri hükümleri geçerli olacağından şahsi def'i senedi devralan üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilecektir. Ancak emre yazılı ve hamile yazılı senetlerde şahsi def'ilerin senedi devralan üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilmesi için hamilin şahsi def'iye konu olayı bilerek ve borçlunun zararına olacak şekilde senedi devralması gerekmektir. Söz konusu Yargıtay kararı mücerret teminat kaydının üçüncü kişinin senedi devralırken borçlunun zararına hareket ettiği ve iyiniyetli olmadığının belirlenmesi yönünde önem teşkil etmektedir.

Yargıtay uygulaması esas alındığında borçlu kendisine ödeme için ibraz edilen mücerret teminat kaydı içeren senedin teminat senedi olduğuna ilişkin şahsi def'iyi senedi devralan üçüncü kişiye karşı ileri sürebilecektir. Çünkü senedi devralan kişi senetteki teminata ilişkin kaydı görerek ve ileride kendisine ileri sürülebilecek def'i ihtimalini göze alarak senedi devralmaktadır. Ancak Yargıtay'ın teminat kaydını iyi niyetin tespitinde kullanmasına rağmen mücerret teminat kaydının senedin teminat senedi olduğunu tek başına ispatlamayacağına ilişkin görüşüyle çeliştiği yönündeki *Mağden Çamlı*'nın ifadelerine katılmaktayız[315].

Bununla birlikte Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin bu görüşün aksine verdiği kararına da rastlamak mümkündür. 23/02/2010 tarihli kararda şu ifadeler yer almaktadır:

"…Yine TTK'nun 688/2. maddesi gereğince bono kayıtsız şartsız muayyen bir bedeli ödeme vaadini taşıyorsa üzerinde teminat olarak alındığının açıklanması, neyin teminatı olduğunu bono metninde ayrıca açıklanmadığı sürece bono vasfına etkili değildir. Takip

[313] Doktrinde bile bile borçlunun zararına hareket edildiğinin kabulü için hamilin teminat ilişkisini bilmesinin yanı sıra senet lehtarının senedin bedelsiz olduğu bile bile borçluyu zarara uğratmak için devralması gerekmektedir. Arslanlı, s. 120; *Poroy/Tekinalp,* s. 110; Kınacıoğlu, s. 169; *Deryal,* s. 658. *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 139-140.
[314] *Odman Boztosun,* s. 1494.
[315] *Mağden Çamlı,* s. 113-114.

alacaklısı dayanak senette ciro yoluyla senedi alan ciranta konumunda olup, teminat ibaresi bulunan senedi (ciro yolu ile) alması halinde dahi TTK'nun 690. madde göndermesi ile bonolarda uygulanması gereken 599. madde hükmü karşısında bonoyu iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket ettiğine delil sayılmaz. Bu durumda lehdarla arasındaki doğrudan doğruya mevcut olan münasebete dayanan def'ilerin takip alacaklısı ciranta hamile karşı ileri süremeyeceği düşünülmeksizin mahkemece borçlu O.H.yönünden takibin durdurulmasına karar verilmesi isabetsizdir…"[316].

Bu kararda senette mücerret teminat kaydının bulunması tek başına üçüncü kişinin senedin teminat senedi olduğunu bile bile devraldığını ispata yeterli görülmemiştir. Bunun sonucu olarak da şahsi def'i ileri sürülmesine izin verilmemiştir. Ancak söz konusu karara bakıldığında eski tarihli olduğu görülmekle birlikte güncel tarihli kararda teminat kaydının üçüncü kişiler nezdinde sonuç doğuracağı görüşünün benimsendiği anlaşılmaktadır.

b. Senet Metninde Taraflar Arasındaki Borç İlişkisine Yer Verilmesi

Senet metninde taraflar arasındaki borç ilişkisine yer verilmesi halinde senedin geçerli olup olmayacağı yönündeki görüşlere ve Yargıtay'ın uygulamasına ilişkin açıklamalara daha önce yer verilmişti. Buna göre senedin geçerli olacağı yönündeki görüşün benimsenmesi halinde senet üzerindeki teminat kaydının senet metninden anlaşılan def'i olarak ileri sürülmesi mümkün olmamalıdır[317]. Senedin geçerli olmayacağı yönündeki görüşün benimsenmesi halinde ise senetteki teminat kaydı senet metninden anlaşılan def'i olarak borçlu tarafından herkese karşı ileri sürülebilir hale gelmelidir[318].

---

[316] Yargıtay 12. HD. 23/02/2010 tarih 2010/1753 E. 2010/4162 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.

[317] *Atay,* aslında bu kayıtların ispat hukuku bakımından bildirici olduğunu ve ödeme yapmaktan kurtulmayı sağlamaya yarayan def'i olmadığı görüşündedir. Ödeme yapmaktan kurtulmak için senedin teminat senedi olduğu ve bedelsiz olduğunun ispatlanması gerektiğini ileri sürmektedir. Ayrıca bedelsizliğe yönelik iddianın da şahsi def'i olarak ileri sürülebileceğini belirtmektedir. *Atay,* s. 87.

[318] Senetteki kaydın mutlak def'i olacağı yönünde bkz. *Kendigelen,* s. 196; *Deryal,* s. 657; *Yılmaz,* A. L., s. 477; *Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Nomer Ertan***,** s. 165; Aksi yönde bkz. *Mağden Çamlı,* s. 112; *Sarıkaya,* kaydı koyanın düzenleyen olması ve kendi koyduğu kayda dayanarak borcu ödemekten kaçınmasının hakkın kötüye kullanılması olduğu gerekçesine dayanmaktadır. *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 135.

Yargıtay uygulamasında senetteki teminat kaydının senet metninden anlaşılan def'i olduğuna ilişkin görüşlere rastlanmaktadır[319]. Nitekim bu görüş bu tür senetlerin geçerli olmadığı yönündeki görüş ile örtüşmektedir. Ancak bu tür kayıtların senet geçerliymiş gibi değerlendirilerek borçluya ödeme yapmaktan kurtulma amacıyla ileri sürebileceği bir def'i olarak değerlendirilmiş olması *Mağden Çamlı* tarafından eleştirilmektedir[320]. Gerçekten de bizim de katıldığımız görüşe göre bu tür kayıtlar senedi geçersiz hale getirdiği ve geçersiz senede dayanarak hak talep edilemeyeceğinden için bunun senet metninden anlaşılan def'i olduğu düşüncesindeyiz.

c. Senedi Şarta Bağlı Hale Getiren Kayıtlar

Senet metninde senedi şartlı hale getiren kaydın bulunması halinde senedin artık kambiyo senedi vasfında olmayacağı yönünde doktrin ve Yargıtay görüş birliği içerisindedir. O halde borçlu kendisine ibraz edilen senedin kayıtsız şartsız borç ikrarı içermemesi sebebiyle kambiyo senedi vasfında olmadığına ilişkin def'i ileri sürebilecektir. Borçlu burada senet metninde yer alan kayda dayandığı için tür bakımından senet metninden anlaşılan def'i ileri sürmüş olacaktır[321]. Böylelikle senedi düzenleyen herkese karşı ileri sürebileceği bir def'i elde ederek senedi ödemekten kaçınabilecektir. Senet zaten geçersiz olduğu için bu def'iyi ileri sürmesi tek başına yeterli olacaktır. Yoksa taraflar arasındaki teminat ilişkisinin şahsi def'i

---

[319] "*Senet üzerinde asıl borç ilişkisine atıf yapan ve ödemeyi şarta bağlayan kayıtlar olması durumunda mücerretlik vasfı ortadan kalkacağından böyle bir senede dayanılarak kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip yapılamaz. Örneğin "hisse devrinin teminatıdır", "...ile imzalanan sözleşmenin teminatıdır", "eseri ... tarihinde tamamlayamamam hâlinde ödeyeceğim", "inşaat bitiminde ödenecektir" şeklindeki kayıtlar. Bononun teminat senedi olduğu senet metninden anlaşılan bu gibi hâllerde bono kayıtsız (koşulsuz) borç vaadi içermediği için hükümsüzdür ve bu hükümsüzlük; düzenleyen tarafından, lehtara veya ciranta konumunda olan hamile karşı da ileri sürülebilir. Bu hâlde TTK'nın 687. maddesinin 1. fıkrası uyarınca senet metninden anlaşılan (hükümsüzlük) def'i vardır. Bu defi mutlak def'i olup, üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir. Bu durumda kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takibin İİK'nın 170/a maddesi gereğince iptaline karar verilmesi gerekir."* Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 23/02/2021 Tarih 2017/12-350 Esas 2021/152 Karar, Uyap, E.T. 07/07/2021; Yargıtay HGK. 15/09/2020 tarih 2017/12-269 E. 2020/591 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 22/08/2021.

[320] İlgili görüş ve dayanak gösterilen kararlar için bkz. *Mağden Çamlı,* s. 114-115.

[321] Mutlak def'i olduğu yönünde bkz. *Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Nomer Ertan,* s. 165; *Yılmaz,* A. L., s. 477; *Ülgen, Helvacı/ Kendigelen/Kaya,* s. 165; *Kendigelen,* s. 196; *Bahtiyar,* Kıymetli Evrak, s. 31; *Pulaşlı,* s. 64; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 129; *Helvacı,* s. 665.

olarak lehtara karşı ileri sürülmesine veya senedi lehtardan devralanın iyi niyetini ispatlamaya gerek dahi kalmamaktadır[322]. Çünkü ortada geçerli bir kambiyo senedi bulunmamaktadır.

d. Teminat Kaydı Bulunmayan Senetler

Senet üzerinde teminat kaydı bulunmayan hallerde borçlunun dayanabileceği tek def'i şahsi def'idir[323]. Çünkü görüntü itibariyle senet tüm unsurlara sahiptir ve geçerliliğini etkileyen teminata ilişkin kayıt bulunmamaktadır. Senedin lehtarın elinde bulunması halinde düzenleyen ve lehtar arasındaki inançlı işlemden doğan şahsi def'inin ileri sürülebileceği tartışmasızdır. Ancak senet lehtar tarafından üçüncü kişiye devredilmişse şahsi def'inin ileri sürülebilmesi için hamilin bile bile borçlunun zararına hareket etme amacıyla senedi devralmış olması gerekmektedir[324].

Bu bağlamda da hamilin bile bile borçlunun zararına hareket ettiğinin ne şekilde ispat olunacağı sorunu karşımıza çıkmaktadır. Aksi halde senedin teminat senedi olduğundan haberdar olmayan üçüncü kişiye def'i ileri sürülemeyecektir[325]. Yargıtay kararları da senette hiçbir kaydın yer almaması halinde iyi niyetin ispatında birtakım karinelerden yola çıkılmaktadır. Örnek vermek gerekirse Yargıtay bir kararında hamilin bile bile borçlunun zararına hareket ettiği sonucuna şu şekilde varmıştır:

"...Takip dayanağı senedin keşidecisi olan borçlu ile senet lehtarı M.Ç. arasında imzalanan 27.09.1999 tarihli "Gayrimenkul Satışı ve Zilyetlik Devir Senedi" başlıklı sözleşme, senedi lehtardan ciro ile devralan ve lehtarın kızı olup aynı zamanda iş bu sözleşmede tanık olarak imzası bulunan takip alacaklısı G. Ç.' nun kabulündedir. İş bu sözleşmede satıcı taraf olan borçlu tarafından alıcı G.C. vekili M.Ç, 'ya, satılan taşınmazların tapularının verilmesinin garantisi olarak 20.000 mark bedelli teminat senedi verildiği, tapuların verilmesi halinde bu

[322] Mücerret teminat senetlerinin geçerliği olduğunun belirtilmesi karşısında yazarın bu konuda senedi şarta bağlayan teminat kaydı içeren senetleri kast ettiği tarafımızca anlaşılmıştır. *Poroy/Tekinalp*, s. 270.
[323] *Kendigelen/ Kırca,* s. 114.
[324] *Bozer/Göle,* s. 202; *Poroy/ Tekinalp*, s.110.
[325] *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 31; *Arslanlı,* s. 121.

senedin geçersiz olacağı belirtilmiştir. Takip alacaklısı G.Ç., Uşak Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2012/5941 soruşturma sayılı dosyasında yürütülen soruşturma kapsamında 06.08.2012 tarihinde emniyette alınan ifadesinde, takip dayanağı senedin, babası M.Ç. nun ablası G.C. adına satın aldığı taşınmazların tapusunun verilmesinin teminatı olarak alındığını, tapu işleri satıcı H.Ö. tarafından halledilmediğinden senedi takibe koyduklarını beyan etmiştir. Takip dayanağı 27.09.1999 tanzim tarihli 20.000 mark bedelli senedin, keşideci H. Ö. ile senet lehtarı M.Ç. arasında imzalanan 27.09.1999 tarihli sözleşme kapsamında teminat olarak verildiği sabittir…"[326].

Söz konusu karara bakıldığında senedi devralan hamilin bile bile borçlunun zararına hareket ettiğinin ispatı vakıa niteliğinde olduğu için her türlü delilden faydalanılabileceği sonucu çıkmaktadır[327]. Bilme olgusu zaten hukuki vakıa olduğundan bu yöndeki uygulama ispat hukuku ilkelerine uygundur[328]. Nitekim söz konusu kararda hamilin lehtarın kızı olması, asıl sözleşmede tanık olarak yer alması ve Cumhuriyet Savcılığındaki ifadesinde senedin teminat amacıyla düzenlendiğini bildiğini beyan etmesi bütün olarak değerlendirilmiştir[329]. Bu konudaki ayrıntılı açıklamalara ispat kısmında yer verileceğinden şu aşamada bu kadar açıklamayla yetinilecektir[330]. Ancak sonuç olarak teminata ilişkin kayıt bulunmayan senetlerde ileri sürülebilecek olan def'inin şahsi def'i olduğunu bir kez daha belirtmek gerekir[331].

---

[326] Yargıtay 12. HD. 23/09/2013 tarih 2013/20867 E. 2013/29631 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.
[327] *Deryal*, s 660; *Kendigelen/ Kırca,* s. 122.
[328] *Deryal*, s 660.
[329] *Kendigelen/ Kırca,* s. 122.
[330] Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 103 vd.
[331] *Sarıkaya*, Yargıtay 19. HD'nin 02/12/2010 tarih 2010/4572 E. 2010/13716 K. sayılı kararda hatır senedi olgusunun şahsi def'i olarak belirlendiğini ve bu kararın kıyasen teminat senetlerine de uygulanabileceğini belirtmektedir. Nitekim hatır senetlerinde de hatır ilişkisine ilişkin ibare bulunmamaktadır. *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 130; *Atay*, s. 85; *Kınacıoğlu,* s. 171; *Poroy/Tekinalp*, s. 109; *Ülgen, Helvacı/ Kendigelen/Kaya,* s. 148-149; *Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Nomer Ertan*, s. 166; *Pulaşlı,* s. 70-71; *Yılmaz,* A. L., s. 479.

II. SENEDİN KAMBİYO SENETLERİNE ÖZGÜ İLAMSIZ İCRA YOLUNA KONU OLMASI HALİNDE ŞİKAYET VE İTİRAZ

A. Şikayet

1. İcra ve İflas Hukuku Kapsamında Genel Açıklamalar

Kambiyo senetlerine özgü ilamsız icra ile takip yolu İİK'nın 167 ila 176. maddeleri arasında düzenlenen özel bir takip yoludur[332]. Poliçe, bono ve çek için öngörülen takip yolunda senedi elinde bulunduran hamilin mutlaka kambiyo senetlerine özgü takip yoluna göre senedi takibe koyması gerekmez. İstediği takdirde genel haciz yoluna da başvurabilir ancak kambiyo senetlerine özgü takip yolunun genel haciz yoluna göre bazı konularda daha avantajlı olduğundan tercihinde fayda bulunmaktadır[333]. Faydası özellikle senedin tahsilini genel haciz yoluna göre hızlandırmaya yöneliktir. Örnek olarak itiraz halinde takibin durmaması veya başvuru sürelerinin kısa olması örnek gösterilebilir[334].

Kambiyo senetlerine özgü takip yoluna ilişkin hükümler incelendiğinde aslında genel haciz yolu ile aralarında esaslı farklılıkların olmadığı görülmektedir[335]. Esasında farklılık ödeme emri ve takip talebi ile kesinleşme noktasında çıkmakta, diğer kısımlar için ise esaslı farklılık bulunmamaktadır.

Öncelikle bu takip yoluna başvurulabilmesi için hamilin elinde poliçe, bono veya çek bulunması gerekmektedir. Senet hamili takip talebinde bulunduğunda icra müdürü senedin

---

[332] İİK 171-176. maddeleri arasında kambiyo senetlerine özgü iflas takip yolu düzenlenmiştir ancak uygulamada ilamsız icra yoluna daha sık rastlanıldığından tezde iflas kısmına yer verilmemiştir. Kambiyo senetlerine özgü takip yolu hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. *Uyar,* Talih/ *Uyar,* Alper/ *Uyar,* Cüneyt: İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri (İİK 167-170b), 5. B., Ankara: Bilge, 2021; *Ertekin/Karataş,* 1998; *Pekcanıtez,* Hakan/ *Atalay,* Oğuz/ *Özekes,* Muhammet / *Sungurtekin Özkan,* Meral: İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 8. B., İstanbul: On İki Levha, 2021; *Postacıoğlu*, İlhan E./ *Altay,* Sümer: İcra Hukuku Esasları, 5. B. İstanbul: Vedat, 2010; *Muşul,* C. 2, s. 985 vd.; *Arslan,* Ramazan/ *Yılmaz,* Ejder/ *Taşpınar Ayvaz,* Sema/ *Hanağası,* Emel: İcra ve İflas Hukuku, 6. B., Ankara; Yetkin, 2020; *Kuru,* Baki: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. B, Ankara: Adalet, 2013.

[333] *Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/Hanağası,* s. 365; Yargıtay 12. HD. 27/06/1977 tarih 1977/6248 E. 1977/6475 K., (*Ertekin/Karataş,* 1998, s. 779).

[334] *Pekcanıtez/ Atalay/ Sungurtekin/ Özekes***,** s. 259.

[335] Genel haciz yolu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. *Pekcanıtez/ Atalay/ Sungurtekin/ Özekes,* s. 88 vd.; *Kuru,* El Kitabı, s. 189 vd.; *Postacıoğlu/Altay,* s.123 vd.

kambiyo senedi vasfında olup olmadığını ve senedin vadesinin gelip gelmediğini resen inceleyecektir[336]. Ayrıca senedin aslı, senet borçlusu kadar onaylı örneği ve varsa protesto da takip talebine eklenmelidir[337]. Senet aslı ile başvurma zorunluluğunun istisnasını teşkil eder. Çek Kanunu'nun 3/6. maddesi uyarınca çekin bankaya ödenmesi sonucu kısmi ödeme alan kişiye verilen onaylı örnek ile başvurabilmesidir. Bunun dışında senet aslı ile takip başlatılmamış ise ve borçlu ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde bu hususta icra mahkemesine şikayette bulunmuşsa ödeme emrinin iptaline karar verilmektedir.

Borçlu deyiminden anlaşılması gereken ise düzenleyen, ciranta, aval veren, muhatap, araya girerek senedi kabul eden veya bu sayılan kişilerin yetkili olmayan temsilcileridir[338]. Eğer Kanun'da aranan şartlar sağlanmış ve icra dairesi yetkili ise ödeme emri düzenlenerek borçluya tebliğ işlemlerine başlanmaktadır[339].

Teminat senetleri de uygulamada kambiyo senedi olarak düzenlendiğinden takip yoluna konu olması mümkündür. Her ne kadar teminat senetlerinde taraflar, teminat altına alınan durum gerçekleşmedikçe senedi devretmemek veya takibe koymamak üzere anlaşmış olsalar da bazen bu inançlı anlaşmaya uyulmamaktadır. Örneğin senedin lehtarı olan kişi senedin bedelsiz olduğunu bile bile senedi kambiyo senetlerine özgü takip yoluna koyabilir. Bunun yanında senedin bedelsiz olduğunu ve tahsil edemeyeceğini bildiğinden üçüncü kişi ile anlaşarak veya anlaşmayarak senedi devredebilir. Böyle bir durumda düzenleyen üçüncü kişi

---

[336] Normal şartlarda senet aslının dosyaya sunulması gerekirken icra müdürlerinin senedin kaybolma ihtimalini göze alarak senet aslının sunulduğuna ilişkin mühürlü evrakı dosyada bulundurma eğiliminin bulunması hakkında bkz. *Postacıoğlu/Altay* s. 840.

[337] Senet aslı ile takip talebinde bulunulmaması halinde icra müdürünün talebi reddedip reddetmeyeceği veya ilamsız haciz yolu gibi takibi devam ettirip ettirmeyeceği yönündeki görüşler için bkz. *Muşul,* s. 1007.

[338] *Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası,* s. 366; *Kuru,* Baki: İcra ve İflas Hukuku, C. 2, 3. B., İstanbul: Evrim, 1990, s. 1622.

[339] İlamsız icra takibinde yetki hususunda İİK'nın 50. maddesinde HMK'nın yetkiye dair hükümlerine atıf yapıldığı görülmektedir. O halde HMK 6. madde uyarınca davalının, buradaki ifade ile senet borçlusunun bulunduğu yer icra mahkemesi olacaktır. Ancak bazı hallerde senedi yetki kaydı koyulduğuna rastlanmaktadır. Bu halde hem senette yazan yer hem de borçlunun yerleşim yeri icra dairesinde takip yapılabilir. Ayrıca sadece tacirlerin ve kamu tüzel kişilerin yetki sözleşmesi yapabileceği hakkında HMK 17. madde göz ardı edilmemelidir. *Göle*, Celal: "Kambiyo Senetlerinde Yetki Kaydı", Prof. Dr. Ramazan Arslan'a Armağan C. 1, Ankara: Yetkin, 2015, s. 874 vd; *Börü,* Levent, "Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle Takipte Yetki", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C. 65, S. 1, s. 152.

hamilin başlattığı takip ile karşılaşacaktır[340]. Konunun devamında bu ve bunun gibi ihtimallerle karşılaşan düzenleyen veya senet borçlusunun ne gibi bir yol izleyebileceği teminat senedi türleri ile irtibatlı olarak açıklanacaktır[341].

2. Senedin Niteliğine Yönelik Şikayet

Şikayet usulü İİK'nın 170/a maddesinin atfıyla 168/3. maddesindeki nedenlere dayanılarak yapılabilir. Buna göre icra takibine konu olan senet kambiyo senedi vasfında değilse ödeme emrini tebliğ alan borçlu tebliğden itibaren beş gün içinde bu hususta icra mahkemesine şikayette bulunabilir. Bunun dışında senet hamilinin yetkili olmadığı hususu da şikayete konu olabilir[342]. Bu durumda yine tebliğden itibaren beş gün içinde şikayet yoluna başvurulabilecektir.

Kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurulabilmesi için öncelikle geçerli bir kambiyo senedinin bulunması gerektiği daha önce belirtilmişti. Takip talebinde bulunulurken icra müdürü resen senedi incelemelidir. Ancak buna rağmen geçersiz senede dayanılarak ödeme emri gönderilmiş olabilir. Bu durumda borçlu ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gün içinde bu hususta icra mahkemesine şikayette bulunabilecektir.

Kambiyo senetlerinde bulunması gereken ve bulunmaması gereken unsurlar önceki bölümde açıklanmıştı. Burada açıklanması gerek husus teminat senedine dayanılarak takip talebinde bulunulması halinde sürecin ne şekilde olacağıdır. Şunu belirtmek gerekir ki Yargıtay eski tarihli kararlarında teminat senedi olduğu iddiasının şikayet olduğu görüşünü

---

[340] Teminat senetlerinin icra takibine konu olamayacağı yönündeki görüş için bkz. *Uyar*, Talih: " 'Elektronik Posta Verileri' nin 'Yazılı Delil' ya da 'Delil Başlangıcı' Olarak Senedin 'Teminat Senedi' Olup Olmadığının İspatındaki Rolü", Terazi Hukuk Dergisi, 2017, C. 12, S. 125, s. 90.
[341] Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 71 vd.
[342] Senedin vadesinin gelmemiş olması, senet aslının takip talebinde sunulmamış olması da şikayet konusu yapılabilir ancak bu hususlar İİK 170/a madde kapsamında kalmadığından genel hükümlere göre yedi gün içinde şikayete tabidirler. *Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası,* s. 367.

benimsemektedir[343]. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 02/03/2016 tarihli kararında durum şu şekilde açıklanmıştır:

"…Takip dayanağı bononun arka yüzünde; 'Teminattır. … numaralı taşınmazın üzerindeki ipotek … ndan kaldırılınca bu senet iptal olacaktır' ibaresinin yer aldığı, bu haliyle senedin, kayıtsız şartsız belirli bir bedeli ödeme vaadini içermediği, dolayısıyla TTK'nun 776/1-b ve 777/1. maddeleri gereğince kambiyo senedi niteliğini haiz olmadığı anlaşılmaktadır…O halde mahkemece, İİK'nun 170/a maddesi gereğince bu durumun resen nazara alınarak, takibin borçlu yönünden iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."[344].

Ancak bu karara yakın tarihte verilmiş başka bir kararda teminat senedinin borca itiraz olduğuna ilişkin kararlara da rastlanmaktadır[345]. Yargıtay kararları yanında doktrinde de senedin teminat senedi olduğu iddiasının şikayet niteliğinde olduğu yönünde görüş bulunmaktadır[346]. Gerekçe olarak da senedin teminat senedi olması halinde kayıt ve şart içermesi nedeniyle artık kambiyo senedi olamayacağı gösterilmektedir[347]. Her ne kadar gerekçe temelde doğru olsa da mücerret teminat kaydı içeren senetler uygulamada geçerli kabul edildiğinden senedin teminat senedi olup olmadığının ve buna bağlı olarak geçersiz olduğunun tespiti takip yoluna başvuru anında hemen mümkün olmayabilir.

Borca itiraz konusundaki görüşlere bir sonraki başlıkta değinilecek olup burada teminat senedi iddiasının şikayet olduğunun kabulü halinde nasıl bir yol izlenmesi gerektiği konusu

---

[343] Ancak bu uygulama istikrarlı değildir. Borca itiraz olacağı yönünde bkz. Yargıtay 12. HD. 28/02/1999 tarih 1999/2434 E. 1999/2690 K., *Eriş,* Çek, s. 611.

[344] Yargıtay 12. HD. 02/03/2016 tarih 2015/29363 E. 2016/6102 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021. Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD. 21/01/2016 tarih 2015/24884 E. 2016/1786 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.

[345] *"…Takip konusu senedin teminaten verildiği yönünde bir itirazın süresi içinde borçlu tarafından ileri sürülmediği ve bu hususun İİK'nun 170/a maddesi kapsamında mahkemece re'sen dikkate alınamayacağı gibi, senedin zorla alındığı iddiası da, yargılamayı gerektirdiğinden dar yetkili icra mahkemesince incelenemez…"* Yargıtay 12. HD. 16/02/2016 tarih 2015/25257 E. 2016/4128 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021; Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD. 21/01/2016 tarih 2015/25676 E. 2016/1716 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.

[346] *Yılmaz,* Ejder: İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 6. B. Ankara: Yetkin 2016, s. 884; *Uyar/Uyar/Uyar,* s. 913. *Aydın,* s. 124; *Muşul,* İcra ve İflas, C. 2, s. 1040.

[347] *Yılmaz,* E., s. 884.

üzerinde durulacaktır. Ayrıca teminat senedinin çeşitli görünüm şekilleri olduğundan ve geçerliliği görünüm şekline göre değiştiğinden türlere göre ayrı ayrı açıklama yapılacaktır.

a. Senet Metninde Sadece "Teminat" İfadesinin Bulunması

İlk olarak mücerret teminat kaydı içeren senetlerden başlamak gerekirse bunların doktrin ve Yargıtay nezdinde geçerli bir senet olarak kabul gördüğü daha önce açıklanmıştı. O halde mücerret teminat kaydına dayanılarak başlatılan icra takibinde senedin teminat senedi olduğu iddiası sadece senetteki kayda dayanılarak şikayet konusu edilememelidir. Yargıtay uygulamasına göre de senedin teminat senedi olduğunun ispatı için bu kayıt tek başına yeterli olmamakla birlikte karşı tarafın teminat senedi olduğunun kabulü veya sözleşme ile açıkça senede atıfta bulunulmuş olması gibi ispat şartları getirilmiştir. Buradan hareketle tek başına *"Bedeli teminattır", "Teminat için verilmiştir"* gibi kayıtları içeren senede dayanılarak ödeme emri gönderildiğinde borçlunun sadece bu kayda dayanarak senedin kambiyo senedi olmadığı gerekçesiyle şikayet yoluna başvuramaması gerekir[348]. Çünkü senet kayıtsız şartsız bir borç ikrarını içermektedir. Nitekim Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 24/11/2011 tarihli kararı da bu görüşü destekler niteliktedir:

"Senedin önyüzünde teminat ibaresi bulunduğunun ve kesilerek senet metninden çıkarıldığının kabulü halinde dahi, takip dayanağı bononun ön yüzünde sadece (bedeli teminattır) ibaresinin bulunması, onun kambiyo senedi vasfını ve bu senetlere ilişkin özel yol ile takip yapılmasını engellemez… Dayanak belgenin hangi ilişkinin teminatı olduğu yazılı bir belgeyle kanıtlanmadığı sürece "teminat senedi" sözcüklerinin tek basına bononun kayıtsız şartsız bir bedelin ödenmesi vaadini içeren niteliğini etkilemeyeceği kabul edilmiştir Yukarıda belirtilen kural dikkate alındığında alacaklının senedi takibe koymasında bir usulsüzlük

[348] *Mağden Çamlı,* s. 123; *Atay*, s. 131.

bulunmamaktadır. Mahkemece, borçlunun şikayetinin reddine karar verilmesi gerekirken, şikayetin kabulü ile takibin iptali yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."[349].

b. Senet Metninde Taraflar Arasındaki Borç İlişkisine Yer Verilmesi

İkinci tür olan asıl borç ilişkisinin yer aldığı teminat senetlerinin kambiyo senedi olup olmadığı konusunda farklı görüşler bulunduğu da daha önce açıklanmıştı[350]. Bu tür senetlerin kambiyo senedi olduğunun kabulü halinde tıpkı mücerret teminat senetlerinde olduğu gibi kayıt tek başına senedi geçersiz hale getirmeyecek ve senedin teminat senedi olduğunun ispatına yeterli olmayacaktır. O halde bu ihtimalde borçlunun buna dayanarak şikayette bulunması mümkün olmayacaktır[351].

Eğer asıl borç ilişkisine yer verilen senetlerin kambiyo senedi olmadığı görüşü benimsenecek olursa da senetteki kaydın tek başına tek başına senedi kambiyo senedi olmaktan çıkaracağı gerekçe olarak ileri sürülebilecektir. Kambiyo senedi olmayan bir senet bu takip yoluna konu olamayacağından ödeme emrini alan borçlu beş gün içerisinde senedin kambiyo senedi olmadığı hususunda icra mahkemesine şikayette bulunabilecektir[352].

Yargıtay'ın bu tür senetleri geçersiz saydığı kararında şu ifadeler kullanılmıştır:

"...Dayanak bononun arkasında '... teminat senedidir sözleşme ekidir...' ibaresi yazılıdır. Bu durumda takip alacaklısının iyiniyetinden bahsedilemez. Ayrıca taşeron sözleşmesinin 8. maddesinde; '... yüklenici 2 adet 100.000 TL açık tarihli teminat çeki-senedi vermiş olup sözleşme hükümlerine aykırı hareket edilmesi halinde yüklenici teminat çekini-senedini taşerona ihtar çekmeden irat kaydetme ve tahsile koyma hakkına sahiptir...' dendiğinden kayıtsız şartsız bir borç ikrarından bahsetmek de mümkün değildir. O halde alacağın varlığı ve miktarı yargılamayı gerektirdiğinden bu bonoya dayalı olarak kambiyo

[349] Yargıtay 12. HD. 24/11/2011 tarih 2011/7435 E. 2011/24027 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.
[350] Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 41 vd.
[351] Aynı yönde bkz. *Atay*, s. 133.
[352] Asıl borç ilişkisine yer verilen senetlerin kambiyo senedi olmadığı gerekçesiyle şikayete konu olması gerektiği yönündeki görüş için bkz. *Mağden Çamlı,* s. 124.

senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapılamaz. Mahkemece, şikayetin kabulüyle İİK.nun 170/a maddesi uyarınca takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile şikayetin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."[353].

Söz konusu karardan anlaşılacağı üzere Yargıtay, bu tür senetleri geçersiz kabul ettiğinden şikayet yoluna başvurulması halinde şikayetin kabul edilmesi gerektiği yönünde karar vermiştir.

c. Senedi Şarta Bağlı Hale Getiren Kayıtlar

"Arsa devredildiğinde ödenecektir", "Araç devredildiğinde işbu senet geçersiz olacaktır" veya "İnşaat tamamlandığında işbu senet iade edilecektir" gibi kayıtların senette bulunması halinde senet şartlı hale geldiğinden geçersiz olacağı konusunda aksi yönde görüş bulunmamaktadır. O halde bu tür senetlerin kambiyo senedi olmadığı ve bu nedenle kambiyo senetlerine özgü takip yoluna konu olamayacağı da açıktır. İcra müdürü takip talebinde bulunulduğunda senedin kambiyo senedi vasfında olup olmadığını resen incelemektedir ancak gözden kaçması halinde takip borçlunun beş gün içerisinde icra mahkemesine şikayette bulunma hakkı vardır[354]. Bu konuda verilmiş bir kararında şu ifadeler geçmektedir:

"Takip konusu senet fotokopisinin arka yüzünde, 'İş bu senet ... ile ...arasında sözleşme gereği düzenlenmiş olup, kimseye ciro etmemesi şartıyla sadece kendisine ödenmek üzere teminat amaçlı bir senettir' ibarelerinin yer aldığı görülmektedir. Mevcut duruma göre, senet tanzim tarihinde yürürlükte bulunan mülga 6762 Sayılı Kanunun 688/2. maddesine (6102 Sayılı TTK'nun 776/1-b maddesine) göre 'kayıtsız şartsız muayyen bir bedeli ödeme vaadi' unsurunu taşımadığı, alacağın varlığı ve miktarının yargılamayı gerektirdiği açıktır…Hal böyle olunca, söz konusu senet bono vasfında olmadığından bu senede dayalı kambiyo senetlerine özgü takip

[353] Yargıtay 12. HD. 09/09/2014 tarih 2014/18181 E. 2014/20726 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.
[354] Yargıtay 12. HD. 02/03/2016 tarih 2015/29363 E. 2016/6102 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021; Yargıtay 12. HD. 20/01/2016 tarih 2015/24971 E. 2016/1516 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.

yapılamaz. Senet keşidecisi olan borçlu, itiraz dilekçesinde imza itirazı ile birlikte takibin İİK'nun 170/a maddesi gereğince iptalini de istediğine göre mahkemece anılan madde gereğince re'sen takibin iptaline karar vermek gerekirken yazılı gerekçe ile imzaya itiraz kabul edilerek takibin durdurulmasına karar verilmesi isabetsiz ise de, temyiz edenin sıfatına göre bu husus bozma nedeni yapılmamıştır."[355].

d. Teminat Kaydı Bulunmayan Senetler

Asıl sorun aslında teminat amacıyla düzenlenen ancak senette hiçbir şekilde teminat kaydı içermeyen senetlerin kambiyo senetlerine özgü takip yoluna konu olması halinde ortaya çıkmaktadır. Bu tür senetlerin geçerli bir kambiyo senedi olduğu doktrinde kabul görmektedir[356]. Çünkü görüntü itibariyle senedi kayda veya şarta bağlayan teminat ibaresi bulunmamaktadır. Kambiyo senetleri illetten mücerret olduğu için da asıl ilişkinin teminat ilişkisi olması senede yansımamaktadır.

Yargıtay, bu tür senetlerin teminat senedi olduğunun ve buna bağlı olarak kambiyo senedi olmadığının kabulünü ispatlanması şartına bağlamaktadır. Nitekim Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 10/03/2015 tarihli kararında şu ifadeler yer almaktadır:

"...Takip dayanağı senedin teminat senedi olduğu iddiasının; hangi ilişkinin teminatı olduğu senet üzerine yazılmak suretiyle ya da yazılı bir belge ile ispatlanması gerekmektedir. Takip dayanağı 01.04.2013 tarihli 350.000.-TL bedelli senette, senedin teminat amaçlı verildiğine yönelik bir açıklama olmadığı gibi, borçlular, senedin takip alacaklısı bankaya teminat olarak verildiği iddialarını, senede açıkça atıf yapan bir sözleşmeyle de ispatlayamamışlardır. Takip alacaklısı bankanın, senedin kredi borcunun geri ödenmesi amacıyla verildiği yönündeki beyanı ise, esasen senedin ödeme aracı olarak alındığına yönelik

[355] Yargıtay 12. HD. 24/12/2015 tarih 2015/29924 E. 2015/32822 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021; Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD. 08/06/2015 tarih 2015/12772 E. 2015/15814 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.
[356] Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 44 vd.

bir savunma olup, teminat senedi olduğunun kabulü anlamına gelmez. O halde, mahkemece, borçluların iddiasını yazılı bir belge ile ispat edemediği ve alacaklının da takip dayanağı bononun teminat senedi olduğuna yönelik bir kabul beyanının bulunmadığı gözetilerek şikayetin reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile itirazın kabulü yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."[357].

Ayrıca bu tür senetlerde senedin düzenleyen ve lehtar arasında kalması halinde geçersiz olduğu, başkasına devredilmesi halinde ise geçerli olduğuna ilişkin görüş de kanaatimizce şikayet bakımından kabul edilmemelidir. Çünkü tedavülde olan ve kamu bakımından görünüş itibariyle güven oluşturan senetlerin durumdan haberi olmayan ciro alan veya aval veren tarafından bilinmesi mümkün olmayabilir. Bu durumda senet alacaklısı takip talebinde bulunduğunda senet borçlusu bir anda senede atıf yapan sözleşme şikayette bulunduğunda takibin iptali ile senet alacaklısının mağduriyetine sebep olma ihtimali bulunmaktadır. Takip alacaklısının lehtar olması halinde belki maddi gerçeğe ulaşılmış olacaktır; ancak senedi lehtardan devralanların veya aval verenlerin durumdan haberi olmadığından onların menfaatinin maddi gerçek üstünde tutulması gerektiği düşüncesindeyiz.

3. Şikayetin İspatı

Yargıtay'ın mevcut uygulamasında teminat senedi iddiasının borca itiraz olduğu kabul edilmektedir. Ancak şikayet olarak kabul edildiği dönemde teminat senedi iddiasının ispat edilmesi için borçlunun İİK'nın 169. maddesinde düzenlenen ispat vasıtalarından birini sunması gerektiği yönünde karar verilmiştir[358]. Oysa doktrinde şikayet incelemesinde icra mahkemesinin bunun dışındaki delillerle de ispat edilebileceği yönünde görüş

---

[357] Yargıtay 12. HD. 10/03/2015 tarih 2015/3393 E. 2015/5291 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021; Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD. 30/03/2016 tarih 2015/32798 E. 2016/9355 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.

[358] *Atay,* s. 124; "…*Borçluların itirazını İİK'nun 169/a maddesinde yazılı nitelikte belgelerle kanıtlaması gerekir. Mahkemece borçluların itiraz ve şikayetinin bu kapsamda değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile takibin iptali yönünde hüküm tesisi isabetsizdir…"* Yargıtay 12. HD. 10/09/2013 tarih 2013/18835 E. 2013/27910 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.

bulunmaktadır[359]. Gerekçe olarak da basit yargılama usulünde ayrıca düzenleme bulunmadıkça yazılı yargılama usulünün uygulanması gerektiği ileri sürülmektedir.

Atay, bu konuda İİK'nın 169. maddesine uyulması gerektiğini belirterek şikayet konusu senedin kendisinin zaten ispat vasıtası olduğunu eklemektedir[360]. Şikayetin konusu senedin kambiyo senedi vasfı bulunmadığı için asıl incelenmesi gerekenin senedin kendisi olduğundan bu görüşe katılmaktayız. Zaten senedi şarta bağlayan ve asıl borç ilişkisinin bulunduğu senetler kambiyo senedi olarak geçersizdir. İcra mahkemesi bu kayıtları incelediğinde başka delile ihtiyaç duymayacaktır. Mücerret kayıt içeren ve kayıt içermeyen senetler ise kambiyo senedi olarak geçerlidir. Teminat olarak verildiği iddiası ise borca itiraz olarak incelenmeli ve oradaki ispat kurallarına tabi olmalıdır.

Ayrıca Yargıtay'ın teminat senedi iddiasının şikayet olarak değerlendirildiği bir kararına göre borçlunun yazılı belge ile bunu ispatlaması veya alacaklının kabul etmesi durumunda takip iptal edilmektedir[361]. Oysa güncel uygulamaya bakıldığında borca itirazın kabulü üzerine takip iptal edilmemekte; borçlunun genel mahkeme dava açması için takip durdurulmaktadır.

Açıklanan hususlar borçlunun borcu kabul etmediği durumlar için geçerlidir. Çünkü ödeme emrini tebliğ alan borçlu senedin teminat senedi olduğunu ileri sürmüş ve aynı zamanda borcu olduğunu kabul etmiş ise senedin kambiyo senedi olmadığından bahisle takibin iptaline karar verilemez[362] (İİK 170/a-2).

---

[359] *Pekcanıtez,* Hakan/ *Simil,* Cemil: İcra- İflas Hukukunda Şikayet, 2. B, İstanbul: Vedat, 2017, s. 366.
[360] *Atay,* s. 126.
[361] "*…Alacaklı vekili tarafından dosyaya sunulan cevap dilekçesinde ve ayrıca bilirkişi raporuna karşı sunulan ek dilekçede açıkça 'borçlu ile kredi sözleşmesinin imzalandığı ve teminat amaçlı çekin kendilerine verildiği' beyan edilerek, takip konusu çekin açıkça 'teminat' olarak alındığı kabul edilmiştir. Bu durumda, dayanak çekler kayıtsız ve şartsız muayyen bir bedelin ödenmesi için havale niteliğini taşımadığından ve dolayısıyla alacağın tahsil edilip edilmeyeceği yargılamayı gerektirdiğinden İ.İ.K.nun 170/a maddesi uyarınca takibin iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçeyle istemin reddi isabetsizdir...*" Yargıtay 12. HD. 07/06/2011 tarih 2010/30748 E. 2011/11886 K, *Muşul,* İcra ve İflas, C. 2, s. 1041.
[362] Yargıtay 12. HD. 22/01/2013 tarih 2013/25453 E. 2013/1635 K, *Kuru,* El Kitabı, s. 812; Yargıtay 12. HD. 13/01/2009 tarih 2008/20164 E. 2009/269 K., *Coşkun,* Kıymetli Evrak, s. 1055; *Muşul,* İcra ve İflas, C. 2, s. 1054.

4. Şikayetin Hükümleri

Takip borçlusu icra mahkemesine şikayette bulunduğunda takip kendiliğinden durmayacaktır ancak icra mahkemesi takdir ederse takibin durmasına karar verebilecektir (İİK m. 22). Şikayetin incelenmesi sonucunda takip borçlusunun iddiaları haklı görülürse İİK'nın 170/a-2. maddesi uyarınca takibin iptaline karar verilir. Şikayet haklı görülmez ise de talep reddedilir.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda eğer teminat senedi iddiasının şikayet olduğu kabul edilecek olursa, mücerret teminat senedi ve teminat kaydı içermeyen senetlerin kambiyo senedi olmadığı iddiası var ve ispatlanamamışsa şikayet reddedilmelidir. Çünkü görünüş itibariyle geçerli bir kambiyo senedi bulunmaktadır. Borç ilişkisine yer verilen ve senedi şarta bağlayan teminat senetlerinin konu olması halinde ise senet kambiyo senedi olmadığından takibin iptaline karar verilmelidir[363]. Hatta bu durumda İİK'nın 169. maddesindeki belgelerin varlığına bile gerek bulunmadığını kanaatindeyiz. Çünkü senet üzerinde yer alan kayıtlar senedi şartlı hale getirdiğinden ve ispat için yeterli olduğundan artık kambiyo senedi bulunmamaktadır[364]. Kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurmanın ilk şartı da zaten kambiyo senedinin bulunmasıdır.

Son olarak belirtilmelidir ki senedin teminat senedi olduğu iddiası dışında icra mahkemesine şikayette bulunulmuş ve icra mahkemesi kendiliğinden senedin kambiyo senedi olmadığını tespit etmiş ise talep olmamasına rağmen takibi iptal edebilir[365]. Ancak normal şartlarda senedin kambiyo senedi olmadığı iddiası ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gün

---

[363] İcra mahkemesinin şikayeti kabul ederek takibi iptal etmesi için borçlunun senedin teminat senedi olduğunu kabul etmemesi gerektiği yönünde bkz. *Atay,* s. 133; *Tekinalp,* senedin lehtar ve düzenleyen arasında kalması halinde geçerli olduğunu ve kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurabileceğini savunmaktadır, *Poroy/ Tekinalp*, s. 253.

[364] *Atay*, s. 126.

[365] *Pekcanıtez/ Atalay/ Sungurtekin/ Özekes,* s. 274; Yargıtay 12. HD. 06/10/1989 tarih 1989/2712 E. 1989/11745 K., *Ertekin/ Karataş,* s. 780; Teminat senedi iddiasıyla şikayette bulunulmuş, teminat senedinin borca itiraz olduğu kabulüne rağmen takipte senedin çift vadesi bulunması halinde resen takibin iptal edilmesi hakkında karar için bkz. Yargıtay 12. HD. 12/06/2020 tarih 2019/6579 E. 2020/4515 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.

içerisinde şikayet ile ileri sürülebileceğinden burada da şikayetin beş gün içerisinde yapılmış olması gerekmektedir. Aksi halde icra mahkemesi sürenin aşılmış olması nedeniyle kendiliğinden senedin vasfını değerlendiremez[366].

B. İtiraz

1. İcra ve İflas Hukuku Kapsamında Genel Açıklamalar

Ödeme emrini alan senet borçlusunun kambiyo senetlerine özgü haciz yolu nedeniyle sorumluluktan kurtulmak için başvurabileceği bir diğer yol itiraz yoludur. İtiraz, ödeme emrinin senet borçlusuna tebliğinden itibaren beş gün içerisinde yapılmalıdır[367] (İİK 168). İtirazı incelemekle görevli mahkeme şikayet yolunda olduğu gibi yine icra mahkemesidir (İİK 168). Yetkili icra mahkemesi ise takibin yapıldığı yer icra dairesinin yargı çevresindeki icra mahkemesidir.

Ödeme emrine itiraz edilmiş olması kural olarak icra takibini durdurmamaktadır. (İİK 169/a-8) Ancak bunun istisnası borçlunun teminat göstererek takibin durmasını talep etmesidir[368]. Bu husustaki usul hakkında icranın geri bırakılmasını düzenleyen İİK'nun 33. maddesine atıf yapılmış ve teminatın ne şekilde gösterileceği ilgili maddede düzenlenen usule tabi tutulmuştur. Ayrıca itirazın takibi durdurmayacağının istisnası satış işlemidir (İİK. 169). O halde senedi düzenleyen senet borçlusu ödeme emrine itiraz ettiğinde satış hariç diğer icra takip işlemlerini durdurabilecektir.

---

[366] *Kuru,* El Kitabı, s. 812.

[367] Tebligat usulsüz ise borçlu, usulsüz tebligatı öğrenmesinden itibaren beş gün içerisinde ödeme emrine itiraz edebilir. *Kuru,* El Kitabı, s. 779. Kıyasen bkz. *Meydan,* Nihat/ *Yapal,* Fadime: İcra ve İflas Kanunu Emsal Yargıtay Kararları, İstanbul: Zigana 2014, s. 11-12.

[368] Ancak teminat gösterilmeksizin borçlunun talebi veya resen mahkeme takibin geçici olarak durmasına karar verebilir. Şartları için bkz. İİK 169/a-2. madde; *Kuru,* El Kitabı, s. 782; *Muşul,* İcra ve İflas, C. 2, s. 1052; *Kaçak,* Nazif: İcra ve İflas Kanunu Şerhi C. 2., 3. B., Ankara: Seçkin, 2006, 1488 vd.

Ödeme emrine itiraz borca itiraz ve imzaya itiraz olmak üzere iki şekilde yapılabilir (İİK 169,170). Aşağıda bu iki tür itiraz açıklandıktan sonra itirazın teminat senetleri ile olan ilişkisi hakkında açıklamalar yapılacaktır[369].

2. İmzaya İtiraz

Senet borçlusunun takip konusu senetteki imzanın kendisine ait olmadığına yönelik yapılan itiraz imzaya itirazdır. Ancak senet borçlusunun itirazının imzaya itiraz olduğunun kabul edilmesi için bu hususu açıkça belirtmiş olması gerekmektedir[370]. Aksi halde senetteki imza ona aitmiş gibi takip devam edecektir. (İİK 168/1-4)

Daha önce açıklandığı üzere imzanın senet borçlusuna ait olmadığı itirazı senedin hükümsüzlüğüne ilişkin def'i olduğundan herkese karşı ileri sürülebilecektir. Bu nedenle takip alacaklısının imzanın borçluya ait olmadığını bilmemesi itirazın sonucuna etki etmeyecektir[371].

İmzaya itiraz hakkında İİK 170. maddeye bakıldığında inceleme usulü hakkında İİK 68/a-4. maddeye atıf yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle genel haciz yolundaki usul uygulanarak imzanın kime ait olduğu tespit edilecektir[372].

3. Borca İtiraz

a. Genel Olarak

Borca itiraz, ödeme emrine itirazın bir diğer türü olup imzaya itiraz edilmesi dışındaki tüm sebeplerdir[373]. Takip borçlusu borca itiraz etmek için somut bir sebep göstermek zorunda

---

[369] Borca itiraz ve imzaya itirazın aynı anda yapılması hakkında bkz. *Kuru,* El Kitabı, s. 807 vd.; *Yazar,* Özlem: İcra ve İflas Hukukunda İmzaya İtiraz ve İmzaya İtirazın Sonuçları, Ankara: Yetkin, 2011, s. 28 vd.
[370] *Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası s. 163*; Borçlunun sadece "borcum yoktur" yönündeki itirazının imzaya itiraz olmayacağı yönünde bkz. *Kuru,* El Kitabı, s. 799.
[371] *Kuru,* El Kitabı, s. 800.
[372] İmzaya itiraz incelemesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 156 vd, 357 vd-; Postacıoğlu/Altay,* s. 210 vd; *Kuru,* İcra ve İflas Hukuku, C. 1 s. 240 vd; *Uyar/ Uyar/ Uyar*, s. 235 vd.
[373] Borca itiraz hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası,* s. 372 vd; *Kuru,* El Kitabı, s. 783 vd.; *Ertekin/Karataş,* 1992, s. 795 vd.; *Pekcanıtez,* Hakan/ *Atalay,* Oğuz/ *Sungurtekin Özkan,* Meral/ *Özekes,* Muhammet: İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 8. B., İstanbul: On İki Levha, 2021, 101 vd. *Postacıoğlu/Altay,* s. 851; *Uyar/ Uyar/ Uyar,* s. 351; *Muşul,* İcra ve İflas, C. 2, s. 1051 vd.

değildir. Sadece "*itiraz ediyorum*" veya "*borcum yoktur*" şeklindeki genel beyanları da borca itiraz olarak icra mahkemesince incelenmektedir[374]. Üstelik sadece bu şekilde beyanda bulunulmuş olması borçlunun en geç ilk duruşma sonuna kadar senet metninden anlaşılan itiraz olarak başka gerekçe ileri sürmesine engel olmayacaktır[375]. Senet metninden anlaşılan itirazlar ise her zaman ileri sürülebilir. Borca itiraz sebepleri çeşitli gerekçelerle olabilir. Senedin zamanaşımına uğradığı olması itirazı, icra mahkemesinin yetkili olmadığı itirazı, borcun olmadığı, itfa veya imhal edildiği itirazı[376] İİK'nın 169. maddesinde yer alan borca itiraz sebepleridir.

b. Teminat Senetleri Bakımından

aa. Genel Olarak

Teminat senetlerinin borca itiraza konu olması teminat altına alınan olayın gerçekleşmeme ihtimaline karşı senedin düzenlenmesi halinde olayın gerçekleştiği iddiasıyla olabilir[377]. Olayın gerçekleşme ihtimaline karşı senet düzenlenmişse de gerçekleşmediği şeklinde itiraz olabilir[378]. Bu iki ihtimale ek olarak olay gerçekleşsin veya gerçekleşmesin senet bedelinin miktarı bakımından da borca itiraz edilmesi mümkündür. Kısacası teminat senetlerinde borca itiraz senedin bedelsiz olduğu iddiasından kaynaklanmaktadır. Ancak senet bedelli hale dönmüş olsa bile ifa, itfa veya imhal gibi genel borca itiraz sebepleri bakımından da itiraz ileri sürülmesinde engel bulunmamaktadır.

---

[374] *Ertekin/Karataş***,** 1992, s. 812; *Kuru,* El Kitabı, s. 784.
[375] *Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası,* s. 372; Duruşmada senet metninden anlaşılmayan itirazların ileri sürülemeyeceği hakkında bkz. *Muşul,* İcra ve İflas, C. 2, s. 345.; Senette teminat kaydı bulunmaması halinde başka sebeple borca itiraz etmiş olan alacaklının mahkemede teminat senedi itirazında bulunamayacağı hakkında bkz. Yargıtay 12. HD. 17/12/2013 tarih, 2013/33228 E. 2013/40246 K., *Atay,* s. 108.
[376] Senedin hatır senedi olduğu, teminat senedi olduğu tahrifat yapıldığı, anlaşmaya aykırı şekilde doldurulduğu, ehliyetsizlik, karşılıksızlık gibi sebepler borcun olmadığına; takas, ibra, ödemede bulunma da borcun imhaline örnek verilmektedir. Borcun ödenmesi için süre verilmiş olması da borcun itfasına örnek verilmektedir. Ayrıca bu sebeplerin kimlere karşı ileri sürülebileceği konusunda def'ilere ilişkin yapılan açıklamalar geçerlidir. *Kuru,* El Kitabı s. 76; *Ertekin/Karataş,* 1992, s. 813; *Muşul,* İcra ve İflas, C. 1, 325.
[377] *Mağden Çamlı,* s. 124.
[378] *Mağden Çamlı***,** s.124.

Şikayete ilişkin kısımda değinildiği üzere teminat senedi iddiasının borca itiraz veya şikayet olup olmadığı noktasında farklı görüşler bulunmaktadır. Doktrinde bizim de katıldığımız bir görüşe göre eğer senetteki kayıt senedin kambiyo senedi olma vasfını etkiliyorsa bunun şikayet olarak ileri sürülmesi gerekmektedir[379].

Bu görüş ışığında; mücerret teminat senedinin doktrin ve Yargıtay tarafından kambiyo senedi olduğu kabul gördüğünden teminat senedi iddiasının borca itiraz olarak ileri sürülmesi gerekmektedir. Asıl borç ilişkisine yer verilen teminat senetlerinin geçerliliği konusunda tartışma bulunduğundan benimsenen görüşe göre sonuç değişecektir. Geçersiz olduğunun kabulü halinde şikayet olarak; geçerli olduğunun kabulü halinde borca itiraz olarak ileri sürülecektir. Mevcut uygulamada geçersiz kabul edildiğinden şikayet olacağı sonucu çıkmaktadır.

Senedi şarta bağlayan kayıt içeren teminat senetleri ise geçersiz olduğu gerekçesiyle şikayet edilebilecektir. Ancak bunun istisnasının borçlunun borcu kısmen ve tamamen kabul etmesi hali olduğu unutulmamalıdır. Bu durumda senet geçersiz olsa bile İİK 170/a-3 maddesi uyarınca takip iptal olmayacaktır. Son olarak aslında teminat sağlama iradesiyle düzenlenen ancak senette hiçbir kayıt içermeyen teminat senetlerinin borca itiraz olarak ileri sürülmesi gerekecektir. Çünkü senedin geçerliliğine etki eden herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

Daha önce belirtildiği üzere Yargıtay'ın bu konuda farklı yönde kararları bulunmaktadır. Geçmiş tarihli kararlarda kimi zaman teminat senedi iddiasını şikayet olarak değerlendirirken kimi zaman borca itiraz olarak değerlendirdiği görülmektedir[380]. Ancak güncel tarihli kararlarında artık teminat senedi iddiasının tüm teminat senedi türleri bakımından borca itiraz olduğu yönündeki görüşün istikrar kazandığı görülmektedir[381].

---

[379] *Pekcanıtez/ Atalay/ Sungurtekin/ Özekes,* s.270-271; *Mağden Çamlı,* s.122.

[380] *Teoman,* Teminat Bonosu, s. 76; Şikayet olarak değerlendirilen kararlar için bkz. Yargıtay 12. HD. 02/03/2016 tarih 2015/29363 E. 2016/6102 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021. Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD. 21/01/2016 tarih 2015/24884 E. 2016/1786 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.

[381] *"…borçlunun, yasal sürede icra mahkemesine yaptığı başvuruda; takibe dayanak bononun teminat amacıyla alacaklıya verildiğini ileri sürerek takibin iptali isteminde bulunduğu…Borçlunun başvurusu, bu hali ile İİK'nun 168/5. maddesine dayalı borca itiraz niteliğindedir…"* Yargıtay 12. HD. 14/06/2021 tarih 2021/2466

bb. Teminat Senedinin Lehtar Tarafından Takibe Konulmuş Olması Halinde

Teminat senedi iddiası daha önce de değinildiği üzere düzenleyen ve lehtar arasındaki inanç anlaşmasından kaynaklandığından bunun ileri sürülmesi bir şahsi def'idir[382]. Bilindiği üzere şahsi def'i istisnalar saklı kalmak kaydıyla sadece anlaşmanın taraflarına karşı ileri sürülebilir. Bu durumda teminat senedinin lehtar tarafından kambiyo senetlerine özgü takip yoluna konulmuş olması halinde düzenleyen şahsi def'i olan teminat senedi iddiasını ileri sürebilecektir[383]. Üstelik bu durumda şahsi def'inin ileri sürülebilmesi için lehtarın iyi niyetli olup olmadığına da bakılmayacaktır. Çünkü lehtar senedin teminat senedi olduğunu bizzat bilmektedir.

cc. Borca İtirazın İspatı

Senedin takibe konulması halinde teminat senedi itirazı, itfa, imhal veya senet bedelli hale geldiyse de asıl borcun senet bedeli kadar olmadığı gibi itirazlar İİK'nın 169/a-1. maddesi uyarınca sadece resmi veya imzası ikrar edilmiş adi bir belge ile ispatlanabilir. Bu hüküm kapsamında ispat vasıtaları düşünüldüğünde ticari defterlerin bu madde kapsamına girmediği fark edilmektedir. Bununla birlikte ticari defterler lafzi olarak bu kapsama girmese de tacirin ticari defterini delil olarak gösterememesinin ticaret hukuku ilkeleri ile bağdaşmadığı yönünde görüş bulunmaktadır[384].

Kanunda sadece belge ile ispat şartı getirilmiş olsa da Yargıtay'ın senedin teminat senedi olduğunun ispatında yerleşik olarak bazı şartları aradığı görülmektedir. Öncelikle senedin teminat senedi olduğunun karşı tarafça açık veya örtülü olarak kabul edilmesi tek

E. 2021/6392 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021; Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD. 10/06/2021 tarih 2021/1566 E. 2021/6341 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021; Yargıtay 12. HD. 08/12/2020 tarih 2020/2852 E. 2020/10303 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021.

[382] Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 52 vd.

[383] *Mağden Çamlı,* s.125; *Yılmaz, A. L.,* s 231; *Kendigelen/ Kırca,* s. 114; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 150.

[384] *Yıldız,* Şükrü: "Teminat Çeki – Ticari Defterlerin Delil Niteliği", Hukuki Mütalaalar 2, İstanbul: On iki Levha 2015, s. 150-152.

başına yeterli görülmektedir[385]. Ancak kabulün mahkemede veya mahkeme dışında yapılmış olmasının usul hukuku bakımından farkı bulunmaktadır. Şöyle ki; mahkemede yapılan kabul tek başına yeterli iken mahkeme dışı kabulün geçerli olması için alacaklı ile borçlu arasındaki ilişkiden kaynaklanmalı ve görülen dava dışında kabul beyanı yapılmış olmalıdır.[386] Teminat senetlerinde mahkeme dışındaki kabullere örnek olarak noter vasıtasıyla gönderilen ihtarlar, sözleşmeler ve ceza soruşturması sırasında alacaklının verdiği ifadeler örnek gösterilmektedir[387]. O halde alacaklının borçluya yazdığı mektup, alacaklının kişisel defterindeki kayıt veya başka makama sunduğu dilekçe dahi yeri geldiğinde mahkeme dışı ikrar

---

[385] *"…Borçlu …, ödeme emri tebliği üzerine, yasal süresi içerisinde senedin teminat olarak verildiğini ve borcunun olmadığı itirazında bulunmuştur. Alacaklı vekili, 13.06.2005 havale tarihli cevap dilekçesinde (borçlu ile aralarındaki ticari ilişkinin teminatı amacıyla takip konusu teminat senedini verdiğini, borçlunun vadesi gelmiş borcu 27.429,07 YTL olunca (teminat senedi miktarını aşınca) anılan kambiyo senedine dayalı olarak icra takibi yaptıklarını, teminat senedi almanın, senedi düzenleyen borçlu hakkında hiçbir zaman işlem yapılmayacağı anlamına gelmeyeceğini) beyan ederek senedin borçlu ile aralarındaki ticari ilişkinin teminatı olarak alındığını açıkça kabul etmiştir. Alacaklının bu açık ikrarı karşısında artık borçlunun bu konuda belgeye dayanmasına gerek kalmamıştır. Bu durumda alacağın varlığı ve miktarı, yargılamayı gerektirdiğinden, dayanak senet İİK.nun 168/2. maddesi anlamında kayıtsız ve şartsız bir borç ikrarını içermediğinden, kambiyo senedi vasfında kabul edilemeyeceğinden bu senede dayanılarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibi yapılamaz."* Yargıtay 12. HD. 20/04/2007 tarih 2007/5260 E. 2007/7889 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 29/08/2021; Örtülü kabulün de teminat senedinin ispatı için yeterli olduğu hakkında karar için bkz. Yargıtay HGK. 11/12/2018 tarih 2017/12-1155 E. 2018/1892 K. *Coşkun,* Kıymetli Evrak, s. 415.

[386] "*…Somut olayda; takip dayanağı bononun ön yüzünde "teminat senedidir" ibaresi mevcut ise de, hangi hukuki ilişkinin teminatı olduğu açıkça yazılmamış olup, bono üzerindeki bu ibare, tek başına senedin teminat senedi olduğu iddiasını ispata yeterli değildir. Yine mahkemece, gerekçeye esas alınan, bila tarihli "Borç Ödeme Sözleşmesi" başlıklı belgenin 1. ve 2. sayfalarında takibin taraflarının imzasının bulunmadığı ve belge içeriğinin alacaklı tarafça kabul edilmediği anlaşıldığından, bu sözleşmenin de teminat iddiasına delil teşkil etmesi mümkün değildir..."* Yargıtay 12. HD. 05/06/2017 tarih 2016/16589 E. 2017/8739 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021. *Pekcanıtez /Taş Korkmaz/ Özekes/ Akkan*, C. 2., s. 1635-1636.

[387] *Mağden Çamlı,* s.129.
"...Davacı vekili, davalının müvekkili hakkında 100.000,00 TL bedelli bonoya dayalı olarak ... 13. İcra Müdürlüğünün 2012/1820 esas sayılı dosyasından icra takibi başlattığını, müvekkilinin bu senedi 2005 yılında dükkan alım satımında teminat olarak verdiğini,...Mahkemece, yapılan yargılama sonucunda davalının ... 6. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2015/529 esas sayılı dosyasında 67.500,00 TL alacağı olduğunu beyan ederek mahkeme dışı ikrarda bulunduğu gerekçesiyle davanın kabulüne, davacının davaya konu takipteki senet borcunun 32.500,00 TL.' lik bölümü yönünden borçlu olmadığının tespitine, davalının kötü niyet tazminatı ödemesine karar verilmiş, hüküm davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir." Yargıtay 19. HD. 16/03/2017 tarih 2016/5890 E. 2017/2172 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021;
"...davacının, senedi dava dışı üçüncü kişilere boş olarak teminat amaçlı verdiğini beyan ettiği, kural olarak açığa imza atan kimsenin senedin anlaşmaya aykırı olduğunu yazılı delille ispat etmesi gerektiği, davacının bu yönde yazılı delil ibraz etmediği gibi yapılan soruşturmada, kovuşturmaya yer olmadığına kararı verilerek soruşturmanın sonuçlandığı ancak davalının söz konusu soruşturma ifadelerinde senedi tarla satışı nedeni ile aldığını ve tapu devrinin yapıldığını beyan ettiği, davalının bu beyanlarının resmi makamlar önünde yapılmış mahkeme dışı ikrar kabul edildiği, davalının bu ikrarının kendisini bağlayacağı..." Yargıtay 19. HD. 31/05/2016 tarih 2015/18304 E. 2016/9788 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021;
"...40.Noterliği aracılığı ile alacaklı tarafından borçlulara gönderilen 21/08/2014 tarihli ihtarnamede de; '..16/04/2014 tanzim tarihli 200.000 TL.lik teminat senedinin işleme konulma şartı gerçekleşeceğinden kambiyo senetlerine mahsus takip yolu ile icra işlemlerinin başlatılacağının...' ihtar edildiği, bu ihtarnamede, alacaklının, takibe konu senedin teminat senedi olduğunu açıkça kabul ettiği görülmektedir. Bu durum karşısında, takibe konu edilen bononun, borçlular ile alacaklı arasındaki satış ve taşıma sözleşmesi gereği, alacaklı tarafından borçlulardan teminat olarak alındığının kabulü gerekir. " Yargıtay 12. HD. 30/10/2017 tarih, 2016/21827 E. 2017/13253 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

kapsamında değerlendirilebilmelidir[388]. Normal şartlarda delil başlangıcı niteliğinde olan bu ispat vasıtalarının senede karşı ispat vasıtası olabilmesi için ayrıca belge olması ve alacaklının imzasını taşıması gerekmektedir[389].

Borca itirazda karşı tarafın kabulünün olmaması halinde ise senetle bağlantısı olan sözleşme aranmaktadır[390]. Ancak Yargıtay uygulamasına bakıldığında sözleşmede açıkça atıf yapılması aranmakta[391] ve sözleşme ile senet arasında çeşitli yönlerden irtibat kurulmaya çalışılmaktadır. Bu konuda verilmiş kararlardan birinde şu şekilde inceleme yapılmıştır:

"...Dayanak belgenin hangi ilişkinin teminatı olduğu yazılı belge ile kanıtlanmalıdır. İİK 169/a maddesi uyarınca belgede takip dayanağı senede açıkça atıf yapılması zorunlu olup, açıkça atıf yapıldığının kabulü için senedin, vade ve tanzim tarihleriyle miktarlarının belirtilmesi gereklidir..."[392].

Örneğin Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 06/06/2017 tarihli kararında sözleşmede taraf olan kişilerin senedin lehtarı ve düzenleyeni olması gerektiği; aksi halde senedin teminat senedi olmayacağının kabul edilmesi gerektiği görüşü savunulmuştur. Bu sonuç karardaki şu ifadelerden anlaşılmaktadır:

"...Her ne kadar borçlu tarafından sunulan ve hükme esas alınan 15/10/2007 tarihli protokol ile aynı tarihli ... İnşaat Yapım İşleri Tip Sözleşme Tasarısında, takibe dayanak çekin teminat amacıyla verildiğine dair olarak atıf yapıldığı görülmüş ise de; anılan sözleşme, takip dışı şirket ile borçlu düzenleyen şirket arasındaki teminat ilişkisini düzenlemiş olup, takip alacaklısının anılan sözleşmede yer almadığı ve ciranta alacaklı ile diğer borçlu açısından

---

[388] *Tanrıver,* Süha: Medeni Usul Hukuku, C. 1, Ankara: Yetkin 2020, s. 767; *Olgaç,* Senai: Hukuk Davalarında İkrar, İstanbul: Bereket, 1964, s. 33 vd.

[389] *Tanrıver,* Süha: Medeni Usul Hukuku, 3. B., C. 1, Ankara: Yetkin, 2020, s. 767.

[390] Teminat senedinin ispatı mutlaka yazılı belge ile olmalıdır. İİK 169/a. madde hükmü gereğince borca itirazda teminat senedi tanıkla ispat edilemez. Yargıtay 19. HD. 04/04/2017 tarih 2016/9547 E. 2017/2730 K. *Coşkun,* Kıymetli Evrak, s. 414.

[391] Yargıtay HGK. 15/09/2020 tarih 2017/12-269 E. 2020/591 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021; Yargıtay HGK. 28/03/2018 tarih 2017/12-1140 E. 2020/563 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, 05/09/2021; HGK. 01/07/2020 tarih 2019/14593 E. 2020/6059 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

[392] Yargıtay HGK. 25/05/2020 tarih 2021/1221 E. 2021/5324 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021; Aynı yönde bkz. Yargıtay HGK. 24/02/2020 tarih 2020/6334 E. 2021/2075 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021; Yargıtay 12. HD. 27/11/2012 tarih 2012/17794 E. 2012/35051 K., *Eriş,* Kıymetli Evrak, s. 796.

çekin teminat amaçlı verildiğine dair bir kayıt bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, borçlular, bonoyu düzenleyen borçlu şirket ile takip dışı şirket arasındaki teminat ilişkisini, sözleşmede taraf olmayan çeki ciro yoluyla devralan yetkili hamile (takip alacaklısına) karşı ileri süremez... "[393].

Ancak bazı hallerde sözleşmede senedin vade, düzenlenme tarihi ve miktarı açıkça belirtilmemiş olmasına rağmen sözleşme ile senet çeşitli yönlerden kıyaslanarak teminat senedi olgusu ispatlanmaya çalışılmaktadır[394]. Keza bazı kararlarda somut olayın özelliğine göre ispat şartının esnetildiği görülmektedir. Nitekim Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 21/06/2011 tarihli kararında bu şekilde yol izlendiği görülmektedir:

"...Takip konusu senedin tanzim tarihi 15.1.2008 olup, taraflar arasında düzenlenen 'koşullu şartname' nin hemen akabinde 1 gün sonra tanzim edilmiştir. Koşullu şartnamede borçlulara verilmesi öngörülen kredi tutarı ile takip konusu senetteki yazılı miktarın aynı olması (27.500.000 USD), ekli tarihsiz genel kredi sözleşmesindeki rakamın da 27.500.000 USD ve taraflarının da aynı olması, takip konusu senedin bu kredinin teminatı olarak düzenlendiğini göstermektedir..."[395]. Her ne kadar bu yönde karar bulunsa da Yargıtay'ın özellikle son yıllarda teminat senetlerinde ispat konusunda daha katı davrandığı söylenebilir[396].

Sunulan belgedeki imzanın alacaklıya ait olup olmadığı konusu da önem taşımaktadır. Çünkü senedin kesin delil olması için imzanın alacaklı tarafından kabul edilmiş olması

---

[393] Yargıtay 12. HD. 06/06/2017 tarih 2016/16812 E. 2017/8868 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021; Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD. 24/04/2018 tarih 2016/31887 E. 2018/3546 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021; Yargıtay 12. HD. 22/12/2015 tarih 2015/22011 E. 2015/32473 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

[394] Yargıtay 12. HD. 08/07/2020 tarih 2019/11465 E. 2020/6650 K., *Coşkun*, Kıymetli Evrak, s. 420-421, Söz konusu kararda sözleşmede sadece bir yıllık kira bedeli olarak teminat senedi düzenleneceği belirtilmiştir. Buna rağmen sözleşme ve senedin düzenlenme tarihi, toplam kira bedeli, vade konusunda senet ile sözleşme kıyaslanarak ve takip talebinde alacağın kira sözleşmesinden kaynaklandığının alacaklı tarafından beyan edildiğinden yola çıkılarak senedin teminat senedi olduğu sonucuna varılmıştır.

[395] Yargıtay 12. HD. 21/06/2011 tarih 2010/31441 E. 2011/12749 K. *Coşkun*, Kıymetli Evrak, s. 427-428; Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD. 12/11/2006 tarih 2006/18331 E. 2006/21184 K. *Coşkun*, Kıymetli Evrak, s. 427-428.

[396] Yargıtay 12. HD. 24/02/2020 tarih 2020/6334 E. 2021/2075 K. Uyap, ET. 23/08/2021; Yargıtay HGK. 23/02/2021 tarih 2017/12-350 E. 2021/152 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 23/08/2021; Yargıtay HGK. 04/10/2000 tarih 2000/12-1182 E. 2000/1244 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, 23/08/2021.

gerekmektedir. Eğer alacaklı imzayı kabul etmezse de icra mahkemesince imza incelemesi yapılarak sonuca varılmaktadır[397][398].

Ayrıca belirtilmek gerekirse açıklanan ispat yolları senedi şarta bağlayan kayıt veya asıl borç ilişkisinin senet metninde bulunmadığı haller için geçerlidir. Çünkü senedin şarta bağlı kayıt içermesi veya asıl ilişkinin senette yer alması halinde senet görüntü itibariyle geçersiz olduğundan ayrıca bir delil aranmasına gerek bulunmadan itiraz doğrudan kabul edilmelidir.

Borca itirazda açıklanması gereken bir diğer husus da borçlunun senedin teminat senedi olduğunun yanında bedelsiz olduğunu da ispatlamasının gerekip gerekmediğidir. Bize göre bu soruya olumsuz cevap verilmelidir[399]. Borca itirazda amaç senedin kambiyo senedi olmadığını ispatlamak ve takipten kurtulmaktır. Bu nedenle borçlu bedelsizliği borca itiraz ederken değil de menfi tespit davasında ispatlamalıdır[400]. Yargıtay'ın da bu konuda verilmiş kararlarında senedin bedelsiz olup olmadığının genel mahkemede çözülmesi gerektiği gerekçesiyle takibi durdurduğu görülmektedir[401].

---

[397] Sunulan sözleşmenin alacaklının imzası içermesi gerektiği hakkında bkz: *"…ayrıca sözleşme başlıklı belgenin incelenmesinde ise takip alacaklısının imzasını içermediği gibi takibe konu senedin açıkça teminat senedi olduğuna ilişkin ibarenin de yer almadığı görülmekle…"* Yargıtay 12. HD. 11/03/2020 tarih 2019/4993 E. 2020/2508 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, 05/09/2021.

[398] Alacaklının belgedeki imzayı inkarı hakkında bkz: "*Somut olayda, borçlu icra mahkemesine başvurarak, takibe konu senedin, 19/12/2013 tarihinde alacaklı ile aralarında yaptıkları kira sözleşmesi için teminat olarak verildiğini ileri sürmüş ve kira sözleşmesinin dışında yine alacaklı ile aralarında düzenlediklerini iddia ettiği 23/12/2013 tarihli "sözleşmedir" başlıklı belgeyi ibraz etmiş, alacaklı vekili ise 21/11/2014 tarihli cevap dilekçesinde, anılan protokol üzerindeki imzanın müvekkiline ait olmadığını bildirmiştir. Bu durumda mahkemece, İİK'nun 169/a-3. maddesi gereğince, anılan belge üzerinde bulunan ve ...' ya ait olduğu iddia edilen imzanın, adı geçen kişiye ait olup olmadığının tespit edilerek, ait olduğunun tespiti halinde borca itirazın kabulüyle takibin durdurulmasına, aksi takdirde borca itirazın reddine karar verilmesi gerekirken, bu husus tesbit edilmeksizin yazılı gerekçe ile istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir. "* Yargıtay 12. HD. 27/06/2018 tarih 2017/3139 E. 2018/6908 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 04/09/2021. *Postacıoğlu/ Altay,* s. 252.

[399] *Mağden Çamlı,* s. 133-134.

[400] *Mağden Çamlı,* s. 134.

[401] *Mağden Çamlı,* Yargıtay'ın bu uygulamasının şahsi def'ilerin icra takibinde ileri sürülememesine bağlamaktadır. Görüşe katılmakla birlikte senedin kambiyo senedi olmamasının asli unsur sayılması ve icra mahkemesinde ispat bakımından sınırlı şekilde inceleme yapılıyor olmasının da rolü olduğunu düşünmekteyiz. Böylelikle genel mahkemede açılacak davada borçlu daha geniş ispat vasıtalarıyla teminat ilişkisini ispatlayabilecektir. İlgili görüş için bkz. *Mağden Çamlı,* s. 134-137.

dd. Teminat Senedinin Senedi Devralan Üçüncü Kişi Tarafından Takibe Konulmuş Olması Halinde

Senedin teminat senedi olduğu, itfa olduğu, imhal olduğu veya senet bedelli hale geldiyse de asıl borcun senet bedeli kadar olmadığı gibi hususlar İİK 169/a-1 uyarınca sadece resmi veya imzası ikrar edilmiş adi bir belge ile ispatlanabilir. Bu konuda senedin lehtar tarafından takibe konulmuş olması kısmında ispat konusunda yapılan açıklamalar aynı şekilde geçerlidir[402].

Ancak teminat senedinin senedi lehtardan devralan hamil tarafından kambiyo senetlerine özgü takip yoluna konulmuş olması halinde teminat senedi iddiasının şahsi def'i olması nedeniyle kural olarak üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesi mümkün değildir[403]. Bunun istisnası senet hamilinin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olmasıdır[404].

O halde teminat senedinin üçüncü kişi tarafından kambiyo senetlerine özgü takip yoluna konulmuş olması halinde borçlu konumundaki düzenleyenin iki hususu ispatlaması gerekmektedir[405]. İlk husus senedin teminat senedi olduğudur. Bu konuda lehtara ilişkin yukarıda yapılan açıklamalar aynı şekilde geçerlidir. İkincisi ise senet hamilinin senedin bedelsiz olduğunun bilerek borçlunun zararına hareket etmek için kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurmuş olduğudur. Üçüncü kişilerin bilerek borçlunun zararında hareket edip etmediğinin tespiti özellikle senette teminata ilişkin kaydın bulunmaması halinde ispata muhtaç hale gelmektedir.

Yargıtay kararlarında kimi zaman hamilin iyi niyetli olması kimi zaman bilerek borçlunun zararına hareket etmesi, kimi zaman da her iki kavram kararlarda yer almıştır[406].

---

[402] Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 82 vd.

[403] Muhatap veya üçüncü kişi senet dışı ilişkinin tarafı olmadığı için onların da takip borçlusu düzenleyene karşı teminat senedi def'i ileri sürmesi mümkün değildir. *Sarıkaya*, Teminat Kaydı, s. 151; Yargıtay 12. HD. 31/03/2015 tarih 2015/33941 E. 2015/7991 K., *Eriş,* Kıymetli Evrak, s. 376-377.

[404] Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 53 vd.

[405] *Deryal*, s 660; *Mağden Çamlı***,** s.124 vd.

[406] *"…Davalı vekili, müvekkilinin adi ortaklık sözleşmesine taraf olmadığını, takip konusu alacağı temlik aldığını, takibe konu bononun anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğu ve teminat senedi olduğu iddialarının yazılı delillerle ispatının gerektiğini savunarak davanın reddini ve lehlerine tazminat verilmesini istemiştir…"* Yargıtay 19. HD.

Ayrıca Yargıtay kararlarına bakıldığında hamilin teminat senedinden haberi olup olmadığı ve bilerek borçlunun zararına hareket edip etmediğinin tespitinin her türlü delille ispatlanabildiği anlaşılmaktadır[407]. Örneğin Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 05/03/2020 tarihli kararında şu şekilde tespitte bulunulmuştur:

"...İspat konusuna gelince; niteliği gereği bile bile borçlu zararına hareketin varlığının senetle ispatı aranmaz. Yani, borçlu, hamil olan davalılara karşı kambiyo senedini iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket ettiğini, kambiyo senedinin bedelsiz olduğunu bilebilecek durumda olduğunu tanık dâhil her türlü delille ispat edebilir..."[408].

Söz konusu bilmenin somut olarak ispatlanması gerektiğinden söz edilse de bilebilecek durumda olmasının borçlu zararına hareket edildiğinin ispatı için yeterli görüldüğüne ilişkin karar da bulunmaktadır[409]. Doktrinde bu uygulama eleştirilmektedir. Bizim de katıldığımız söz konusu görüşe göre hamilin senedin teminat senedi olduğunu bilmesi veya bilebilecek durumda

---

08/05/2017 tarih 2016/11935 E. 2017/3504 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021; *Türk,* iki kavramın birbirine yakın olması nedeniyle ispat bakımından aynı sonuca götürdüğünü belirtmektedir. *Türk,* s. 290; *"...Davalının senedi iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket ettiğine dair dosyada bir delil bulunmadığı, davalı ... iyiniyetli yetkili hamil olduğu gerekçesiyle bu davalıya karşı açılan davanın reddine..."* Yargıtay 11. HD. 29/09/2020 tarih 2020/4641 E. 2020/3637 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021; *"...Borçlu ile önceki hamillerden biri veya senedi düzenleyen kişi arasında doğrudan doğruya varolan ilişkilere dayanan def'ilerin ileri sürülmesi ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması halinde caizdir. Somut uyuşmazlıkta, dava ve icra konusu senette "ekteki sözleşmenin teminatıdır" şeklinde şerh olduğu, davalı ...'in senedi bu şekliyle aldığı ve takibe koyduğu, bu durumda davalı ...'in iyiniyetinden bahsedilemeyeceği ve anılan kanunun ilgili maddesi gereği bu davalınında davacıya karşı sorumlu olması gerektiği gerekçesiyle davanın davalı ... yönündende kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir..."* Yargıtay 13. HD. 28/02/2018 tarih 2016/18938 E. 2018/2606 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

[407] *Adıgüzel,* bilerek borçlunun zararına hareket edilmesinin her türlü delille ispatlanabileceğini ifade etmekle birlikte belge niteliğinde olan kambiyo senedine karşı yine HMK 200. madde uyarınca belgeyle ispat karşılığının verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Hatta ispat yöntemi bakımından Yargıtay kararları arasında çelişki olmasını da davanın icra mahkemesinde görülüp görülmemesine bağlamaktadır. Çünkü icra mahkemesindeki deliller İİK 169/a. maddesinde sınırlı olarak sayılmıştır. *Adıgüzel, Burak*: "Yargıtay Kararları ışığında Kambiyo Senetlerinde Bile Bile Borçlunun Zararına Hareket", Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. IV, S. 2, s.143.

[408] Yargıtay HGK. 05/02/2020 tarih 2017/13-612 E. 2020/258 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

[409] "*...Somut olayda, borçlunun itirazına dayanak yaptığı şirketle satış temsilcisi arasındaki sözleşme başlıklı tarihsiz sözleşmenin 5. maddesinde 'Şirket içerisinde çalışan kişi ve kişiler şirkete teminat senedi vermek zorundadırlar. Şirkete verilen teminat senedinde numara belirtilir ve protokol de numara yazılır(senet numara ve tarih. 228- 10.05.2011 50.000 TL)' hükmü yer almakta olup, senede dair bilgiler takip konusu bononun numarası, düzenleme tarihi ve bedeli ile aynıdır. Her ne kadar bonoda alacaklı lehtar olduğu tespit edilen ... ilgili sözleşmenin tarafı değil ise de, lehtarın şirket müdürünün oğlu olması halinde sözleşmeyi ve takibe konu bonoyu bilebilecek durumda olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeplerle alacağın varlığı, miktarı ve tahsilinin gerekip gerekmediği yargılamayı zorunlu kılmaktadır..."* Yargıtay 12. HD. 01/06/2016 tarih 2016/2273 E. 2016/15503 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

olması yeterli değildir. Teminat senedini hem bilmesi hem de bedelsiz olduğunu bildiği senedi borçluyu zarara uğratmak için takibe koymuş olması gerekmektedir.[410]

Her türlü delille ispat konusunda gelince, yukarıda aktarılan kararda her türlü delille ispattan söz edilse de belirtilmiş ise de bazı kararlarda bilerek borçlunun zararına hareket edildiğinin resmi veya imzası ikrar edilmiş adi bir belge ile ispatlanması gerektiğine yönelik ifadeler de bulunmaktadır[411]. Şöyle ki;

"...bonolardan dolayı kendisine müracaat edilen kimse önceki hamillerden birisiyle kendisi arasında doğrudan doğruya mevcut olan münasebetlere dayanan şahsi defilerini yetkili hamile karşı ileri süremez. Ancak, hamilin bonoyu iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket ettiğinin takip hukuku açısından geçerli yazılı bir belge ile kanıtlanması veya cironun alacağın temliki hükmünde olması hallerinde anılan def'iler yetkili hamile karşı da ileri sürülebilir..."[412].

Her ne kadar bilme olgusu hukuki fiil olarak usul hukukunda her türlü delille ispat edilebilir olsa da icra mahkemesinin inceleme alanı sınırlı olduğundan Yargıtay'ın ispat için yazılı belge aranması yönündeki kararına katılmaktayız[413]. Bu uygulamanın olumsuz anlamda etkisi ise borçlunun, belki de hiç tanımadığı üçüncü kişi ile lehtar arasındaki ilişkiyi veya üçüncü kişinin teminat senedinden haberdar olduğunu yazılı belgeye dökememe halidir. Bu anlamda hak kaybı yaşanılacağı düşünülse de itiraz kabul edilse dahi takibin iptal edilmeyip duracağı ve genel mahkemede senedin bedelsiz olduğunun ispatlanması konusunda dava açacağı ihtimali unutulmamalıdır. İcra mahkemesinde bilme olgusunu ispatlayamasa da yine

---

[410] *Odman Boztosun,* s. 1494; *Adıgüzel*, s. 142; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 157-159.
[411] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 158-159; *Adıgüzel,* s. 142.
[412] Yargıtay HGK. 09/10/2007 tarih 2007/14741 E. 2007/18241 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021; Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD., 31/03/2015 tarih 2015/33305 E. 2005/7857 K., *Eriş,* Kıymetli Evrak, s. 377-378.
[413] *Kuru*, İcra ve İflas Hukuku, s. 1738-1739; *Yavaş,* Murat: Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralları İle Bu Kuralın İstisnaları, 2. B. Ankara: Seçkin 2020, s. 491; *Yılmaz*, Zekeriya: İspat ve Deliller Rehberi, Ankara: Adalet, 2012, s.650.

aynı şekilde genel mahkemede dava açarak bu durumu hukuki olay olarak her türlü delille ispat edebilecektir.

Senedin teminat senedi olduğu, itfa olduğu, imhal olduğu veya senet bedelli hale geldiyse de asıl borcun senet bedeli kadar olmadığı gibi hususlar İİK 169/a-1 uyarınca sadece resmi veya imzası ikrar edilmiş adi bir belge ile ispatlanabilir. Bu konuda senedin lehtar tarafından takibe konulmuş olması kısmında ispat konusunda yapılan açıklamalar aynı şekilde geçerlidir[414].

4. İtirazın Hükümleri

İmzaya itirazın incelenmesi sonucunda imzanın senet borçlusuna ait olmadığı anlaşılırsa icra mahkemesi itirazı kabul ederek takibin durdurulmasına karar vermektedir (İİK 170/3). Bu durumda icra mahkemesi alacaklının senedi takibe koymakta iyi niyetli olmadığını, imzanın borçluya ait olmadığını bile bile takibe koyduğu belirlerse alacaklının alacağın yüzde yirmisinden az olmamak üzere tazminatla sorumlu olduğuna karar verir (İİK 170/5). Ancak imzanın borçluya ait olduğu anlaşılırsa da itiraz reddedilir, takip geçici olarak durdurulmuşsa ayrıca borçlu alacağın en az yüzde yirmisi kadar icra inkar tazminatına ve yine alacağın yüzde yirmisi kadar para cezasına yönelik karar verilir[415] (İİK 170/3). İster usule ilişkin sebeplerle olsun ister esasa ilişkin sebeplerle olsun borca itirazın kabulü halinde takip durur, karar kesinleştiğinde de takip iptal olur (İİK 169/a-5).

İtirazın teminat senetleri bakımından hükümlerinden bahsedilecek olursa; senedin teminat senedi olduğunun yukarıda açıklanan yollardan biriyle ispat edilmesi takibin iptaline karar verilmesi için yeterli değildir. Çünkü asıl olarak ispatlanması gereken olgu senedin bedelsiz olduğu veya bedelli olsa bile bedelin senetteki miktar kadar olmadığıdır[416].

---

[414] Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 82 vd.
[415] Borçlunun menfi tespit veya istirdat davası açması halinde tazminat ve para cezasının infazı açılan davaların kesinleşmesine kadar bekletilir, borçlu davayı kazanırsa tazminat ve para cezası kalkar. *Kuru,* El Kitabı, s. 806.
[416] *Sarıkaya*, düzenleyenin asıl borç ilişkisindeki borcunu yerine getirmesine rağmen bedelsiz olan senedin takibe konulması halinde borçlunun bu durumu ispatlaması halinde takibin devam etmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

Borca itiraz icra mahkemesince incelendiğinden ve deliller belli sayıda kısıtlı olduğundan Yargıtay kararlarında bu hususun ispatının yargılamayı gerektiği belirtilerek takibin durdurulmasına[417] karar verildiği görülmektedir[418][419]. Doktrinde kimi yazarlar bu hususun da icra mahkemesinde sınırlı sayıda delillerle ispatlanması gerektiğini savunmaktadır[420]. Gerekçe olarak da düzenleyen ve lehtarın teminat senedi düzenlemesindeki amacının kambiyo senetlerine özgü takip yolundan faydalanma olduğu ileri sürülmektedir[421]. O halde senet düzenlenme anında bu iradeyi taşıyan kişilerin bunun sonucuna da katlanması

Takibin durdurularak genel mahkemelerde dava açma imkanı icra takibine gerek kalmadan zaten bulunduğundan bu uygulama ile lehtarın durumunun güçleştirildiğini ifade etmektedir. *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 157; Aynı yönde bkz. *Eriş,* Kıymetli Evrak, s. 1114; *Atay*, s. 171.

"*…Davacı senet keşidecisi, Tetkik Mercii'nden anılan bononun harici senetle şarta bağlanması nedeniyle bono niteliği taşımadığı ve bu sebeple de kambiyo senetlerine mahsus yolla icra takibine konulamayacağını ileri sürerek takibin iptalini istemiş bulunmaktadır. Davacının dayandığı haricen düzenlenmiş senette yer alan bononun dava konusu senet olduğu, davalı alacaklı tarafından kabul edilmediğine göre, bu bononun, dayanılan sözleşmedeki senet olup olmadığı uyuşmazlık konusu olduğu gibi, bononun karşılıksız kalıp kalmadığı da taraflar arasında çekişmelidir. Takip konusu senet bono vasfını taşıdığına göre, bu yolla takibe konulması doğru olup, buna karşı davalı borçlu karşılıksız iddiasını ancak genel hükümlere göre mahkemede açacağı bir menfi tespit davası ile çözüme kavuşturulabilir. Nitekim, Özel Daire bozma kararında da ilke olarak uyuşmazlığın yargılamayı gerektirdiği kabul edilmiştir. Bu durum karşısında, Özel Daire'nin dava konusu senedin bono vasfını kaybettiği düşüncesine dayalı görüşünü benimseyen Sayın çoğunluğun görüşüne katılmıyor ve İcra Tetkik Mercii'nin direnme kararını sonucu itibariyle doğru bulmakla, onanması düşüncesinde olduğumuzdan karşı oy kullanmış bulunuyoruz.*" Yargıtay HGK. 29/11/2000 tarih 2000/12-1685 E. 2000/1749 K. Karşı oyu, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

[417] Buna gerekçe olarak doktrinde şahsi def'ilerin icra mahkemesinde ileri sürülemeyeceği gösterilmektedir. Çünkü icra mahkemesinde ileri sürülebilecek deliller kanunda sınırlı sayıda olacak şekilde belirlenmiştir. *Tekinalp,* Geriye Ciro, s. 195; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 151-153; Hatta şahsi def'i ileri sürülmesi halinde icra mahkemesinin görevsizlik kararı vererek dosyayı genel mahkemeye göndermesi gerektiği yönünde de görüş bulunmaktadır. *Ergün,* Mevci: Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, Ankara: Yetkin, 1989, s. 132-133; Yargıtay uygulamasının doğru olduğu yönünde takibin iptal olması gerektiği yönünde bkz. Uyar/Uyar/Uyar, s. 455.

[418] "*…169/a maddesi kapsamında bononun sözleşme ile bağlantısının kanıtlandığının ve belirtilen ek protokolün içeriğine göre senedin teminat amacıyla verildiğinin, alacağın varlığının ve miktarının yargılamayı gerektirdiğinin kabulü gerekir. Bononun teminat senedi olduğu senet metni dışındaki belgelerle ispatlandığından İİK'nın 168/5 ve 169/a maddesi kapsamında borca itiraz olarak değerlendirilmelidir...Ancak İİK'nın 169/a maddesinin 5. fıkrası "…İtirazın kabulü kararı ile takip durur…" hükmünü içermektedir. O hâlde icra mahkemesince takibin durdurulmasına hükmedilmesi gerekirken, takibin iptaline karar verilmesi doğru değil ise…"* Yargıtay HGK. 23/02/2021 tarih 2017/12-350 E. 2021/152 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

[419] Takibin iptal olmasına ilişkin ayrıca bkz. "*…Somut olayda, takip konusu senedin düzenlenme tarihi bulunmadığından kambiyo vasfı taşımadığı gerekçesiyle İİK.nun 170/a-2. maddesi gereğince iptaline karar verilmesi gerekirken, mahkemece, borçlunun borca itiraz niteliğindeki teminat senedi iddiasının kabulüne karar verilerek takibin durdurulması gerekirken yazılı şekilde takibin iptaline karar verilmesi isabetsiz ise de, sonuçta takip iptal edildiğinden sonucu itibariyle doğru olan mahkeme kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir…"* Yargıtay 12. HD. 21/11/2017 tarih 2016/21980 E. 2017/14390 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 04/09/2021; Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD. 20/06/2017 tarih 2016/17697 E. 2017/9645 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 04/09/2021; Yargıtay 12. HD. 13/11/2017 tarih 2016/22773 E. 2017/14014 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 04/09/2021;

Oysa *Tekinalp,* senedin lehtar ve düzenleyen arasında kalması halinde geçerli olduğunu ve kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurabileceğini savunmaktadır, Bu görüşün benimsenmesi halinde takibin durdurulması da iptali de gerekmediği sonucu çıkarılmaktadır. *Poroy/ Tekinalp*, s. 253.

[420] *Mağden Çamlı,* s.135; *Atay*, s. 106.

[421] *Mağden Çamlı,* s. 135.

gerekmektedir. Bu nedenle Yargıtay uygulamasına göre takibin durdurulması halinde alacaklının mağdur olduğu ileri sürülmekte ve bunun kambiyo senetlerine özgü takip yolunun alacaklıyı koruyan yönüne uygun olmadığı da savunulmaktadır[422]. Bu görüşün kabul edilmesi halinde tabiki borçlunun Yargıtay'ın da kabul ettiği gibi genel mahkemelerde dava açma yoluna gitmesine engel bulunmamaktadır[423].

[422] *Mağden Çamlı,* s. 135-136; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 157.
[423]*Türk,* s. 143; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 160 vd; *Uzunallı/ Yıldırım,* s. 126, dn. 251.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEMİNAT SENETLERİNİN MENFİ TESPİT DAVASI KONUSU OLMASI

I. MENFİ TESPİT DAVASI

A. Genel Olarak

Teminat senetlerinde düzenleyen görüntü itibariyle senet nedeniyle borçlu olduğu için senetten sorumlu olmadığının ispatına yönelik dava açma hakkına sahiptir. Aslında icra takibine yönelik istirdat davası da şartları varsa açılabilir. Ancak istirdat davası açılması borcun ödenmesi halinde ödenen paranın geri alınmasına yöneliktir. (İİK 72/7) Keza itirazın iptali davası da icra takibinde itiraz hakkında hüküm ifade etmektedir. (İİK 67/1) Borçlu menfi tespit davası açarak borcu olmadığını ispat ettiğinde ise zaten icra takibinden kurtulacak ve borcu ödemek zorunda kalmayacaktır. Hatta senedin iadesini bile isteyebilecektir[424]. Bu nedenle sadece kesin çözüm olarak görülen menfi tespit davası hakkında açıklama yapmakla yetinilecektir.

Olumsuz tespit davası olarak da adlandırılan menfi tespit davalarında amaç bir hukuki ilişkinin mevcut olmadığının mahkeme tarafından tespitini sağlamaktır[425]. Menfi tespit davası hakkında TTK'da ayrı düzenleme bulunmadığı için İİK 72. madde uyarınca dava görülmektedir[426]. İlgili maddeye bakıldığında ilk olarak borçlunun icra takibinden önce veya sonra menfi tespit davası açabileceğinin düzenlendiği görülmektedir. (İİK 72/1) Ancak ister

---

[424] *Poroy/Tekinalp,* s. 272.

[425] Menfi tespit davası hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Kuru,* Baki: İcra İflas Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, Ankara: Yetkin, 2003; *Türk,* Ahmet: Maddi Hukuk ve İcra-İflas Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası, Ankara: Yetkin, 2006, s. 35 vd; *Erdoğan,* Hasan: Borçtan Kurtulma Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, 3. B., Ankara: Adalet, 2003; *Coşkun,* Mahmut: İtirazın İptali – Menfi Tespit ve İstirdat – Tasarrufun İptali Davaları, 7. B, Ankara: Seçkin, 2021; *Muşul,* Timuçin: İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, 3. B, Ankara: Adalet, 2020; *Yılmaz,* E., s. 413 vd; *Postacıoğlu/ Altay*, 322 vd; *Kaçak,* s. 706 vd.

[426] *Poroy/Tekinalp,* s. 270.

icra takibinden önce olsun ister sonra olsun her halükarda davacının davayı açmakta hukuki menfaatinin bulunması gerekmektedir[427].

B. Hukuki Menfaat Kavramı

İcra takibinden önce açılan menfi tespit davaları borçlunun ileride sorumlu olmadığı borcu ödemek zorunda kalma ihtimaline karşı açtığı davalardır[428]. Borçlunun bu davayı açmaktaki hukuki yararı hata, hile[429], korkutma nedeniyle imzaladığı senedin, kendisi adına sahte olarak imzalanan senedin veya hatır senedinin ileride icra takibine konulması riski gibi nedenler olabilir[430].

Kambiyo senetlerine özgü takip yolunda itiraz takibi durdurmamaktadır. Eğer borçlunun elinde İİK 169/a. maddesinde yer alan belgelerden birisi yoksa ancak hala borçtan sorumlu olmadığı iddiasındaysa bu durumda yapabileceği şey menfi tespit davası açmaktır[431]. Üstelik bu durumda borçlunun dava açmakta hukuki menfaatinin olduğu kabul görmektedir[432].

---

[427] *Coşkun,* Menfi Tespit, s. 649; *Muşul,* Menfi Tespit, s. 128;
"*…Dava, kooperatif üyeliğinin devir ile sona erdiği iddiasına dayalı menfi tespit davasıdır. Menfi tespit davasında amaç bir hukuki ilişkinin veya bir hakkın gerçekten mevcut olmadığının tespitine yöneliktir. Takipten önce açılan menfi tespit davasında borçlunun hukuki durumu tehlikede ise veya taraflar arasındaki hukuki ilişki belirsizlik içeriyorsa ve açılacak dava sonucunda verilecek kararla belirsizlik ortadan kalkacaksa hukuki yararın mevcut olduğu kabul edilmelidir."* Yargıtay 15. HD. 23/06/2021 tarih 2021/1131 E. 2021/2924 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

[428] Menfi tespit davasının açıldığı gün ile icra takibinin başlatıldığı gün aynı ise doktrinde borçlunun kötü niyetli olma ihtimaline karşı menfi tespit davasının daha sonra açıldığının kabul edilmesi gerektiği ileri sürülmektedir. *Kuru,* El Kitabı, s. 350, 356; Aksi yönde görüş için bkz. *Postacıoğlu/ Altay,* s. 338.

[429] Yargıtay 1. HD. 14/11/2018 tarih 2015/18679 E. 2018/14456 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

[430] *Kuru,* El Kitabı, s. 350; *Coşkun,* Menfi Tespit, s. 652; İcra takibinden önce menfi tespit davası açılabileceğine ilişkin karar için bkz. Yargıtay 22. HD. 24/09/2019 tarih 2016/17725 E. 2019/17144 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

[431] Normalde ilamsız icra takibinde borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi halinde takip zaten durmaktadır bu durumda alacaklının elinde İİK 68. maddesinde yer alan belgelerden birinin sunularak itirazın kaldırılması gerekmektedir. Sonuç olarak alacaklının elinde bu belgelerden birisi yoksa borçlu itiraz ederek takibi durdurabildiğinden takipten önce menfi tespit davası açmasında hukuki menfaati yok sayılmaktadır. *Kuru,* El Kitabı, s. 353.

[432] "*…Mahkemece, davalı ... yönünden, takibe konu bonoların keşidecisinin davacı ..., lehtarının ... olduğu, söz konusu senetlerin ...'ya ciro edildiği, davalı ... tarafından alacaklı sıfatıyla icra takibine konulduğu anlaşıldığından ve menfi tespit davası alacaklıya karşı açılması gerektiğinden davalı ... hakkında açılan davanın pasif husumet yokluğu sebebiyle reddine diğer davalı ... yönünden, davacının söz konusu senetlerin hata ve hile yoluyla alındığını ispatlayamaması, söz konusu senetlerin teminat senedi olduğunun ispatlanamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dava kambiyo senedine karşı açılan menfi tespit istemine ilişkindir. Bonoda davacı keşideci, davalı ... lehtar, icra takibi başlatılan ... ise ciro suretiyle hamildir. Davacının davalılara karşı menfi tespit davası açmakta hukuki yararı vardır…"* Yargıtay 19. HD. 18/05/2017 tarih 2016/18739 E. 2017/3944 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

Ayrıca borçlunun menfi tespit davası açmadan önce alacaklının alacak davası açması halinde menfi tespit davası açılmasında hukuki menfaatin olmadığı kabul edilmektedir[433].

Ayrıca icra takibinin başlatılmasında sonra açılan menfi tespit davasında da alacaklının elinde İİK 68. maddede sayılan belge yoksa[434] borçlunun itiraz süresi dolmadan menfi tespit davası açmasında hukuki menfaat bulunmaktadır [435]. Yargıtay'ın da durumda borçlunun menfi tespit davası açmakta hukuki menfaati olduğunu kabul ettiği görülmektedir.

Eğer hem alacaklının elinde hem de borçlunun elinde itirazı ispatlamaya veya kaldırmaya elverişli belge varsa bu durumda da borçlunun dava açmakta menfaati yoktur. Çünkü elindeki belge ile dava açmaya gerek kalmadan itirazın kaldırılması talebinin reddine karar verilmesini talep edebilecektir[436]. Eğer imzaya itiraz varsa borçlunun itirazı üzerine takibin durmasının ardından itirazın iptali davası; itirazın geçici kaldırılması talebinin üzerine de borçtan kurtulma davası açabileceğinden menfi tespit davası açmasında hukuki menfaat bulunmamaktadır[437].

Senedin teminat senedi olduğundan bahisle menfi tespit davasının icra takibinden sonra açılmasında davacının hukuki menfaati olduğu açıktır. Asıl irdelenmesi gereken konu icra takibinden önce hukuki menfaatin bulunup bulunmadığı sorunudur. Yargıtay'ın bu konuda vermiş olduğu karara bakıldığında hukuki menfaatin bulunduğunu kabul etmektedir[438]. Senet

---

[433] *Kuru,* El Kitabı, s. 354.

[434] *"…Alacaklının elinde İ.İ.K.nun 68. maddesinde sayılan belgeler bulunmaması, borçlu hakkında başlattığı icra takibine, borçlunun itiraz etmek suretiyle takibi durdurması da borçlunun menfi tespit davası açmakta hukuki yararı bulunmadığını kabule yeterli olmayıp, bu halde dahi borçlu borç tehdidi altında olup, bu sebeple de menfi tespit davası açmakta hukuki yararı vardır…"* Yargıtay HGK. 18/01/2012 tarih 2011/19-622 E. 2012/9 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

[435] *"…Alacaklının kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip yapması halinde borçlunun şikayet ve itirazı kural olarak takibi durdurmadığı için borçlunun itiraz süresi içinde menfi tespit davası açmakta hukuki yararı bulunmaktadır…"* Yargıtay 19. HD. 18/05/2017 tarih 2016/18739 E. 2017/3944 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

[436] *Kuru,* El Kitabı, s. 357.

[437] Geçici hacize engel olmak veya borçtan kurtulma davasında teminat göstermemek için menfi tespit davası açmakta hukuki menfaat bulunduğu yönündeki görüş için bkz. *Kuru,* El Kitabı, s. 358.

[438] Senedin lehtarı icra takibini başlatan kişi olmamasına rağmen husumet yokluğuna karar verilmemiş olması nedeniyle icra takibi bulunmaması halinde menfi tespit davası açılmasında hukuki yararın bulunduğu çıkarımı tarafımızca yapılmıştır. "…*Davacı vekili, müvekkilinin kedilerini tedavi ve bakım için veteriner kliniği işleten davalı ...'ya götürdüğünü, bu davalının müvekkiline iki adet boş teminat senedi imzalattığını, borç senetlerinin birine 37.500 TL, diğerine ise 28.000 TL yazmak suretiyle doldurularak diğer davalıya ciro ettiğini, davalı ... tarafından senetlerin ... 1. İcra Müdürlüğünün 2013/6773 Sayılı dosyası ile takibe konulduğunu ileri sürerek,*

borçlusu olan düzenleyenin iadesini sağlayamadığı teminat senedinin, kendisine karşı kullanılma ihtimaline karşı icra takibinden önce menfi tespit davası açmasında hukuki yarar bulunduğu görüşüne katılmaktayız[439]. Çünkü teminat kaydı içermeyen ve mücerret teminat kaydı içeren senetler uygulamada geçerli kabul edildiğinden borçlu esasında sorumlu olmadığı borcu ödeme riski ile karşı karşıya kalabilecektir.

C. Taraflar ve Görevli Mahkeme

1. Genel Kural

Menfi tespit davasında yargılama usulü HMK hükümlerine tabidir[440]. Davanın tarafları ise icra takibinden önce açılıp açılmamasına göre değişebilmektedir. Takipten önce açılması halinde alacaklı, alacaklının halefleri, ciro ile senedi devralan gibi çeşitli kişiler olabilirken takip başladıktan sonra takipte alacaklı konumunda bulunan kişiye karşı açılabilecektir[441]. Eğer senedin teminat senedi olduğunun tespitine yönelik menfi tespit davası açılacak ise davacı taraf senet borçluları; davalı ise senet hamili, lehtar veya her ikisi de olabilir[442].

Menfi tespit davasının açılma tarihine göre görevli mahkeme değişiklik göstermektedir. HUMK hükümleri gereğince 01/10/2011 tarihinden önce açılması halinde senet değerine bakılır, HUMK 1. ve 8. maddesi aralığında bulunan maddelere göre görevli mahkeme belirlenir[443]. Bu tarihten sonra açılan davalarda ise genel görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir.

---

takibe konu iki adet senet sebebiyle borçlu olmadığının tespitine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Dava kambiyo senedine karşı açılan menfi tespit istemine ilişkindir. Bonoda davacı keşideci, davalı ... lehtar, icra takibi başlatılan ... ise ciro suretiyle hamildir. Davacının davalılara karşı menfi tespit davası açmakta hukuki yararı vardır…" Yargıtay 19. HD. 18/05/2017 tarih 2016/18739 E. 2017/3944 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 05/09/2021.

[439] *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 160-162.

[440] *Muşul,* Menfi Tespit, s 365.

[441] *Kuru,* El Kitabı, s. 364.

[442] *Deryal,* s 659; Davacının düzenleyen, senedin de lehtar dışında bir kişinin olması durumunda teminat senedi iddiasının ileri sürülmesinde şahsi def'ilere ve bile bile borçlunun zararına hareket etme olgusu ispat anlamında gündeme gelecektir. *Mağden Çamlı***,** s. 142; *Poroy/Tekinalp,* s. 271.

[443] *Kuru,* Baki/ *Budak,* Ali Cem: Tespit Davaları, İstanbul: On İki Levha, 2010, s. 288.

2. Özel Hükümler

Genel kural menfi tespit davalarında görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olmasıyla birlikte ilgili özel düzenlemeler gereğince başka mahkemelerin görevli olması da mümkündür. Uygulamada teminat senetleri için açılan menfi tespit davalarında görevli mahkeme belirlenirken senet hangi işleme istinaden yapılmışsa o ilişkinin tabi olduğu mahkemenin görevli olduğu sonucuna varıldığı anlaşılmaktadır[444]. Nitekim bazı yazarlar da teminat senedi ve bedelsizlik iddiasının daha çok asıl ilişki ile ilgili bir sorun olduğunu ileri sürmektedir[445].

İlk olarak TTK'nın 5. maddesinde, dava konusunun değerine bakılmaksızın tüm ticari davalar ve çekişmesiz işlerin ticaret mahkemesinde görüleceğinin düzenlendiği görülmektedir. Aynı kanunun ticari davaları düzenleyen 4. maddesine göre kambiyo senetleri ticari dava niteliğinde olacağından teminat senedi iddiasıyla açılacak menfi tespit davalarında kural olarak ticaret mahkemesi görevlidir. Ancak bu durum görünüş itibariyle geçerli olan teminat senetleri bakımından geçerlidir[446]. Çünkü Yargıtay, görünüş olarak geçerli bir kambiyo senedi olmayan senetlerin ticari dava olarak asliye ticaret mahkemesinde görülemeyeceğine yönelik karar vermektedir. O halde sadece mücerret teminat kaydı içeren ve hiçbir kayıt içermeyen teminat senetleri diğer unsurları da geçerliyse asliye ticaret mahkemesinde menfi tespit davasına konu olabileceği sonucuna varılmaktadır.

---

[444] *Sarıkaya,* Merve: "Teminat Senetlerinden Kaynaklanan Menfi Tespit Davalarında Görevli Mahkemeye İlişkin Yargıtay Uygulamasının Değerlendirilmesi", Batider, 2019, C. 35, S. 1, s. 223.

[445] Karayalçın, Kambiyo Senetleri, 321-322; *İnan,* Hatır Senetleri, 129; *Poroy/Tekinalp*, 270; *Sayhan*, 167.

[446] *Atay*, s. 146; *"...Davacı, davalı tarafından aleyhine başlatılan ilamsız icra takibine konu bononun takip alacaklısı davalıya boş vaziyette, teminat senedi olarak verildiğini, davalıya borcu olmadığını, alacağın zamanaşımına uğradığını ileri sürerek, takip dayanağı senet nedeniyle davalıya borçlu olmadığının tespitini talep etmiştir…Takip konusu bono, üzerinde düzenleme tarihi ve düzenleme yeri belirtilmediğinden kambiyo senedi vasfını haiz bulunmamaktadır. Bu durumda, uyuşmazlığın çözümünde kambiyo senetlerine ilişkin kuralların dolayısıyla Türk Ticaret Kanununa ilişkin hükümlerin tartışılması gerekmeyeceğinden davanın mutlak ticari dava niteliğinde olduğu söylenemez. Tarafların tacir oldukları da iddia edilmediğine göre, uyuşmazlığın genel hükümler çerçevesinde, Asliye Hukuk Mahkemesinde görülüp, sonuçlandırılması gerekmektedir.*" Yargıtay 13. HD. 10/12/2019 tarih 2017/2865 E. 2019/12307 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021;
Nispi ticari dava şartlarının oluşması hali ayrı tutulmalıdır. Çünkü şartlar oluşursa dava yine asliye ticaret mahkemesinde görülecektir. Nispi ticari dava hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. *Arkan*, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, 27. B., Ankara: BTHAE, 2021, s. 115 vd.

Bir diğer istisna da HMK' nın 4. maddesinde kira ilişkisinden doğan davaların sulh hukuk mahkemesinde görüleceği düzenlendiğinden menfi tespit davasında da sulh hukuk mahkemesinin görevli olmasıdır. Yargıtay uygulamasına bakıldığında kira sözleşmesinin teminatı olarak düzenlenen senetlerde teminat senedi iddiasına yönelik menfi tespit davasının sulh hukuk mahkemesinde görüleceğine ilişkin karar verildiği görülmektedir[447].

TTK'da kambiyo senetlerine ilişkin davaların mutlak ticari dava olması karşısında burada sulh hukuk mahkemesinin görevli olarak belirlenmesi doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir[448]. Gerekçe olarak da bu tip davalarda asıl amacın kira sözleşmesinin özel hükümlerini uygulamak değil, senedin bedelsiz olduğunu ispatlamak olduğu ileri sürülmektedir[449].

Ayrıca iş ilişkisine ilişkin, tüketici işlemlerine ilişkin veya tahkim sözleşmesi kapsamında kalan işler için açılacak davaların da özel düzenlemeler gereği sırasıyla iş[450],

---

[447] "*…Somut olayda, davacı kiracı, taraflar arasında araç kiralama sözleşmesi bulunduğunu, aracı kiraladığı sırada davacıya araçta meydana gelebilecek zararlara karşı teminat senedi imzalattığını, sözleşme sonunda davalıya verdiği senedi geri aldığını ancak kira sözleşmesinin alt kısmına her hangi bir açıklama yapmaksızın ve fark ettirmeden hile ile imzalattırdıkları boş senedi sözleşmeden ayırarak ve üzerindeki boşlukları doldurarak bono haline getirdiklerini, ve icra takibine dayanak yaptıklarını belirterek takibin iptaline, borçlu olmadığının tespitine, karar verilmesini istemiştir. Dava 6100 Sayılı HMK'nun yürürlüğe girmesinden sonra 20/03/2014 tarihinde açıldığına ve uyuşmazlık da kira ilişkisinden kaynaklandığına göre görevli mahkeme Sulh Hukuk Mahkemesidir. Mahkemece görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yetkisizlik kararı verilmesi doğru görülmediğinden hükmün bu sebeple bozulması gerekmiştir."* Yargıtay 3. HD. 26/04/2017 tarih 2017/2058 E. 2017/6010 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021; Aynı yönde bkz. Yargıtay 19. HD. 20/12/2016 tarih 2016/3028 E. 2016/16023 K.. *Coşkun,* Menfi Tespit, s. 701.

[448] *Mağden Çamlı,* s. 143; Kambiyo senetlerinin TTK'ya göre mutlak ticari dava olması gerekçesiyle tüm davaların asliye ticaret mahkemesinde açılması gerektiği yönündeki görüş için bkz. *Şener,* Oruç Hami: Ticari Uyuşmazlıklarda Ticaret Mahkemelerinin Görev Alanı ve Yetki Sözleşmesi, Ankara: Seçkin, 2021, s. 39; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 163-165; Davanın senedin iptaline ve iadesine yönelik olduğu görüşü hakkında bkz. *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 320; *Reisoğlu,* s. 97; Bazı yazarlar menfi tespit davalarında amaçlananın senedin bedelsiz olduğu ispatlamak gerekçesiyle davanın temelde kambiyo taahhüdü kaynaklı değil sebepsiz zenginleşme davası olduğunu ileri sürmektedir. Bu görüşün benimsenmesi halinde nispi ticari dava şartlarının bulunması hali hariç ticaret mahkemelerinin görevli olmadığı tarafımızca anlaşılmaktadır. İlgili görüşler için ayrıca bkz. *Türk,* s. 133-135;*İnan,* Hatır senetleri, s. 130-131; *Gürbüz,* s. 545-546.

[449] *Türk,* s. 133-135; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 165; *Mağden Çamlı,* s. 143-144.

[450] Davanın iş mahkemesinde görülebilmesi için senet yapıldığında iş ilişkisinin bulunması gerekmektedir. Aksi halde asliye ticaret mahkemesi görevlidir. *Atay,* s. 146; *"Somut olayda taraflar arasında Mersin 1.Noterliğinde düzenlenen 27.8.2007 tarihli "Mesul müdürlük sözleşmesi"nden hizmet akdi ilişkisi bulunduğu doğrudur. Nevar ki, Dava dilekçesinde davacının açık beyanından da anlaşılacağı üzere davaya konu 15.11.2007 tanzim tarihli senet davalının işyerini Z.. D..'e devrinden sonra daha açık bir anlatımla davacı ile davalı arasındaki iş akdinin sonlanmasından sonraki bir tarihte düzenlenmiş olup senedin tanzim tarihinde taraflar arasındaki iş akdi sona ermiş ve uyuşmazlık iş akdinden doğmamaktadır. İş kanunundan ve iş akdinin sona ermesinden sonra tanzim edilen iş ilişkisi ile ilgisi bulunmayan senetle ilgili menfi tespit davasına bakmaya iş mahkemesi değil genel hükümlere göre genel mahkemeler görevlidir."* Yargıtay 7. HD. 13/03/2014 tarih 2013/26245 E. 2014/5992 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021;

tüketici[451] mahkemelerinde ve hakem veya hakem kurulu[452] nezdinde görülmesi gerekmektedir. (İMK 5. madde, TKHK 73. madde, HMK 412. madde)

Son olarak belirtilmelidir ki teminat senetlerinde görevli mahkeme belirlenirken asıl ilişkiye bakılması hali Yargıtay uygulamasında mutlak değildir[453]. 28/06/2004 tarihli kararda ilk derece mahkemesinin iş mahkemesi sıfatıyla işçi-işveren arasında teminat senedi verildiği iddiasıyla gördüğü davada asliye ticaret mahkemesinin görevli olduğuna ilişkin değerlendirme yapılmıştır. Gerekçe olarak kambiyo senetlerinin TTK 4. madde uyarınca ticari dava olduğundan hareket edilmiştir.

İş sözleşmesi kurulurken alınan teminat senetlerini yönelik açılan menfi tespit davalarında iş mahkemesinin görevli olduğu yönünde bkz. "…*İşçi ve işverenin taraf oldukları iş ilişkisinde başlangıçta işe girerken, bazı iş kollarında işverenin teminat amacı ile bu tür senetler aldığı uygulama ile anlaşılmaktadır. Kuşkusuz bu durumun kanıtlanması halinde bu şekilde alınan senet, teminat senedi niteliğinde sayılmalıdır…"* Yargıtay 9. HD. 25/03/2015 tarih 2015/7412 E. 2015/11911 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021;
İş sözleşmesi bulunmaması nedeniyle iş mahkemesinin görevli olmadığı hakkında bkz. *"Yukarıda yapılan açıklamalar ile somut olaya ilişkin maddi ve hukuki olgular çerçevesinde somut olay irdelendiğinde; uyuşmazlıkta U. Ltd. Şti.'nin taraf olmadığı, şirket aleyhine açılan işçilik alacaklarının tahsili davasının da sonuçlandırılmadığı, davalı borçlu davacının ortağı olduğu bu şirkette sigortasız işçi olduğunu savunmuş ve Mahkemece de bu iddiaya dayanılarak hüküm tesis edilmiş ise de davalının ceza yargılamasında şikayetçi olarak verdiği ifadelerinin devamında perakende satmak için şirketten çay aldığı sırada bedelini ödeyememesi nedeniyle boş teminat senedi verdiği şeklinde açıklama getirdiği dikkate alındığında, senedin işçi-işveren ilişkisi çerçevesinde verildiğinin ve bu sebeple iş mahkemelerinin görevli olduğunun kabul edilemeyeceği açıktır.*" Yargıtay HGK. 25/02/2021 tarih 2017/13-539 E. 2021/170 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[451] "…*Davacı; davalılardan ...'a ait pansiyonda kalmak için davalı ile sözleşme imzaladığını ve davacıya teminat amacıyla bono verdiğini ancak pansiyonun soğuk olması nedeniyle pansiyondan ayrıldığını, ancak davalının sözleşmenin teminatı olarak verilen senedi iade etmeyerek diğer davalı ...'e ciro ettiğini ve bu davalının ..... sayılı sayılı takip dosyası ile davacı aleyhine icra takibi yaptığını belirterek işbu senet yönünden borçlu olmadığının tespitine karar verilmesini talep etmiştir… Somut olayda; dava, hizmet (konaklama) sözleşmesine dayalı menfi tespit istemine ilişkin olup taraflar arasında herhangi bir kira ilişkisi yoktur. 6502 Sayılı Kanun'un 83/2. maddesinin açık hükmü nedeniyle somut uyuşmazlığa bakma görevi tüketici mahkemelerinin görev alanına girmektedir. Açıklanan bu nedenle, görevli mahkeme tüketici mahkemesidir."* Yargıtay 3. HD. 02/10/2018 tarih 2017/3944 E. 2018/9373 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[452] *Tanrıver*, Süha: Medeni Usul Hukuku, C. 2., Ankara: Yetkin, 2021, s.335-336.

[453] *Sarıkaya,* Görev, s. 226; "*Mahkemece, davacı İ. K. ile davalı şirket arasında yazılı hizmet sözleşmesi bulunduğu, hizmet sözleşmesi sürerken davalı yanın iddiaları üzerine muhtemel hesap açıkları kapatılmak amacı ile davacı işçinin dava konusunu oluşturan bonoyu verdiği uyuşmazlığın hizmet sözleşmesinden kaynaklandığı gerekçesiyle davacı İ. K.'nin açtığı davaya bakmaya mahkemenin görevli olmadığı, dava dilekçesinin reddine, davacı O. T. tarafından açılan davanın mahkemenin dava dosyasından ayrılarak yeni bir esasa kaydının yapılmasına karar verilmiş, hüküm davalı vekilince temyiz edilmiştir. TTK.nun 4. maddesi hükmüne göre tarafların tacir olup olmadığına bakılmaksızın Ticaret Kanununda düzenlenmiş olan hususlardan doğan davalar ticari davadır. Bono, poliçe yahut çek hamili ile keşidecisi arasında doğan uyuşmazlıklarda TTK.nun 4.madde kapsamında ticari dava niteliğinde olduğundan Ticaret Mahkemesinde görülür (HGK. 5.6.1987 2902E.-459K) (HGK. 19.6.1987 1986/13 E-670 K). Öte yandan bonolar sebepten mücerret borç senetleridir. Bu durumda uyuşmazlığın Ticaret Mahkemesince çözümlenmesi gerekeceği gözetilerek işin esası yönünden bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmesi doğru değildir…*" Yargıtay 19. HD. 28/06/2004 tarih 2003/11978 E. 2004/8099 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021; Aynı yöndeki kararların tam metni için bkz. *Sarıkaya,* Görev, s. 226 vd.

Sarıkaya, görev konusunda çelişkili kararların bulunmasını dava konusunun senedin teminat senedi olması veya bedelsiz olması noktasında farklılaşmasına bağlamaktadır[454]. Çünkü senedin bedelsizliğinin tespiti sırasında asıl borç ilişkisine bakıldığından görevli mahkeme de bu doğrultuda belirlenmektedir[455]. Ancak Yargıtay karar örnekleri doğrultusunda bu görüşün yerleşik olmadığını ve zaman zaman farklı yönde kararlar verildiğini de eklemektedir[456]. *Türk* de kambiyo senedine ilişkin iddiaların ticaret mahkemesinde, bedelsizliğe dayalı taleplerin asıl borç ilişkisi ile ilgili olması nedeniyle temel ilişkinin tabi olduğu mahkemede görülmesi gerektiğini belirtmektedir[457]. *Sarıkaya* ise sorunun asıl ilişkiden değil senetten kaynaklandığını, borçlunun senetteki borcu ödemekten kaçınmaya yönelik talepte bulunduğundan bahisle asliye ticaret mahkemesinin görevli olduğunu savunmaktadır[458]. Kambiyo senetlerinin illetten mücerret olması nedeniyle asıl borç ilişkisinin senede yansımaması, senedin ifa uğruna düzenlenmesi ile birlikte asıl ilişkiden ayrı bir talep hakkının doğduğunu da görüşe ekleyerek iddianın kambiyo senedi çerçevesinde incelenmesi gerektiği savunmaktadır[459].

Son olarak TTK 4/a maddesi ile ticari davalarda zorunlu arabuluculuk yolu getirilmiştir. Menfi tespit davaları konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talebi kapsamında kalmadığından dava açılmadan önce arabulucuya başvurma zorunluluğu bulunmamaktadır[460].

3. Yetkili Mahkeme

Yetkili mahkeme davanın icra takibinden önce veya sonra açılıp açılmamasına göre belirlenmektedir. Eğer icra takibinden önce açılmış ise HMK 6. madde hükümleri uygulama

---

[454] *Sarıkaya,* Görev, s. 228.
[455] *Sarıkaya,* Görev, s. 229.
[456] *Sarıkaya,* Görev, s. 230.
[457] *Türk,* s. 222-223.
[458] *Sarıkaya,* Görev, s. 235.
[459] *Sarıkaya,* Görev, s. 235.
[460] Şener, s. 215-216; Menfi tespit davalarının madde kapsamına girmediği hakkında karar ve karşı oy için bkz. Yargıtay 11. HD. 27/05/2021 tarih 2020/6050 E. 2021/4519 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

alanı bulmaktadır. Genel yetki kuralına göre de davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesi icra takibinden önce açılacak menfi tespit davasında yetkili mahkemedir. Eğer sahte senet veya senedin hata, hile veya korkutma çerçevesinde alındığı iddiasıyla menfi tespit davası açılacak ise bu sayılan hususlar haksız fiil niteliğinde olduğundan HMK 16. maddesi de uygulama alanı bulacaktır. Böylelikle borçlu haksız fiilin işlendiği yer, zararın meydana geldiği veya gelme ihtimalinin bulunduğu yer mahkemesinde davayı açabileceği gibi kendi yerleşim yeri mahkemesinde de açabilecektir.

Eğer dava icra takibinden sonra açılacak ise yetkili mahkeme İİK 72. madde hükümlerine göre belirlenecektir. Buna göre icra takibinin devam ettiği icra dairesinin bulunduğu yerdeki mahkemede veya genel yetki kuralınca davalının yerleşim yeri mahkemesinde de açılması mümkündür. Eğer davalı bu kurala uymadan başka yerde dava açarsa alacaklı yetki itirazında bulunarak yetkili mahkemeyi seçme hakkına erişmektedir[461]. Yetkiye ilişkin tüm bu düzenlemelere bakıldığında kesin yetki kuralının bulunmadığı görülmektedir. O halde menfi tespit davası açılan mahkeme yetkili olup olmadığını kendiliğinden gözetemeyecektir, karşı tarafın ilk itiraz olarak ileri sürmesi üzerine inceleyebilecektir[462].

Yetki konusunda bahsedilmesi gereken bir diğer husus da taraflar arasında yetki sözleşmesi bulunması halidir. HMK 17. ve 18. maddelerde düzenlenen yetki sözleşmesi sadece tacirler veya kamu tüzel kişilerinin belli bir mahkemeyi yetkili olarak belirlemek için yaptıkları sözleşmedir[463]. Yetki sözleşmesi yapılması için henüz mevcut bir uyuşmazlık bulunması gerekmemekle birlikte sadece ticari iş için yetki sözleşmesi yapılması mümkündür[464]. Eğer

---

[461] *Kuru,* El Kitabı, s. 366; *Türk,* s. 230.
[462] *Türk,* s. 229; *Coşkun,* Menfi Tespit, s. 722.
[463] Yetki sözleşmesi ve yetki kaydı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Şener,*s 243 vd.; *Tüzemen Atik,* Ebru: Kambiyo Senetlerinde Yetki Kaydı ve Bu Kaydın Tacir veya Kamu Tüzel Kişisi Olmayan Avalist ve Cirantalara Etkisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Dergisi, 2021, C. 25, S. 2; *Boran Güneysu,* Nilüfer: Bir Karar Işığında Yetki Sözleşmesine Bakış, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, C. 16, Özel Sayı, s. 1072; *Aşık,* İbrahim: Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Yetki Sözleşmesi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2011, S. 97.
[464] *Şener,* s. 286; Aksi yönde bkz. *Tüzemen Atik,* Yetki, s. 19; Boran Güneysu, s. 1069.

taraflar belli bir hukuki ilişki içerisindeyseler ileride uyuşmazlık bulunması ihtimaline karşı da yetkili mahkemeyi belirleyebilirler. Bu durumda aksi kararlaştırılmadıkça belirlenen mahkeme o konuda yetkili mahkeme olmaktadır[465]. Taraflar sözleşme serbestisi çerçevesinde istedikleri mahkemeyi belirleyebilirler ancak bunun istisnası kanunda o dava için kesin yetki kuralının bulunmasıdır. Kambiyo senetlerinde yetki sözleşmesi senet üzerine konulacak kayıtla olabileceği gibi bağlantısı kurulabilen ayrı bir sözleşme ile de belirlenebilir[466].

II. SENEDİN TEMİNAT SENEDİ OLDUĞUNA YÖNELİK İDDİANIN İSPATI

A. İspat Yükü

Menfi tespit davalarında ispat yükü ve deliller konusunda özel düzenleme bulunmadığı için farklı görüşler bulunmaktadır. Esasında yargılama genel hükümlere tabi olduğundan HMK hükümlerinin uygulanması asıl olsa da menfi tespit davasında davacının borçlu, davalının alacaklı olması görüş farklılıklarının kaynağını oluşturmaktadır[467]. Öncelikle ispat yükünün kimde olduğu konusunda özel bir düzenleme bulunmadığı için TMK'nın 6. maddesi gereğince hak iddiasında bulunan kişinin bunun ispatlama yükü altında olduğu sonucuna varılmalıdır[468]. Öyleyse menfi tespit davasında lehine hak iddia eden kişi alacaklı olduğu için davalı kural olarak hakkının bulunduğunu ispat yükü altındadır[469].

Teminat senetlerinde ise senet borçlusu olan düzenleyenin menfi tespit davası açmaktaki amacı senet nedeniyle sorumlu olmadığını ispatlamaktır[470]. Bunu ispatladığında senetten dolayı sorumluluğu olmadığının tespitine veya duruma göre senedin iadesine karar

---

[465] Belirlenen mahkemenin kesin yetkili olmayacağı yönünde bkz. *Şener,* s. 249.
[466] *Tüzemen Atik,* Yetki, s. 7.
[467] *Yılmaz,* E., s. 420; Görüşler ve kriterler hakkında bilgi için bkz. *Türk*, 274; *Muşul,* Menfi Tespit, s. 369 vd; *Kuru,* İcra ve İflas Hukuku, s. 508 vd; *Yılmaz,* E., s. 426; *Muşul,* C. 2., s. 425 vd.; *Coşkun,* Menfi Tespit, s. 743 vd; *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/ Hanağası*, s.234.
[468] *Poroy/Tekinalp*, s. 271.
[469] *Kuru*, El Kitabı, s. 371; *Coşkun,* Menfi Tespit, s. 743; *Türk,* s. 275; *Poroy/Tekinalp*, s. 271; İspat yükünün borçluda olduğu haller için ayrıca bkz. *Muşul,* Menfi Tespit, s. 375, 389; *Kuru*, El Kitabı, s. 371; *Türk,* s. 279; *Postacıoğlu/Altay,* s.333.
[470] Sarıkaya "bedelsizlik" yerine "karşılıksız" ifadesini kullanmaktadır. *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 1255; *Atay*, s. 171; *Mağden Çamlı,* s. 146.

verilecektir. Verilen karardan lehine hak çıkaran kişi senet borçlusu olan davacı olduğundan ispat yükü de usul ilkeleri gereğince davacıda olmalıdır[471].

B. Deliller

Menfi tespit davalarına genel usul hükümleri uygulandığından delil konusunda sınırlama bulunmamakla birlikte HMK hükümleri uygulama alanı bulmaktadır[472]. Burada özellikle tezin konusuyla da bağlantılı olarak senede karşı senetle ispat kuralı ve bunun istisnaları üzerinde yoğunlaşılacaktır[473]. Çünkü genel kurallar teminat senetlerinin konu olduğu menfi tespit davasında da uygulanabilir niteliktedir.

HMK'nın 201. maddesine göre senede karşı ileri sürülen iddianın tanık deliliyle ispatı mümkün değildir. Normal şartlarda yasal parasal sınırın altında olan[474] ilişkilerin senetle ispat olunması mümkün iken eğer senede karşı delil olarak kullanılacak ise yine senetle ispat olunmalıdır. Bu düzenlemeye sebep olarak senede verilen önem karşısında onu etkisiz hale getirebilecek aynı değerde belge aranması gösterilmektedir[475]. Ayrıca işlemin senede bağlanması ve senetsiz etkisiz hale getirilememesi taraflar bakımından da güven oluşturacağı

---

[471] Bozkurt Yüksel, s. 522; *Deryal,* s. 656; *Odman Boztosun,* s. 1497; *Muşul,* Menfi Tespit, s. 389; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 168; *Türk,* s. 285; *Coşkun,* Menfi Tespit, s. 763; *Mağden Çamlı,* s. 85; *Atay,* s. 151; *Yıldız,* B., s. 120; İspat yükünün normal durumun aksini iddia eden taraf üzerinde olduğu yönünde ayrıca bkz. *Topuz,* Gökçen: Medeni Usul Hukukunda Karinelerle İspat, Ankara: Yetkin, 2012, s. 152.
"…Bölge adliye mahkemesince, dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp değerlendirilmesi ile gerektirici sebeplere ve özellikle bonoya dayalı olarak yapılan takibe karşı açılan menfi tespit davasında ispat yükü kendisinde olan davacı yanın senedin teminat senedi olduğu ve senedin anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğu yönündeki iddialarını ispat edememiş olmasına…göre davacı vekilinin yerinde görülmeyen tüm istinaf itirazlarının reddine…hükmedilmiş …davacı vekilinin temyiz isteminin reddi ile Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın HMK'nın 370/1. maddesi uyarınca ONANMASINA…" Yargıtay 19. HD. 10/10/2017 tarih 2016/19121 E. 2017/6766 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.
[472] *Türk,* s. 269; *Yılmaz,* E., s. 423.
[473] Senede karşı senetle ispat hakkında ayrıca bkz. *Postacıoğlu,* İlhan E.: Şahadetle İspat Memnuiyeti ve Hudutları, 2. B., İstanbul: Baha, 1964; *Yavaş,* s. 79 vd.; *Berkin,* Necmettin M.: Senetle İspat Mecburiyeti ve Kaidelerin İstisnaları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1950, C. 16, S. 3-4, s. 799 vd.; *Göksu,* Mustafa: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Senetle İspat Kuralları ve Bunların İstisnaları, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 2010, C.1., S. 1., s. 53 vd; *Alangoya*, H. Yavuz: "'Senede Karşı Senetle İspat' Kuralı ve 'Hayatın Olağan Akışı' Kavramı", Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, Ankara: Seçkin, 2004.
[474] 2021 yılı itibariyle 4880 Türk Lirasıdır.
[475] *Göksu,* s. 54.

ileri sürülmektedir[476]. Her ne kadar kanunda katı bir düzenleme bulunsa da senede karşı senetle ispat zorunluluğunun birtakım istisnaları bulunmaktadır.

İlk istisnası davalının senetle ispatı zorunlu olan bir hukuki ilişkiyi borçlunun tanıkla ispat etmesine açık bir şekilde rıza göstermesidir. İkinci istisnası ise hukuki ilişkinin bulunduğu veya bulunmadığı konusunda delil başlangıcı bulunması halidir[477]. Delil başlangıcı HMK'nın 202/2. maddesinde tanımlanmış olup *"Delil başlangıcı, iddia konusu hukuki işlemin tamamen ispatına yeterli olmamakla birlikte, söz konusu hukuki işlemi muhtemel gösteren ve kendisine karşı ileri sürülen kimse veya temsilcisi tarafından verilmiş veya gönderilmiş belgedir."* şeklinde açıklanmıştır. Ayrıca devam eden maddede bunun dışında senetle ispat zorunluluğunun istisnası olan haller tek tek sayılmıştır[478]. Sayılan özel hallere bakıldığında yakın akrabalık ilişkileri, teamüller, kişinin içinde bulunduğu zor durum, irade bozukluğu veya kaybolma gibi senet düzenlenmesi veya düzenlenen senedin sunulmasının hayattaki ihtimallere göre zorluğu gözetilerek mağduriyet yaşanmaması için esnetildiği görülmektedir.

Senede karşı senetle ispat zorunluluğuna ilişkin açıklamalardan yola çıkarak senedin teminat senedi olduğu iddiasının da senetle, bir diğer ifade ile kesin delille ispatlanması gerekmektedir[479]. Ancak bu her zaman mümkün olmayabilir. Bu durumda senetle ispat zorunluluğunun esnetildiği hallerin somut olayda bulunup bulunmadığı irdelenmelidir[480]. Bu

---

[476] *Berkin,* s. 805.

[477] Delil başlangıcı hakkında bilgi için bkz. *Konuralp,* Haluk: Medeni Usul Hukukunda Yazılı Delil Başlangıcı, Ankara: Yetkin, 2005; *Yavaş,* s. 488 vd.; *Kuru,* Baki: "Yazılı Delil Başlangıcı (HMK m.202)", Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan C. 2., Ankara: Yetkin, 2014, s. 1392 vd.

[478] HMK 203/1: *"Aşağıdaki hâllerde tanık dinlenebilir:*
a)Altsoy ve üstsoy, kardeşler, eşler, kayınbaba, kaynana ile gelin ve damat arasındaki işlemler. b) İşin niteliğine ve tarafların durumlarına göre, senede bağlanmaması teamül olarak yerleşmiş bulunan hukuki işlemler. c) Yangın, deniz kazası, deprem gibi senet alınmasında imkânsızlık veya olağanüstü güçlük bulunan hâllerde yapılan işlemler. ç) Hukuki işlemlerde irade bozukluğu ile aşırı yararlanma iddiaları. d) Hukuki işlemlere ve senetlere karşı üçüncü kişilerin muvazaa iddiaları. e) Bir senedin sahibi elinde beklenmeyen bir olay veya zorlayıcı bir nedenle yahut usulüne göre teslim edilen bir memur elinde veya noterlikte herhangi bir şekilde kaybolduğu kanısını kuvvetlendirecek delil veya emarelerin bulunması hâli.".

[479] *Poroy/Tekinalp,* s. 269; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 322 vd; *Teoman,* Teminat Bonosu, s. 75; *Mağden Çamlı,* s. 156; *Türk,* s. 286; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 168; *Atay,* s. 186; *Bozkurt Yüksel,* s. 521.

[480] Bazı hallerde taraflar bir hukuki ilişkisinin ispatı için delil sözleşmesi yapmış olabilir. Bu durumda da senetle ispat zorunluluğu ortadan kalkmaktadır. Delil sözleşmesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Hatipoğlu,* Tahsin: Medeni Yargılama Hukukunda Delil Sözleşmeleri, Ankara: Oniki Levha, 2020; Tanrıver, C. 1, s. 815 vd; *Pekcanıtez,* Hakan/ *Taş Korkmaz,* Hülya/ *Özekes,* Muhammet/ *Akkan,* Mine: Medeni Usul Hukuku, 15. B., C. 2, İstanbul: On İki Levha, 2017, s. 1740 vd.

bağlamda birçok Yargıtay kararında ifade edildiği üzere "senede atıf yapan belge" olması halinde senetle ispat zorunluluğunun esnetilip esnetilemediği gündeme gelmektedir[481]. Söz konusu belgede teminat senedinden söz edilmemiş olsa bile eğer somut olayın özelliğine göre senedin teminat senedi olduğuna ilişkin belirti varsa delil başlangıcı kabul edilerek tanık dinlendiğine yönelik kararlara bile rastlanmaktadır[482][483]. Hatta tanık dışında başka delillere başvurulması da mümkündür[484]. Eğer bu belge de yoksa tanık dinlenmesi için davalının rızası gerekecektir.

Yargıtay uygulamasına göre teminat senetleri konusunda delil başlangıcının kabulü için mutlaka yazılı olma ve belgenin alacaklı tarafından borçluya verilmiş olma şartını aranmalıdır[485]. Nitekim Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 10/10/2017 tarihli kararında ses kaydı

---

[481] *Türk*, s. 286; *Mağden Çamlı,* s. 156.

[482] Delil başlangıcı ifadesi aslında delilin mutlaka yazılı olacağı anlamına gelmemektedir. Çünkü bazı kararlarda yazılı olmayan delillerin delil başlangıcı olarak kabul edildiği görülmektedir. Zaten HMK ile delil başlangıcına ilişkin düzenlemede "yazılı" ifadesi çıkarılarak belge terimi tercih edilmiştir. *Göksu,* s. 59; Eski tarihli Kanun'un lafzından yola çıkarak delil başlangıcının yazılı olması gerektiği yönünde bkz. *Konuralp*, s. 40-41; *Berkin*, s. 811; *Tanrıver,* C. 1, s. 867.
Ayrıca teminat ilişkisi konusunda faturanın delil başlangıcı olarak bulunduğu halde faturanın açık veya kapalı olmasının birtakım sonuçları bulunmaktadır. Kapalı faturalar karşı edimin ifası için bedelin ödendiği anlamına gelmektedir. Bu durumda kapalı faturanın senedin bedelsiz hale geldiğini tek başına ispatlayacağı kabul edilmektedir. Açık faturanın ise delil başlangıcı olabileceği aynı görüşe eklenmektedir. *Atay*, s. 220.

[483] *Atay,* senette teminat kaydı bulunması halinde senedin teminat senedi olduğunun bu kayıt ile senetle ispat edildiğini, senet borçlusunun artık davalının senet bedelini kendisinden talep edemeyeceğini ispatlaması gerektiğini savunmaktadır. Dayanak olarak da Yargıtay 19. HD. 08/12/2000 tarih 2000/5826 E. 2000/8492 K. sayılı kararını ve Yargıtay 19. HD. 28/03/2012 tarih 2011/13856 E. 2012/5148 K. sayılı kararlarını göstermektedir. *Atay*, s. 207; İlk karar tarafımızca incelendiğinde senette teminat kaydı bulunmayan hal için verilen bir karar olduğu görülmüştür. Ancak ikinci kararda senette mücerret teminat kaydı bulunduğu ve sanki borçlunun teminat senedi olduğunu artık ispatlamasına gerek kalmadığı, senedin bedelsiz olduğunu ispatlaması gerektiği yönünde karar verildiği görülmektedir. Her ne kadar bu yönde karar verilmiş ise de mücerret teminat kaydı bulunmasına rağmen borçlunun yine de senedin teminat senedi olduğunu senetle ispat etmesi gerektiğine ilişkin güncel tarihli kararlara rastlanmaktadır.
"…Yukarıda yapılan açıklamalar ve yasal düzenlemeler ışığında somut olay değerlendirildiğinde; takip dayanağı senedin arka yüzünde "teminat senedidir.kullanılamaz" ibaresinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bonoda teminat kaydı var ise de neyin teminatı olduğu belirtilmediğinden bu kayıt bononun mücerrettik vasfını ortadan kaldırmaz. Sadece teminat olduğuna dair eklenen bu kayda doktrinde mücerret teminat kaydı denilmektedir. Bononun teminat amaçlı verildiğinin kabul edilebilmesi için, neyin teminatı olarak verildiğinin ya bononun önündeki veya arkasındaki yazılar veya ayrı bir belge (İİK' nın 169/a maddesinde öngörülen) ile teminat senedi olduğunun kanıtlanması gerekir…" Yargıtay HGK. 11/02/2020 tarih 2017/12-743 E. 2020/129 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[484] *Konuralp*, s. 147; *Postacıoğlu,* s. 255; *Yavaş,* s. 393.

[485] "*…Senetle ispat zorunluluğu bulunan hallerde ortada yazılı bir delil başlangıcı bulunursa tanık dinlenebilir. Delil başlangıcı, iddia konusu hukuki işlemin tamamen ispatına yeterli olmamakla birlikte, söz konusu hukuki işlemi muhtemel gösteren ve kendisine karşı ileri sürülen kimse veya temsilcisi tarafından verilmiş veya gönderilmiş belgedir. (HMK m. 202) Bir belgenin yazılı delil başlangıcı sayılabilmesi için üç şartın bir arada bulunması gerekmektedir. Bunlar; 1- Yazılı bir belge bulunmalı, 2- Belge aleyhine ileri sürülen şahıs tarafından verilmiş olmalı 3- Belge hukuki işlemin varlığına delalet etmelidir…"* Yargıtay 3. HD. 17/04/2019 tarih 2017/7104 E. 2019/3450 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

delil başlangıcı olarak kabul görmemiştir[486]. Oysa HMK ile delil başlangıcının yazılı olması şartı kaldırıldığı için elektronik posta, ses kaydı, fotokopi veya faksın delil başlangıcı olarak kabul edilmesi gerekmektedir[487].

Burada açıklanması gereken bir konu da senetteki teminat kaydının delil başlangıcı olarak kabul edilip edilemeyeceğidir. *Atay,* bu konuda ayrıma giderek açıklama yapmaktadır. Senette bedel kaydı var ve davalı senedin teminat senedi olduğunu iddia ediyor ise hayatın olağan akışında senedin teminat senedi olması daha az rastlanacak bir durum olduğu için senetteki kaydın lehine delil başlangıcı olamayacağını savunmaktadır[488]. Aynı ihtimali borçlu için değerlendirdiğinde ise senette tahrifat yapılarak bedel kaydı konulmasını değerlendirdiği görülmektedir. Bu durumda borçlu tahrifat ile eklenen kayıttan zaten sorumlu olmayacağından delil başlangıcı olarak da kabul edilemeyeceğini belirtmektedir[489]. Eğer teminat kaydı borçlunun bilgisi dahilinde alacaklı tarafından senede konulmuş ise de aleyhine delil başlangıcı olacak kişiden kaynaklanmaması nedeniyle delil başlangıcı olarak kabul edilemeyeceğini de eklemektedir[490].

Delil başlangıcı konusunda bahsedilmesi gereken bir diğer husus da hayatın olağan akışına aykırılık halinde ispattır. Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda borçlunun senedin teminat senedi olduğunu iddia ettiği ve bu yolda bazı deliller sunduğu, davalının ise senedi

---

[486] *"…Mahkemece toplanan delillere göre, senede karşı ileri sürülen iddiaların senetle ispat zorunluluğu bulunduğu, ancak somut olayda HMK'nın 199. maddesindeki düzenleme ile mail, telefon ve ses kaydının da belge olarak kabul edildiği, HMK'nın 202. maddesindeki düzenleme ile de bu tür belgelerin yazılı delil başlangıcı olarak kabul edildiği, davacı vekilinin, delil olarak yazılı belgeye karşı sese kaydına dayandığı ve ses kaydının bilirkişi tarafından yapılan dökümünde davacı vekilinin dava dilekçesinde belirtilen vakıaların açıkça doğrulandığı senedin düzenlenmesinde davacı ... ile davalı arasında bir alacak borç ilişkisinin doğumuna sebebiyet verecek hukuki ilişkinin bulunmadığı, davacı ...'ın davaya konu senetten dolayı davalıya karşı borçlu olmadığının tespit edildiği…Menfi tespit davalarında kural olarak davalı alacaklı alacağını ispatla yükümlüdür. Ancak takibe konu bono kambiyo senedi vasfında olup illetten mücerrettir. Bu durumda bonodan dolayı borçlu bulunmadığı ispat yükümlüğü davacıya aittir. Davacı borçlu bulunmadığını ancak usulüne uygun yazılı delil ile ispatlayabilir. Bu hüküm gözönüne alınmaksızın CD kaydı delil olarak kabul edilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış, mahkeme kararının bozulması gerekmiştir. "* Yargıtay 19. HD. 10/10/2017 tarih 2016/19121 E. 2017/6766 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[487] *Uyar*, Delil Başlangıcı, s. 91.

[488] Bu görüşe dayanak olarak doktrinde baskın olasılık görüşü gösterilmektedir. *Atay*, s. 214-216; Senetteki bedel kaydının delil başlangıcı olabileceği yönünde bkz. *Bozkurt Yüksel,* s. 527-528.

[489] *Atay*, s. 215-216; *Öztan,* 1997, s. 223; *Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,* s. 147; *Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan*, s.169-170.

[490] *Atay*, s. 216-216.

başka hukuki ilişki için aldığı konusu incelenmiştir. Dava sonucunda senede ek olarak sözleşmede yer alan kayıt da göz önüne alınarak davalının kısa zaman sonra borç vermesinin hayatın olağan akışına uymadığı belirtilerek senedin teminat senedi olduğuna hükmedilmiştir[491].

Ancak güncel tarihli kararlara bakıldığında hayatın olağan akışına göre yorum yapmak yerine yazılı delille ispatlanamamış olması nedeniyle teminat senedi senedinin de ispatlanamadığı yönünde kararlara rastlanmaktadır[492]. Her ne kadar genel uygulama bu gibi görünse de işçi işveren arasındaki davalarda kesin delille ispat kuralı esnetilerek hayatın olağan akışı kavramına ispat vasıtası olarak kararlarda yer verildiği görülmektedir[493].

---

[491] " *...Bono arkasında davalı senet borçlusunca imzalanan 'Bu senet (F.U.) almış olduğu dairenin tapusunu aldığında iptal edilecektir' biçimindeki yazılı açıklama da teminat yolundaki savunmayı doğrular niteliktedir. Davacının lehdar ve hamili bulunduğu söz konusu bonodaki bu açıklama ile taşınmaz satımında bedelin büyük bir bölümünün vadeye bağlanmış olmasına karşın davacı alıcının inşaatın yüklenicisi davalıya sözleşmeden bir gün sonra borç para verdiğinin kabulü, olaya ve yaşamın olağan akışına ters düşer...*" Yargıtay 11. HD. 03/05/1983 tarih 1983/2237 E. 1983/2338 K., *Gürbüz,* s. 938;
Hayatın olağan akışının göz önünde bulundurulduğu bir başka karar için bkz. *"...Tüm dosya kapsamından davacının işyerinde çalıştığı süre, yaptığı iş, dinlenen tanık beyanları, senedin düzenleme, ödeme tarihi ile takibe konulmasına ilişkin aradan geçen üç yıla yakın süre, işyerinde yapılan uygulamalar ve hayatın olağan akışına göre takibe konu senedin, davacılardan işe girerken teminat olarak alınan senet olduğu anlaşılmaktadır. Belirtilen sebepten ötürü mahkemece davanın reddine karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir..."* Yargıtay 22. HD. 09/09/2019 tarih 2019/5179 E. 2019/15608 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[492] "*...İlk derece mahkemesince yapılan yargılama neticesinde, bonoda ihdas sebebi olarak nakit para alışverişinin gösterildiği, oysa davacının çiftçi olduğu, para alışverişinin yan delillerle ortaya konulması gerektiği, davacının bononun teminat senedi olduğunu iddia ettiği, davacı ile davalı arasındaki sözleşmede bononun teminat için verildiğine dair bir kayıt yok ise de örnek sözleşmelerde bu şekilde teminat bonosu alındığının görüldüğü, davacının 60 ton domates teslimi taahhüt ettiği ve 188 ton teslim edip bedelini aldığı, sözleşmede bono verilmesini gerektirir bir mali ödeme kaydı bulunmadığı, avans verildiğine dair bir kayıt sunulamamamışsa da kuruşu kuruşuna 41.719,16 TL'lik bir bono düzenlenmesinin hayatın olağan akışına göre mümkün olmadığı, bononun keşide tarihi ile taraflar arasındaki sözleşme tarihinin de aynı olduğu, bononun gerçek bir ödünç karşılığında düzenlenmediği gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiş... Davacı teminat iddiasını kanuni delillerle (yazılı delil veya yemin) ispat etmelidir. Davaya konu bononun sözleşme ile aynı tarihli olması ve taraflar arasında ticari ilişki olması nedeniyle dava konusu bononun mahkemece teminat bonosu olarak kabulü doğru olmamıştır. Mahkemece, davacıdan bononun teminat olduğuna dair varsa kanuni delillerinin sorulması ve oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken yanılgılı gerekçelerle yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış hükmün bozulması gerekmiştir."* Yargıtay 19. HD. 27/11/2019 tarih 2018/370 E. 2019/5317 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[493] *"...Dosya kapsamı, tanık anlatımı, hayatın olağan akışı ve emsal işyerlerinde yapılan uygulamalar dikkate alındığında; takibe konu senedin, davacıdan işe girerken boş olarak alınan senet olduğu anlaşılmaktadır...Yargılama aşamasında dinlenilen davacı tanığı da, davacı işçiden işe girerken ve çalışma esnasında boş senetlerin teminat senedi olarak alındığını, işyeri uygulaması olduğunu belirtmiştir. Takibe konu borç miktarı, taraflar arasındaki ilişkinin niteliği, tanık beyanı, hayatın olağan akışı ve emsal işyerlerinde yapılan uygulamalar ve tüm dosya kapsamından senedin teminat senedi olarak alındığı anlaşıldığından, davanın kabulü yerine reddine karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir."* Yargıtay 22. HD. 26/01/2017 tarih 2017/466 E. 2017/1079 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

Söz konusu kararlara bakıldığında işçinin işveren karşısındaki güçsüz konumda oluşundan dolayı ispat konusunda tanık dinlenmesine de imkan sağlandığı anlaşılmaktadır[494]. Ancak doktrinde bu uygulama bazı yazarlarca eleştirilmektedir; çünkü işçi lehine yorum ilkesinin usul hukuku ile ilgili olmayıp işin esası ile ilgili olduğu ileri sürülmektedir[495].

Belge ile ispat konusunda ticari defterlerin menfi tespit davasında kesin delil olarak ileri sürülüp sürülemeyeceği konusuna gelince öncelikle bunun şartlarına değinmek gerekmektedir[496]. HMK'nın 222. maddesine göre ticari defterlerin davada delil olarak kullanılabilmesi için ilk şart tarafların tacir olmasıdır[497]. Bunun istisnası tacir olmayan tarafın tacirin defterindeki kaydı kabul edeceğini bildirmesidir. Bu durumda ticari defterleri sunması gereken tacir bunu yerine getirmezse tacir olmayan taraf iddiasını ispatlamış sayılacaktır. (HMK 222/5) İkinci şart, tutulan kayıtların her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili olarak tutulmuş olması gerekmektedir[498]. Üçüncü şart ise defterlerin eksiksiz ve usulüne uygun olarak tutulması ile açılış ve kapanış onayları yaptırılmış olması gerekmektedir. Ayrıca her iki tarafın defterlerindeki kayıtların birbiri ile örtüşmesi gerekmektedir. (HMK 222/2) Aksi halde defter kime ait ise onun aleyhine delil teşkil edecektir. (HMK 222/4) Eğer defterler bu şartları sağlıyorsa karşı tarafın defterlerine de bakılacaktır. Eğer onun defterindeki kayıtlar ile örtüşüyorsa veya defter sunulmaktan kaçınılmışsa kayıtlar lehe delil olacaktır. Ancak bunun

---

[494] *Mağden Çamlı,* s. 174;
"...İşçi ve işverenin taraf oldukları iş ilişkisinde başlangıçta işe girerken, bazı iş kollarında işverenin teminat amacı ile bu tür senetler aldığı uygulama ile anlaşılmaktadır. Kuşkusuz bu durumun ispatlanması halinde bu şekilde alınan senet, teminat senedi niteliğinde sayılmalıdır. Diğer taraftan, İş Hukuku; işçi ve işveren ilişkisinde, işverenin sosyal ve ekonomik bakımından güçlü olması, işçinin korunması ve işçi lehine yorum ilkeleri dikkate alınarak, sözleşme hukuku alanında ayrılmış ve farklı kurallar getirerek gelişmiştir. Bu sebeple iş hukukunda, düzenlenen belgelere karşı işçi lehine tanık dinletilmesi yoluna gidilmektedir..." Yargıtay 22. HD. 26/01/2017 tarih 2017/466 E. 2017/1079 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.
[495] *Atay,* s. 228.
[496] Ticari defterlerin ispat hukukundaki durumu ayrıntılı bilgi için bkz. *Yarbaş,* Fevzi: Ticari Defterlerin Delil Niteliği (Ticaret ve Vergi Davalarında), Ankara: Adalet, 1996; *Polat,* İlayda İrem: Ticari Defterlerin Delil Niteliği, Ankara: Adalet, 2015; *Dengiz,* Alinur: Ticari Defterlerin İspat Gücü, Ankara: Seçkin, 2021; *Algur,* Zeynep Vildan: Ticari Defterler İle İspat, Ankara: Seçkin, 2020; *Topal,* Önder: Medeni Yargılama Hukuku Bağlamında Ticari Defterlerin Delil Niteliği, 2. B.,Ankara: Yetkin, 2020.
[496] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Doğanay,* İsmail: "Tacir Olmayan Bir Kimse, Tacir Sıfatını Haiz Olan Hasmının Ticari Defter Kayıtlarına Dayanabilir Mi?", Dr. A. Recai Seçkin'e Armağan, Ankara: Sevinç, 1974, s. 735 vd; *Biçer,* Levent/ *Bahtiyar,* Mehmet, L. B. B.: "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticari Defter Tutma Yükümlülüğü ve Ticari Defterlerin İspat Gücü", Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, C. 1, S. 1, s. 15 vd.
[497] *Polat,* s. 71-72; *Doğanay,* s. 742; *Biçer/ Bahtiyar,* s. 27.
[498] *Biçer/ Bahtiyar,* s. 28.

istisnası kayıtların aksini ispata elverişli senet veya kesin delil sunulmamış olmasıdır. (HMK 222/3) karşı tarafın defterinde hiçbir kayıt bulunmaması halinde ise sahibi lehine delil olarak kabul edilmeyecektir. (HMK 222/3)

Ticari defterler kuşkusuz yukarıda sayılan şartların varlığı halinde teminat senetlerinin ispatında da kullanılabilmelidir[499]. Üstelik hem senedin teminat senedi olduğu konusunda hem de senedin bedelsiz olduğu konusunda delil olarak kullanılabilir[500]. Çünkü basiretli bir tacirin teminat senedi ile ilgili işlem yapması halinde asıl olan bunu ticari defterine kaydetmesidir[501]. Eğer defterler usulüne uygun olarak düzenlenmişse ve her iki tarafın defterindeki kayıtlarda senedin teminat olarak verildiğine dair ibare bulunuyorsa ticari defterler ispata elverişli anlamına gelmektedir[502].

Ancak Yargıtay uygulamasında teminat senedinin ticari defterde kayıtlı olmamasının ne ispat yüküne etkisi olacağı ne de senedin bedelsizliğinin ispatına etkisi olacağı yönünde kararın bulunduğu görülmektedir[503].

---

[499] *Atay*, s. 233; *İnan,* Hatır senetleri, s. 147.; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 323.

[500] Yargıtay'ın iş sözleşmesi çerçevesinde düzenlenen teminat senetlerinde işçinin ticari defteri bulunmadığı için sadece işverenin ticari defterlerini incelenmesi gerektiği yönünde karar bulunmaktadır. Oysa işveren-işçi arasındaki davalarda HMK 222/5 maddesine göre işçinin rıza göstermesi hariç ticari defterlerin delil olarak kullanılması mümkün olmamalıdır. *Atay*, s. 235; *"...Davalı vekili, davacı işçinin borcunun davalının ticari defterlerinde kayıtlı olduğunu savunmaktadır. Davalının defter ve işyeri kayıtları uzman bilirkişi tarafından incelenerek, usulüne uygun tutulup tutulmadıkları ve davacı işçinin borçlu olup olmadığı açısından delil oluşup oluşturmadığı irdelenmeksizin sonuca gidilmesi hatalıdır..."* Yargıtay 9. HD. 16/06/2015 tarih 2015/17153 E. 2015/21857 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 19/09/2021.

[501] *Poroy/Tekinalp*, s. 268.

[502] *Atay*, s. 241.

[503] *Türk,* s. 284*; "...senet üzerinde teminat olarak verildiğine dair herhangi bir kaydın bulunmadığı, davalının tarafın ticari defterlerinde de böyle bir kayda rastlanmadığı, davacıların yemin teklif etme hakkını kullanmadığı, davacı tarafın takibe konu senedin davalıya teminat olarak verildiğini usulüne uygun yazılı delillerle ispat edemediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hükme karşı davacılar vekilince istinaf incelemesi talebinde bulunulmuştur...senedin teminat senedi olduğunu iddia ettiğine göre ispat külfeti davacılarda olup bu yöndeki iddialarını yazılı delille kanıtlamak zorunda oldukları, davacılar tarafından imzalanan bononun teminat olarak düzenlendiği bedelsizlik iddiasının yazılı delille ispat edilmesi zorunlu olduğundan, dava konusu senet üzerinde teminat kaydının bulunmadığı, davacının senedin ödendiğine ya da bedelsiz kaldığına dair yazılı delil sunmadığı, yemin teklif hakkının da kullanılmadığı, dosya içerisindeki bilgi ve belgelere göre mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp değerlendirilmesinde, usul ve esas yönünden yasaya aykırı bir yön bulunmadığı gerekçesiyle davacılar vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiş hüküm davacılar vekili tarafından temyiz edilmiştir...Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davacılar vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle muhakeme hukukuna ve maddi hukuka uygun bulunan hükmün ONANMASINA..."* Yargıtay 19. HD. 23/10/2019 tarih 2017/5474 E. 2019/4886 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021; *Mağden Çamlı,* s. 160; *Gürbüz,* s. 604 ; *Atay*, s. 238.

Her ne kadar söz konusu kararda bu şekilde tespit yapılmış olsa da senedin düzenlenmesine sebep olan hukuki ilişkiye dair kaydın bulunması halinde ticari defterin delil teşkil edeceğine yönelik kararın da bulunduğu görülmektedir[504].

Belirtildiği üzere ticari defterde teminat senedine ilişkin ibare bulunmamasına rağmen sonuca etki etmediğinden bahisle teminat senedi iddiasının yazılı delille ispat edilmesi gerektiği yönünde karar verildiği de görülmektedir[505]. O halde Yargıtay'ın ticari defterde kayıt bulunması halinde delil olarak değerlendirdiği, kayıt bulunmadığı hallerde ise aleyhe değerlendirme yapmadığı ve başka delillerle ispat aradığı sonucuna varmak yanlış olmasa gerek[506].

Bunun yanında davacının elinde belge bulunmazsa, tanık dinletmesi de mümkün olmazsa usul hukukunda kesin delil olarak kabul edilen yemin deliline başvurması mümkündür[507]. HMK 225 vd. maddelerinde düzenlenen yemin delili davanın tarafının kendisinden kaynaklanan çekişmeli olayları ispatlama aracıdır. Davacı taraf olan senedin

---

[504] *Mağden Çamlı*, s. 161; *"...Davacı; davalıların Mayıs ila Ağustos 2015 dönemine ait doğalgaz borcunu ödememeleri nedeniyle 60.436.417,21 TL alacağın tahsili için ilamsız icra takibi yapıldığını, davalıların itirazı üzerine takibin durduğunu belirterek; takibe vaki itirazın iptalini talep etmiştir. Davalılar; ödeme emrinde alacağın dayanağının gösterilmediğini, dayanak senedin teminat senedi olduğunu, fatura bedelinin ödenmesi için ihtarname gönderilmediğini, takip tarihinde belirtilen miktarda bir borcun bulunmadığını savunarak, davanın reddini istemişlerdir. İlk derece mahkemesince; davalı şirketin Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos 2015 aylarına ait doğalgaz borcunu ödemediği, her iki tarafın ticari defter kayıtlarına ve 26/08/2015 takip tarihine göre; davalıların davacıya 53.243.526,02 TL asıl alacak tutarında doğalgaz borcu bulunduğu, kefalet sözleşmesi gereğince; davalı ...'nün bu borcun 52.500.000 TL'sinden müteselsil kefil olarak sorumlu olduğunun kanıtlandığı gerekçesiyle, davanın kısmen kabulüne karar verilmiş; karara karşı, davacı tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuştur... ONANMASINA…"* Yargıtay 3. HD. 22/12/2020 tarih 2019/3814 E. 2020/8043 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[505] "*…İlk derece mahkemesince yapılan yargılama ve toplanan delillere göre, davaya konu senedin teminat senedi olduğu ve ödendiği iddiasının ancak yazılı delil ile ispat edilebileceği, bu hususta davacı tarafça dosyaya herhangi bir yazılı delil ve belge sunulmamış olduğu, davacının bu iddiasını kanıtlayamadığı, yemin deliline de başvurmadığı ve ispat yükü kendisine düşen davacı tarafın davasını ispat edemediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, karara karşı davacı vekili istinaf talebinde bulunmuştur. Bölge adliye mahkemesince…bononun ticari defterlerde kayıtlı olmaması onu hükümden düşürmeyeceği gibi mücerretlik niteliğini de etkilemediği, bu nedenle ilk derece mahkemesinin davanın reddine ilişkin kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.*" Yargıtay 19. HD. 06/07/2020 tarih 2019/310 E. 2020/1335 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[506] *" ...kambiyo senedinin illetten mücerret olduğu, defter kayıtlarında mal alışveriş kaydının bulunup bulunmamasının sonuca etkili olmayacağı, davacının lehtar olan davalı ... karşı senetlerin teminat olarak verildiği iddiasını yazılı delille ispatlaması gerektiği..."* Yargıtay 19. HD. 14/04/2016 tarih 2015/15067 E. 2016/6613 K., *Atay*, s. 237.

[507] *"…senede karşı senetle ispat kuralı gereği davacının senedin teminat senedi olduğu iddiasını senetle ispat etmesi gerektiği, davacının davaya konu senedin teminat olduğu ve teminat foksiyonunun kalmadığı iddiasını yazılı delille kanıtlayamadığı gibi yemin teklif etme hakkının hatırlatılması üzerine yemin deliline de dayanmadığı…"* Yargıtay 11. HD. 28/04/2022 tarih 2020/3104 E. 2021/4194 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

düzenleyeni senedin teminat senedi olduğunu yemin yoluyla ispatlamak istiyorsa öncelikle dava açılırken açıkça yemin deliline dayandığını belirtmesi gerekir[508].

Ayrıca bazı hallerde ceza mahkemesi kararlarının menfi tespit davasına etkisi de bulunabilir[509]. Ceza davasında menfi tespit davası sonuçlanmadan önce senedin sahteliği gibi bir olayın varlığı veya yokluğu konusunda karar verilirse bu karar menfi tespit davasında kesin delil hükmündedir[510]. Hatta ceza mahkemesinde davanın görüldüğü sırada eğer ileriki aşamalarda ise menfi tespit davasında bunun bekletici sorun yapılması gerektiği ileri sürülmektedir[511]. Ceza mahkemesinin senedin niteliğine yönelik tespiti hakkında yapılan tespit hukuk mahkemesi için bağlayıcı ise bu durumun teminat senetleri bakımından da geçerli

---

[508] Yargıtay 19. HD. 29/04/2015 tarih 2014/17832 E. 2015/6329 K., *Coşkun,* Menfi Tespit, 832.
"…İcra takibine konu bonolar üzerinde teminat senedi olduğuna dair bir ibarenin bulunmadığı, davacının senedin teminat senedi olduğu iddiasını usulüne uygun delillerle ispat edemediği, açıkca yemin deliline de dayanmadığından mahkemece davanın reddine karar verilmesine bir isabetsizlik bulunmadığı gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf isteminin esastan reddine karar verilmiş, hükme karşı davacı vekili tarafından temyiz yoluna başvurulmuştur… Yukarda açıklanan nedenlerle, davacının temyiz isteminin reddi ile Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın HMK'nın 370/1. maddesi uyarınca ONANMASINA…" Yargıtay 11. HD. 09/02/2021 tarih 2020/2968 E. 2021/992 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[509] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Umar,* Bilge: "Temyiz Mahkemesi İçtihatlarına Göre Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesine Tesiri", İstanbul Barosu Dergisi, 1959, C. 33, S. 4, s. 360 vd.; *Kapancı,* Kadir Berk: Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesine Etkisi (TBK m. 74), İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C. 7, S. 1, s. 511 vd.;
"Kural olarak ceza mahkemesinin beraat kararları, hukuk davalarında bağlayıcı değildir. Ancak, ceza mahkemesinin mahkûmiyet kararları bağlayıcıdır." Yargıtay 22. HD. 09/09/2019 tarih 2019/5179 E. 2019/15608 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[510] *Kuru,* El Kitabı, s. 373; *Kapancı*, s. 583; "*…Sahtelik davasına konu senedin sahteliğini veya sahte olmadığını (maddi vakıayı) tespit eden kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı, menfi tespit davası bakımından kesin delil teşkil eder ve hukuk hâkimini bağlar. Yine yapılan işlemlerin fiktif işlemler olup olmadığı hususu da eldeki davada çözümlenmesi gereken maddi vakıadır. Bu nedenle somut olay kapsamında maddi vakıayı çözümleyecek iddialara ilişkin olarak açılmış olan ceza davasında verilerek karar sonuca etkili olacağından ceza davasının menfi tespit davası bakımından bekletici mesele yapılması gerektiği noktasında da şüphe bulunmamaktadır…"* Yargıtay HGK. 16/04/2019 tarih 2017/19-832 E. 2019/459 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[511] *Kuru,* El Kitabı, s. 373;*"…imzaya itiraz eden borçlunun müşteki, icra takibine geçen alacaklının ise sanık olarak yargılandığı evrakta sahtecilik suçundan dolayı devam eden bir ceza davasının derdest olduğu anlaşılmaktadır. Ceza dosyasında, bilirkişi incelemesi yaptırılmasına ve tanık dinlenmesine karar verilmişse bu aşamadan sonra artık bu senede göre işlem yapılamayacağından ceza dosyası bekletici mesele olarak görülmeli ve sonucu beklenmelidir…"* Yargıtay HGK. 06/02/2008 tarih 2008/12-77 E. 2008/90 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

olmalıdır[512]. Nitekim Yargıtay da ceza mahkemesinin teminat senedi hakkında vermiş olduğu kararın hukuk mahkemesi için bağlayıcı olduğuna hükmetmiştir[513].

Son olarak teminat senetlerinde teminat altına alınan olayın gerçekleşip gerçekleşmediği, gerçekleştiyse de miktar olarak talep edilenden az olduğu gibi hususların ispatı konusunda doktrinde senetle ispat yasağının uygulanmaması gerektiği yönünde haklı yönde görüş bulunmaktadır[514]. Gerekçe olarak da vakıaların her türlü delille ispat edilebileceği, bu bağlamda gerçekleşmesi beklenen veya beklenmeyen olayın ispatının da çoğunlukla vakıa kapsamında kaldığı ileri sürülmektedir[515].

C. Davalının Senedi Devralan Üçüncü Kişi Olması Halinde

İspat ve deliller konusunda yapılan açıklamalar davalının senedin lehtarı olması halinde geçerlidir. Davalının senedi lehtardan devralan kişinin olması halinde yukarıda yazan şartlara ek olarak borçlunun davalının senedi devraldığında bile bile kendisi zararına hareket ettiğini de ispatlaması gerekmektedir[516]. Bile bile borçlunun zararına hareket etme hukuki fiil olması nedeniyle senetle ispat zorunluluğu olmaksızın her türlü delille ispatlanabilecektir[517]. Bile bile

---

[512] Ancak dava sonunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmişse bu karar hukuk mahkemesini bağlamamalıdır. Çünkü verilen karar uyuşmazlığın esasına yönelik bir karar değildir. *Coşkun*, Menfi Tespit, s. 806; "*…Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair verilen ceza mahkemesi kararları, hukuk hakimini bağlayıcı nitelikte kesin bir karar olmadığından, ceza mahkemesi kararı uyarınca karar verilmesi yerinde değildir…"* Yargıtay 19. HD. 27/01/2020 tarih 2018/3989 E. 2020/20 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[513] *"…Dinar Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2009/.. Esas ve 2010/.. Karar numaralı dosyasında davalı M.. K..'in sanık sıfatıyla yargılandığı, davalıya bu mahkemece dava konusu bono nedeniyle resmi belgede sahtecilik suçundan ceza verildiği, mahkeme kararının resmi belgede sahtecilik suçu yönünden Yargıtay 15.Ceza Dairesi'nin 2012/…Esas ve 2012/…Karar numaralı ilamı ile onandığını, kesinleşen bu hükmün görülmekte olan dava yönünden bağlayıcı olduğu, dava konusu bononun boş kısımlarının davalı tarafından doldurularak bedelsiz kaldığının bilinmesine rağmen takibe konu edildiği hususunun kesinleştiği gerekçesiyle davanın kabulüne…karar verilmiş, hüküm davalı vekilince temyiz edilmiştir…delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına ve özellikle ceza mahkemesince verilen ve maddi olguyu saptayan mahkumiyet kararının Yargıtay'ca da onandığı gözetilerek…"* Yargıtay 19. HD. 04/11/2015 tarih 2015/5195 E. 2015/13955 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[514] *Coşkun,* Menfi Tespit, 817; s. *Yavaş,* s 267; *Postacıoğlu,* s. 39 vd.; Ancak bunun borçluda senedin bedelsiz olduğunu ispata elverişli kesin delil bulunmaması halinde mümkün olduğu da belirtilmektedir. *Mağden Çamlı,* s. 167.

[515] *Mağden Çamlı,* s. 167.

[516] Teminat senedinin üçüncü kişiye devredilmesi halinde lehtara karşı menfi tespit davası açılamayacağı yönündeki görüş için bkz. *Coşkun,* Menfi Tespit, s. 684; *Türk,* s. 288.; Aksi yönde bkz. *Uyar*, Menfi Tespit, s. 73.

[517] *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 148; *Türk,* s. 289; *Deryal*, s. 660; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 171;
"…İspat konusuna gelince; niteliği gereği bile bile borçlu zararına hareketin varlığının senetle ispatı aranmaz. Yani, borçlu, hamil olan davalılara karşı kambiyo senedini iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket ettiğini, kambiyo senedinin bedelsiz olduğunu bilebilecek durumda olduğunu tanık dâhil her türlü delille ispat

borçlunun zararına hareket etme konusunda göz önünde bulundurulan kriterler hakkında daha önce açıklama yapıldığından sadece bu kadar açıklama ile yetinilmiştir.

D. Senedin Talili Halinde

1. Senette Teminat Kaydı Bulunması Halinde

Mücerret teminat kaydı içeren senetler teminat kaydı içeren senet türleri arasında uygulamada kabul gören tek türdür. Bu nedenle menfi tespit davasında senedin görüntü itibariyle geçersiz olması gündeme gelemeyecektir. Senet geçersiz olmadığı için da senedin talil edilmesi tartışması da sadece mücerret teminat kaydı içeren senetlerde bir anlam ifade etmektedir.

Senette teminat kaydı bulunması halinde davacının senedi talil etmesinin bir anlamı bulunmamaktadır. Çünkü davacının menfi tespit davası açmasındaki amacı senedin teminat senedi olduğunu ve bedelsiz olduğunu ispatlamaktır. Davalının amacı ise teminat kaydı bulunan senedin aslında teminat senedi olmadığı veya bedelli olduğu sonucuna ulaşılmasıdır. Bu nedenle mücerret teminat kaydı içeren senetlerde davalının senedi talil etmesi daha olasıdır.

Davalının, bir başka ifade ile senet alacaklısının senedin teminat olarak alınmadığını, başka bir hukuki ilişkiye istinaden düzenlendiğini ileri sürerek senedi talil etmesi halinde ispat yükünün yer değiştirmesi gerekmektedir[518]. Dolayısıyla talilden önce ispat yükü borçluda iken senedin teminat senedi olduğunun ispatlanması gerekirken talil halinde alacaklının senedin başka bir hukuki ilişkiye istinaden düzenlendiğini ispatlaması gerekmektedir[519].

---

edebilir. Bununla birlikte, ispat yükü senet borçlusunun üzerinde olup, borçlu tarafından hem defilerin varlığı (ki bu defi bedelsizlik ise senede karşı senetle ispat kuralları gereği kesin delillerle ispatı gerekecektir) hem de bunların senedi iktisap ederken hamil tarafından bilindiğinin ispatlanması gerekmektedir…" Yargıtay HGK. 05/03/2020 tarih 2017/13-612 E. 2020/258 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[518] *Mağden Çamlı,* s. 152; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 168.

[519] Senette bedel kaydı bulunması halinde senedin başka bir hukuki ilişkiye istinaden düzenlendiğini iddia eden tarafın ispat yükü altında olduğuna dair bkz. *Deynekli,* Adnan: "Bonoda Bedel Kaydının ve Talilin (Bedel Kaydının Aksini İddia Etmenin) İspat Yüküne Etkisi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, S.1-2, s. 159.; *Tutumlu,* Mehmet Akif: Bononun Düzenleme Nedeninin Değiştirilmesinde (Tek ve Çift Taraflı Ta'lilinde) İspat Yükü, *Terazi Hukuk Dergisi,* 2009, C. 4, S. 37, s. 150; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 325; *Öztan,* 1997, s. 1008; *Gürbüz,* s. 608; *Ertekin/ Karataş,* 1998, s. 908-909; *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 168.

Her ne kadar talil eden tarafın iddiasını ispatla yükümlü olduğu kabul edilse de Yargıtay'ın bu durumda davacının yine de senedin teminat senedi olduğunu ispatlaması gerektiğine ilişkin kararına rastlanmaktadır[520]. Ancak bunun aksine olarak senedi talil edenin ispatla yükümlü olduğuna ilişkin verilmiş karar da bulunmaktadır[521]. Genel kuralın senedi talil edenin ispat yükü altında olması nedeniyle teminat senetlerinde asıl kuraldan ayrılınmaması gerektiği görüşündeyiz.

2. Senette "Malen" veya "Nakden" Kaydı Bulunması Halinde

Senette bu tür kayıtların bulunması senedin mal karşılığı veya nakit karşılığı düzenlendiğine karine oluşturmakla birlikte lehtarın bu hususları ayrıca ispatlamasına gerek kalmamaktadır[522]. Davacının senedin teminat olarak düzenlendiğini ileri sürmesi halinde senedi talil etmiş olmaktadır[523]. Bu durumda talil eden taraf ispat yükünü üzerine almaktadır[524]. Ancak zaten menfi tespit davalarında senedin teminat senedi olduğu ve bedelsiz olduğunu ispat yükü davacıda olduğundan davacının senedi talili halinde ispat yükünde değişiklik olamayacaktır.

---

[520] *"…Davacılar vekili, müvekkilleri hakkında kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile icra takibi yapıldığını, takibe konu senedin dava dışı,...şirketine teminat senedi olarak verildiğini, bu hususun senedin arkasına şerh edildiğini,senedin ciro edilerek davalı tarafından icra takibine konu edildiğini, her iki şirketin aynı kişilere ait olduğunu, müvekkillerinin sözkonusu şirketlere bir borcunun bulunmadığını belirterek, icra takibine konu edilen senetten dolayı müvekkillerinin borçlu olmadıklarının tespitini, davalının icra inkar tazminatına mahkum edilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili,müvekkilinin davacılar ile ürünlerinin satılması hususunda aralarında ticari alışveriş bulunduğunu, bu alışveriş sebebiyle davacıların borçlu duruma geldiğini, davaya konu senedin arkasında her ne kadar teminat senedi ibaresi yer alsa da Yargıtay emsal kararlarına göre neyin teminatı olduğu açıkça belirtilmediği durumlarda anılan senedin teminat senedi olduğunun kabulüne yeterli olmadığını, davacıların, senedin teminat senedi olduğunu gösterir herhangi bir belge ve protokol sunmadıklarını savunarak, davanın reddini istemiştir. Mahkemece, senede bağlı her çeşit iddiaya karşı def'i olarak ileri sürülen ve senedin hüküm ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikte bulunan hukuki işlemlerin ancak senetle kanıtlanabileceği, bu sebeple davacının borcunu ödediğine dair herhangi bir yazılı belge ve delil sunmadığı, borçlu olmadığını ispatlayamadığı, davalı şirket temsilcilerinin de yemini eda ettikleri gerekçesiyle davanın reddine, icra inkar tazminatına hükmedilmesine yer olmadığına karar verilmiş, hüküm davacılar vekili tarafından temyiz edilmiştir…Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere ve özellikle senet arkasındaki açıklamanın hangi hukuki ilişkinin teminatı olduğuna dair bir ifadeyi içermemesine göre yazılı şekilde hüküm kurulmasında isabetsizlik bulunmadığından davacı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA…", Mağden Çamlı,* s. 154, dn. 494.

[521] "*…senedin ihdas nedeni bölümünde nakden kaydı bulunduğu halde, davalı asil 14.06.2013 tarihli oturumda senedin davalının davacı adına satın aldığı taşınmazın teminatı olarak verildiğini açıklamıştır. Bu durumda, davalı senet metnini talil etmiş olduğundan somut olay bakımından ispat külfeti davalıdadır…"*Yargıtay 19. HD. 20/03/2014 tarih 2014/2705 E. 2014/5489 K., *Eriş,* Kıymetli Evrak, s. 771.

[522] *Tutumlu*, s. 149; *Yılmaz,* Halil: "Senedin (Bononun) Talil Edilmesi", Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C. 9, S. 100, s. 339.

[523] *Yılmaz,* H., s. 343.

[524] *Bozkurt Yüksel,* s. 523.

Davacının bedel kaydı içeren senedin teminat senedi olduğunu ileri sürmesi, davalının ise senedin senette yazan bedel kaydından farklı bir ilişkiye istinaden düzenlendiğini bildirmesi[525] halinde çift taraflı talil söz konusudur. Tarafların senedi karşılıklı olarak talil etmesi halinde ispat yükü yer değiştirmemektedir[526]. O halde ispat yükü zaten davacıda olduğundan davacıda kalmaya devam edeceği sonucuna varılmaktadır[527].

Bu konuda verilmiş kararlara bakıldığında ispat yükünün yer değiştirmediği kabul edilmekle birlikte çift taraflı talil halinde ispat yükünün alacaklıda[528] olduğuna ilişkin karara rastlamak mümkündür.[529]. Ancak Yargıtay'ın güncel tarihli uygulamalarına bakıldığında ispat yükünün davalıda olduğuna dair kararlara da rastlamak mümkündür[530]. Bizim katıldığımız görüş ise çift taraflı talil halinde ispat yükünün yer değiştirmeyeceği ve ispat yükü lehine hak

---

[525] Bu durum senette "malen" kaydı var ise nakit karşılığı düzenlendiğini ileri sürmesi, "nakden" kaydı var ise de mal karşılığı düzenlendiğini ileri sürmesi şeklinde olabilir. *Deynekli*, s. 165; *Tutumlu*, s. 149.

[526] *Deynekli*, s. 165; *Atay*, s. 170.

[527] *Tutumlu*, s. 151.

[528] *Deynekli*, s. 166-167 dn. 215;
"...İcra takibine ve davaya konu 10.6.1996 tanzim tarihli bono malen düzenlenmiş olup, davalı vekili cevap dilekçesinde, yargılama aşamasında vermiş olduğu diğer dilekçelerinde ve beyanlarında, müvekkilinin davacıya nakit para verip dava konusu bonoyu aldığını savunmuştur. Bu durumda senet metni talil edilmiş olup, davalının nakten verdiği borç karşılığı alacaklı olduğunu kanıtlaması gerekir. Mahkemece açıklanan bu yön gözardı edilerek ispat külfetinin davacıya ait olduğu ve iddianın kanıtlanamadığından bahisle davanın reddedilmesi isabetsizdir.
KARŞI OY YAZISI
Yanlar arasında çekişme konusunu oluşturan bonoda ihdas nedeni `malen` kaydını içermektedir. Davacı, keşidecisi olduğu bu bononun teminat amacıyla lehdarı olan davalıya verdiğini ileri sürerek bonodan dolayı borçlu olmadığının saptanmasını istemiştir. Böylece bonodaki `malen` kaydını değiştirmiş `talil etmiş`dir. Buna karşılık davalı savunmasında bononun davacıya elden verilen para karşılığı olduğunu açıklamak suretiyle bonoyu talil etmiştir. Bu durumda her iki yan oluşan bildirimleriyle bononun mal karşılığı olmadığında sözbirliği etmişlerdir. Medeni Yasanın 6. maddesi hükmü gereği ispat yükünün davacıya ait olduğunun kabulüyle hükmün bu nedenle bozulmasına karar verilmesi gerektiğinden, çoğunluğun ispat yüküne yönelik görüşüne katılamıyorum..." Yargıtay 19. HD. 06/03/2000 tarih 1999/7187 E. 2000/1793 K., *Atay*, s. 174-175.

[529] Karşılıklı talil halinde ispat yükünün değiştirmeyeceğine dair karar için bkz. "*…Bölge adliye mahkemesince, somut olayda çift taraflı talil söz konusu olduğu, çift taraflı talilde ispat külfetinin yer değiştirmeyeceği, davacı tarafından imzalanan bononun teminat için düzenlendiği, teminat fonksiyonun kalmadığı iddiasının yazılı delille ispat edilmesi zorunlu olup, dava konusu senet üzerinde malen kaydının davacı yanca da talil edildiği, davacının senedin ödendiğine ya da bedelsiz kaldığına dair yazılı delil sunmadığı, yemin teklif hakkını da kullanmadığı gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf talebinin esastan reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir…Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davacı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle muhakeme hukukuna ve maddi hukuka ve muhakeme hukukuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA…"* Yargıtay 11. HD. 14/10/2020 tarih 2020/2425 E. 2020/4100 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[530] "*…Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına ve özellikle davaya konu bonoların ihdas nedeninde malen kaydının bulunmuş olması gözetilerek, davacı ve davalının bonoların ihdas nedenini çift taraflı talil etmesi sebebiyle ispat yükünün davacıda olmasına göre, davacı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA…"* Yargıtay 19. HD. 23/10/2018 tarih 2016/20411 E. 2018/5151 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

çıkaran taraf olan davacıda olacağından yine davacıda olmaya devam etmesi gerektiği yönündedir.

3. Senetteki Kayıtların Senedin Talili Halinde İspat Bakımından Önemi

Talilde genel kural ispat yükünün talili yapan kişiye geçeceği şeklindedir[531]. İspat yükünü üzerine alan kişinin senetteki kaydı ispat vasıtası olarak kullanıp kullanamayacağı konusuna gelince öncelikle bedel kayıtlarındaki durumdan bahsetmek daha doğru olacaktır. Çünkü söz konusu görüşlerin kıyasın teminat senetlerine de uygulanabileceği kanaatindeyiz.

Bedel kaydının talil edilmesi halinde senetteki kaydın yazılı delil başlangıcı olup olmayacağı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır[532]. Yargıtay uygulamasında istikrar kazanmış kararlar bulunmamaktadır. Yargıtay son zamanlarda verdiği kararlarda senetteki kaydı yazılı delil başlangıcı saymamaktadır[533]. O halde mücerret teminat kaydı bulunması halinde davalı tarafından senet talil edildiğinde de uygulamada senede karşı senetle ispat şartı aranacaktır. Tarafımızca da bu uygulama senede karşı senetle ispat kuralı ile uyumlu görülmektedir.

Son olarak şu da belirtilmelidir ki senedin lehtarın elinde bulunması halinde senedin talili ispat yüküne etki etmekle birlikte üçüncü kişide bulunması halinde ispat yüküne etki etmemektedir. Çünkü talilden bahsedebilmek için tarafların kendi aralarındaki ilişkiye yönelik beyanda bulunması gerekir. Oysa teminat senedi ilişkisi düzenleyen ve senedi devralan üçüncü kişi arasında değildir[534]. Ancak bu durum üçüncü kişinin iyiniyetli olarak senedi devralması

---

[531] *Poroy/ Tekinalp*, s. 171.

[532] *Deynekli*, s. 172. Delil başlangıcı olabileceği yönünde bkz. Yargıtay TD, 05/06/1958 tarih, 1958/770 E., 1978/1215 K, *Gürbüz,* s. 612, *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 325; Aksi yönde bkz. *Kuru*, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, 6. B., C. 2, İstanbul: Demir, 2001, s. 2334; *Deynekli*, s. 172; *Cerrahoğlu,* s. 10; *Muşul,* İcra ve İflas, C. 1, s. 427-428; *Yılmaz,* H., s. 342; *Muşul,* Menfi Tespit, s.412 vd.

[533] *"…Davacı tarafından imzalanan bonoların teminat için düzenlendiği teminat fonksiyonun kalmadığı iddiasının yazılı delille ispat edilmesi gerektiği gibi dava konusu senet üzerinde nakden kaydının davacı yanca talil edildiği, nakden kaydına göre de davacının senetlerin ödendiğine ya da bedelsiz kaldığına dair yazılı delil sunmadığı, yemin deliline de dayanmadığı anlaşılmakla senetlerden dolayı borçlu olmadığını ispatlayamadığından ilk derece mahkemesinin davanın reddine ilişkin kararında bir isabetsizlik görülmediği…"* Yargıtay 11. HD. 21/04/2021 tarih 2020/3081 E. 2021/3889 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[534] *Deynekli,* s. 157; Karayalçın, Kambiyo Senetleri, s. 324-325; *Tüzemen Atik,* Ebru: Açık Kambiyo Senetleri, 3. B., Ankara: Seçkin, 2021, s. 361.

halinde geçerlidir[535]. Senedi devralan iyi niyetli değil ve bu olgu ispatlanırsa şahsi def"iler de ileri sürülebileceğinden talilin de bu anlamda sonuç doğuracağı anlamı çıkmaktadır.

E. Teminat Senedinin İçerdiği Borca Yönelik İddianın İspatı

1. Bedelsizliğin İspatı

Senedin teminat senedi olduğunun ispatlanması halinde bu kez senedin içerdiği borcun durumunun ispatlanması gerekmektedir. Çünkü senedin teminat senedi olması her zaman bedelsiz olduğu anlamına gelmemektedir[536]. Bu durum özellikle teminat altına alınan olayın gerçekleşmesi halinde gündeme gelmektedir. Senedin bedelsiz olduğunun ispatlanması halinde davacının teminat senedi ile ilgili sorumluluğunun bulunmadığı tespit edilecektir[537].

Senedin bedelsiz olması teminat altına alınan olayın gerçekleşmesi, umulan olayın henüz gerçekleşmemesi, gerçekleşme ihtimalinin kalmaması veya gerçekleşmesi umulmayan olayın henüz gerçekleşmemesi şeklinde olabilir[538]. Örnek vermek gerekirse eser sözleşmesi kapsamında eserin tesliminin tam ve zamanında teslim edilmeme ihtimaline karşı teminat senedi düzenlenmesi halinde senedin vadesi gelmesine rağmen zamanaşımı süresi dolmadan eser tam ve eksiksiz olarak teslim edilirse bedelsiz bir senet haline dönüşecektir.

Bir diğer örnek de iş sözleşmesinin imzalandığı sırada işverenin, işçinin işi gördüğü sırada kendisine verebileceği zararlar için veya ihbar süresine uymadan iş sözleşmesini sona erdirme ihtimaline karşı teminat senedi talep etmesi hakkında verilebilir. Eğer senedin vadesi gelmesine rağmen zamanaşımı süresi dolmadan işçi vefat ederse artık teminat altına alınan olayların gerçekleşme ihtimali kalmamış olacaktır.

---

[535] *Deynekli,* s. 157.
[536] *"…Kaldı ki, bonoların teminat bonosu olması, bonoların karşılıksız olduğu anlamına gelmez…*" Yargıtay 12. HD., 10/12/1992 tarih, 1992/6434 E., 1992/11260 K., *Türk*, s. 144, dn. 75.
[537] *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 322; *Türk,* s. 285. *Atay,* s. 139; *Mağden Çamlı,* s. 149.
[538] *Mağden Çamlı,* s. 150.

Senedin teminat senedi olduğunun ispatı kısmında açıklandığı üzere ispat yükü borçluda olmasına rağmen burada ispat yükünün kime ait olduğu konusunda doktrinde görüş farklılığı bulunmaktadır. Bir görüş senedin bedelsiz olmadığının ispat edilmesi halinde lehine hak çıkaran kişi alacaklı olduğundan ispat yükünün de onun üzerinde olması gerektiği yönündedir[539]. Ancak bunun istisnası olarak alacaklının senedin teminat senedi olduğunu kabul etmesi halinde tekrar ispatlamasına gerek olmadığı gösterilmektedir[540]. Ayrıca görüş sahibi yazar teminat altına alınan durumun gerçekleşmiş ve senet bedelli hale gelmiş, borçlu da borcunu ifa etmiş ise bu durumda ifayı ispat yükünün borçluda olduğunu eklemektedir[541]. Bu durumda da borçlunun borcu ifa etmediğine veya eksik ettiğine yönelik iddia var ise alacaklının bunu ispatlamak zorunda kalacağı anlamı çıkmaktadır. Ödeme konusunun ispatlanmasıyla lehine hak çıkaran kişi borçlu olduğundan bu konudaki görüşü yerinde bulmaktayız.

Aksi kanaatte olan görüş ise borçlu senedin teminat senedi olduğunu ispat etmekle birlikte bedelsiz olduğunu da ispat etmelidir[542].

Yargıtay'ın bu konudaki uygulamasına bakıldığında ispat yükünün bazen borçluda bazen alacaklıda olduğuna ilişkin karar verdiği görülmektedir[543].

Kanaatimizce senedin bedelli olduğunu lehine hak çıkaran kişi olan alacaklının ispat etmesi gerekmektedir. Çünkü borçlu zaten senedin teminat senedi olduğunu ispat etmekle karine olarak bedelsiz olduğu düşünülmelidir. Çünkü teminat senetlerinin bedelsiz olması

---

539 *Türk,* s. 285; *Mağden Çamlı,* s. 163.
540 *Mağden Çamlı,* s. 163.
541 *Muşul,* İcra ve İflas, C. 1., s. 426; *Mağden Çamlı,* s. 166; *Coşkun*, Menfi Tespit, s. 763; *Postacıoğlu/ Altay,* s. 334.
542 *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 169; *Atay*, s. 151 vd.; *Reisoğlu,* s. 97; *Uzunallı/Yıldırım,* s. 126-127; *Gürbüz,* s. 588.
543 Bedelsizlik iddiasını alacaklının ispatlaması yönünde bkz. *"...senedinin bedelsiz kaldığını ispat yükü davalı tarafa ait olup, mahkemece davalıdan 25.000 TL devir bedelini davacıya ödeyip ödemediği, ne miktarda ödemede bulunduğu sorulmak, bu hususta davalı delilleri toplanmak ve davalı davacı tarafın ticari defterlerine dayandığına göre davacı ticari defter ve kayıtlarına göre protokol kapsamında ne miktar ödeme yapıldığı belirlenmek, davacının da kabul ettiği ödeme miktarı varsa bu husus davacıdan sorulmak suretiyle teminat senedinin kısmen veya tamamen muaccel olup olmadığı tespit edilerek hasıl olacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken…"* Yargıtay 11. HD. 20/01/2015 tarih 2014/19025 E. 2015/681 K., *Atay*, s. 152;
Bedelsizlik iddiasını borçlunun ispatlaması yönünde bkz. *"…bononun bağımsız borç ikrarını içeren bir senet olduğu, bu nedenle bir illete bağlı olması gerekmeyeceği ve kural olarak ispat yükünün senedin bedelsiz olduğunu iddia eden davacı tarafa ait olduğu…"* Yargıtay 11. HD. 25/05/2021 tarih 2020/3141 E. 2021/4414 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

hayatın olağan akışına daha uygundur. Bu nedenle olağan durumun aksini alacaklının ispatlaması gerektiğini düşünmekteyiz[544].

2. Kısmi Bedelsizliğin İspatı

Senedin bedelli olduğunun ispatlanması halinde de bedelin senetteki miktar kadar olmadığı anlaşmazlığı ortaya çıkabilir. Kanaatimizce senet bedelinin senetteki miktar kadar olmadığı konusunda lehine hak çıkaran taraf borçlu olduğundan ispat yükü borçluda olmalıdır. Yargıtay Uygulamasında ise bu konuda farklı yönde kararların bulunmaktadır[545].

F. Açık Teminat Senetlerinde İspat

1. Teminat Senetlerinin Açık Senet Görünümü

Kambiyo senetlerinde geçerlilik şartı olarak zorunlu unsurlar öngörülmesine rağmen bazen taraflar aralarında anlaşarak bazı unsurların daha sonra tamamlanmak üzere lehtara teslimini kararlaştırabilirler[546]. Her ne kadar senedin doğum anında senet geçersizmiş gibi görülse de senede dayanarak hak ileri sürmek için ibraz anında unsurlarının tam olması yeterli görüldüğünden açık senetlerin varlığı uygulamada kabul görmektedir[547]. Ancak senedin lehtara teslimi anında imza dışındaki unsurlarının eksik olması da açık senet olarak geçerli kabul

---

[544] *Mağden Çamlı,* s. 163.

[545] Zararın miktarını alacaklının ispatlaması yönünde bkz. "*…Bu anlaşmanın içeriğinden söz konusu bononun tapu devirleri ve mali sorunların temizlenmesi için teminat olarak ve boş olarak verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda davalı teminat olarak verilen bonodan dolayı söz konusu anlaşmadan kaynaklanan zararının ne olduğunu ispatla yükümlüdür. Davalı ancak ispatladığı zarar miktarı kadar davacıdan talepte bulunabilir. Mahkemece ispat yükünün tayininde yanılgıya düşülerek davacıya yüklenilmesi doğru görülmemiştir…"* Yargıtay 19. HD. 25/11/2015 tarih 2014/20248 E. 2015/15569 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021;
Zararın miktarının borçlunun ispatlaması yönünde bkz. "*…Ayrıca senet malen kaydı içerdiğinde, senedin mal karşılığı düzenlenmediği davalı tarafında savunulduğunda senedin ihdas nedeni talil ettiğinden (sebep değiştirdiğinden) ispat yükü yer değiştireceğinden, davalı senedi talil ettiği neden karşılığı verdiğini ispat etmelidir. İşçiden teminat olarak alınan senet sebebiyle işçinin borcu, işverene verdiği zarar miktarı ile sınırlıdır. Zararı işveren ispatlamalıdır. Teminat niteliğinde alınan bu senetler işverenin zararını kanıtlamadığı sürece geçersiz sayılmalıdır. İşçiden teminat olarak alınan senet sebebiyle işçinin ve kefilin borcu, işverene verdiği zarar miktarı ile sınırlıdır. İşçinin, işverene verdiği zarar senet bedelinden az ise senet bedelinden, zarar miktarı mahsup edilmeli kalan miktar yönünden işçinin borçlu olmadığının tespitine karar verilmelidir…"* Yargıtay 9. HD. 15/11/2017 tarih 2015/24338 E. 2017/18249 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[546] *Domaniç,* TTK Şerhi, s. 117-118; *Kendigelen/ Kırca***,** s. 182; Açık senet ve eksik senet arasındaki farklılık için ayrıca bkz. *Bozer/ Göle,* s. 288-289; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 117 vd.

[547] *Kendigelen/ Kırca,* s. 181: *Bozer/ Göle,* s. 220; Açık kambiyo senetleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Tüzemen Atik*, Açık Senet, 29 vd.

edilmektedir[548]. İmza bulunan senetteki eksikliklerin talep anında tamamlanması halinde senet başka bir sebep yoksa geçerli kabul edilmektedir[549]. Ancak bunun aksine olarak senette imzanın yanında poliçe, bono veya çek[550] kelimesinin de bulunması gerektiğini savunan yazarlar bulunmaktadır[551]. Yargıtay'ın görüşüne göre senedin sadece imzalanmış olması yeterli görülmelidir[552].

Eksikliği tamamlayacak kişinin mutlaka lehtar olmaması gerekmemekle birlikte önemli olan senedin ibrazında unsurların tam olmasıdır[553]. Uygulamada teminat senetlerinde özellikle bedel kısmının boş bırakılması şeklinde açık senet düzenlendiğine rastlanmaktadır. Bunun altında yatan sebep tarafların senedin düzenlenme halinde ileride meydana gelebilecek olay nedeniyle zararı önceden tespit edememesidir. Teminat altına alınan olay gerçekleştiğinde de lehtarın bedel kısmını uğradığı zarar kadar doldurması konusunda taraflar anlaşmaktadır.

Örneğin iş sözleşmesinin başlangıcında işverenin işçinin işi görmesi sırasında kendisine verebileceği zararları tespit edememesi nedeniyle[554], araç kiralama sözleşmesinde kiralayanın aracı kullanırken oluşabilecek zararın henüz belli olmaması nedeniyle[555] açık teminat senedi

---

[548] *Kendigelen/ Kırca,* s. 181; *Karayalçın,* Kambiyo Senetleri, s. 120; *Bozer/ Göle,* s.99; İmzanın düzenleyene ait olması dahi gerekmemektedir. *Poroy/ Tekinalp,* s. 173-174; *Öztan,* 1997, *Ülgen/ Helvacı/Kendigelen/ Nomer Ertan,* s. 162-163.

[549] *Kendigelen,* s. 148; *Eriş,* Çek, s. 64.

[550] Çekler zaten çek hesabı sahibine basılı olarak verildiği için sadece imza ile lehtara verilmiş olma ihtimali bulunmamaktadır. En fazla düzenlenme tarihi, düzenlenme yeri ve bedel konusunda eksiklik bulunabilir. *Kendigelen*, s. 149.

[551] *Poroy*, Reha: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 11. B, İstanbul: Beta, 1989, s. 138-139.

[552] "*…Çekin kısmen doldurulmuş ya da sadece imzalanmış olması halinde dahi, tedavüle çıkarılması mümkün ve geçerli olup, belirtilen yasal düzenlenme karşısında mahkemece, imzalanmış çekin kambiyo senedi vasfını haiz olduğu düşünülerek bir karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçeyle istemin reddi doğru görülmemiş, bu husus bozmayı gerektirmiştir..."* Yargıtay 11. HD. 16/04/2018 tarih 2016/10869 E. 2018/2782 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[553] *Edgü,* s. 57.

[554] "*…Davacı vekili, davacının ... Uluslararası Dökme Çimento Nak. Tic. San. Ltd. Şti.'de tır şoförü olarak çalışmaya başlarken işe girişte bu şirket tarafından kendisinden teminat amacıyla boş senet alındığını, takibe konu olan senedin bu senet olduğunu, davacının ağır çalışma koşulları ve ücret ile haklarının ödenmemesi üzerine bu firmaya karşı dava açtığını, bu davayı kazandıktan sonra senedin takibe konulduğunu, davacının senet alacaklısı olarak yazılan ... isimli şahsı tanımadığını, bu kişiyle hiçbir irtibatının bulunmadığını beyan ederek, takibe konu senedin teminat senedi olduğunun tespiti ile davacının borçlu olmadığının tespitine karar verilmesini talep ve dava etmiştir…"* Yargıtay 11. HD. 21/06/2019 tarih 2018/724 E. 2019/4002 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[555] "*…Davacılar vekili, müvekkillerinin araç kiralama işi yapan davalıdan bir günlük araç kiralayıp, araçta meydana gelebilecek zararlara karşılık olmak üzere, boş bir senedi imzalayarak davalıya verdiklerini, sonra davalıya aracı hasarsız ve eksiksiz olarak teslim ettiklerini, boş olarak verilen senedin doldurulmak sureti ile davacılar aleyhine ...İcra Müdürlüğü'nün 2013/10304 E.sayılı dosyasından icra takibi başlatıldığını, takibin ihtiyati tedbir yolu ile durdurulmasını, dava ve takip konusu senet nedeni ile davacıların, davalıya borçlu*

verilmiş olabilir. Bunlarla birlikte ileride kullandırılacak kredileri teminen[556], hatta evlilik kurulması sırasında vaatlerin yerine getirilmemesi ihtimaline karşı bile açık teminat senedi düzenlendiğine rastlamak mümkündür[557].

Uygulamada bu şekilde örneklerin çoğaltılması mümkündür. Ancak taraflar arasındaki uyuşmazlık senedin zararı veya anlaşılan miktarı aşacak şekilde doldurulması noktasında ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle aşağıda lehtarın teminat senedini anlaşmaya aykırı şekilde doldurulması halinde ispat yükü ve delillerin durumu hakkında açıklamalara yer verilecektir.

2. Açık Teminat Senedinin Anlaşmaya Aykırı Şekilde Doldurulduğunun İspatı

Menfi tespit davalarında davacı, takibe konulan senedin teminat senedi olarak bedel kısmı boş olarak lehtara verildiğini ileri sürerek borçlu olmadığının tespitine karar verilmesini talep edebilir. Mücerret teminat kaydı içeren senetler dışındaki senetler uygulamada geçersiz olduğu için anlaşmaya aykırı veya uygun doldurulmasının geçerlilik bakımından önemi bulunmamaktadır. Çünkü senet zaten geçersiz olduğundan borçlu senet nedeniyle sorumlu değildir. Teminat amacıyla düzenlenen ancak teminata ilişkin ibare bulunmayan senetler ile yine teminat amacıyla düzenlenen ancak "malen" veya "nakden" kaydı içeren senetlerin anlaşmaya aykırı doldurulduğu iddiasıyla da menfi tespit davası açılabilir[558].

---

olmadıklarının tespitine karar verilmesini talep ve dava etmiştir…" Yargıtay 11. HD. 05/10/2015 tarih 2015/340 E. 2015/11993 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

556 "*…Davacı vekili, davacının 01.12.2011 tarihinde … Orman Ürünleri ve Sanayi Ticaret Ltd. Şti. lehine davalı bankaya cirolanacak ve davalının kullandıracağı kredilere teminat olmak üzere boş bir senedi davalıya verdiğini, davacı …'ın 16.09.2014 tarihinde hisselerini şirkete devrederek çıktığını, davalıya 11.02.2015 tarihli ihtarname tebliğiyle şirket ortaklığından çıktığını ve bundan sonra kullandırılacak kredilere muvafakatinin olmadığını bildirdiğini, davalının da bu durumu kabul eden bir ihtarname gönderdiğini, buna rağmen boş senet olan kambiyo evrakının üzerini tahrif ve değişiklik yaparak icra takibi başlattığını, icra dosyasında borçlu olmadığının tespitini dava ve talep etmiştir…"* Yargıtay 11. HD. 08/04/2021 tarih 2020/3038 E. 2021/3461 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

557 "*…Davacı vekili, müvekkilinin, davalı … ile 2007 yılından bu yana evli olduğunu, her iki tarafın da ikinci evliliği olduğunu, davacı ile davalı evleneceği zaman davalının davacıdan kendisini evlilik süresi içerisinde emekli etmesini ve bir de kendisine otomobil almasını istediğini, bu sözüne karşılık kendisine güvence verilmesini istediğini, davacının da sadece imza atmış olduğu diğer unsurları tamamen boş olan 1 adet senedi 2007 yılında davalıya verdiğini, evlilik birliği devam ederken davalının senetteki imza dışında bulunan diğer bütün unsurları kendisi doldurarak … 1. İcra Müdürlüğü 2014/8223 esas sayılı dosyası ile icra takibi başlattığını, senet karşılığında davalının hiçbir para vermediğini iddia ederek borçlu olmadığının tespitine ve icra takibinin iptaline karar verilmesini talep ve dava etmiştir…"* Yargıtay 19. HD. 01/04/2019 tarih 2018/664 E. 2019/2161 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

558 *Tüzemen Atik,* Açık Senet, s. 336.

Öncelikle teminat senedi dışındaki senetlerin anlaşmaya aykırı doldurulduğunun iddia olunduğu davalardan bahsetmek gerekirse; lehine hak çıkaran taraf davacı olduğundan bunu senede karşı senetle ispat kuralı gereğince bunu ispatlamalıdır[559]. Her ne kadar senedin bazı unsurları olmayarak lehtara teslim edilmesi anlaşma uyarınca lehtar tarafından doldurulması için verildiğine karine oluştursa[560] da Yargıtay'ın görüşü senetle ispat yönündedir.[561] Senet üzerindeki kayıtların farklı kalemle veya yazı tipiyle yazılmış olması da senedin açık senet olarak lehtara verildiğine karine oluşturmakla birlikte eğer senet ibraz sırasında unsurları tam ise bu durum senedi geçersiz hale getirmeyecektir[562].

Açık teminat senetleri hakkında verilen yargı kararlarında borçlunun hem senedin teminat senedi olduğu hem de anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğu hususlarının kesin delille ispatının arandığı görülmektedir[563]. Oysa senedin teminat senedi olduğu ancak anlaşmaya aykırı doldurulduğu iddiası bulunmayan senetlerde uygulamada davacının hem senedin teminat senedi olduğunu hem de bedelsiz olduğu ispatlaması gerekmekteydi[564]. Kanaatimizce Yargıtay uygulamasındaki iki hususun ispatlanması gerekliliği seçimlik olarak yorumlanmalıdır[565].

---

[559] *Kendigelen/ Kırca,* s. 183; *Bozer/ Göle,* s. 221; *Eriş,* Kıymetli Evrak, s. 305; *Poroy/ Tekinalp,* s. 177; *Yavaş,* s. 284; *Tüzemen Atik,* Açık Senet, s. 336. *Postacıoğlu,* s. 204.

[560] *Tüzemen Atik,* Açık Senet, s. 352; *Kendigelen,* s. 111; Açık senede ilişkin anlaşmanın açık veya örtülü olarak kurulabileceği yönünde ayrıca bkz. *Öztan,* 1997, s. 505.

[561] *Teoman,* Teminat Bonosu, s. 81; Yargıtay'ın açık senet iddiasının senetle ispat edilmesine dair vermiş olduğu İBK için bkz. *Kendigelen*, s. 150.

[562] *"…Mahkemece, yapılan yargılama sonuncunda, TTK'nun 680. maddesi uyarınca açığa senet düzenlenmesinin mümkün olduğu, davaya konu senedin anlaşmaya aykırı doldurulduğu iddiasının yazılı delille ispatının gerektiği, senet metnindeki yazı veya imzaların farklı kalemlerle yazılmış olmasının senedin geçerliliğini etkilemeyeceği, davacı tarafın iddialarını ispatlayamadığı ve son olarak yemin deliline de dayanmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir…DÜZELTİLEREK ONANMASINA…"* Yargıtay 11. HD. 12/04/2017 tarih 2016/9423 E. 2017/2977 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021; *Kendigelen,* s. 151-152; *Bozer/ Göle,* s. 222; *Reisoğlu,* s. 163; *Erem/Kalpsüz/Çelebican,* s.64.

[563] "*…Mahkemece yapılan yargılama, toplanan delillere ve benimsenen bilirkişi raporuna göre, davacı taraf senedin boş olarak ve teminat senedi olarak verildiğini anlaşmaya aykırı doldurulduğunu yazılı kesin delillerle ispatlayamamış olmakla birlikte senet dayanağı sözleşmeler nazara alındığında alacak miktarınında tespiti gerektiği, kredi sözleşmeleri sebebiyle davacı bankanın alacak miktarı toplamın 436.136,14 TL olduğu, davacı tarafın ise takip dosyasında 436.579,37 TL alacak talep etmiş olmakla, 443,23 TL fazladan talep etmiş olduğu gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, karara karşı davacı vekili istinaf talebinde bulunmuştur…"* Yargıtay 11. HD. 08/04/2021 tarih 2020/3038 E. 2021/3461 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[564] Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 102 vd.

[565] Nitekim onanmasına karar verilen ilk derece mahkemesi kararında ispatın seçimlik olduğunu kast ettiği anlaşılmaktadır. "*…Mahkemece yapılan yargılama ve toplanan delillere göre, kambiyo senetlerinin kayıtsız ve şartsız para borcu ikrarı içerdiği ve sebepten bağımsız (mücerret) senetler olduğu, yerleşik Yargıtay uygulaması doğrultusunda senedin teminat senedi olduğu yahut açığa imza sonrasında senedin anlaşmaya aykırı şekilde doldurulduğu itirazlarının davacı tarafça yazılı belge ile ispatlanması gerektiği, davacı tarafça bahsi geçen iddiaların senetle yahut başkaca kesin delille ispat edilemediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş,*

Şöyle ki; açık teminat senetlerinde davacı borçlunun senetten dolayı sorumluluğunun ortadan kalkmaması için sadece senedin teminat senedi olduğunu ve bedelsizliğini ispatlaması yeterli görülmelidir. Borçlunun ispat yükünün gereklerini yerine getirememesi halinde davacının sorumluluktan kurtulmak için izleyebileceği yol senedin anlaşmaya aykırı doldurulduğunu ispatlamak olmalıdır.

Ayrıca her ne kadar açık senetlerin anlaşmaya aykırı doldurulduğu iddiasının senetle ispatlanması yönünde kararlar bulunsa da yine işçi-işveren arasındaki davalarda bu kuralın esnetildiği görülmektedir[566]. Bu uygulamanın temelinde yine işçinin işverene göre daha zayıf durumda olması nedeniyle onun lehine yorum yapılması yatmaktadır. Ancak bu uygulama haklı olarak eleştirilmektedir. Gerekçe olarak da tüketicilerin de zayıf konumda bulunduğu ancak onlar için senetle ispat kuralının esnetilmediği ve bu şekilde çelişki oluştuğu ileri sürülmektedir[567].

Ayrıca iş sözleşmesinin imzalanmadan önce boş teminat senedi istenmesi halinde işçinin sözleşmeyi yapmama imkanı bulunduğundan zayıf konumda veya baskı altında kalma durumunun da bulunmadığı eklenmektedir[568]. Bu konu hakkında açıklama yapılan kısımda bazı yazarların işçi lehine yorum ilkesinin usul hukuku bakımından değil işin esası bakımından göz önünde bulundurulması gereken bir ilke olduğunu savundukları da belirtilmişti[569]. İşçi lehine

---

karara karşı taraf vekilleri istinaf talebinde bulunmuşlardır…" Yargıtay 11. HD. 08/04/2021 tarih 2020/5281 E. 2021/3460 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[566] *Mağden Çamlı,* s. 174; *"…İşçi ve işverenin taraf oldukları iş ilişkisinde başlangıçta işe girerken, bazı iş kollarında işverenin teminat amacı ile bu tür senetler aldığı uygulama ile anlaşılmaktadır. Kuşkusuz bu durumun ispatlanması halinde bu şekilde alınan senet, teminat senedi niteliğinde sayılmalıdır. Diğer taraftan, İş Hukuku; işçi ve işveren ilişkisinde, işverenin sosyal ve ekonomik bakımından güçlü olması, işçinin korunması ve işçi lehine yorum ilkeleri dikkate alınarak, sözleşme hukuku alanında ayrılmış ve farklı kurallar getirerek gelişmiştir. Bu sebeple iş hukukunda, düzenlenen belgelere karşı işçi lehine tanık dinletilmesi yoluna gidilmektedir…tüm dosya kapsamından davacının işyerinde çalıştığı süre, yaptığı iş, dinlenen tanık beyanları, senedin düzenleme, ödeme tarihi ile takibe konulmasına ilişkin aradan geçen üç yıla yakın süre, işyerinde yapılan uygulamalar ve hayatın olağan akışına göre takibe konu senedin, davacılardan işe girerken teminat olarak alınan senet olduğu anlaşılmaktadır…"* Yargıtay 22. HD. 09/09/2019 tarih 2019/2706 E. 2019/4864 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[567] Yazar sonuç olarak işçinin lehine yorum yapılmasını desteklemekle birlikte çelişkinin giderilmesi için kanunda düzenleme yapılması gerektiği sonucuna varmaktadır. *Mağden Çamlı,* s. 174-178.

[568] *Mağden Çamlı,* s. 176; *Özekes,* Muhammet: "İş Akdinin Sona Ermesinde Boşa Atılan İmza", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Eylül 2002, C. 51, S. 3, s. 61.

[569] Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 108 vd.

yorum ilkesi gereği tanıkla ispat hakkı tanınan Yargıtay kararlarına ilkenin usul hukukuna ilişkin olmaması hem de bazı davalarda tanıkla ispat hakkı tanınıp bazılarında tanınmamasının çelişki oluşturması nedeniyle katılmamaktayız.

Senet, senedi dolduran lehtar tarafından üçüncü kişiye devredilmişse davacının TTK 680. madde gereğince hem senedin anlaşmaya aykırı doldurduğunu hem de senedi devralanın devir anında kötü niyetli veya ağır kusurlu olduğunu ispatlaması gerekmektedir[570].

Ağır kusurlu veya kötü niyetli olma hukuki olay olduğu için senetle değil her türlü delille ispat edilebilir[571]. Bu nedenle lehtar ile hamilin akraba olması, senedi değerinden az veya karşılık vermeden devralmış olması veya düzenleyenin senedin anlaşmaya aykırı doldurduğunu bildirmesine rağmen senedi devralması gibi kriterler yol gösterici olabilir[572]. Ayrıca basit bir araştırma yaparak senedin anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğunu öğrenebilecek olan hamilin yine ağır kusurlu olacağı haklı olarak savunulmaktadır[573]. Hamilin beklenenden fazla araştırma yapmadığı için bilmeme durumu kusurun tespitinde göz önünde bulundurulmamalıdır[574].

Son olarak şu da belirtilmelidir ki bu durum senedin nama yazılı olduğu hallerde geçerli değildir. Çünkü nama yazılı senetlerde şahsi def'iler üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir[575].

---

[570] *"…İlk Derece Mahkemesince, davalılardan Selvi ... Ltd. Şti. tarafından davacı aleyhine 178.590,00 TL tutarlı çeke dayalı olarak icra takibi başlatıldığı, TTK'nın 680 ve 818/1- c maddesi uyarınca çekin anlaşmaya aykırı doldurulduğu iddiasının çekin hamiline karşı ileri sürülemeyeceği, ileri sürülebilmesi için sadece hamilin kötü niyetle çeki iktisap etmiş olması veya iktisap sırasında kendisinde ağır bir kusur isnadının mümkün olması gerekeceği, davalı Selvi ... Ltd. Şti.'nin çeki kötü niyetle iktisap ettiği yönünde davacı tarafından herhangi bir delil ileri sürülmediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş hükme karşı davacı vekili tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuştur… Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davacı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle muhakeme hukukuna ve maddi hukuka uygun bulunan hükmün ONANMASINA…"* Yargıtay 11. HD. 09/11/2020 tarih 2020/2706 E. 2020/4864 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

[571] Haksız fiil olduğu için her türlü delille ispat olunabileceği yönünde bkz. *Tüzemen Atik,* Açık Senet, s. 288.

[572] *Eriş,* Kıymetli Evrak, s. 305.

[573] *Yılmaz,* A. L., s. 297; *Tüzemen Atik,* Açık Senet, s. 277.

[574] *Poroy/ Tekinalp,* s. 178; Ağır kusur halinde senetten sorumlu olunması gerektiği, ancak ağır kusurun her somut olaya göre değerlendirilmesi gerektiği yönünde bkz. *Tüzemen Atik,* Açık Senet, s. 277 vd.

[575] *Bozer/ Göle,* s. 221; *Yılmaz,* A. L., s. 153.

III. DAVANIN HÜKÜMLERİ

A. Davanın Reddi Halinde

Menfi tespit davasında verilecek karar maddi olarak kesin hükümdür[576]. Davanın alacaklı lehine sonuçlanmasının sonucu karar maddi anlamda kesin hüküm olduğundan artık borçlunun aynı konuda istirdat davası açma hakkının bulunmamasıdır[577]. Ayrıca ihtiyati tedbir olarak menfi tespit davası süresince takibin durmasına karar verilmiş ise kararın verilmesi ile tedbir kendiliğinden kalkmaktadır (İİK 72/4). İlgili maddenin lafzına bakıldığında ihtiyati tedbirin kalkması için menfi tespit davasında verilen kararın kesinleşmesinin aranmadığı anlaşılmaktadır. İhtiyati tedbirin kalkması ile de icra takibi kaldığı yerden devam edecektir.

Menfi tespit davasının bir diğer sonucu da tazminatlar bakımındandır. Eğer itirazın geçici olarak kaldırılmasından sonra menfi tespit davası açılırsa İİK 68/a-6. maddesi uyarınca tahsili ertelenen para cezası infaz edilebilir hale gelmektedir. Eğer menfi tespit davası bekletici mesele yapılmaksızın itirazın kaldırılmasına karar verilmiş ise ve menfi tespit davası alacaklı lehine sonuçlanmışsa bu durumda da borçlu için hükmedilen tazminat infaz edilebilir hale gelmektedir (İİK 68/a-8).

İtirazın kaldırılması bakımından borçlu için verilen para cezası ve tazminatın yanı sıra menfi tespit davası açılmasının sonucu olarak da tazminat davanın reddine karar verilmesi halinde gündeme gelmektedir. Çünkü dava devam ederken ihtiyati tedbir ile icra takibi durduğundan alacaklı alacağına geç ulaşmaktadır. Bu nedenle de uğradığı zararı borçlunun takibi durdurmak için verdiği teminattan karşılama hakkına sahiptir[578] (İİK 72/4). Zararın miktarı menfi tespit davasında takdir edilmekle birlikte zararın alt sınırını dava değerinin yüzde

---

[576] *Türk,* s. 305; *Kuru*, Menfi Tespit, s. 351.
[577] *Kuru,* El Kitabı, s. 373; Dava sırasında borcun ödenmesi halinde davaya zaten istirdat davası olarak devam olunmaktadır. *Yılmaz*, E., 436.
[578] Ancak bunun için menfi tespit davasının reddi kararının kesinleşmesi gerekmektedir. Zararın teminattan tahsili için ayrıca icra takibi yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Aynı icra takibi içerisinde tahsili mümkündür. Ancak takip sonuçlandıysa ayrıca bir takip başlatılması gerekmektedir. *Kuru,* El Kitabı, s. 379-380.

yirmisi oluşturmaktadır[579] (İİK 72/4). Ancak şu husus ayrıca belirtilmelidir ki eğer menfi tespit davası sırasında icra takibi durdurulmamışsa davanın reddedilmiş olması nedeniyle borçlu hakkında tazminata hükmedilemez.

B. Davanın Kabulü Halinde

Davanın kabulünün borçlu açısından anlamı dava konusu borçtan sorumlu olmadığının karara bağlanmış olmasıdır[580]. Normal şartlarda dava borcun olup olmadığının tespitine yönelik iken senetten sorumlu olunmaması nedeniyle iptal talebiyle açılan dava sonucunda hem tespit yapılır hem de senedin iptaline karar verilir[581]. Ancak bu durum senedin davalıda bulunduğu haller için geçerli olup senet başkasına devredilmiş ise mahkeme sadece tespit yapmakla yetinecektir[582]. Çünkü senet üçüncü kişide bulunmasına rağmen menfi tespit davasının lehtara karşı açılması halinde verilen hüküm davanın tarafı olmayan kişi için bağlayıcı olmamaktadır[583].

Teminat senedi iddiasıyla açılan menfi tespit davası sonucunda senedin düzenleyeni senedin bedelsiz olduğunu ispat ederek davası kabul olmuş ise senedin iadesine karar verilip verilmeyeceği konusunda ise ikili ayrım yapılmalıdır[584]. Senedin lehtarın elinde olması halinde davacı ayrıca talep ederek senedin bedelsiz olması nedeniyle iadesini talep edebilir[585]. Ancak bazı hallerde düzenlendiği anda bedelsiz olan, sonrasında teminat altına alınan olayın gerçekleşmesiyle bedelli hale gelen senet mevcut olabilir. Bu ihtimale karşı senedin iadesi talep

---

[579] Davada zarar için belirleme yapılmamışsa alacaklının kararın kesinleşmesinden itibaren bir yıl içerisinde ayrıca tazminat davası açabileceği kabul edilmektedir. Eğer zarar belirlenmiş ancak alacaklının gerçekte zararı daha fazla ise alacaklının yine tazminat davası açabileceği kabul edilmektedir. Ancak bunun tek istinası menfi tespit davasında alacaklının zarar olarak dava değerinin yüzde yirmisinden fazlasını talep etmesi, fazlaya ilişkin hakkını saklı tutması ancak mahkemenin fazlaya ilişkin talebi reddetmesi halinde alacaklının ayrıca tazminat davası açamayacağı kabul edilmektedir. Ayrıca fazlaya ilişkin hakkını saklı tutmamış olması halinde de aynı durum geçerlidir. *Kuru,* El Kitabı, s. 380.
[580] *Yılmaz,* E., 436.
[581] *Kuru,* El Kitabı, s. 381.
[582] *Kuru,* El Kitabı, s. 381.
[583] Yargıtay 19. HD. 29/09/1997 tarih 1997/5097 E. 1997/7818 K., *Eriş,* Kıymetli Evrak, s. 407; *Poroy/Tekinalp,* s. 271.
[584] Senedin iadesinin talep edildiği davaların hukuki niteliği hakkındaki görüşler için bkz. *Sarıkaya,* Teminat Kaydı, s. 161, dn. 665.
[585] *Mağden Çamlı,* s. 148; *Türk,* s. 135.

edilmiş olsa da zamanaşımı süresi dolana kadar beklenilmesi gerektiği *Mağden Çamlı* tarafından haklı olarak ileri sürülmektedir[586]. Eğer beklenen olayın gerçekleşme ihtimali kalmamışsa veya gerçekleşmesine rağmen borç ifa edildiyse senedin iade edilmesinde sakınca görülmemektedir[587].

Senet üçüncü kişideyse ancak üçüncü kişinin ağır kusurla veya kötü niyetli olarak senedi devraldığının ispatlanması halinde davacının senedin iadesini talep etmesi mümkündür[588].

Davanın kabulünün icra takibine etkisi bağlamında ortaya çıkan sonuç kuşkusuz kararın kesinleşmesi beklenmeksizin icra takibinin durmasıdır (İİK 72/5). Karar kesinleştiğinde de zaten takip kısmi olarak veya tamamen eski haline iade edilmektedir (İİK 72/5). Davanın kabulünün para cezası bakımından sonucu ise, itirazın kaldırılması üzerine hükmedilen para cezasının kalkması şeklindedir (İİK 68/a-6). Aynı sonuç tazminat bakımından da geçerlidir (İİK 68/a-8).

Tıpkı davanın reddinde olduğu gibi davanın kabulü halinde de alacaklı için tazminata hükmedilmesi mümkündür. Bunun için öncelikle borçlunun talebi olmalıdır (İİK 72/5). İkinci şart ise davalının icra takibi başlatmasında haksız ve kötü niyetli olmasıdır[589](İİK 72/5). bu durumda davalının haksız ve kötü niyetli olduğunun ispatı gündeme gelmektedir. Eğer bu husus ispatlanamazsa tazminata hükmedilmesi mümkün değildir. Hükmedilecek tazminatın miktarı ise alacağın en az yüzde yirmisidir. O halde menfi tespit davası açıldığında henüz icra takibi başlatılmamışsa davalı için tazminata hükmedilemeyecektir (İİK 72/5). Şüphesiz talep olmadığı

---

[586] *Mağden Çamlı,* s. 149.
[587] *Mağden Çamlı*, s. 149.
[588] Buna dayanak olarak TTK 686/2. madde gösterilmektedir. *Karayalçın*, Kambiyo Senetleri, s. 321-322; *Öztan*, 1997, s. 1006; *Türk,* s. 135. *Mağden Çamlı,* s. 148.
[589] Haksız ve kötü niyetle başlatılan icra takipleri hakkında örnek karar için bkz. *"...Kabule göre de, İİK'nın 67/2 maddesi uyarınca icra takibinde bulunan alacaklının icra takibi yapmakta haksız ve kötü niyetli olması halinde alacaklı davacı aleyhine tazminat hükmedilmesi mümkündür. Dava konusu olayda davacı icra takibi yapmakta kötü niyetli olduğu iddia ve ispat edilememiştir. Alacaklının alacağın varlığını kanıtlayamaması takibin kötü niyetli olduğunu göstermez. İlk Derece Mahkemesince davacı aleyhine kötü niyet tazminatına hükmedilmiş olması da usul ve yasaya aykırıdır. davacının, alacağın tahsili amacıyla icra takibine girişmekte kötüniyetli olduğundan söz edilemeyeceğinden kötüniyet tazminatına hükmedilme şartları bulunmamaktadır..."* Yargıtay 11. HD. 25/05/2021 tarih 2020/8154 E. 2021/5430 K. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET. 10/09/2021.

için tazminata hükmedilmediği durumlarda borçlunun ayrıca haksız fiil hükümlerine göre tazminat talep etmek için dava açma hakkı bulunmaktadır[590].

[590] *Yılmaz*, E., 435; *Kuru*, El Kitabı, s. 388.

SONUÇ

Teminat senetleri kanunda özel olarak düzenlenmeyen ancak tarafların hukuki ilişkilerinde çeşitli ihtimallere karşı kambiyo senediyle teminat sağlama ihtiyacıyla ortaya çıkmış senetlerdir. Çünkü borç ilişkilerinde alacaklının borçludan beklentisi alacağını zamanında ve tam olarak ifa etmesi olduğundan bunun gerçekleşmeme ihtimaline karşı alacaklı kolay yol olarak senet düzenleme yolunu tercih edebilmektedir.

"Teminat senedi" ifadesinin lafzi olarak kambiyo senetlerini kast edecek kullanılması bazı yazarlarca eleştirilse de teminat kayıtları tıpkı bedel kayıtları gibi ispat aracı olabilmektedir. Kaldı ki teminat ibaresi tek başına senedin düzenlenmesine sebep olan ilişkiyi gösterme amacından çok senedin düzenlenme amacını göstermektedir. Ayrıca bazı teminat kayıtlarının senedi kambiyo senedi olmaktan çıkarması çelişki oluşturuyor gibi görünse de bu durum her teminat kaydı için geçerli olmadığından "teminat senedi" ifadesinin kullanılmasında sakınca görmemekteyiz.

Kambiyo senetleri kural olarak ifa uğruna düzenlenmesine rağmen teminat senetleri bu konuda farklılık oluşturmaktadır. Çünkü teminat senetlerinde taraflar senedi asıl borç ilişkisinin ifası için değil ifanın teminat altına alınması için düzenlemektedir. Buna bağlı olarak da asıl borç ilişkisinde istenmeyen durumun gerçekleşmemesi halinde teminat senedi bedelsiz hale gelebilmektedir.

Teminat senetleri uygulamada kira, satım, kredi ve iş sözleşmelerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Kira sözleşmelerinde kiralanan veya kira bedeli teminat altına alınan unsur olabilir. Satım sözleşmelerinde ise kararlaştırılan bedelin ifası, bedeli ödenmiş bir şeyin devri, ifanın ayıplı veya kararlaştırılan şekilde olmaması halinde uğranabilecek zararı teminen düzenlenebilir. İş sözleşmelerinde de işveren, iş sözleşmesi dolayısıyla ileride uğrayabileceği zarara karşılık işçiden teminat senedi talep edebilmektedir. Kredi sözleşmelerinde de bankalar kredi almak isteyen bir kişinin ekonomik anlamda güven sağlaması için üçüncü bir kişi

tarafından veya kredi kullanacak kişi tarafından teminat senedi düzenlemesini talep edebilmektedir.

Teminat kayıtları kanunda düzenlenen kayıtlardan olmadığı için senette ne şekilde yer alacağı konusunda dayanak bulunmamaktadır. Bu nedenle doktrindeki görüşler, uygulama ve bu doğrultuda verilen kararlar doğrultusunda görünüm biçimleri ortaya konulmaktadır. Her ne kadar doktrinde çeşitli ayrımları bulunsa da esasında tüm görüşler bir noktada senette teminat kaydının bulunup bulunmaması ve senedi kayda veya şarta bağlayıp bağlamaması noktasında toplanmaktadır. Mücerret teminat kaydı olarak adlandırılan ilk türde senette sadece teminata ilişkin ibare bulunduğundan ve senedin asıl borç ilişkisi ile bağlantısı görüntü itibariyle bulunmadığından senedi kayda veya şarta bağlamadığı kabul edilmelidir. Senet metninde taraflar arasındaki borç ilişkisine yer verilmesi halinde ise senedin hangi ilişkinin teminatı olarak düzenlendiği senet metnine bakıldığında anlaşılmaktadır. Her ne kadar her senet belli bir hukuki ilişkiye istinaden düzenlenmekte ise de bunun senet üzerinde gösterilmesi kambiyo senetlerinin en temel özelliği olan illetten mücerretliği zedelemektedir. Bu nedenle bu tür senetlerin kambiyo senedi olmadığı tarafımızca düşünülmektedir.

Senedi şarta bağlı hale getiren kayıtların kambiyo senedinin tahsilini asıl ilişkinin akıbetine bağladığından geçersiz olduğu konusunda kuşku bulunmamaktadır. Teminat amacıyla düzenlenen ancak senette buna ilişkin kayıt bulunmayan hallerde ise senet geçerli bir kambiyo senedidir. Ancak senedin davaya veya icra takibine konu olması halinde borçlunun senedin teminat senedi olduğunu ispatlaması halinde senedin kayıtsız şartsız olmadığı sonucuna varılabilmektedir. Ancak bu durum şahsi def'i olması nedeniyle sadece senedin lehtarı veya senedin teminat senedi olduğunu bilerek ve borçlunun zararına hareket etmek için senedi devralan üçüncü kişiler bakımından geçerlidir.

Def'iler konusuna gelinecek olunursa teminat senedi iddiasının ne tür def'i olduğu senedin görünüm şekline göre değişmektedir. Şöyle ki; senedi geçersiz hale getiren kayıtların senet metninden anlaşılan def'i, geçersiz hale getirmeyen kayıtların da şahsi def'i olması

gerekmektedir. Çünkü senet metninden anlaşılan def'iler senedin geçersizliğinin herkes tarafından fark edilebilmesi ve ileri sürülebilmesi halinde söz konusudur. Senedi geçersiz hali getirmeyen kayıtların bu anlamda ileri sürülmesi mümkün görülmemektedir. Senet geçerli olduğundan sadece taraflar kendi aralarındaki teminat ilişkisine dayanarak şahsi def'i ileri sürebilmelidir.

Daha önce belirtildiği üzere teminat senedi düzenlenmesinde amaç, düzenleyenin teminat altına alınan istenmeyen olayın gerçekleşmesi halinde elindeki senede dayanarak kolay yoldan alacağına ulaşmaktır. İstenmeyen olay gerçekleştiğinde veya gerçekleşmese bile senedin vadesi geldiğinde lehtarın veya senedi lehtardan devralan üçüncü kişinin kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurmasına rastlanabilir. Bu durumda borçlunun senedin teminat senedi olduğu savunmasında bulunması halinde bunun şikayet mi borca itiraz mı olacağı noktasında farklı görüşler bulunmaktadır. Kanaatimizce senedi geçersiz hale getiren teminat kaydı içeren senetlerde teminat senedi iddiasının şikayet olarak incelenmesi gerekmektedir. Çünkü bu tür kayıtların senedi kayda veya şarta bağladığı herkesçe fark edilebilir niteliktedir. Bu haliyle senedin kambiyo senedi olmadığı başka araştırmaya gerek kalmaksızın senet metninden anlaşıldığından bu yöndeki iddianın takip hukuku anlamında şikayet olacağı tarafımızca düşünülmektedir. Şikayetin ispatı noktasında da İİK 169. maddesindeki ispat vasıtalarının ileri sürülmesi zorunlu olsa da senetteki kaydın tek başına ispat vasıtası olabileceği yönündeki görüşe katılmaktayız.

Senedi geçersiz hale getirmeyen kayıtlarda ise senedin teminat senedi olduğu, dolayısıyla kayıtsız ve şartsız borç ikrarı içermediği konusunun yargılama sonucu ortaya konulması gerekmektedir. Hal böyle olunca görüntü itibariyle geçerli bir senet bulunduğundan teminat senedi iddiasının borca itiraz olarak incelenmesi düşüncesindeyiz. Hatta Yargıtay uygulamasına bakıldığında borçlunun menfi tespit davası açarak senedin teminat senedi ve bedelsiz olduğunu ispatlaması için takibin iptaline değil durdurulmasına karar verilmesi tarafımızca doğru bulunmaktadır. Borca itirazın ispatlanmasında da tıpkı şikayette olduğu gibi

İİK'nın 169. maddesindeki ispat vasıtalarının kullanılması zorunlu gibi görünmektedir. Alacaklının senedin teminat senedi olduğunu kabul etmesi halinde başka delile ihtiyaç kalmamaktadır. Bu halin bulunmaması halinde uygulamada sözleşmede senede açıkça atıf yapılmış olması halinde teminat senedi iddiasının ispatlanması için şart koşulmaktadır. Açık atıftan anlaşılması gereken ise sözleşmede senedin vadesinin, düzenlenme tarihinin ve bedelinin belirtilmiş olmasıdır. Ayrıca sözleşmenin tarafları ile senedin düzenleyen ve lehtarının da aynı kişi olması gerekmektedir.

İspatın bu şekilde sıkı şartlara bağlanmış olması tarafımızca yerinde görülmektedir. Çünkü kambiyo senetleri tedavül yeteneği olan ve kamu güvenliğine sahip senetlerdir. Buna bağlı olarak senedi devralan kişi devralacağı hakkı senette görmekte ve bu yönde kendisi bakımından güven oluşmaktadır. Senedin teminat senedi olduğunun kolay yoldan ispatlanması da üçüncü kişiler nezdinde güvensizlik oluşturacağından daha sıkı şartlara tabi olması gerektiği yönündeki uygulama kanaatimizce doğrudur.

Senet borçlusunun senedin teminat senedi olduğunu ve bedelsiz olduğunu menfi tespit davası açarak maddi anlamda kesin hükme bağlanmasını talep hakkı da bulunmaktadır. Teminat senedine dayanılarak icra takibi başlatılmasından sonra menfi tespit davası açılmasında hukuki yarar bulunduğu açıktır. Ayrıca katıldığımız görüşe göre borçlu hakkında takip başlatılmadan önce de menfi tespit davası açmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Çünkü lehtarın kendisi veya senedi devrettiği kişi tarafından bedelsiz senedi ödeme riskiyle karşı karşıyadır.

Menfi tespit davasının hangi mahkemede görüleceği konusunda doktrindeki farklı görüşlerin yanında Yargıtay'ın da farklı yönde kararları bulunmaktadır. Görüş farklılığı teminat senedi ve bedelsizlik iddiasının senet düzenlenmesine neden olan ilişki veya kambiyo hukuku çerçevesinde incelenip incelenmeyeceği noktasından kaynaklanmaktadır. Kanaatimizce burada mahkeme senedin kayıtsız şartsız borç ikrarı içerip içermediğini tespit edeceğinden kambiyo

hukuku çerçevesinde inceleme yapmaktadır. Bu nedenle TTK 4. madde uyarınca asliye ticaret mahkemelerinin görevli olması gerekmektedir.

Deliller konusuna gelince menfi tespit davalarında kuşkusuz icra mahkemesine göre daha geniş anlamda inceleme söz konusudur. Ancak davanın konusu senet olduğundan davacının senedin hüküm ve sonucunu etkisiz hale getirebilecek senetle iddiasını ispatlamalıdır. Her ne kadar usul ülkelerine uygun bir uygulama gibi görünse de bazen işveren ve işçi arasındaki teminat senedi iddiasıyla açılan menfi tespit davalarında senetle ispat kuralının esnetildiği görülmektedir. Gerekçe olarak da işçinin işveren karşısındaki güçsüz konumu ileri sürülmektedir. Doktrinde işçinin işveren karşısında korunması ilke olarak doğru olsa da usul hukuku bakımından bu uygulamanın çelişki oluşturduğuna ilişkin görüş bulunmaktadır. Gerçekten de bu tür davalarda ya senede karşı senetle ispat kuralı uygulanmalı, ya da bir tarafın güçsüz olduğu tüm davalarda bu kural esnetilmelidir.

Menfi tespit davasında senedin teminat senedi olmasının ispatlanması sonucu lehine hak çıkaran taraf borçludur. Bu nedenle ispat yükü de onun üzerinde olmalıdır. Ancak borçlunun senedin sadece bunu ispatlaması yeterli değildir. Ayrıca senedin bedelsiz olduğu da ispatlanmalıdır. Teminat senetlerinde kural bedelsizlik, istisna bedelli olmadır. Senedin bedelli olmasından lehine hak çıkaran kişi alacaklı olduğundan bedelli olduğunu onun ispatlaması gerektiğini düşünmekteyiz.

Uygulamada teminat senetlerinin düzenlenme anında bazen zararın miktarı tespit edilemediğinden açık senet şeklinde düzenlenmesine rastlanmaktadır. Zarar belli olduğunda ise senet doldurularak tedavüle çıkarılmakta veya icra takibine konulmaktadır. Ancak lehtar senedi anlaşmaya aykırı şekilde doldurduğunda menfi tespit davasında bunun ne şekilde ispatlanacağı gündeme gelmektedir. Kanaatimizce borçlunun senedin teminat senedi olduğunu ispatlaması ve alacaklının senedin bedelli olduğunu ispatlayamaması halinde borçlu zaten senetten sorumlu olmayacağından ayrıca anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğu iddiasının ispatlanmasına gerek

bulunmamaktadır. Borçlunun teminat senedi olgusu ispatlayamaması halinde senedin açık olarak verildiğini ve anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğunu ispatlaması gündeme gelecektir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Burak, "Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Bile Bile Borçlunun Zararına Hareket", Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 2018, C. IV, S. 2, ss. 129-148.

Alangoya, H. Yavuz, "'Senede Karşı Senetle İspat' Kuralı ve 'Hayatın Olağan Akışı' Kavramı", Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, Ankara: Seçkin, 2004, ss. 521-532.

Algur, Zeynep Vildan, Ticari Defterler İle İspat, Ankara: Seçkin, 2020.

Alışkan, Murat, Kambiyo Senetlerinde Temlik Cirosu, İstanbul: Yaylım, 1998. (Temlik Cirosu)

Alışkan, Murat, "Teori ve Uygulamada Kambiyo Senedinin Arka Yüzüne Lehtarın Cirosundan Önce Atılan İmza (Şeklindeki Garanti Cirosu)", Teori ve uygulamada ticaret hukuku - Makaleler: İstanbul: On İki Levha, 2019, ss. 399-434. (Garanti Cirosu)

Arkan, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, 27. B., Ankara: BTHAE, 2021.

Arslan, Ramazan/ *Yılmaz,* Ejder/ *Taşpınar Ayvaz,* Sema/ *Hanağası,* Emel, İcra ve İflas Hukuku, 6. B., Ankara; Yetkin, 2020.

Arslanlı, Halil, Ticari Senetler Dersleri, 3. B., Ankara: Üniversite, 1954.

Aşık, İbrahim, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Yetki Sözleşmesi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2011, Sayı 97, ss. 11-48.

Atay, Egemen, Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı, 2. Baskı, Ankara: Seçkin, 2020.

Aydın, Muzaffer, Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu İle Takipte Şikayet (Bono – Poliçe – Çek), Ankara: Adalet, 2011.

Ayli, Ali / *Üçer,* Mehmet, "Çekte Bedelsizlik İddiası ve Açılabilecek Dava", Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, C. 23, S. 39, ss. 413-451.

Bahtiyar, Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku (Ders Notları- Soru Örnekleri), 18. B., İstanbul: Beta, 2020. (Kıymetli Evrak)

Bahtiyar, Mehmet, "5941 Sayılı Çek Kanunu Açısından İleri Tarihli Çek", Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, C. 1, S. 2, ss. 45-58. (Çek)

Berkin, Necmettin M., "Senetle İspat Mecburiyeti ve Kaidelerin İstisnaları", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1950, C. 16, ss. 799-821.

Biçer, Levent/ *Bahtiyar,* Mehmet, L. B. B., "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticari Defter Tutma Yükümlülüğü ve Ticari Defterlerin İspat Gücü", *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Haziran 2013, C. 1, S. 1, ss. 15-32.

Bilgili, Fatih/ *Demirkapı,* Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, 10. B, Bursa: Dora, 2019.

Boran Güneysu, Nilüfer, "Bir Karar Işığında Yetki Sözleşmesine Bakış, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi", 2013, C. 16., Özel Sayı, ss. 1067-1089.

Bozer, Ali / *Göle,* Celal, Kıymetli Evrak Hukuku, 10. B., Ankara: BTHAE, 2021.

Bozkurt Yüksel, Armağan Ebru, "İspat Hukuku Bakımından Kambiyo Senetleri", Batider, C. XXIV, S. 3, 2008, ss. 501-535.

Boztosun, N. Ayşe, "Avalde Defi'iler", Terazi Hukuk Dergisi, 2007, C. 2, S. 11, ss. 53-70.

Börü, Levent, "Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle Takipte Yetki", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2016, C. 65, S. 1, ss. 137-187.

Cerrahoğlu, Fadlullah, Türk Ticaret Kanuna ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Bonoda Mutlak Defiler, İstanbul: Hüsnütabiat, 1974.

Coşkun, Mahmut, Hukuki ve Cezai Yönleriyle Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek, 6. B., Ankara: Seçkin, 2021. (Kıymetli Evrak)

Coşkun, Mahmut, İtirazın İptali – Menfi Tespit Ve İstirdat – Tasarrufun İptali Davaları, 7. B, Ankara: Seçkin, 2021. (Menfi Tespit)

Çamoğlu, Ersin, "Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Defileri (Savunmaları)", Batider, 2019, C. 35, S. 3, *ss. 5-35.*

Demirel, Duygu, "5941 Sayılı Çek Kanunu Açısından İleri Tarihli Çekler ve Hukuki Sonuçları", Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C. 9, S. 99, ss. 14-30.

Demirkapı, Ertan, Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini, İzmir: Güncel, 2005.

Dengiz, Alinur, Ticari Defterlerin İspat Gücü, Ankara: Seçkin, 2021.

Deryal, Yahya, "Karşılıklı Düzenlenen Hatır Çeklerinde Borçlu- Keşidecinin Teminat Çeki İddiasıyla Menfi Tespit (İptal) Davası Açması ve Bir Örnek Olay İncelemesi" Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, C. 1, İstanbul: Vedat, 2009, ss. 153-170.

Deynekli, Adnan, "Bonoda Bedel Kaydının ve Talilin (Bedel Kaydının Aksini İddia Etmenin) İspat Yüküne Etkisi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, S.1-2.

Doğanay, İsmail, "Tacir olmayan bir kimse, tacir sıfatını haiz olan hasmının ticari defter kayıtlarına dayanabilir mi?", Dr. A. Recai Seçkin'e Armağan, Ankara: Sevinç, 1974, ss. 735-756. (Ticari Defter)

Doğanay, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 4. B., 2. C., İstanbul: Beta, 2004. (TTK Şerhi)

Domaniç, Hayri, *"*Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu*"* Ord. Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'e Armağan, 1964, Ss. 519-541. (Rehin Cirosu)

Domaniç, Hayri, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. B, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1975. (Kıymetli Evrak)

Domaniç, Hayri, Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması TTK. Şerhi- IV (TTK. M. 557-772), İstanbul: Temel, 1990. (TTK Şerhi)

Edgü, Ekrem, Ticaret Hukuku III Kıymetli Evrak, Ankara: Balkanoğlu, 1965.

Erdoğan, Hasan, Borçtan Kurtulma Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, 3. B., Ankara: Adalet, 2003.

Erem, Faruk / *Kalpsüz,* Turgut / *Çelebican,* Gürgân, İktisadi ve Hukuki Yönden Çek, Ankara: Doğuş, 1974.

Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 26. B., Ankara: Yetkin, 2021.

Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 8. B., Ankara: Yetkin, 2020.

Ergün, Mevci, Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, Ankara: Yetkin, 1989.

Eriş, Gönen, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak : Poliçe, Bono, Çek, Makbuz Senedi, Varant, 2. B., Ankara: Seçkin, 2016. (Kıymetli Evrak)

Eriş, Gönen, Açıklamalı- İçtihatlı Uygulamalı Çek Hukuku, 5. B., Ankara: Seçkin, 2004. (Çek)

Ertekin, Erol/ *Karataş*, İzzet, Uygulamada Ticari Senetler Hukuku: Açıklama: Yargıtay Kararları: İlgili Mevzuat, 2. B., Ankara: Yetkin, 1992. (Ertekin/ Karataş, 1992)

Ertekin, Erol/ *Karataş*, İzzet, Uygulamada Ticari Senetler Poliçe- Bono- Çek, 3. B., Ankara: Turhan, 1998 . (Ertekin/ Karataş, 1998)

Gençtürk, Muharrem, "Çek Kanununda Düzenlenen Yeni Sisteme Göre İleri Tarihli Çekler Üzerine Bir Değerlendirme", 2011, Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 2011, C. 25, S. 1-2, ss. 119-159.

Göksu, Mustafa, "6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Senetle İspat Kuralları ve Bunların İstisnaları", Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 2010, C.1., S. 1, ss. 53-65.

Göle, Celal, "Kambiyo Senetlerinde Yetki Kaydı", Prof. Dr. Ramazan Arslan'a Armağan C. 1, Ankara: Yetkin, 2015, ss. 873-882.

Güneysu, Nilüfer Boran, "Bir Karar Işığında Yetki Sözleşmesine Bakış" Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan Cilt: I, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C. 16, Özel Sayı, ss. 1067-1089.

Gürbüz, A. Hulûsi, Yargıtay Uygulaması Işığında Ticari Senetlerin iptali Davaları ve Ticari Senetlere Özgü Sorunlar, İstanbul: Cem, 2. B., 1985.

Hatipoğlu, Tahsin, Medeni Yargılama Hukukunda Delil Sözleşmeleri, Ankara: Yetkin, 2020.

Helvacı, Mehmet**,** "Kambiyo Senetlerinde Defiler", Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. 1. İstanbul: Vedat, 2007, ss. 647-704.

Hirsch, Ernst, Ticaret Hukuku Dersleri, 3. B. İstanbul: İsmail akgün matbaası, 1948.

İnan, Nurkut, "İstirdat davasında İsbat Yükü- Çekin İktisadi Niteliği", Batider, 1969, C. 5, S. 1, ss. 88-97. (Çek)

İnan, Nurkut, Türk Hukukunda Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları, Ankara: Bilgi, 1969. (Hatır Senetleri)

Kaçak, Nazif, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 2, 3. B., Ankara: Seçkin, 2006.

Kapancı, Kadir Berk, Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesine Etkisi (TBK m. 74), İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C. 7, S. 1, ss. 511-552.

Karayalçın, Yaşar, Ticaret Hukuku: Ticari senetler (Kambiyo Senetleri), 4. B. Ankara: Sevinç, 1970. (Kambiyo Senetleri)

Karayalçın, Yaşar, "Rehin Cirosunda Rehneden Cirantanın Hukuki Durumu" Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara: BTHAE, 1984, ss. 223-245 (Rehin Cirosu)

Kendigelen, Abuzer, Çek Hukuku, 4. B. İstanbul: On İki Levha, 2021.

Kendigelen, Abuzer/ *Kırca,* İsmail, Kıymetli Evrak Hukuku Genel Esaslar Kambiyo Senetleri, 4. B., İstanbul: Oniki Levha, 2020.

Kılıçoğlu, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. B., Ankara: Turhan, 2020.

Kılıçoğlu, Ahmet M., Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 3. B., Ankara: Turhan, 2021.

Kırca, İsmail, **"**Yargıtay Kararları Işığında Çekte Gizli Rehin Ve Teminat Amacıyla Temlik Ciroları" Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XXVII, 27 Aralık 2013, Ankara: BTHAE, 2006, ss. 83-101.

Kınacıoğlu, Naci, Kıymetli Evrak Hukuku, 5. B., Ankara: Nobel, 1999.

Kocaman, Arif B., Yargıtay Kararları Açısından Havale, Ankara: BTH, 1997.

Konuralp, Haluk, Medeni Usul Hukukunda Yazılı Delil Başlangıcı, Ankara: Yetkin, 2005.

Kuntalp, Erden, "Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk", Prof. Dr. Reha Poroy' a Armağan, İstanbul: BTH, 1995, ss. 263-299.

Kuru, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, 6. B., C. 2, İstanbul: Demir, 2001. (Hukuk Muhakemeleri)

Kuru, Baki: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. B, Ankara: Adalet, 2013. (El Kitabı)

Kuru, Baki, İcra ve İflas Hukuku, C. 2, 3. B., İstanbul: Evrim, 1990. (İcra ve İflas Hukuku)

Kuru, Baki, İcra İflas Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, Ankara: Yetkin, 2003. (Menfi Tespit)

Kuru, Baki, "Yazılı Delil Başlangıcı (HMK M.202)", Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan C. 2., Ankara: Yetkin, 2014, ss. 1383-1392 (Delil Başlangıcı)

Kuru, Baki/ *Budak,* Ali Cem : Tespit Davaları, İstanbul: On İki Levha, 2010. (Tespit)

Mağden Çamlı, Zehra İlgün, Türk Hukukunda Teminat Senetleri, Ankara: Adalet, 2020.

Meydan, Nihat/*Yapal,* Fadime, İcra ve İflas Kanunu Emsal Yargıtay Kararları, İstanbul: Zigana 2014.

Muşul, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, 5. B., C. 1-2, Ankara 2013. (İcra ve İflas)

Muşul, Timuçin, İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, 3. B, Ankara: Adalet, 2020 (Menfi Tespit)

Odman Boztosun, Ayşe, "Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı", Legal Hukuk Dergisi, 2007, C. 5, S. 53, ss. 1487-1499.

Oktay, Saibe, "Poliçede Defiler", Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan (1902-1985), Ankara 1985, Ss. 336-366.

Oktay Özdemir, Saibe, **"**Teminat Amaçlı Mülkiyet Devri Sözleşmeleri", Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 2011, C. 19, S. 1-2, ss. 657-683.

Olgaç, Senai, Hukuk Davalarında İkrar, İstanbul: Bereket, 1964.

Özakman, H. Cumhur, "Havale İlişkisinin Borçlar Hukuku Açısından İncelenmesi ve Kıymetli Evrak Hukukundaki Görünüşü", Journal of Istanbul University Law Faculty, 2011, C. 41, S. 1-2, ss. 255-297.

Özel, Bilal, Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: 2012.

Özekes, Muhammet, "İş Akdinin Sona Ermesinde Boşa Atılan İmza", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Eylül 2002, C. 51, S. 3, ss. 51-64.

Özkaya, Eraslan, İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları, 8. B., Ankara: Seçkin, 2020.

Özsunay, Ergun, Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnançlı Muameleler, İstanbul: Cezaevi,1968.

Öztan, Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, 24. B., Ankara: Yetkin 2020.

Öztan, Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. B., Ankara; Turhan, 1997.

Pekcanıtez, Hakan/ *Atalay*, Oğuz/ *Sungurtekin Özkan,* Meral/ *Özekes,* Muhammet: İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 8. B., İstanbul: On İki Levha, 2021.

Pekcanıtez, Hakan / *Simil*, Cemil, İcra- İflas Hukukunda Şikayet, 2. B, İstanbul: Vedat, 2017

Pekcanıtez, Hakan/ *Atalay,* Oğuz/ *Sungurtekin Özkan,* Meral/ *Özekes,* Muhammet, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 8. B., İstanbul: On İki Levha, 2021

Pekcanıtez, Hakan/*Taş Korkmaz,* Hülya/ *Özekes,* Muhammet/ *Akkan,* Mine, Medeni Usul Hukuku, 15. B., C. 2, İstanbul: On İki Levha, 2017.

Polat, İlayda İrem, Ticari Defterlerin Delil Niteliği, Ankara: Adalet, 2015.

Poroy, Reha / *Tekinalp,* Ünal, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 23. B., İstanbul: Vedat, 2019.

Postacıoğlu, İlhan E., Şahadetle İspat Memnuiyeti ve Hudutları, 2. B., İstanbul: Baha, 1964.

Postacıoğlu, İlhan E./ Altay, Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. B. İstanbul: Vedat, 2010.

Pulaşlı, Hasan, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 9. B., Ankara: Adalet, 2021,

Poroy, Reha, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 11. B, İstanbul: Beta, 1989.

*Reisoğlu***,** Seza, Çek Hukuku, 10. B., Ankara, 2011

Sarıkaya, Merve, "Teminat Senetlerinden Kaynaklanan Menfi Tespit Davalarında Görevli Mahkemeye İlişkin Yargıtay Uygulamasının Değerlendirilmesi", Batider, 2019, C. 35, S. 1, ss. 215-240. (Görev)

Sarıkaya, Merve, Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı (Teminat Poliçesi – Teminat Bonosu – Teminat Çeki), İstanbul: Vedat, 2018. (Teminat Kaydı)

Sayhan, İsmet, Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Bedel İlişkisi, Ankara: Yetkin, 2006.

Somuncuoğlu, Ünal, "Bonolarda Mücerretlik İlkesi", Hukuk Köprüsü, C. 5, S. 8, 2015, ss. 157-161.

Şafak, Ali , Bir İnançlı İşlem Türü Olarak Teminat Amaçlı Alacağın Temliki, Ankara: Seçkin, 2017.

Şener, Oruç Hami, Ticari Uyuşmazlıklarda Ticaret Mahkemelerinin Görev Alanı ve Yetki Sözleşmesi, Ankara: Seçkin, 2021.

Tanrıver, Süha, Medeni Usul Hukuku, 3. B., C. 1, Ankara: Yetkin, 2020.

Tanrıver, Süha, Medeni Usul Hukuku, C. 2., Ankara: Yetkin, 2021.

Tekil, Fahiman, Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul: Fatih Gençlik Vakfı, 1980.

Tekinalp, Ünal, "İleri Keşide Tarihli (Vadeli) Çeklere İlişkin Bir Öneri", 1999-2000 Prof. Dr. Aysel Çelikel'e Armağan Özel Sayısı, S. 1-2, ss. 923-932. (İleri Tarihli Çek)

Tekinalp, Ünal, "Geriye Ciro ve Teminat Senedi Sorunları", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, C. 11, Ankara 1994, ss. 183-206. (Geriye Ciro)

Teoman, Ömer, Yaşayan Ticaret Hukuku Cilt 1: Hukuki mütalaalar, Kitap 2: 1986-1988, İstanbul: Kazancı, 1993. (Kitap 2)

Teoman, Ömer, Yaşayan Ticaret Hukuku, C. 1: Hukuki Mütalaalar, Kitap 6, İstanbul: Beta 1994, ss. 72-84. (Teminat Bonosu)

Teoman, Ömer, "Bononun Bedelsizliğinin Tespiti", Yaşayan Ticaret Hukuku (Hukuki Mütalaalar) Kitap 12: 2004-2007, İstanbul: Vedat, 2008. (Bedelsizlik)

Topal, Önder, Medeni Yargılama Hukuku Bağlamında Ticari Defterlerin Delil Niteliği, 2. B., Ankara: Yetkin, 2020.

Topuz, Gökçen, Medeni Usul Hukukunda Karinelerle İspat, Ankara: Yetkin, 2012.

Tutumlu, Mehmet Akif, Bononun Düzenleme Nedeninin Değiştirilmesinde (Tek ve Çift Taraflı Ta'lilinde) İspat Yükü, *Terazi Hukuk Dergisi*, 2009, C. 4, S. 37, ss. 147-151.

Türk, Ahmet, Maddi Hukuk Ve İcra-İflas Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası, Ankara: Yetkin, 2006.

Tüzemen Atik, Ebru, Açık Kambiyo Senetleri, 3. B., Ankara: Seçkin, 2021. (Açık Senet)

Tüzemen Atik, Ebru, Kambiyo Senetlerinde Yetki Kaydı ve Bu Kaydın Tacir veya Kamu Tüzel Kişisi Olmayan Avalist ve Cirantalara Etkisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Dergisi, 2021 C. 25, S. 2, ss. 2-48. (Yetki)

Umar, Bilge, Temyiz Mahkemesi İçtihatlarına Göre Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesine Tesiri, İstanbul Barosu Dergisi, 1959, C. 33, S. 4, ss. 360-389.

Uyar, Talih, "'Elektronik Posta Verileri' nin 'Yazılı Delil' ya da 'Delil Başlangıcı' Olarak Senedin 'Teminat Senedi' Olup Olmadığının İspatındaki Rolü", *Terazi Hukuk Dergisi,* 2017, C. 12, S. 125, ss. 90-92. (Delil Başlangıcı)

Uyar, Talih/ *Uyar,* Alper/ *Uyar,* Cüneyt, İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri (İİK 167-170b), 5. B., Ankara 2021.

Uyar, Talih, "Kambiyo Senetlerindeki Mücerretlik İlkesi", "Kambiyo Senedinin Hayatın Olağan Akışına Aykırı Olduğu" İddiasına Dayalı "Menfi Tespit Davası"nın Açılmasını Engeller Mi?, İstanbul Barosu Dergisi, 2013, C. 87, S. 3, ss. 243-257. (Mücerretlik)

Uyar, Talih, Menfi Tespit ve İstirdat Davaları (İİK m. 72), 4. B., Ankara: Bilge, 2021

Uzunallı, Sevilay / *Yıldırım,* Ali Haydar, Uygulamalı Kıymetli Evrak Hukuku, 2. B., Ankara: Seçkin, 2017.

Ülgen, Hüseyin/*Helvacı,* Mehmet/*Kendigelen,* Abuzer/*Kaya,* Arslan, Kıymetli Evrak Hukuku, 10. B., İstanbul: On İki Levha, 2015.

Ülgen, Hüseyin / *Helvacı,* Mehmet/ *Kaya,* Arslan./ *Nomer Ertan,* N. Füsun, Kıymetli Evrak Hukuku, 13. B., İstanbul: Vedat, 2021.

Ülgen, Hüseyin / *Helvacı,* Mehmet / *Kendigelen,* Abuzer / *Kaya,* Arslan, Kıymetli Evrak Hukuku Yeni Türk Ticaret Kanunu'na, Yeni Çek Kanunu'na ve Yeni Sermaye Piyasası Kanunu'na Göre 9. B., İstanbul: On İki Levha, 2014.

Yağmur, Setenay, Türk Hukukunda Çeke Konulabilecek Kanunda Öngörülmeyen Bazı İhtiyari Kayıtlar, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 22, S. 3, 2016, S. 2874, ss. 2867-2892.

Yarbaş, Fevzi, Ticari Defterlerin Delil Niteliği (Ticaret Ve Vergi Davalarında), Ankara: Adalet, 1996.

Yavaş, Murat, Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralları İle Bu Kuralın İstisnaları, 2. B. Ankara: Seçkin 2020.

Yazar, Özlem, İcra ve İflas Hukukunda İmzaya İtiraz ve İmzaya İtirazın Sonuçları, Ankara: Yetkin, 2011.

Yıldız, Berna, Teminat Senedinin Lehdarına Tanıdığı Haklar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir, 2020.

Yıldız, Şükrü, "Teminat Çeki – Ticari Defterlerin Delil Niteliği", Hukuki Mütalaalar 2, İstanbul: On iki Levha 2015, ss. 143-154. (Teminat Çeki)

Yılmaz, A. Lerzan, Kambiyo Senetlerinde (Çek-Bono-Poliçede) Def'iler, 2. B., İstanbul: Aristo, 2017.

Yılmaz, Ejder, İcra Ve İflas Kanunu Şerhi, 6. B. Ankara: Yetkin 2016. (İcra ve İflas)

Yılmaz, Halil, "Senedin (Bononun) Talil Edilmesi", Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C. 9, S. 100, ss. 335-344.

Yılmaz, Zekeriya, İspat ve Deliller Rehberi, Ankara: Adalet, 2012.

ÖZET

Kambiyo senetleri Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş olup ticari hayatta teminat amacıyla konularak kullanımı mümkündür. Teminat senetleri ise Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmeyen ancak uygulamada kambiyo senetleri aracılığıyla teminat sağlamak amacıyla ortaya çıkmış senet türlerindendir. Bu nedenle tez adı kambiyo senetlerini kast edecek şekilde belirlenmiştir. Teminat senetleri, senet üzerine konulan kayıt ile oluşturulabileceği gibi kayıt konulmaksızın da düzenlenebilmektedir. Ancak bazı hallerde senede yazılan teminat kayıtları senedi geçersiz hale getirebilmektedir. Geçersiz hale gelmesi ile kast edilen senedin kambiyo senedi olmaktan çıkması anlamına gelmektedir. Kambiyo senedi sayılmamasının ise özellikle icra takibi açısından büyük önemi bulunmaktadır.

Bu tez ile amaçlanan öncelikle kambiyo senetlerinin genel özelliklerinden bahsedip sonrasında teminat senedi türlerini açıklamaktır. Son olarak da teminat senedinin icra takibine ve menfi tespit davasına konu olması halleri ispat kuralları çerçevesinde açıklanacaktır.

Farklı hukuk dalları açısından inceleme yapıldığından konu hakkındaki tez kapsamının aşılmaması için genel açıklamalara yer verilmiştir. Ardından konunun teminat senetleri ile olan ilişkisine yer verilmiştir.

ABSTRACT

Bills of exchange are regulated in the Turkish commercial code and can be used for collateral purposes in commercial life. Collateral bills are one of the types of securities that are not regulated in the Turkish commercial code, but have arisen in practice in order to provide collateral through bills of exchange. For this reason, the thesis name was determined to mean bills of Exchange. Collateral bills can be created with the registration placed on the bill, as well as they can be issued without the inscription. However, in some cases, the collateral registrations written in the bill may invalidate it. If it becomes invalid, it means that the bill is not considered as a bill of Exchange. The invalidity of the bills of exchange is of great importance, especially in terms of execution proceeding.

The purpose of this thesis is to first explain the general characteristics of bills of exchange and then explain the types of collateral bills. Next, there will be mentioned the defenses that the drawer can put forward due to the bill. Finally, the cases in which the collateral bills is the subject of execution proceeding and negative declaratory action will be disclosed within the framework of the proof rules.

General explanations are given in order not to exceed the scope of the thesis on the subject, since there will be an examination in terms of different branches of law. Then, the relationship of the subject with the collateral bills was included.